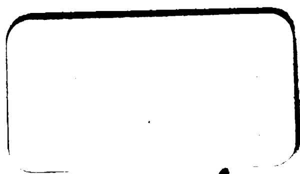

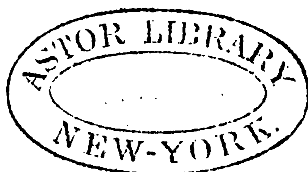

HANDLINGAR

rörande

SKANDINAVIENS

Historia.

Sjunde Delen.

STOCKHOLM,
Elméns och Granbergs Tryckeri, 1819.

Sjunde Delens Innehåll.

Då utgifvandet af dessa Handlingar företogs, hoppades man icke att kunna bringa Delarnes antal till mer än Sex; emedlertid lemnas nu den Sjunde i Allmänhetens händer, inom en tid af tre år, och ehuru fortsättningen hvarken i anseende till tid eller vidd kan bestämmas, tror man sig, för det närvarande, kunna lofva åtminstone ännu trenne Delar.

Af Sveriges Historia är intet Tidehvarf mindre kändt än förra hälften af det sistförflutna århundradet, ehuru de händelser som deri förefallit fortsatt sina verkningar nog nära vår egen tid. Utländske författare meddela oss derom mera upplysning än våra egna, och det vore önskligt att af de många inhemska bref och anteckningar som röra detta tidehvarf, småningom åtminstone de vigtigaste kunde framkomma i dagen. Det Samfund som utgifvit dessa Handlingar har i detta hänseende haft all möda ospard, och det hoppas att ännu kunna gagna häfdeforskaren med skrifter som utveckla vissa delar deraf. Om Samfundet genom denna omsorg att samla och till Allmänhetens kunskap lemna underrättel-

ser om det framfarna, bidragit att sprida ett större ljus i vår Historia, så tror det sig äfven berättigadt att erinra om nyttan deraf att de som lefva i närvarande tid, och dertill äga tillfälle, samla och åt efterkommande förvara anteckningar och säkra underrättelser om sin samtids händelser.

I de föregående Delarne hafva åtskilliga bref af mindre värde förekommit; orsaken har varit att man velat lemna fac simile af alla de personers handskrift som tillhört Svenska Konungahuset ifrån Konung Gustaf I, till och med Konung Fredrik, och det har icke alltid varit möjligt att finna något af dem egenhändigt skrifvit, som tillika genom sitt innehåll varit af verkligt intresse: Samma förhållande har varit med några andra märkvärdiga personer, och denna gången med Olaus Petri. För gravuren af dessa fac simile har Samfundet varit så lyckligt att i Herr Lundgren finna en artist af utmärkt skicklighet, och de som hafva tillfälle att jemföra originalen med kopiorna skola finna deras fullkomliga likhet.

Tillägg och Rättelser:

För 6:te Delen:

Sid. 183, rad. 10 i not vid Malm -- Malmö, få dagar före den segrande öfvergången till Seland.

För 7:de Delen.

Sid. 79, rad. 4 Schenck, *tillsättes* som note: Friherre till Tautenberg. Inkom ifrån Tyskland. Blef gift med RiksDrotsen Gref Per Brahes dotter. Sist Hertig Carls Furstliga Råd.

-- 102. rad. 15, är Gabriel Oxenstjernas namn ensamt på en rad, emedan rummet icke tillät att trycka flere.

-- 154. -- 4 nerifrån: Januari, läs: Februari.
-- 190. rad. 5. dihörande, läs: dithörande.
-- 193. -- 3 nerifrån, ansedd -- omtald.
-- 201. -- 23 revaljen. -- reveljen.
-- 207. -- 4. uppkomma. -- uppkomna.
-- 207. -- 10. Carl. XII. -- Carl XI.
-- 208. -- 7. nerifrån: poikarne Lagerkrona. -- poikarne och Lagerkrona.
-- 217. -- 14. andakt -- andaktsöfningar.
-- 219. -- 18. den -- dem.
-- 257. -- 3. nerifrån, Hertigen lamt. -- Hertigens lamt.
-- 252. sista raden: Malmöhuslän och Friherre.
-- 260. i slutet af första noten tilläggas: och Friherre.
-- 262. rad. 14. inberäknadt, läs: inberäknade.
-- 267. -- 18. sin, -- sine.
-- 268. -- 9. Presidentssaker, -- Pretendentssaker.
-- 277. -- 3. hvar, -- qvarstadnade.
-- 282. -- 11. bådo. -- båda.
-- 292. -- 18. -- Wellingk och Cederhjelm.
-- 297. -- 6. nerifr.: handterader, -- handterades.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ÄLDRE HANDLINGAR

hörande till

SKANDINAVIENS HISTORIA.

Konung Christian den Förstes privilegier, gifne Preste-Ståndet i Stockholm d. 28 *Okt.* 1457 *).

Wij Christiern med Guds nådhe Sveriges Danmarks Noriges Vendes Göthes Konung Grefve i Oldenburg och Dermenholst vederkännoms oss hafva vårt Konungslige velde af alsmechtigan Gud som Herre och Konunger ähr öfver alle Konunger ock oss vare hans tjenare och undersåthe tilplichtige honom tjena och honom i vördning att holla och elsche alle hans tjenare, serdeles Kyrkio och Clerka och dere tjenare ty vij finnom i Schriftene att i hedenschapenom tå hednische Konunger och förster någon tunga lade uppå dere almoge tå låthe de Prester och dere hjon frij vare för den tunge de då uppå lade, och eij allenast lathe dem frija å dere ägodelar uthan jämväll hulpe dem dere fordran och vidertorfft, och ty ytermere vij som Guds bekennelse hafvom villiom hedre Gud i hans tjenarom och dere heder fodre fremie och

*) Efter en afskrift i Nordinska Samlingarna i Upsala Bibliothek. Meddeladt af H:r Professorn m. m. Doktor Fant.

bescherme och efterföllia och fullborda de godheet gudeligheet ähre och mildheet som ährlige Christne Konunga och Herra som för oss i Sverige varit hafva the heliga Kyrkio och henne tjenare gifvitt ock undt hafve. Och ty stadfästom vij af våre enkannelige nåd och görs alle frijheet Privilegia och fördell och gode sedvänjor som de förra Konunga och herre dem gifvit och undt hafve och villiom att de schole och måge dem njuthe beholle och bruke alleledes som de luste, uthan minschelse. Och anammom dem dere tjenare och hion och alt dere gods rörligitt och orörligitt och våre serdeles Råd, frid, gömsch, försvar beschermelse och unnom verdigom oss elscheligom Erche-Bispom och allom Bischopom i Sverige hvariom i sine Bischopsdöme som gammalt och fört varit hafver allom Konungsligom rett och saköre som falle och hende kan i dere godsom Kyrckie eller Clerkom godsom eller af dere landbor hvad det varit Konungens ensak eller Dulga Dråp eller Dana arf eller edsöre eller hvarjehanda annar saköre det så att den edsöre brutit hafver, eij inledning få för än han hafver förlijcht sig med malsegandenom, och han beder för honom dog så att vij eller våre embetsmän upbäre inledningen som lagen utvijser, scheer och än så att de sak går i lagene å lijf

lem eller kropp och gifs til löst fore penninga tå tage de lösthe Konungar och Bischoper halftenne hvartere, och förbjudom vij vårom fougdom embettsmannom att någrohande åtagen schatt eller beschattninger hestestäder skjuttsfärder eller annen tunge hvarehanda helst vare kan uppå förenämde Kyrkior Clöster Clerche dere hjon eller landbo älägge eller kräfvie i någre måtte vid våre hyllest, hämd och vrede. Ithem unnom vij som gammal sedvane varit hafver att Bischopperne eller deras Proveste eller andre Clerche måge ting med almogen holla som kallas Bischopsting eller Prosteting, för den skull att tocken ährende ähre andelige och röre de helige Christelige troo som där bör hantheres, uppå de helige Kyrkio vegne och bjudom vij almogenom vijd hvars theres 3 m:kr att the till förenämde ting komma tå de laglige lysth hafva. Item villiom vij och biudom att ho som varder af almogenom med tolf mennom valder bischops lensman att han schall det annan må och förstå som vederbör itt åhr omkring åt minste med sine 3 m:kr till treschijptes Konungenom och Bispenom. Itkem villiom vij och biudom att de som varde nämpde i nämpd eller stämpning af Bischope Provest eller Bischops länsmanne schole ded göre som gammal sedvane ähr vid hvars deres 3 m:kr Bischope ensak.

Ithem unnom vij Clerchom att de måge köpe i Stocholm eller i andre Städer å land eller Köpstedum med gesthum eller andrum there vijdertorft och förbjude fougdom eller Borgmesthanrom och allom androm hindra eller quällia i några måtto dem som köpa eller säl̃lia eller dere gods tij att ded ähr Kyrkione retter lofver ded. Ithem villiom vij att Clercha eller dere bud måge ohindrade aff hvarjom mannom köpe uppå lande eller i Köpstadenn fää fisch eller annat till sitt Bord eller uppehälle och schall ded köp ej hindras af någer för landsköp och måge ej vare fougder Borgmästare eller Rådmän eller andre Borgare förbjudom Clerchom eller hjonom, som boo i dere gardom i Köpstadnm att köpe uppå Torgett, fischar, mjöll, malt, korn, rog fää får eller annatt de vijdertarfva till sine födo, och| förbjudom vij någen schatt eller ålager uppå dem läggie så länge de i Clerche gårdom sittie uthan de villie köpe eller sällie som borgare tå schole de med borgarom schatta och tunga uppå läggie. Ithem förbjudom vij vider våre Konungslige hempd och vrede vårom fougdom och embetsmannom borgmestarom Rådmannom och allom androm att de ingestets hindre eller hindre låthe Kyrkiom förmän och domare i dem ährendom så till dere doma och ransaken liggia att ingen yttermere

beschattning af dem som för dere rett sake var-
da krafvje eller taga schole i någre måtto, och
schall ded oss intet emot varda att Kiyrkone
förmän nyttie bruke Kyrkione rett mot dem
som emot dem brythe eller denne vår Privile-
gia som vij dem undt hafva och dem förtaga
eller förmena i någor måtto och gifvom vij al-
le peninge saka som falle i de samme Kyrkione
godsom de schole af Bischopens enthere Syslo-
manne upbäras, allom andres uthlychtom. Kan
så vare att Kiyrkio landboo hafve sampt Kyr-
kio-jord och sampt schattejord ähre både de-
lenne lijke myckett göre hvariom rett å sine så
i Saaköre som i afrade, ähr och så att de haf-
ve mera Kyrkiojord än schattejord, då schola
de Kyrkione och Kyrkione förmannom allom
rätt af alle ty som de boo uppå göre som för
ähr sagt. Kan och så vare att de hafve min-
dre af Kyrkione och mehr af schatte jord tå
schola de veta sig i allom saakörom Konungom
plichtige vara. Och förbjudom vij allom högom
och lågom hoo de hälst ähre ehvad stånd el-
ler måtto de stichtede ähre att hindre eller quäll-
je förtage eller förmeene de helige Kyrkio hen-
nes personers mannom, tjenare hjonom eller
godsom förenämde Privilegia och frijheet så framt
de villja fly vår Konungslige hempd och vrede.
Datum in Castro nostro Stockholm Die Beati

Simonis & Judæ Apostolorum nostro sub Regali Secreto præsentibus appenso. Anno Domini 1457.

Thesse föreschrefne artichli hafva Konungar i Sverige Herrar och Furstar gifvitt Kyrkione frijhet och frelsa Bischopar och Clerchar, Kyrkiom och Clostrom och dere hionom landboom och allom dem som ähre i de helige Kyrkio försvar.

Först Konung JOHANNES. Konung MAGNUS. Konung BIRGER, och Hertug i Finland, Hertug ERICH. Fru INGEBORG Hertuginna, Hertug ERICHS Hustru med sitt Rijkes Råd. Konung MAGNUS. Drottning MARGARETA. GUDSTALK *) BENCHTSON. Kon. ERICH. Konung WÅLDMAR. Bischop BENCHT i Linköping. Hertug WÅLDMAR. Kon. ALBRECHT. Herr CHRISTIERN NILSSON, Drottsen **). NILS ERENGISLE SONN, Riddere ***).

Och många andre som tå vore Rijksens

---

*) Gotskalk Bengtsson var troligen af Ulf-slägten; om så är, Svea Rikes Råd 1393-1413.

**) Wase. Riddare, Svea Rikes Råd 1396, död 1442.

***) Natt och Dag i ländgen, Svea Rikes Råd 1416—1440.

Råd och brefvet ähr i Strengnäs Domkyrkio beseglat med LI insegle.

Thenne stadige frijheet och frelse hafve fullbordatt Helige Herrar och Påfvar, som ähre:

HONORIUS III. GREGORIUS IX. PAPA JOHANNES. INNOCENTIUS. PAPA BONIFACIUS. GREGORIUS. ANASTATIUS IV. ALEXANDER III.

Handlingar hörande till åren 1467, 1469 och 1470 *).

Riksföreståndaren Erik Axelsons uppmaningsbref emot Erik Carlsson.

Jak Erik Axelsson **) i Lagnnö riddere rikesens forestannare helsar idher alle som bygge och bo i Hoffs læn kerlige med Gudh kere wener effter thet Erik Karlsson ***) hauer sa sat sik mot mik pa rikesens wegne mot the ede oc breff som han loffuet oc sworet hade oc waret Danske men behielplig at fore brand mordh oc dödzslag pa rikesens stad stocholm Tha biuder iak idher oc endelig wil at j honum eller hans tienerom effter thenne dagh j engen mate varen honum hörig lydug om skat eller nograhande wid liff oc gotz waret sak at j thet gior-

*) Meddelade af Fru ÖfverHofmästarinnan Grefvinnan Fersen.

**) Tott, dessutom Riddare, Rikshofmästare, Höfvidsman på flere Slott och Länsherre i Finland.

***) Wase, Riks-Råd. Vedersakade det honom af Konung Carl Knutsson tillbudne Riksmarsk-ämbetet. Höfvidsman på Stäkeholm 1466.

de tha schulle j veta at j schulle göre ider skat annen tidh oc æn fonge them til skade iak wil her nest umbiude idher hwem j scula sware oc scola j snart fange god unsetting Ty kere wenner hielp widher göre Swerigis rikis forderff som andre dandemen göre i riket thet wil iak med idher wel forschulle In X:o (Christo) valetis ex castro stocholm. feria sexta infra octavas nativitatis marie meo sub sigillo Anno domini MCDLX septimo.

Sigillet som varit på baksidan, är nu bortfallit.

Erik Axelsons uppmanings-bref emot Ärke-biskoppen Jöns Bengtsson.

Jak Erik Axelsson i Lagnö Riddere Rikesens forstandare Helsar idher alle som bigge ok boo i stækeborgs län kärlige meth gudh käræ wener som j wel hört haffua hurw Erchebiscop Jenis *) i Vpsale hade församlet Danske men ok thyske ok drogh meth them hit for stocholm huilke här worde aff slagne ok Erchebiscopen meth Eric Karlsson ok flere sine brödræ ok wener hielp, wiliæ jo ändemals til nöde oss at tagæ ok anname Konung Cristiern igen huilkit Dalekarlle gestringe helsinge ok oplanden. aff-

*) Jöns Bengtsson Oxenstjerna.

weria weliæ ok förræ störte man for man ok åræ ther pa nw vtdragne Ther man skall farlöst wel spörias god tydende aff Thy bedher jak idher ok bijwder pa rikesens wegne at i effter thenne dag ey göræ her Eric nielsson *) eller then stäkeborgs slott nw innehaffuer nagor skat eller rätighedh sa frampt at i skulle ey göræ (imed)lertidh vt i wete wel selffue hwad gestning ok öffuerwald idher är offuergangit sönderlige nw i vinter Thy hielppe nw sadant aff at werge ok waren erlogh ok welboren man her Karll Knutsson höroge lydege ok följakte om hwad han idher tilsigende worder pa myne ok rikesens wegne Som i wille wete idhert ok swerigis bestan her meth befalendes idher gudh ex castro stocholm Anno &c LXVII fer. quarta post assumpt. marie virginis meo sub sigillo

(L. S.)

Sigillet är nu bortfallit, men på stället der sigillet varit synes tydligen:

ERICUS ABSALONIS.
in lagnö miles

*) Oxenstjerna, Riddare och Riks-Råd, Höfvidsman på Vesterås Slott och Ståthållare öfver Vestmanland och Dalarne 1464–1466.

Utan på brefvet finnes af en annan, dock gammal hand skrifvit:

Her Karl Knutson höuitzman for östgötarne:

Med yngre stil:

angående Ercheb. stempling med de Danske &c. 1467.

Dagtingan med besättningen på Ringstadholm.

Allom them som thetta breff see höre eller läsä helser jak bardh mwnk kerlege med gud kunnokt görendes med thetta mit öpne breff at epter thet hederlige ok welborne men her Karl knwtsson her eric magnusson *) ok her hans akeson bedagede med oss som pa Ringstadholm bestellade woro ok satte j tree wikne dag fraa odensdag nest epter s:ti martens dag jn til s:ti nicolai dag för solsäth nw nest komande j slike matte at thet skal staa j en frij felig dag mellan the forscr:ne herrer ok oss som nw pa thenne tiid som dagat war pa slothet äre ok loffuade ok med samande mwn beplik- tade och ytermere med thetta wort breff be- pliktom at jak ok ingen dandeswen som forscr:t staar skal ægha hindra eller hindra lata antige med ordh eller gerninge lönlige eller openbar- lige med bud eller breff nogra the goda men

*) Riddare.

riddere eller svenne köpstadzmen bönder eller bokarla som nw för nogra daga för Ringstadholm laagha, ok ey wilie wij flere æn two ok two vp ok vtaff j sender at gaa til suderköping norköping ok neste bygden kringom slothet, thetta bepliktom wij alle obrygdelige at hollas widh eth witherlighit fangilse Ok wore thet saka at wor herre ok husbonde her trotte karlsson *) kan ey vnsetie oss ok sith sloth Ringstadholm jnnan förscreffne daghen j sin eghen persona, tha wiliom ok skulom wij antwordhe slothet kung Karl eller then dandeman hans scriffuelse ther om faar ok haffuer, Ok til thes breffs mere wisse ok ytermere bewisningh bedes jak stadzsens secret j norköping ok henrik hanssons insigle borgmestare ther sama stadz a ryggen trykkie a thetta breff medhan jak ey incigle sielffuer haffuer Datum norkopie Anno domini MCDLXIX feria quarta infra octav. s:ti martini Episc. & confess.

Ok beplikte wij framdeles med thetta wort breff at skierma bota flotar ok annat huat her vtan fore Ringstadholm är skal bliffua orörde osplitna ok oaatskilde for oss alle som på slothet bestallade wore wid sama bepliktilse som forscr:t staar.

På ryggen af brefvet finnas ännu ofvannänmde beseglingar.

---

*) Af Ekaslägten, Riddare och RiksRåd.

Lejde-bref af besättningen på Ringstadholm.

For alla farande ok widerkomande bekennes jach baardh munk med flere mins herres Trotte Karlssons tienare pa Ringstadholm med thetta wort öpne breff at torsdag som war pa worfrwa aptan conceptionis j thet aret LXIX kom ärlig ok welboren man henrik Rwska med een borgare aff sudercöping a nampn kallande sven pedersson begerendes aff oss at wij skulde ok ytermera med her Karl knwtssons her eric magnussons ok wdz breff aff sudercöping begerede at ij (2) eller iiij (4) aff oss skulde forfare till forscr:ne Dandemen ok almoganom jn til sudercöping frij ok felig til ok fraa jn til theris behold igen til at befatta een god medhel ok wenlig Dagtingan at sätie j daga ok stwnder pa bade sidher mellum forscr:ne Dandemen ok oss &c. Huarfore äre wij allá öffuer ens wordhne j förscreffne sendebudz näruerilse at her karl ok meneghettgen bade aff köpstadz men ok bondakarla sa koma ok sende hiit til Ringstadholm iiij (4) aff huart härade görandes them myndug ok mektug pa alla sidhar til at tala görä ok lata pa theris wegna Ok sama leigd ok felighet som forscreffuin her karl ok the flere gode men oss sagt ok loffuat haffue, säghie wij framdeles ok besynnerlige med thetta wort breff säghie ok

med samande mwn beloffna at the skula koma ok fara frie ok felige til oss til Ringstadaholm ok fraan oss igen til theris fri behold ok huargens fara for oss vare eller for nogra som göra ok lata wille for wora skuld Ok til ytermera skell ok bätre forvarilse tryckie wij hederligs mantz incigle her hemings mins herres Capalans a ryggen a thetta breff som giffuit ok screffuit är dag ok aar som forscreffuit staar

Sigillet något skadadt.

Förliknings-Bref af Allmogen i Ringstadholms län.

Wij böndher oc lanbo oc menige almoge som bo j Ringstadholms læn Göre witherligt oc oppenbart thet ware fulmäktigh aff for:ne ringstadholms læn j erligæ oc welburdighe manne her ywer axelsson *) her götzsaff karlsön **) her karl knutsson herr Eric magnusson Riddere nerwere giorde en wenlik dagtinghan mellom oss oc alle thee Swene som nw wore be- stolledе

*) Tott, Riddare, Sveriges och Danmarks Rikes Råd, Höfvidsman på Gottland och många Slott. Konung Carl Knutssons mög.

**) Gumsehufvud, Ridd. Riks-Råd, Höfvidsman på Kalmar Slott och Uplands lagman, Konung Carl Knutssons svåger.

stollede paa ringstadholm Saa at alt then skade oc owilge som the giort haffue med agrepp Drap saremal eller hwad hande skade thet helst kan ware j thee motthe for en slottit bestoldit wardt eller j then bestalningh thet skal all sammen ware aff taleth forligt oc tilgiffuit En woret Swa at nogen aff oss almoghan j for:ne ringstadholms læn haffde ellers skilningh til noghen aff them som longlighæ tilforen sket er att thee göre ther tha fore minde eller ræt Swa frempt at thee wille bliffue eller ware j ostergilland Oc wille wij eller skullæ aldrigh noghen tid epthe thennæ dagh käre eller feygdæ paa thesse for:ne ærende j nogra motta Til thess ythermera wesse oc forwaringh haffue wij bedit all heredzhöffdhinghæ j for:ne ringstadsholms læn at thee trycke theres Intzegle paa riggen paa thette breff som giffuit ær j Swderköpingh fer. 4 prox. post Reminiscere Anno &c. LXX.

Begge Sigillen äro bortfallne.

Bref till Allmogen från Biskoppen i Linköping och Sturarne.

Wij Henric med gudz Nadh Biscop j lyncopung Nielss stwre *) Sten stwre Rid-

*) Riks-Råd, Höfvidsman, Ståthållare och Lag-

dere *) helsom idher alla som byggia och boo i ringxstadaholms læn oc syndelig the hæradh som skickade æro til at liggia före ringxstadholm kerlegha med gudhi kære wener haffwa wij wnderstandit idher begærilse swa lüdande at j begæren wart folk til idher Tha mage j wetha ath swa snarth wii haffwa bestælt nidher j landhit med thess landzens inbyggiarom Som landzsens lægligheth wetha swa ath ware fianda skwlo ey macth faa ath göra nogoth anfall oss eller idher paa baken och stæghaholm wordhit bestallat tha wilie wij komma til idher en stakkot tiidh med godh wmsætningh Thy kære wener waren wiidh godh tröst oc endräcteligbe samfellen idher ath halla the förrædhare jnne giffwandes them engte wthryme thil then tidh wii komme til idher framdelis bidhiom wii oc idher swa nw som för at j waren her Karll knwtsson oc her eric magonsson lydoge oc höroge föllgaktoghe oc medstandoghe æ hwar han ider skickande wardher j haaldh oc til ath göra them kost giærdh som fore slotit liggia hwik-

---

man. Af Natt och Dag slägten; men upptog möderne-namnet ifrån Danmark. Af honom Riksföreståndarne Svante och Sten Sture den yngre samt den utgångne grefliga ätten.

*) Rikshofmästare, sist Riksföreståndare. På fädernet en Folkunge.

kit wii wilie idher wæl betænkie för the troheth j Swerges rike troligha bewisen Scriffuit j wadzstenom arom epter guds byrdh MCDLXX paa kindermesso dagh wnder wor incigle.

Det ena Sigillet blindt, det andra till en del bortfallit.

Bref från Erik Axelsson till Carl Knutsson.

Sincera & amicabili in Dno salute premissa Vither käræ her Karll gode wen at i gaar tha sloghe jak ok myn brodher her yffuer til war figende pa norremalm ok Erchebiscopen meth her clauus ronnow *) ok the Danske gaffue flökten ok rymde marken ok til skips ok wy sloge æffter them meth alle the skip for staden lago ok grepo them fra Konungens krawell ok alle the sware skip meth folk ok godz sa at jngen vntkom men Erchebiscopen her claus rönnow ok the friborne men vntkomme meth sina rodarskip käræ her Karll bedher jak idher at i tage the gode men ok almogen ther omkring til hielpe ok beläggen stäkeborgh meth thet första, i thöre frökte fore ath thet party skall thet vntsätte the skolle well her effter worde styrde then ene meth then andhre käræ her Karll waten nw widh gudh tröst ok bewiser idher man-

*) Riksmarsk i Danmark.

lige thet skal jngen nödh haffue her meth be-falendes idher gudh ex castro stocholm meo sub sigillo fer. quarta post egidii.

Ericus Absalonis *).
in Lagnö miles.

Utanskriften!

Nobili et Strenuo viro Dno Karolo Knutzson militi Amico Suo Sincero.

Med en annan hand:

Her Erich Axelsons breff ad her Karl wille sta honom manlich bij emoth de danske.

Sigillet bortfallit.

Bref från Erik Axelsson till Carl Knutsson.

Sincera et amicabili in Domino salute premissa Wether kere her Karl besunderlige gode wen at Erchibiscopen kom hit for stocholm med her clauus ronuw och andre flere Danske oc tyske oc legrede sik pa sudermalm oc skute hit i byn med theres bysser och pil oc giorde en flote med eldh oc forde pa södre bastwue han brand op oc nogra ij stal med, gud tess loff sii, engen död man eller sar haue wij her til fonget wij giorde tesse skip rede oc

*) Axelsson Tott.

hade acthet oss vt til the Danske Oc en del sloge til malmen och the rymde sa strax til skips oc fingo nogra fonger fra them nw ære the til siös oc ær myn broder her yffuar hit komen oc ær dragen inhender arbogo huat han ther nu beskaffar mik ær sagt at han hauer bestallet örebro oc formoder i then andre weko dalkarlena gestringe oc helsinge hit at koma til ynsetting oc ligge tyerp rodzkarlena alle widher rede nar dalekarlerne kome at fölgia them ty kere her Karl bidhr iak idher kerlige at j wile nw tilhielpa oc tröstige ware at med köpstäderne hielp oc almogens at bestalla stekeborg mik hoppes at the ære ther alle welwegle til j schola tro för sant at göre j idher nw nogor möde oc kunnen ther nogot beschaffa tha skal thet wara effter idher wilia oc schulle wel warde widherlagde aff Cronan jak sender idher myn opno breff til adwedeberg at the schule ware idher hörige oc lydoge oc göre idher sin skat jak scriffuer oc alle köpstäder oc elerth til at han skal sende idher hielp teslikes her eskil ysacson *) Knut Eskilson **) oc andre flere kere

*) Baner, år 1446 Höfvidsman på Stäkeholms slott, sedan på Raseborgs. Riddare och Svea Rikes Råd.

**) Baner. Riddare och RiksRåd. Lagman i flere lagsagor och Höfvidsman på Stockholms Slott. Halshuggen 1520.

her Karl bewissa idher nw som myn gode tro ær til idher oc iak gerne med idher forschulle will med alle gode In X:o (Christo) valete ex castro stocholm feria quarta infra Octav. assumptionis marie meo sub sigillo

ERICUS ABSALONIS,
in lagnö miles.

Utanskriften;

Nobili et Strenuo viro Dno Karolo Knutzson militi in birkewik Amico Suo Sincero.

Af annan hand:

Her Iwer Axelsons breff til her Karl Knutson ad han wille bestelle Stegeborgh,

Sigillet är bortfallit.

Att ofvanstående åtta bref äro lika lydande med Originalerne på papper, förvarade uti Grefliga Fersiska handskrift-samlingen intygar

JOH. G. LILJEGREN.

HANDLINGAR

hörande till

KONUNG GUSTAF I:s

OCH HANS SÖNERS

Regering.

Tittelbladet till Stockholms Stads Tänkebok, författad af Olaus Petri Phase, Nericius *).

Thijz är then tenckiebock som jach Olauus Petrij scriffuwit haffvr then tijdh jach war j rådhstughun.

Anno D:ni MDXXIIIJ

Fogden PEDER HARD

Sitiend Borgamest:r.

H:r LARENS LARENSSON.

H:r IWAR IWARSSON.

Secretarie.

Mg:r OLAUS PHASE.

Kemenere.

ANDERS BOTNAKAR.

NIELS SCRIFFVERE.

24. 25. 26. 27. 28. 29.

Likheten med det uti Stockholms Stads Archiv förvarade egenhändiga antekning betygar

JOH. EM. WEINGARDT.
Stadens Actuarius.

---

*) Stockholms Stads Sekreterare; sedan Konung Gustaf I:s Kansler; sist Kyrkoherde i Stockholms Storkyrka, allmänt känd författare. Detta tittelblad är förut aftryckt i Andra delen af *Skrifter och Handlingar till upplysning i Svenska Kyrko och Reformations Historien.*

Riksens Råds försäkran till Konung Johan III *).

Wij efterskrefne Sweriges Rijkes Råd &c. Göre her med kunnegtt och wetterligt ad efter wij well hade förmodet och förhoppedes ad dett Rådslag skulle hafue wared dett Beste som wij nu senest giorde vdi Refle nemligen ad Kungl. Mattz i påland, wor nodigeste Konung skulle Begifue Sig thilbake thil påland igen Och war doch som wij Senest förnumed hafue tuert emott Kung. M. thill Swerige &c. wor nodigeste herres och Konungs betenckiande och mening, huar udaf kan Synes följd ware, det Rydtzen er blefuen trotzich och stålt och Adelen Och krigsfolked, tyckes fått Orsak thill genstrefwighett och sedan ifron vtsendt thill Kung. Mattz ett trotzicht breff, Som sielfue brefued Lyder och En partt Beswered sig, ad drage thill Narfuen, der thil med så Er K. M. i påland thill bakedragen, aff huilken fråware wor nodigeste Konung Och herre, haffuer Stor Sorg och åsaknad, Befruchtandes att det skulle ware Owist om hans Kung. M. igen komitt hitt thill R(iget)

*) Meddelad af Fru Öfverhofmästarinnan Grefvinnan Fersen.

Och wij doch med gudz nodige thilhielp ecke wille förhoppes, Och alrig thed på - - - Sådan mening afrådt hade, derföre wille wij nu alle samptlige Och huar och en för sig Ödmiukeligen, wnderdånighest haffue Bedit H. K. M:t om förlatelse, ynnest och node igen, latendes alla onoder med - - - - ne, nodeligen falla, Sosom wij wisserligen hoppes, Och witterligen ett heller annad förtient haffue, heller göre wille, Sosom wij och elliest alla Samptligen, och huar och en för Sig på wor Christelige troo, äre Och Saning, fulkomligen lofwe och thilseie, ad wille her efter Som her thill, wille ware Och bliffue, H. K. M, Sampt H. K. M. höge och kärkommend Lijfserfuinger hulde, trogne Och retrådige, aldeles efter Som wor förre Eed och förplichtelse lyder, Och der Hans Kongl. M. her efter will bruke wort Råd, wdij nogre förefallande Saker, då låfue Och förplichte wij Oss ad beflijte oss om dett beste och trogneste Råd, efter Som wor Rådtz Eed krefuer, men der Och H. K. M. egen mening af Kungeliget högre förstånd ecke kommer Öfuer eens med wor, då wille och skole wij setie wor mening thilbake, Och ecke framföre eller jempte wid H. K. Matts willie och mening, den gud althid werdigas late Bliffue den besta och nyttigaste Och der hans K. M. framdeles ner legligen bliffua kan, will

haffue, sin kere Son H. M. af påland hem thill Swerige jgen, då låfue wij wid wor äre; Och Redlighett, ad wij ecke welle nogrelunde lönligen eller uppenbarligen, der emot seie der Oss Sådant i thijd må blifue kunogtt, eller thilbetrodt, wtan wisserligen förmode, ad Sådant well ske kan Och ecke noged af Sweriges grentzer, antingen på en Stad eller annan för den Orsak skull bliffue förminsked wij lofue Och her med vdij lijke måtte, och på wor adelige äre Och Redlighett, tilseie Oss obeskylte ecke vdij nogen motte welle antingen Sielfue eller igenom andre muntligen eller skrifftligen, uttspride ibland Stenderne eller almogen, andelige eller werldzlige, ädle eller Oedle, noged Som kan ware H. K. M. emott, thill skade heller wanheder (Såsom och H. K. M. dett ecke heller förskylltt haffuer) uttan fast heller beflijte oss huar i sin Stad derom, ad Hans K. M. motte althid haffue, trogne och Retrådige wndersåter, Som hans K. M. Och gud thes låff haffwer, wij wille och med denne Sak aldeles holle . . . . . Och ecke thill dett minste med nogen H. K. M. förachtelse eller förtaal och skade göre wor vnskyllen, huad heller det bliffer frid heller ecke wtj Swerie Och wid gud, Och wor Siell Saligkett, oss ecke welle nogen Otrogen Stempling, muntligen heller schriftligen haffue wared på

ferde, nu senest i Reuell emott deres K. M. eller wort fäderneslandh eij heller i så måtte nogen Samquemd, heller möte holled wara ad noged annad i denne Saak skulle göres eller företages, en huad med almennelige Suplicatia och böneskrifter skeed ehr Sosom wij och her med wid wor eed, och Saning aldeles betyge, dett Breff Som war stellt thil F. N. Hertig Carll, och allenast Rådzwiiss Om talad, och doch likwell ecke annorlunda haffuer lydt en dett Concept Som wij wor nodige drotning allerede thillsendt haffue, Så skole ecke heller nogre jnnan eller utan Rådz eldre eller yngre aff oss Bliffue wanärede eller förachtade, ey heller dem nogett Ont anten Sielfue eller genom andre, thilföge heller göre late, för dett de ecke haffue wared Ens med Oss i denne Saak, Och thill det Sitzste welle och skole wij althid Bliffue Hans K. M. Sampt H. K. M. lijfs arfwingar besynnerligen Hans K. M. i påland, som är Swêriges Rijkes nermeste Arffurste Och thilkommande Konung, hulde trogne och Retrådige Så lenge wij leff:e På wor adelige äre och Redlighett, Och så sant Oss gud hielpe thill lijff och Siell, thill ytermere wisse och säkerhett, haffue wij denne förrestelte förskrifning H. K. M. thill hörsamhett, och lydno förseglad och wnderskrefued, thill at förekoma H. K. M.

misstroende och på dett wij deste mere, moge ware förwissade om H. K. M. Node och ynnest Som hans K. M. Oss nodigst haffuer förtrösta och thilseie lated, och att denne förskrifning nu eller i framtiden ecke skall koma oss eller nogen annan thill Skada eller Wnder ögen j nogen motte Datt &c. *).

Lika lydande med en uti Grefl. Fersiska Manuscript-Samlingen under N:o 31 befintlig, gammal, till en del illa medfaren, och skadad Copia intygar

Joh. G. Liljegren.

*) Konungens resa till Revle var år 1589.

Bref ifrån RiksRådet Friherre Hogenskild Bjelke *) till RiksRådet Hof-Kansleren och Ståthållaren Eric Sparre.

Min wenlighe och kerlige helssen, sampth huadh mere kärth och gåth Jagh förmå, medh gudh alzmechtigh altidh tillförenne, kere her Erich tillförlathlighe godhe wenn och Broder, nesth en flittigh och kerligh thacksegelse för all wenligh' benäghenheth och beuiste wellgärninger, huilkith Jagh medh thacksamheth altidh gerne förskylle will. Önsker Jagh min K. Broders, samptt minn H. K. Systers och bäggis, eder käre wordhnetts långhuarige helsse och lyckesamme wellmåge altidh till ath spörie och fornimme. Och kann digh kere Brodher wennligen icke förholle, ath Jagh ij lördaghs förlidhen hade achtedh ath drage her ifrå, och then wägen åth Westerås quickesundh och Sundhby, effter som wårth seniste samthaal war tillhope och min K. b:s wäghna skulle möôte migh ij Westerårs såsom ij Söndags war. Huilketh wenlighe tilbudh Jagh och min hustru gärne händtt hade, och therfore på deth wennlig:te

*) Halshuggen på Stortorget i Stockholm år 1605.

bethacke, men nu haffuer hon ij 6 dager Mesth hålleth wedh sängen, bode aff febris och hals-siuke, Så Jagh inthet hawer hunnith begiffue migh på wägen her ifrå, ssom Jagh dågh aff hiertedh gerne åstundeth hade; helst för den daglige kurtwill skylldh ssom her wancker, huilkith man snart kan ledis wedh och moste för den skylldh nu sende hogre mine tjenere och hester ifrå och beder wenligen, ath om iisen icke kan bäre änn nu öffwer Jällmer sundh, ath min K. B. wille befalle sinn foute ath lathe förfordre then öffuer Sundeth medh pråm eller flåthe Jagh will thet thacksamligen medh alth gåth gerne förskylle. Och huadh lägenheterne her ij håffweth belanger, så går thet som wanth er; ath huadh ssöm beuilgeth bleff om wårth rådhslagh, ath hielpe penningerne skulle strax föruendis ij kåper och Järn, ath skaffis daler till myntedh thet er nu allt igen affslagith, så ath K. M:t will sielff aname all penninge åpbördh, och ther aff inthet förskingre huarken till inköp, mynthedh heller annen wthlager. Icke er heller änn nu nogen köpman förårdhneth, ehuru well man åffta der om påminth hauer thii andhers larsson moste först endeligen beställe om skunchen skrifue inn ij riketh på 20 tusendh daler för midsåmmer, Om nu

er

tidh och tillfälle der till, kann Jagh icke wette, helsth effter her kommer alle dagher stort öffuerlåp aff the fatige oförmögne undersåterne, som alle begere tillgifft på wtlagerne, så ath der komma icke halffparten wth aff gärden, och hielpe penningerne, Och et bode Jämmer och ymcke ath hööre på deris elendige klagen, och synnerligen ifrå Norlanden, men så snart siöön renth blifuer då får man och höre widere klagemåll ifrå Finlandh. Her hawer och warith nu på 2 dagers tidh mer änn 50 bönder ifrå Sale bärgzlagen, som alle medh en röösth haue besuäreth sigh om den Malm eller slagg (Kretz) som her Christoffer skunch *) hawer handleth om, och beklage sigh ath han well hauer 12 t:r Malm för huar windekörningh, och de mene sigh ingeledis wille heller kunne beuillge mere änn till 6 t:r för huar windekörningh och mente sigh haue huar körth allerede 18 t:r eller 9 lass. och mykith ropth och bedith om ath de motte bliffue aff medh then tungen, eller de wille öffuergifue bode hus och hem, föregifuendis ath om huar skulle köre 12 t:r så skulle deth kåste ath leege före, öffuer 2 mk:r. for huar win-

---

*) Schenck, Friherre till Tautenborg, bosatt i Sverige och i Svensk tjenst.

dekörningh. Och hafuer K. M:tt ij går latidh giffue dem till Swar, ath de skolle her effter ware alldelis friie för welbe:te H. Skunchs körning och måge her effter löse hwar windekörningh för 6 öre. Szå lenge en (änn) the åprettedhe Contracter håller wedh macht.

H. K. M:tt hawer och nu ij thesse dager ij nils hanssons och olaff Suerkelssens *) närware allene hafft håffregisteret för sigh och wttstrukith alles deris nampn, som nogen håffbeställning hauer hafft bode på sigh och hester; the som giffte ähre och ändå en parth ogiffte medh, Så ath ingen är blifwen skoneth, huadh må ther aff följe will, warder tiden åpenbarendes, thii ingen kan tiäne sigh till skadhe för inthet, och er thette allenisth gångit wth öffuer the fornemste aff adeln, men thet andre lösse partii de blifue quarståendis som man dågh lithet påbygge kan. Och warder wthen tuiffuell gåendis snarth medh lähnregisteren ij like motte, så ath her bliffwer inge skoneth, oanseendis huadh bekostnedh som ij fredh skedde för meste parten, oppå den pålniske resen, och nu ij såmmer skulle på nytt skee till lifflandh, huilketh alth wäll lychtis medh stor besuäringh.

*) Elfkarl, Konungens Sekreterare, en mycket känd man i sin tids häfder.

Wppå H:r Carll göstaffssons *) wäghne, er och ingen nodige suar giffen emeden Jag tuenne gånger ij andres näruare hauer flitight giorth hans wndskyllen, så hauer thet dåg inthet kunnith hielpe; För sådanne formellde vrsaker, och monge andre fler, som her wore för långth ath repetere Kan min K. b. well besinne, medh huadh wällusth Jag moste nu emoth all min lägenheth bliffue her till öpith watthn, och er ändå osächert för siukdom skylldh her ij staden, och kan ingen tingh fås faalth för penninger, lichuell moste Jagh nu biite ij etth hårth äple. K. b. ner thette breff er läsith, så kaste det på ellden, Och will jagh sampth min Siuge hustru och wore barn her medh haffue min K. b. och H. K. S. *) och eder K. barn ij Gudz beskydd till all lychsam wälmåge kärligen befalleth, them då på wåre wäghne medh fliith helsse wille. Datum Vpsala den 6:te Martii. 88.

D. W. B:o T. W.

Hogenskildtt Bielcke.

K. B. gör well och skrif till Mattz månsson ath de fatige landhboor ij berkerne **) som

*) Stenbock, en tid Ståthållare öfver Calmar Slott och Län.

) Syster. *) Barkarö Socken).

nu hawer stoor tunge aff gästningh, skiutzfärdh och forsler meden Jagh och mine bröder ere her wedh håffuith, Så ath länsmannen motte skone dem medh andre forssler, och skiutzfärder och ath de inthe skolle tuingis ath före deris gärde spanmåll åp till bergzlagen som påbudith, er, It ath och icke motte huggis nogeth mere ekeskogh på gångholmen och lindöön som enbackarnez enskytte äger effter som nu her tillsketh er, till deth skepeth som der er åpsath, thi der finnes och well ekeskogh annerstedz. Min tienste igen ij like motte.

K. M:z didrich kom ifrå hertigh Carll igen for 5 dager seden och hade inthet swar på deth breff ssom han förde diith, om ath följe till liflandh och om wapentienste gärden, och hielpe penningerne aff fürstendömeth. allenisth hade eth breff lydendis om arffueskifftedh ath thet motte skie medh förste och berördis iche eth ordh om thet andra förskriffne. hüadh heller thet er forseth y Canzlieth ath de hawe fåth eth oreth breff, heller er thet och skedt medh willie, thet kan man inthet wete och inthet war thet heller mykith behageligith hos K. M:tt. Szå skreff för:ne didrich till fürstens Secretere medh en breffdragere her om, huadh suar ther på faller warder tiden medh gifuendis. Ifrå her gö-

staff Banner kom tiender och breff Sza ath thet er nu alth stille wedh gräntzsen, och råder ath K. M:tt skulle nu skrjffue rydhssen till och fornime huadh han er tillsinnes om eth wijsth mötte på gränsen, till *fullkomligh* fredh heller icke, och strax *late honum* förstå, ath han inthet skall hawe ath förmode aff de huus som H. K. M:tt medh krigsmacht eröffret hauer. Och ther hos er der math sårgh på alle husen och lichwell moste man puche.

K. B. huadh belanger den syn i mellen by Sochn *) och gästringerne, så hafwer gästeriike boor nu warith hos migh medh 2 dombreff, som ere wtgiffne öffuer 40 år sedan, så ath då hawer warith en landzsyn förårdneth af Salige Kongh Göstaff, om samme trätte, och er them då bliffuith tillsagth, och by Sochn i Wästmannelandh, och Simetuna boor ij Wplandh ifrånn samme åger, therföre bör nu ingen syn hollis der imoth, effter då hawer warith 6 häredzhoffdinger der på, och wtthäretts Synemänn, som then thrätten då lagligen åthskilldtt hawe Och ther som du framdelis begerer Copier aff samme breff, skulle de bliffue digh tillskichede på deth ath wndersåterne på bägge parter wnn–

*) By Socken i Westmanland?

nike widare trätte, och fåfängh bekostnedht, Elliest wille gestrikerne besökie K. M:t om stadfästelsse på deris förre håldne landzsyn.

His feliciter wale.

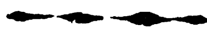
Utanskriften:

Kongl. M:ttz Thill Swerige. Min Nod:te Herris Troo Man, Rådh HåffCantzler, och Stadtholder ij Wässmannelandh, Then Edle och Welborne Her Erich Sparre, Herre till Sundby, Min tillförlathlige godhe wen och Broder, thette breff

wenligen

Likheten med det i Kongl. Riks-Archivet förvarade och med Sigill försedde egenhändige Originalbref intygas af

W. Forsslund.
Canalist i Kongl. Riks-Archivet.

Riks-Rådet Hogenskild Bjelkes bref till Riksens Råd.

Minn welluilllighe wenligh helssen med gwdh alzmechtigh altidh tillförenne Kere godhe herrar, Brödher och Wäner, later Jagh eder wenligen förnimme, ath Jagh nu som war then 30:de nouembris bekom eders samptlige skriffuelse, dateret then 24 ij samme månedt. Ther wdi ij berette om en annen Edher skriffuelsse som migh skulle ware tillskicket nogre dager tillförenne, och nu sosom Dhå, begäre och formehne, ath Jagh skulle late förnimme mitt betenckende, om Kongl:e M:ttz ij pålenn, min nodigste Konunghs hemreese hijth till Swerige igenom huadh sätt och medell ssom H. K. M:tt kunne alldeles wthan lijffzfara, fängelsse, och föruiitelsse komme hitt till sitt arffrijke, vthan all skada och affsachnedt. effter Erich Bielke *) till Salstadh som nu ther ifrå affärdet ähr, icke kan heller böör nogett längre vppeholles med Swar, ther vppå ij fordre mitt skrifftelige be-

*) Konung Sigismunds Kammarherre och nu Konungens Legat att medla hos Konung Johan för desse Rådsherrarne, samt i flere angelägenheter.

tenckende vthan nogen fördragelsse, och aller senist innen Sex dager effter för:ne breffs datum, sså frampt Jagh icke skulle förursake Kongl:e M:tt min Nodigste Konungh och Herre till ytermere onåde. Therwppå Jagh till ett wenligit Swar edher Kere Brödher och wener icke hauer willedt förhålle, ath huadh samme Edher förre skriffuilse tillkommer som migh skulle ware tillsent, then ähr migh inthet tillhånde kommen, ehuem then framföre skulle, Så må han thet Sielff försuare huar igenom thet er bleffuedt försummeth, Och ehr migh for den skulldh omögeligitt ath Sware till samme breff, allthenstundh Jagh thess Innehålldh icke förnummitt hauer, Så och ath innen thenne for:ne kårte föresatte tidh late komme Swar uppå thenne edher skriffwelsse, som ij nu berört haffue, thij wppå samme dagh som ij begiäre suar, thå bleff migh edert breff försth öffueranthuardeth, Förseer migh för then skylldh at Jagh ther wdi må telbörligen ware wrsächtedht, så ath derföre icke nogen ythermere onådhe emoth migh således förursakis skulle, Thy gud alzmechtig weeth, ath H. K. M:tts förre onådhe och wrede offuer migh sinn ringe och troghne wndersåte, hauer warith fasth tungh och odrägheligh, änn seden ath then igenom sodanne omögelige tingh än nu förökes skulle, Vdi then stadh,

at Jagh er och altidh hawer warith wdi thet stadige förhåp och wnderdonigh tilförsicht, att H. K. M:ttz (må) nu sinn Kongelige wredhe pådigest blidke och lindre wille, emott migh sinn gamle aff hiertedh troghne och medh tiden oförmögne och trötte tienere, ther till gwdh werdiges H. K. M:ttz hierte beweke, Som alle öffrighetens hierter hawer i sine händer, Hwadh och for:ne höghwichtige ärendhe tillkommer, ath nu så hastigtt sware till, som ij wppå Högbe:te K. M:ttz wägne fordrett haue, Ther bör och will Jagh gerne finnes hörsam och willigh till, Endoch ther sannerligen behöffdes till thet minste nogre dagers betenckende, men för sådanne eder höge förmaningh och wilkår skylldh ssom nu förbe:t er, hauer Jagh icke thordt der medh fördrage wthan moste nu sså iiligth och obetenght strax giffue eder her vppå ett skriffteligitth Swar; Thell thet första bekenner Jagh migh plichtigh och skylldigh, och nu sosom ifrå min vngdoms tidh gerne wille icke allenisth medhdele mitt ringhe Rådh och Betenckende, wthen och haffue lijff och Blodh ospartte for bägge Kongelige Maiesteters mine nodigste Konungers och Härrers och mitt Fädernis Riikis wälfärdt skylldh dågh er eder godhe härrer well witterligett Szå minn salighett och tionge bedröffuede wärldzs lägenhetth, Som Jagh ij thet

hele åhr hawer warith besuäreth medh, för then store onåde (thet gud bättre) jagh wthi warith hauer, Szå ath alle haue och derfore skydtt mitt wmgänge, Szå wäll slächtt och wänner, som oskyldhe ij denne min betryckte sårge tidh, för then skyldh ähr migh nu så myckitt mindre om richsens saker och uijchtige ärender witterligith, Thü effter lägenheter och tijdernes förwandlingh, weete ij godhe härrer fasth bätter änn Jagh kårteligen skriffwe kann, böör och pläger iw alle rådslagh förhandles, ij wärkett ställis och beslutes. Eho för then skylldh migh befeligett att nu kunne nogett råde heller sware her så fullkomligen tell, som sakens wichtighett kräff-uer. Men effter alle lägenheter ähre Edher samptligh som nu wdi Högbe:te Kongl. M:ttz Rådh brukede bliffue, nochsamptt kunnigth och åpenbarth, huilkith wppå thenne tidh ähr mig ouitterligith, Therföre tuifflller Jagh inthet ath ij godhe härrer genom Gudz nodige tillhielp, wthaff huilken alle godhe rådh kommer, well warde finnendis på the rådh och medel ij för:ne höghwichtige Saak som ther till nyttigest och tienligest ware kunne effter thenne besswärlige tidhs lägenhett, Tü mitt fööge och ringe betenckende kan lithet wttrette ij denne höge saak.

Och sosom ij godhe härrer beröre; och iw redeligen fordre mith skrifftelige swar, så ath sådan hemrese motte ske alldelis wthen liiffz-fahra, fängelsse, föruiitelsse, skada och affsachnedt. Så er sådanne höge wilkår endelis omögelighe för mänisker ath försächre om, när man huart ordh för sigh tillbörligen öffueruägher, dågh effter mith ringhe och enfåldige trogne betenckende, weth Jagh icke annet her till råde och suare, änn thet eder sampth månge andre åhr nochsampt witterligitt, Oppå huadh wilkår högbem:te K. M:tt ij pålen samptychte och beuilgede ath tage wedh samme Kongelighe regeringh ther dhe polniske ständer iblanth anneth wttrychelige försäckrede H. K. M:tt ath sådann hemrese till sitt Arffuerike skulle wara H. M:tt frith förbehollith, Sså kunne the och icke medh nogen rätt ther till tucke, helsth ner som H. K. M:tt effter tidzsens lägenheth later fogeligen ther om handle, medh richsens ständer ij pålen, Så ath sådan hemrese, motte skee med alles theris samptyche, och seden Kongeligen och tillbörligen bliffue beledhsagedt. Thå förhoppes migh, ath thet besth kan skee H. K. M:tt ther wten faahra thette riketh wthen skadha, och ther medh wppåhålles då wänskap imellen bägge Konungeriken, Men huru H. K. M:tt ij pålen kan om offtebe:de heemreese wa-

re till sinnes, och huadh bägge rickernis lägenheth kan på thenne tidh medgiffue, ther om förhåpes Jagh ij wnderdånigheeth som och inthet tuiffler ath bägge höge potentater utaff sitt aff gudi högtt begåffuede forståndh well warde sine Kongelige Personers låfflige beståndh thesslikess och theris ärffrikers och troghne wndersåters nytte och långlige bestånd betenkendis, Thesslikesth och ij godhe härrer thet och tilbörligen öffuernägendis warde, som nu om alle lägenheter, så och huadh fortröstningh förne Erich Bielke therom hafft haffuer, besth er witterlegitt. Och tager Jagh then alzmechtige gudh till witnes, ath Jagh för min person inthet heller önskede, än ath then godhe och dygdelige Konungh ij pålen, then wij Swenske hawe nesth wår Nodigeste Konungh och herre hylleth och Suoreth, måtte medh liffz Sundhett och lycksam rese well komme hith till sith arffrike igen, sin käre härfader wår nodigste Konungh till mykin hughnett, tröööst och biiståndh i regementedh, och sine troghne wndersåter och mången bedröffueth till nådigh förfordringh och hugsualelse; Thette mitt ringe Swar will jagh haue ställdt till Eder gode härrers widere betenkende och förbettringh, och bedher er wenligen ath huadh ssom Jagh' nu wdi en hasth effter edher förmaningh haffuer aff trogen well-

meningh skriffuit, motte och bliffue till thet beste forstått och vptagit, och ath y kere bröder och wener wille medh fogeligere och bettre sätt her om giffüe högstbe:te min nodigeste Konungh på mine wägne ödhmykeligen tilkenne, än Jagh thet nu ij thenne olägliga Sörgetidh wdi min K. Salige Moders begraffning som skedde för 3 dager seden, hawer hafft tillfälle ath författe, och Synnerligen effter tiden hauer warith mig så alth för kårth föreställth. Sosom Jagh och på thet flittigeste bedher, ath ij godhe härter Samptligen aff trogeth medhliidende effter all wenligh tillförsicht, wille förfordre minn bedröffuede sak hos högbe:te K. M:tt thesslikesth hosd en högborne Furste hertigh Carll att thenn store onåde och wrede som öffuer migh her till warith hawer och migh fasth swår och odräglig ähr, motte nu Nodigest och nådelighen till hugnedt och bettringh föruandles, Så ath mith bedröffuede hierte motte nogerledhis tröstedh bliffue, huilkith eliest snarth tröttis widh thette beängstede och Sårghfulle leffuerne, Som Jagh nu en långh tidh hawer dragits medh. Thå gwdh som er sieffue sanningen och ingen tingh er fordålth kräffuer Jagh till witne, som Jagh och förhåppis ath ij gode härrer som Jagh ij all min åldher hawer mesth wmgåtts medh, thet samme och ij like motte medh migh wit-

nendis warde, ath Jagh aldrigh änneth ään aff hiertedh hawer iw hafft hugh och sinne till ath troligen effter min högste förmoge tiäne Högbe:te min Nodigste Konungh och herre, Hans M:tts Kongelige afföde och mith kere fädernis rike, Sosom jagh thet för gwdh sware will och thet samme inn till min dödhzstundh änn nu troligen achter ath göre förhåppendes och ath niuthe thet till godhe och ther jagh wdi nogen motte kan bewise E. g. h:r behageligh tieniste igen, skulle ij altidh finne migh ther till willigh och benägen, thet gwd kenne, wdi hwilkens nodige beskydd Jagh will och her medh hawe eder samptligen wenlighen befalleth. Dat. Åkerrö then 2 Decembris Anno 1590.

E. g. hr. w. w. T. B. o. W.

Hogenskilldtt Bielke.

Vttenskrifft:

Kongl. M:ttz till Swerige. Min aller nodigeste Herris trogne Männ och Rådh the Edle Wälborne godhe härrer, som nu hos högbe:te Kongl:e M:tt stadde ähre, Mine tillförlathlige godhe bröder och wener, Samptlighen och Synnerlighen thette breff

wenligen.

Copia aff mitt Swar till
Richsens rådh, vm K. M:ttz ij
Pålands hemrese. dat. Åkero
den 2 Decembris, 90, och sendes
den 4 ther ifrå medh m b. H:r.
Clawes Bielkes tienere.

Utkast till ett Bref i samma Ämne.

Af min broder tures *) breff Således til onåder förursaker.

vm richzsens wichtige ärender, ey heller hawë warith migh effterlatidh ath omgås medh den ssom vm sådane saker wmga.

Derför Jagh icke weth, huadh denne tids lägenhett (effter huilke alle rådzslagh tilbörligen bör ware rättredh och stälte) medhgifue kan thii tiden är thet en ssom alle meniskelige saker her ij werdhen förandre, huilkit ij godhe herrer bettre besinne kunne, än iagh thet skriffue kan Derföre kunne ij gode hr sidhen här wäll be-

---

*) Nilson Bjelke; sedan Riks-Råd, Öfverste Skattmästare och Kammar-Råd, halshuggen i Linköping år 1600.

sinne migh wille falle tungth nogeth wthtryckeligith her wm nu på denne tidh ath kunne skriffua, helsth effter migh om omständigheterne, som för är sacht, är owitterligith; Dågh effter mitt enfaldige betenkende håller Jagh thet så före, ath der bägge Konungerne wåre nodigeste herrer, huilke gudh thess låff medh fasth högre förståndh, än wij fatige vndersåter och tienere aff gudh begåffuede ähre kunde befinna samma hemrese nu på denne tidh wara richeth nyttigh, och H. K. M. ij pålandh för then skylldh will begiffue sigh hitth, Så skulle de polniske ständer thet icke tillbörligen kunna förmera helsth mäden thet wttryckeligen er bliffwith förordneth på walldagen ij warzow skedde, Så och sedan förr än H. K. M:tt wedh den polniske Cronen och regemente tage wille, så ath H. K. M:tt skulle wara frith förbehollith, dågh så ath thet icke skedde de påler oåthsporth. wthan eliesth ssom deth hoffligheen och besth ij wärketh ställes kunne Så ath den Naboelige willie och wenskap begge rikerne emellen icke ther igenom skulle blifue förminsked Och tager Jagh gudh till uittne som sielffue sanningen er, och alles tancker weth ath jagh inthet heller wille önske heller åstunde änn ath denne godhe Kongen ij pålen then åss alle, nästh wår nådig:te

Konungh

Konungh bör älske, och aff hiertedh gerne see H. M:ttz nernare her ij riketh, hos sin Kere herfader, then han medh Sånligit rådh och dådh kunne ware till trogett biståndh ij regementedh och till myckin hugnath och trösth hans medh tiden ålderdoms dagar. Thet alth mången fatigh bedröffweth till nådigh befordringh och stor husgwalelse. Sodanth man sigh wisserligen aff den godhe dygdesamma Konghen kunne hawe ödhmiukeligen til ath förhoppes, ther före ath åss theste mere H. M:ttz tillkompsth (then gudh alzmechtig late ware lychsam och med behollen rese) af hiertedt åstunda bör, Men huru nu H. M:tts ij pålen om same hemrese er tillsinnes, och huadh begge rikernas lägenheth kan medgiffue, effter migh ther om icke er witterligith, Så kan Jagh nu her om inthet yterligare Suare, wthen ij godhe herrar och w. som der wedh hånden åhre, och om alle lägenheter kunnight är. Warde ij denne sosom och andre förefallende saker H. K. M:tt thet rådendis som H. M:tt kunne lände till hugneth, och wårt fädernerike sampth thess inbyggare till gaghn och godhe.

För min person will Jagh aff hiertedh troligen önske ath gudh aff huilken alle godhe

rådh kommer, wille ware then beste rådhgiff-
uare ij thenne och alle andre wåre saker, så
ath alltingh motte bliffue så företagne beslutte-
de och fulländadhe, ath thet måtte lände ho-
num till ähre, bägge wåre nådigheste Konun-
gar sampt thet hele låfflige Kongelige hus till
beröôm och thess trogne wndersåter till långh-
warigh beståndh och fremelsse.

Thet jagh eder godhe herrar för tidhzsens
kårtheth skyldh ehr &c.

Ifrån Riks-Rådet Hogenskild Bjelke till Konung Johan III.

Stormectigeste Högborne Konung, Aller Nådig-
ste Herre, E. K. M. ähr minn vnderdånige öd-
miuke hörsamme tieneste, altid troligenn, Be-
uisendes, Szå lennge iagh leffuer.

Aller Nådigeste Herre och Konung E. K.
M:t will iag på thett ödmiukeligste hafue betac-
kett, för all Kongeligh ynnest och nådhe, och
Synnerlighen för denn Nådige förtröstningh som
E. K. M. gaff min bedröfuede hustru på mine

wegne nu senist hon vnderdånligenn besöcte E. K. M. i Stockholm, således att wår sach iche schall blifue något wärre ähn här till waritt hafuer, vthann wäll kann blifue med tijden till Bättringz förändrett. För huilke hugnelige Suar, der med E. K. M. mitt tunge bedröfuede hiertte någerledes lättedt hafuer, Gudh Alzmechtigh i Euigheethenn warder E. K. M:t richeligenn igenn hugne och wedergälle, thet iagh vtaff hiertedt will och troligenn önske och bedie. Och ännu som altidh tilförenne vnderdånligenn på thet ödmiukelig:te beder E. K. M:t för Christi pine och höge förskyllenn som wij nu begå åminnelse om, Szå och för E. K. M:ttz Egitt höge beröm, och Kongelige infödde dygd och mildheet, Thesslig:t de månge höge personers Nådige förbööner och mächlende, och min fattige bedröffuede hustrus och mine månge vnderdånige flitijge Böner schyld wärdes nu icke trengre tillslute sinn milde örenn för oss, vtann aldeles förgäte och Nådigest tilgifue, Ehuad E. K. M. Jagh aff menniskligh feell och Suaghett, kan emott brutidt och förtörnedt hafue, annthenn med dristigt taal och Suar, eller huadh annedt Sådannt thet helst ware kann, Ty wdi the anndre höge tilluitte Saker, tager iagh denn helige trefaldigheet som himmel och Jordh regerar, och ingen tingh ehr fördoldt, till ett san-

färdigt wittnne, att iagh med otrogett vpsåt, eller med någen falsk meningh och stemplingh, aldrigh med tannckerne, ähnn sedenn med gärningen skulle hafft i Sinnedt, tränngtedt och åstundett der efther, att then Kongelige Regeringenn, schulle komme ifrå thenne Kongelige slächt och afföde, eller och i sådann ond act och meningh wille göra den arfföreningh om inthet, och annedt mere sådannt, som iagh hafuer waritt mistrodt om, vtenn med fritt gott samuett suärie och betyge kann, widh Gudh och hanns helige ord och Euangelium, widh min högste siels salighеet, och allt thet gode som iagh förmoder att hafue i thett Euige och oförgengelige lifuedt, att iagh weett migh therföre aldelis frij och obråtsligh, Szå sanndt ware migh Gudh nådigh i denn Ewige glädienn, och låthe migh så wist nu snartt komme till E. K. M. ynnest och Nåde igenn. Ty huadh schulle och mig förorsake, till sådann otillbörlig och stoor otacksamheett Emot E. K. M:t then migh så myken ynnesth och Nåde, I så månge måtto richeligenn och nådigst beteedt hafuer, att iche allenisth iagh, vtann och mine barnn och Efftеrkommende bör och Schule, såsom wij och aff hierttedt willie ware der till redebogne, med all underdånigh trogen och rättrådigh tiennste, både med E. K. M. och thenn heele Kon-

gelige affödа ödmiukeligenn och troligenn förtiene, så lennge iagh och the Efter mig att leffue, Gud Nådigest tilstäder. Ther om iagh och the, oss till thet högste beflijte wele och schule. E. K. M. wärdes för thenn schuldh, icke haffue Sådann tanncke och meningh om migh *E*. K. M:tz Gamle, och (thet Gudh weeth) af hierttedt trogne tiennere, vthan ware och blifue min Nådigeste Konungh och herre, som iagh vnderdånigt ödmiukeligenn förhoppes på thet att jagh så wäll som alle andre E. K. M:z trogne vndersåter må vnder E. K. M:z nådige beskyddh, med roligheet säker och tryggh blifue och boo, och mitt gode Rychte, nu iche videre till onde vthsprides motte, thet warder gud i Euigheeten E. K. M. richeligenn löönendes. Wnder huilkenns Nådige skydd och beskerm. Jagh will nu här med haffue E. K. M. Samptt min Nådig:te Drotningh och E. K. M:z kongelige höge wårdnedt, till långuarigh liffzsundheett, lycksalig och fredligh Regering vnderdånnligenn och ödmiukeligenn Befallett. Schrifuitt på Åkeröö thenn 24 Martij Åhr 1591.

E. K. M:ttz
wnderdånige ödhmyke trogne
Wndersåthe och Tienere, Så
länge Jagh leffuer
Hogenskilldtt Bielcke Mp.

Utanskriften:

Thenn Stormechtigeste Högborne Förste och Herre, Här Jahann thenn Tridie Suerigis Göthes och Wendes Konungh Storfurste thill Findlandh Carelen Våtzky Pethin och Ingermannelandh J Rydzlandh och öffuer the Esther vdi Lifflandh Härttigh, Min aller nådigeste Konungh och Herre wnderdånligenn och Ödmiuckeligen.

Med annan hand:

Kon. M:tt föreläsett den 23 Aprilis Ar 91 om aftenen.

Bref ifrån Riks-Rådet Hogenskild Bjelke till Riks-Rådet Thure Nilsson Bjelke.

S. P. D. Kere H. Brodher, thet Jagh hauer nu fördröith öffuer lördagen, bedhes Jagh om wenskap, thi sedhen bothuidh i lördags wiste berette, ath broder skulle blifue der till i morgen eller på torsdagen och kunne skee ändå längre uppehallis, så hauer Jagh latid skriffues 2 eller 3 Copier mere änn på den tidh war tillrede, och ther hos latidh skriffue fremst i thette medh följgende (och till broderligh troghne håndh förskickede) register, eth lithet extract fremst wdi huadh copier Jagh haawer latedh

der indraga, hwilketh kan och well göre fyllest, om man ännu halfparten der aff wijse wille, (så frampt man kunne så lageth oförmercht, att der motte allenisth efterfråges, huadh våre förre welkor wareth hade) gudh giffue ath thet eliesth nogen godh fruct skaffe kunne. Och tror jagh icke anneth, änn ath broder nu hawer den gamle Copian hos sigh aff Kongh Magnus ladhulåses wtgifne stadga och ordning på taffuerner och gästning, och den friihetth han i samme breff gaf alth ridderskap och adell for allan Konungzligen rätt och tungha, effter min b. hauer den fått tillförenne, thü migh gafs nu icke tillfälle ath söke åp min älste laghook som den står wdi, och den andre Copian hade sparrn hos sigh, thij Jagh hauer alth hållith wedh mitt långe läger sedan broder drog häden, så hawer och Mette gylte warith her i 4 dager och hindreth migh mykith ij denne affskedh. Min broder (weth Jagh well tillförenne) tror inthet månge ath see der wdi, förr än rette tidher the phariseerne er der om icke tilltroendes, och wore lichwell nyttigare ath br på resan lote skrifwe nogre få aff de elste Copiar huar på sitt serdelis ark, ssom kunne wiises om så behöffdes; thii desse ere en part ille skrefne och i en hasth, Och moste broder sielff läse dem öffuer, och corrigere huar ssom nogeth

kan ware misskriffuith eller förgätidh. Jagh hauer och sendt den forste Chalmarne recessen af rette originaleth endoch broder hawer ded tillförenne Så ath både Kongh Johans wtgiffne priuilegier, huilke alth broder hawer och tillförenne, på deth om han icke hade dem hos sigh, ath desse kunne då tages nu medh, Men wore de andre wisse Copiar tillförenne wedh handen, så göre Broder well och sende migh desse tilbake igen medh dette budh. K. B. om man wille thale der om, hui icke förr hawer warith fordrett och thaleth her om. så er kårteligen tillswarendis, ath seden Kongh Göstaff degraderade deth adelige standh och frelse, som wore de ypperste i riketh, och alle andre äldste aff rådeth dem togh Kongh Christiern blodhunden aff dage. Seden rymde och H. twre Jönsson. Her Nils booson fich och en hastig affgångh och flere gamle lede alth aff. Seden wore icke monge igen som torde nogeth ordh thale der emoth, helsth ner de wnge droges öffwer de gamle, alth så gick friiheten deth ene åhr efter deth andre aff, så ath deth kom endelis slätt aff minneth, huadh gamell friihedt warith hade, och ingen war heller som wärdedhe sigh om ath randsake och fråge nogeth effter gamle handlinger och huar sodanth fans i domkirker och klåster så bleff deth alth åpta-

gith och för andre fördälth, så ath deth motte inthet komme för deris ögon som thet mesth angick.

Seden wdi Kongh Erichs förste regements tidh bleff ther om supplicereth och bedeth at han som deris förste nodige arffkonungh wille dem priuilegiere effter gammelth wilkår men deth bleff mechte ille åptagith, och en parth som der till råth hade bleffue wndsagde till lifueth. Och seden annen gångh j Junnekepingh Anno 61 om hösten då hans rese slogh tillbake till Engelandh, då handledis åther der om, men bleff dågh fåfängdt, Seden bleff tridie gångh handleth om adelns rusttienesth och om werdetingh aff deris arffuegods. först i Stocholm om fasten och åter Anno 62 seden på nytt ij Wpsala om såmmeren samme åhr, (ther han då hade achtedt öffuerfalle och mörde alth rådeth, som nogeth thalede der emoth, och sedan loth förbiude dem komme for hans ögon) och der medh motte aldelis outtrethedt drage af huar till sitt allenisth att då förseglédis der om för:ne rusttienisth men nogre som droge vp til Stocholm bleffue ther inmanthe och medh stor möde komme till gunsth igen, Alth så skrämdes the aff så begyntes då sedan danske feigden, till dess hern bleff huar dagh och år wärre änn

innen och besluttede sine priuilegier medh dett thiranniske ypsala mordh. som allom kunnigth er, Thesslikesth war och flittigth nook handleth om nogre bettre wilkår i Konungh Jahans förste regements begynelsse och för hans Kröningh, som ath och tilbödhs 2 daler aff huar gårdh, de åtta till hielp, aff adeln samma tidh ath wttläggie så frampth de 2 årlige hester motte bliffue affslagne igen och landborne blifue alldelis frij för Kongens fouter Såsom och ath all adeln motte niute frijheth wppå Kongelige saker. men der föll och sådanne sswar, ath huadh han wille göre deth skulle ske aff gunsth, och icke effter andres willie. nådde wi for den skylldh inge bettre priuilegier än som ogenskenlige äre, huilke er alt lycke. knwter hos, den som äpn mogeth låffueth er, och kommer inthet när öffuer eens medh det som de gamle förre, priuilegier innehåller, men i de seniste förbettrede priuilegier der finnes wttryckeligen wdi huru man achtedt hauer her effter medh all adels frihedt. Quod Deus auertat. Så wardt och thaledt i Wastena Anno 87 der om de 2 årlige hester, endoch ther inthet wttrettedis der om, Thesslikest supplicerede och adelen der om till K. Johan och fursten i den sköōne herredag j Stockholm anno 90 thär på de då finge allenisth förbettrede priuilegier. Så kan aff alth thette

beuises ath myckith anneth mere som wore förlångth ath skriffue om, ath thet hinder inthet warith förligeth, endogh man hauer lichuell så lithet kunnith wttredhttedh tillförnne. Men högste wrsaken ath så lithet er bleffueth wttrettedh, hauer warith tuedrächt ath den ene iche hawer tryggeligen willeth eller kunnith troo och thale medh den annen (Huilketh er Suänske Manna förderff) Och anneth er, ath Ingen på den tiden negeth wisthe ath beuise noger gamle Copier eller handlinger, huadh gammelth och forth, och wår wrminnes friihedt (såmlige refererer sig wppå) warith hade. Therföre hede sodane saker och lithen framgångh. Gudh alzmechtig se änn nu nådeligen till thette fatige betrychte riketh, ath thet nu motte nogerledis komme till sitt förre wilkår och friihedt, huilketh åss bordhe mere niute wnder arffkonunger som hele riketh sådan thacksamheeth beuist hawer än tillförenne af främmede wahlkonunger, som ingen arfzreth hade eller wiste för sine barn, thet wi alle och wille forhoppis ath wår nu tillkommende arffkonungh warder besinnendis och åss till thacksamheth niute late, anseendis huadh wij hawe medh trogeth thålemod nu tråkedt och lidith aff framfarne H. K. Maz föräldere och lickwäll betisth wnderdånigh rätträdigh troheth som ärlige Swenske

män och thet änn i like måtte medh trohiertigh wellmening än nu förtiene wille.

Thette hawer Jagh kere H. b. J en trogen well meningh icke kunnith (till en lithen påminnelse) kårteligen förtelle, endogh deth tiener icke well komma j andres händer ehuru well der wdi er inthet förfatedh uten thet sielfwe sanningen er, hwilken icke gerne blefwer liden, och therföre kunne och medh sådan troheth emoth faderlandeth ware liten tach ath förtiäne. Men late broder thet så, ath deth inthet synis mere. Gudh alzmechtig ledhsage broder well, och er icke rådh att lägge till wäga i denne tärmen för ään gudh will ath widrét nogeth stelles kan, ehuru well ath börn hawer warith godh i dag.

Rätt nu wedh Jagh skulle beslute detta breff, så bekom Jagh inneluchte breff ifrå Sparren, och der hos Copia aff kere b. bref, dat. 12 Maij efter wor Calender, gudh giffue ath richzdagen går så aff som han skriffuer, då hade wi nogeth ath frögde oss der aff, och wore till önskendis ath broder nu wore der. Jagh sender och her medh följendis eth breff kårteligen ij underdånigheth författedh till K. M:ttz ij Suerige och pålandh, huilkith min K. b. på

mine wägne ödhmykeligen öfuer antwärde wille, och der hos kenne (tjäne) migh och sigh till thet beste effter broderlig tillförsigth, Och hawer jagh ij samme mith breff allenisth giorth en tillbörligh lyckönskan till H. K. M:tts hemkåmpsth, Och thernesth thacksägelsse för H. K. M:tts nodige forfordringer i min och flere mine medhbröders ofertiente betryckte förlidhne åhr, Så och for H. K. M:ttz nodige skrifuelser, och Konglige förtröstninger medh Jens Clausen och Hans Kranck, ther till wi åss fulkomligen tröste och förlate och seden befaller migh j H. K. M:tts ynnisth och nåde. Och eljesth nampngifwer om ingen tingh i breffweth som Jag begerer wthen förlater migh på Rådens och po – – förfordringh epter hans tillsager, huilke medh godh tillfälle thet och bettre wtrette kunne.

Een rett lithen tenkeskrifft lägger Jagh och herr inn wdi efter b:s begeren och önsker än en gångh af hiertedh en lycksam rese för broder både i fram och återfärdh, och helsse han alle godhe trogne wenner der ere på min och b:s wägne. His feliciter vale. Raptim. Åkeröö 11 Junij. 93.

M. K. b. W. t. b.

H. Bielcke.

K. b. lithet färsth Smör, och nogen brödh för broder sender min h:w. deth är så lithet, anneth gåth er her nu inthet i förrådh, och skriffue broder (strax) medh få ordh swar medh hans hansson igen, och hålle migh denne min hastige och ofårmlige skrifuelsse till gode, thet er alth skedt aff gode kerlek, deth weth gudh besth.

K. b. om nogeth budh går till stockholm, så göre han well ath påminne her göstaff om den afskedh till Finlandh ath förskicke ssom Sparren skrifwer om, heller om b. hade tillfälle derom ath bestelle den ifrå nykepingh, för än b. färdis, thi migh sändis her ifrån ingen wisser budh Vti går kom her breff ifrå brånes till M:r hans ifrå nils grensson, så hans begerer broder och min förfordringh hos furstén, om bräder till bråbårgs hus, eliesth förderffuis huufen och murn och endoch han fich furstens breff i wintres till bencht Jörnsson, om 100 tolfter bräder ath förskaffe dith, *så weth han honum dågh ingen tingh dith till wilie*, oanseendis ath i mogate och *ringerne* kan han få köpe 2 eller 300 tolfter. therföre göre b. well och förfordre hos H. F. N:e om änn eth breff till bencht Jörensson på 150 tolfter (ath åpköpe, hwadh han — kan sielff få så myckith aff slotzsens qwarner och bethaleth af årlige renten thi

lass Swensson kan inteth leuerere dith, effter han behöfwer monge bräder till Nårköpings hwaj thi deth — alle steds och skreff M:r hans strax ath nils skulle skrifve fursten her om till, ath Jagh lofvede ath wille skrifue broder till ath han wille fordre hans tienere till godh afskedh.

Och iu för samme hus blifwer färdigth for drotningen, iu better were deth på deth hon icke skall lete tell andre Cronenis slått och lähn; som eliesth mere än noch tillbiudis, her om min K. br. icke forgäte wille ath bestelle, effter deth koster allenisth nogre få ordh.

Utanskriften *med annan hand.*

Thenn Ädle och Wälborne Suerigis Rijkes trognne Mann Råådh och Fulmyndige Sendebud till Pålenn, Här Twre bielche till Nynäs,

Minn käre broder, thette breff broderlige
och wenligen

Med annan hand.

N.

Medh Hans Hanson thenn 13 Junii Anno. 93.

Med annan hand.

Om Adelns Priuilegier.

Likheten med de uti Kongl. Riks-Archivet förvarade och med Sigill försedda egenhändiga Original-Bref intygas af

W. Forsslund.
Kanslist i Kongl. Riks-Archivet.

Bref från Riks-Rådet och Kanslereni Eric Sparre till Riks-Drotzet Grefve Per Brahe d. ä.

Sonlig och kierlig helsen samptt huad mehre welwilligheet och tienst Jagh förmå med Gudh Alsmechtig tillförende. Welborne Greffwe K. herfader *) Jag låter E. N. kierligen förnimme att Jag för otte dager seden åhr hiitkommen till Calmar, och haffuer funned min Elskelige K. Husfrw och Systrer samptt flere wåre wener som her åhre medh Helsen för oss, och i lijke måtte förnummed att E. N. samptt de andre wåre som hoos E. N. stadde åhre och wid helse och Sundheet, Gud alzmechtig late ded så långwarigtt bliffue. Och hade Jag wel förmoded ded Jag nu skulle haffue nuted den gläden och gode dagen, att Jag nu hade fådt bliffue hemme, och kommed till E. N. till Wisingsöö. Men så förnimmer Jag doch att ded nu Inthet åhr mögeligedt vten Jag moste nu endeligen åstad annen gången ändoch Gudh skall wete Med huad legenheeth heller glede och synnerligen derföre meden Jag icke haffuer förnum-

med

*) Riks-Rådet Sparre var måg åt Drotsen.

med den tack heller Nådige benegenheet, som en sådan Legation förtientt hade fördy meden Hans Kongl. Mattz nu icke gierne will skilie Sonen ifrån sig, söker Hans Kongl. Mattz Orsaak på allehande sätt och synnerligen om Lifland, huilked *han* seger wij haffue fullkommeligen borttgiffued, ded doch Inthet skedt ähr Vten som hans Kongl. Mattz haffuer befallt så ähr ded skedtt, nemligen en löös förtröstning, således att endoch dee Påler late sig tyckie att de haffue der noged hop på så är ded lijkväl Inthet vten wij haffue der emot igen de skiel, så att Sweriges Chrone wel till Euerdelige äge skall behålle Lifland, och Sigismundus ändå bliffue Konung i Påland och derföre synes mig och alle owelde förståndige, att denne Reesen ähr wel vtretted Och endoch wij skrifteligen förr ähnn Jag kom och nu seden haffue nogsamtt försäkred Kongl. Ma:ttz om Lifland och begered att Hans Kongl. Ma:ttz med månge ord inthet mheer wille bulre der om, så haffuer ded lijkeuell Inthet hulped, Vten Hans Kongl. Mattz haffuer så heftigt taled med de Påler som her ähre, att de icke allenast aldrig skole wente noged om Lifland, vten att och aldrig ingen skall må nempne heller tale om Lifland med de ord som föge hade giorts behoff, ändoch wij wel

hade kunned komme till med mindre och endå behålled Lifland, ded man wel med gode skääl kan bewijse och E. N. warder förnimmandes när Gudh will wij komme tillhope. Om nu sådantt skarpit taal som Kongl. M:ttz haffuer hafft med Pålackerne icke allenast om Lifland vtan och om deras Indlenske Regemente, och huru de skole hålle sig emot deras herre och Konung kann giöre de Påler noged tvehogse när wij nu komme till Dantzigk, kan man icke wete. Menn der ähr Jag wiss på att hade Hans Kongl. Mattz lated bliffued wid ded beste sätted, då hade herudij inthet betenkiende funnedz, och wij ändå behålled Lifland. Nu fåå wij see huru dette kan tage lagh, att man så strax slåår med klubben der ibland när man med foge och lempe kan Vtrette lijke myked, Men så moste wij nu försöked, Gudh giffue en godh och lycksalig reese, och med helsen och gläden igen att komma. Och haffuer Hertigen *) loffued mig att han will giffue mig loff i Dantzigh att drage hem igen ded Jag och endeligen haffuer begered. Desslikest ähr och Fröichen Anna **) så myged begerendes att min K. hustru skall och fölie henne Vdöffuer ded Jag för min Person

*) Hertig Carl af Södermanland.

**) Prinsessan Anna, Konung Johans dotter.

gierne såge, Men när Jag åter igen ihugkomer den otidige seglatz; så och E. N. och wåre små barn weet Jag inthet huad Rådeliged ähr doch stäår ded älin i beråd, Gudh giffue ded beste Rådh, Menn huar så skeer, så will (om Gudh täckes) drage genast ifrån Dantzigk, och genast hem igenom Danmark. Gudh Alzmechtig giffue en lyksam Reese ehuartt ded bäär på och vnne oss den hugned att wij måge finne E. N. och flere wåre wårdned och Wener med helsen, och lengtar jag nu fast att komme till E. N. samtaal och hugnelige omgienge. Och befaler E. N. her med samptt alle wåre wårdned och wener Gudh den Alsmechtigeste till all welferd kierligen och troligen önschendes så nu som tillförende att han med helse och glede foger oss tilhope igen amen E. N. will helse min K. Syster Frw Margrete *) och heele hopen hastigt aff Calmarne den Septemb. Anno 158--

E. N. K. w. S.

Erich Sparre.

manu propria.

---

*) Brahe, Riksdrotsens dotter och gift med Erik Sparres broder Johan Sparre.

Utanskriften:

Den Edle och Welborne Herre Her Peer Swe-riges Rijkes Drotzett Greffwe till Wisingeborg och Frijherre till Ridboholm min K. herfader Sonligen och kierligen.

Med en annan hand:

Erich Sparres Endtskyllan om Liffland, med Condition bortloffua.

Bref från Riks-Rådet och Kansleren E. Sparre till dess broder Herr Johan Sparre *).

S. D. **Post debitum fraternam beneuolentiam et amorem. Charissimo fratello io te facio sapere che quella persona da te uitiata ha già nouamente scritto a vn gentilhuomo della corte, suo paesan chiamato Wernstett et auisatolo del tutto, lamentandosi dapoj da tj, et significando con grandissimo guiramento che tu non solamente sia 'l stupratore ma habbia anchora fatto ne gran promesso di torre et tenerla**

---

*) Hade varit Ståthållare öfver Kalmare fästning, då han derstädes blef halshuggen år 1599.

per moglie; come lej anchora al tempo del parte ha pigliato 'l Sacramento che tu le habbj promesso 'l matrimonio indiuisibile Forse che lej é scorrozata che per sorte non habbia hauutò così bona trattatione et intertienmento come voleua, del quale io pur non son informato Et a questo modo la cosa è venuta squasj palesata quj a tuttj. Jo veramente non mj posso assaj marauigliare di tua negligenza sopra questo che non t'affatichj di sodisfar et contentarla ni tutto per scampare 'l rigoroso processo delle leggj a mi paría esser tempo. Perche auantj duoj giornj son venuto quj il Zio ouèro Auunculo della detta Poletta, et anchora vn suo fratello con certe comissione ett lettere dal Duca de Meckelburg non so di che cosa: Forse che sono informato del stupro et dimandaranno l'aiuto et giusticia del Re: ma si per sorte non anchora lo sapessero non è dubio che saperranno fra pochj giornj, essendolo tutto cognito a ogniuno squasi. per questo io te ne da syncero fratello consiglio che quanto prima per giornj e notte te ne tirj da lej, ouueramente per qualche altera fidata persona procurj da comporre e concordare la cosa con lej istèssa a qualunche modo si sia possibile. ma a che modo io dauantj ho dato 'l mio consiglio si questo non faraj, e a tal modo che saraj con sue lettere patente *assecurato:* non è da

sperare bon fine de questa cosa. Quantum ad me intendendo io che 'l parentado sara di questo informato; non mancaro di trattare con loro offörmerchtt per il Signor Schenck et altre amicj, che non deferiscono la querela, o accusa al Re fatto ne timore con diuersj territamentj, come anchora della vergogna di tutta la famiglia si la cosa cosj sarà publicata, et diuulgata. Et al vltimo piu tosto che voglio ch 'l Re lo sappia son deliberato da *padronium* del negocio da parte tua, et stipolare e promettere tre o quatre villanj et cinque ouero sej cento Talerj, con promesso da poj da procurarle vno qualche gentilhuomo per marito: il quale io non spero esser difficile, con qual che pouerazzo gentilhuomo, come sj ne trouan assaj in qual paese essendo informato della dote ouero danarj, et di villanj concedutj, come anchora della bellezza della persona: ma sopra questo bisogna che tu ti massimamente affatichj questo sarà la mia vltima offerta a i Parentj dimandando dapoj si consentiranno loro sufficiente cautione, et assicuratione. Fa tu, fratelle Charissimo, da parte tua che la cosa venirà concordata et in qual mezo saraj auertito dj non stare troppo à casa, ne anche riceuere lettere del Re, ma daraj ordine sj venira qualche lettera del Re, che sia lasciata a casa doue tu la non riceueraj sen-

za sapere l'intendimento da me o qualchun altro. Perche son certo essendo al Re palesato, che tu ne haueraj vna citatione. Anned haffuer Jagh nu inthet att skriffue, vten beder K. Broder att du wille nu med dette Budh för schicke mig ded Sijdentyg som du mig loffuede, och att du wille yndsettie honom med nogre Färe Penninger om så behöffues. K. Broder lett mig nu bekomme swar både om ded Ene och ded andre: Her fader ähr Gud dess loff till Pass bleffuen och måge wij alle well och ähre wij nu för twå dager seden kompne hiitt till Suartesjö. Il Re vuol citare il Ducha Carolo auantij 'l stato del Regno a Suderkiöping till Jacobj tijd ho inteso che 'l Ducha Carolo habbi mandatj suoj spioni da quella dona subito dapo 'l parto per informarsi del padre dj Fanciullo bono animo del Principe verso dj noj. Her Pontus *) haffuer wared siuk aff sin gamble siukdom alltsedan du drogst ned och ähr ähnnu doch wendes ded till förbätring. Om wår reese ått liffland ähr ännu owist: massimamente por la controuersia fra 'l Re il Ducha. Ifrån Liffland hauer man inge besynnerlige tiender. Arffued Gabrielsson är i Gudh affsompnad, strax i sin fa-

*) De la Gardie: Friherre, Riks-Råd, General Felt-Öfverste och Hofmarskalk.

ders begraffning. Gudh ware honom nådig och laga allting till ded besta. Denn Jagh dig nu her medh och alltid troligen och kierligen will haffue beffaled later heele hopen helse dig medh många gode nätter: giör wel och helse min Morsyster och lätt dem wete att jag med ded förste will schriffue dem till Iterum Vale. Hastigt af Suartesiö den 12 Junij Anno 1585.

Din trogne och K. B.

Erich Sparre.

Breffdrageren haffuer jag giffued Sex daler till Tärepenninger.

Utanskriften:

Denn Edle och Welborne Jahan Sparre till Berquare min K. Broder kiärligen tillhånnde.

Likheten med de i Kongl. Riks-Archivet förvarade egenhändiga Original intygas af

W. Forsslund.

Bref från Riks-Rådet Eric Sparre till dåvarande Riks-Kansleren Friherre Nils Gyllenstjerna.

Salutem et officia paratissima

Nunquam putabam, Generose D Cognate, tantam temporis iniquitatem superuenturam, vt iura sanguinis sublata esse viderentur inter tot consanguineos, et cognatos, nullus inuisit; nullus scribit; nemo consilium dat; nec quisquam consolatur; quod secus damnatis vsu venire solet. audiuisti ante quatriduum, quorum accusabar plerunque incognita; inaudita, nec vllus vehementiam Principis ne minimo verbo, me

Helsning och redebogen tjenst.

Aldrig trodde jag, ädle Herr Frände! så svåra tider skulle komma, att blodsbandets rättigheter emellan så många fränder och anförvanter skulle synas upphäfne; ingen har gjort besök, ingen skrifver, ingen ger råd eller tröst: det plägar tillgå helt annorlunda med dömda brottslingar. Du har för fyra dagar sedan hört hvarföre jag anklagades, det mesta okända, oerhörda saker och ingen sökte att ens med det minsta ord i min

batur neque per me primum Regnum illud est appetitum, quod tu optime nosti. 4) Reditum vero in Patriam ipsamet pacta conuenta concedunt, Sed an Reualiæ, nullis hinc inde admonitis fierj profuisset, res ipsa loquitur. Consilium nostrum ex officio debita reuerentia comunicarj necesse erat, præter hoc nihil comisimus. 5) De Legatione Polonica reddam rationem cum volent, vt appareat rem adhuc per me integram esse quod Regia M. ipsam aliquoties testata est, sj non sinistre in meam perniciem intrepretetur. Nonne Polonj antehac Liuo-

hvad svårigheter hade han då vid att komma, och icke har jag först fäcktat efter det Riket, som Du sjelf bäst vet. 4:o Återkomsten till fäderneslandet åter igen medgifva sjelfva de gjorda öfverenskommelserna; men huruvida det hade varit gagneligt att förblifva i Revel utan att några här och der blifvit påminta, talar saken sjelf. Att jag å Embetes vägnar borde med all skyldig vördnad meddela mitt råd, var nödvändigt; utom detta har jag intet brutit. 5:o För Polska beskickningen skall jag göra redo, när de behaga, att man må få se det jag, så vida intet illvilligt vändes till mitt förderf, har ingen skuld, hvilket och Hans Kongl.

niæ Jus prætenderunt? quid factum putasses, sj vel Austriacus vel Moschus Regnum illud obtinuisset. 6) Vt Regia M fines Polonorum transgrederetur, nunqum suadere mihi venit in mentem, sed Hapsaliam ut inde propinquius in confinibus conuenirent; comitatu vtrinque intra suj territorij terminos contento, ne exhaustæ nostræ prouinciæ a Polonis diriperentur; aut inanes sumptus Rex noster honoris causa in eos facere, cogeretur, idque paucissimis verbis interlocutorie, non animo præmeditato consulendj. dicant iam Liuones vtrum melius fuis-

Maj:t sjelf några gånger betygat. Monne ej Polackarne för detta gjort anspråk på Lifland? Hvad monne tro skulle hafva händt, om Österrike eller Ryssen fått detta Rike? 6:o *Att Hans Kongl. Maj:t skulle träda utom Polska gränsen föll mig aldrig in tillstyrka, utan att de skulle sammanträda i Hapsal såsom närmast vid gränsen, då hvar å sin sida kunde hålla sin svit inom sitt områdes gränser att ej våra länder skulle sköflas och vår Konung ej för sin heder nödgas på dem göra fåfänga kostnader; och detta i ganska få ord samtalsvis mer än med egentlig föresats att gifva råd. Lifländarne må nu säga hvilket varit bättre;*

set. Sj id consuluissem animo perfido, prout nunc obtruditur, quid nostræ nationj, tum potissimum generi meo Regio sanguinj coniuncto turpius esse vnquam posset? quid flagitiorius, quidue indignius? Scelus sceleratiss: ad Arabes et Schytas relegandum. a quo Gothi homines in fimæ quoque sortis perpetuis temporibus abhorruere. Sj autem eo animo fecissem, quam imprudenter videant obsecro omnes; cum egomet ipse vna Regem Comitarer, relicta domj coniuge, et liberis, in nullum quam me mauis periculum accercissem, quippe pro

Om jag hade trolöst tillstyrkt det såsom nu mig påbördas, hvad kunde väl för vår Nation, och isynnerhet för min måg, som genom blodsbandet är så nära förenad med Konungen, vara skamligare? hvad nedrigare eller hvad ovärdigare? Det oerhördaste brott, hvilket vi måge afförda till Araber och Scyther, men hvilket Göther, äfven af den lägsta klassen, alltid afskytt. Om jag hade gjort det i denna afsigt, huru oförsigtigt det varit uppmanar jag hvar och en att behjerta, då jag, som sjelf personligen följde Konungen och hade lemnat hustru och barn hemma, icke blottställde någon för större fara, än mig sjelf, emedan jag nödvän-

Regibus me plectj fuisset necesse. 7) Si tam vtile fuisset Regem Poloniæ vna nobiscum Reualia reducere; quam honorificum id obtulisse, nullo pacto id omissisemus, eum nihil magis nobis gratum esse possit, vel patriæ salutare, quam eundem nobis saluum, et incolumem irj restitutum. 8) De dissensione inter fratres credo nos simul, ac separatim plus laborasse componenda, quam augenda vel fouenda, quod nisi fecissemus, in maius aliquod fortassis malum iamdudum erupisset. Itaque habita ratione rerum præteritarum, hinc inde inter fratres, omni-

digt blifvit straffad för Konungarne. 7:o Om det hade varit så nyttigt, som hedrande att föra Konungen i Polen med oss tillbaka från Revel, skulle vi på intet sätt uraktlåtit att föreslå det, då ingen ting kunde vara oss mera kärt, eller fäderneslandet nyttigt, än att få högstdensamme åter oskadd och helbregda. 8:o Angående tvisten mellan Bröderna, så tror jag att vi gemensamt och hvar för sig mera bemödat oss om dess biläggande, än ökande och underhållande, och om vi det icke hade gjort, skulle den må hända redan utbrutit uti någon större olycka. Då man öfverväger de imellan Bröderna tid efter annan fö-

bus recte sentientibus plana erit, et facilis nostra excusatio nec minus ad te quam ad reliquos pertinere arbitror. Sed quis potest duobus Dominis inseruire, maxime dissidentibus, quin ijsdem reconciliatis, sj alterutrum vel ambos antea quacumque de causa offenderit; (quod quidem vitare in negocijs publicis vix foret possibile); deinceps alterutrum vel vtrumque grauiter læsisse non dicatur præsertim sj is cuius esset deffendere deseruerit. 9) De Priuilegijs extraneis arrogandis seu introducendis, nihil vnqvam in mentem venit. et

regångna händelser, torde vår undskyllan vara ganska lätt och tydlig för alla rättänkande, och som jag tror, ej mindre tillkomma Dig än de öfriga. Men hvem kan tjena tvänne Herrar, isynnerhet då de äro oense, utan att sedan de blifvit förlikte, om man kommit att i något förhållande stöta endera eller bägge (hvilket uti publika ärender knappt är möjligt att undvika) sedermera hetas hafva mycket skadat endera eller bägge, isynnerhet om man blir öfvergifven af den man borde försvaras af 9:o *Angående privilegiers gifvande och stadgande för utlänningar, har aldrig fallit mig i sinnet, och om*

et sj aliquid huius rej petitum aut tentatum esset; penes Regem erat consentire vel reijcere. 10) De litteris Regis Scotiæ Baronis titulum conferentibus omnino nesciebam, antequam redderentur, vna cum Epistolis ad ipsum Regem nostrum perscripto nec tamen sj petijssem, saluo Jure iurando, et fidelitate Regj meo, et Patriæ debita, ne dum actis Ciuilis multo minus criminalis erga me posset instituj. supprimere voluj vsque dum Dominus Andreas Keit *) ipsimet Reg. M. fecerit

om än något dylikt varit i fråga eller försökt, stod det dock hos Konungen att det bifalla eller afslå. 10:o Angående Konungens i Skottland skrifvelse med anbud af Barontittel, var jag alldeles okunnig ända till dess det framlades jemte bref till Wår Konung sjelf; men likväl, om jag hade det begärt, skulle på ed och den trohet jag är skyldig min Konung och mitt fädernesland, ingen civil och än mindre criminal action kunna anställas öfver mig. Jag har velat dölja detta, till dess Herr Anders Keith gifvit Konungen sjelf det till-

*) Skotsk Friherre, bosatte sig i Sverige uti Konung Johans tid.

significarij, non magnopere opus habuj, eo quod ortum a maioribus acceptum pro ratione et consuetudine patriæ, huic generj nobilitatis facile comparandum existimem. Interea tamen Sua M. bona ad hunc gradum sustinendum est pollicita vt litteræ testantur. quod autem Regi quicquam eam ob caussam persuadere conatus sim, huius et tempus, et ratio me excusabit. 11.) Quod ad litteras a Sereniss. Rege Poloniæ per me adiuuante Dom. Andrea Ket obtentas attinet, de promissione Liuoniæ a me facta eliberanda: eas nunquam vidj, nec quicquam mihj de istis litteris con-

känna, jag behöfver det ej heller särdeles, då jag anser börden, efter fäderneslandets gamla häfder behörigen erkänd, vara lika gällande med ett sådant slags adelskap. Dock har likväl Hans Maj:t imedlertid allernådigst gifvit tillåtelse till denna grads emottagande, såsom brefvet utvisar; men att jag fördenskull försökt att öfvertala Konungen, derföre skall både tid och skäl urskulda mig. 11:o Hvad Brefvet angår, som jag genom H:r And. Keiths biträde fått, ifrån Hans Maj:t Konungen i Polen, angående det mig i Lifland gifna löftes öfvervägande; så har jag hvarken sett, ej heller har mig något bekant om ett sådant bref,

stat, nec necessariæ cum Rex Polon, in propria persona oretenus idem præstiterit, et vadimonium confirmarit. 12) De rebus quæ Arosiæ pro vsu Aulæ desiderabantur, ligna oues, et seruilia, non existimo mej fuisse officij, nec magis me tenerj quam cæteros gubernatores aliorum locorum vbj aliquando satis magna penuria fuit. 13) Pro pensione Legiferis debita nihil flagitaui, vel recepj præter vsitatum. 14) Quod partem fodinæ æneæ petierim nunquam factum est, quin et cogitatione nunquam attigerim, alius fortassis meo nomine, me nesciente. sed quod eius re-

och icke var det nödigt, då Konungen i Polen uti egen person mundteligen lofvat det samma och fastställt borgen. 12:o Angående saker, som i Westerås erfordrades för Hofvets behof, såsom ved, lägg och betjening, tror jag ej att detta hörde till min befattning, och icke tror jag mig vara dertill mera skyldig än andra Höfdingar på andra ställen, hvarest någon gång har förmärkts nog stor brist. 13:o För Lagmansgården har jag hvarken fordrat eller upptagit annat än såsom brukligt varit. 14:o Att jag fordrat del i Koppargrufvan, har aldrig händt, och aldrig har jag ens tänkt deråt; någon annan har då kan hända gjort det

ditus anniuersarij excreuerint haud parum laborauj. Jam habes D. Cognate perbreuem declarationem ad singulos articulos — quam tamen noluj remittere antequam vidisses non quod mea de causa de te suspicarij sinistre velim, aut malam gratiam inire; non quod fauorem apud te, plus quam æquitatem posse existimem, sed quod nonnulla in hoc scripto, et alias obiecta sint; quæ sj non aperte, tacite tamen, non minus te fortassis quam nos respicere videantur quodque te nobis beationem esse videam, quo non solum infortunium nostrum devitare, sed et

i mitt namn, mig ovetande; men jag har särdeles vinlagt mig om att dess årliga afkastning skulle tilltaga. Här har Du, H. Slägtinge! en ganska kort förklaring öfver alla artiklarne hvilken jag likväl ej velat afskicka, förrän Du skulle hafva sett, icke att jag genom mitt förvållande vill misstänkas af Dig eller komma i ogunst icke att jag hos Dig tror tillgifvenheten vara mera verkande än rätt och billighet, utan derföre att uti denna skrift kunde finnas ett och annat inblandadt, som, om ej tydligen dock doldt, kanske kunde synas ej mindre angå Dig än oss andra; och derföre att jag ser Dig vara lyckligare än vi,

rebus nostris afflictis, haud parum succurrere posse fata tibj concesserint. Itaqne amice etiam rogo, vt auxilio, et consilio, quantum officiorum cognatio requirit; quantum sanguinis et amicitiæ necessitudo postulat; denique quod maximum est, ius et æquitas concedit, adesse velis. Habebis me semper gratum, et tibj deuinctissimum Vale feliceter cum tota familia salutat te coniunx, quamplurimum; Iterum Vale

T. studiosiss. A et Cog:

ERICUS SPARRE.
m. pr.

derigenom att ödet har tillåtit Dig icke blott att undslippa vår olycka, utan äfven att ej obetydligt kunna hjelpa vårt bedröfliga tillstånd. Således anhåller jag hos Dig min Vän! på det högsta, att Du med råd och dåd så ömt som slägtbandet kräfver, så heligt frändskapen och vänskapen fordrar, och slutligen, hvad förnämligast är, rätt och billighet medgifva, ville bistå oss! uti mig skall Du alltid hafva en tacksam och tillgifven vän. Lef lycklig med hela din familj! Min hustru beder mycket helsa dig. Lef väl!

Din tillgifnaste Vän och Frände

ERIK SPARRE.
med egen hand.

Generoso D. Nicolao Gyldensterno Regnj Sweciæ Cancellario	*Den ädle Herr Nils Gyllenstjerna Svea Rikes Cantzler*
Cognato et Amico colendo &c.	*Min kära Slägtinge detta vänligen.*

Bref från Riks-Rådet Eric Sparre till Konung Johan III.

Stormechtig:te Konung, aller Nadig:te herre E. M:tt skall all min tienist och flijt med tilbörlige vnderdånighet altid redebogen wahre.

Stormechtig:te Konung. Med hwad troohet, ähre-wyrdning ther till med hiertens reenhet och redebogenhet E. M:tt jag tient hafwer, ther till skall sielfwer Gud mitt witne wahre. fördij jag hafwer icke allene bekändt E. M:tt för min herre och Konung hwilken hure mykit jag skyldig och plichtig ähr jag både vdaf Gudz hedningarnes och Sweriges lag högsampt lärd och vnderwist ähr, vthan af mitt ihnerste hierte haf:r jag wyrdet, äret och älsket E. M:tt som min allerkäreste fader, såsom jag önskar den ewige, rättfärdigeste och sannfärdigeste Gud

hann mig wedergälle och åthniute lathe skall, om jag något wrongwist, orätträdigt, eller emoot then trohet jag E. M:t och mitt fädernesland ähr förknippet med ord, gärning eller tancker handlet hafwer. Derföre ähr intet mindre, thet jag någen tid haf:r täncke kunnedt hände skulle, ähn att att K. M:tt emot mig och andre mine medbröder ehn sådan oförliklig och oafbedelig wrede fatte skulle, för hwilkens skuld, jag vdj mitt mod och hierte så bekymbret ähr, att mig mitt lijf och lefwerne bittert wahre tyckes, och weet jag mig ihngen sådan synd (Gud tager jag till witnes) begånget hafwe, der med jag en sådan wrede vdöf:r mig förorsake skulle. Icke skall jag heller, med Gudz tilhielp, någon tid thet ske lathe, att jag ju icke med itt godt samwet, skal kunne lickne min gärning och bedreft wid Augustini språk om religionen, Wäl kan jag fhare will. Män ehn kättere, kann jag icke blifwe, kann annerleds befinnes, will jag sielf krafd och willeligen träde vthur mitt ämbethe, wike ifrå min myndighet, öfwergifwe min löhn och Vnderhold med min skade och store omkostnad, thet ingen wijs man giorde, Jag will och hafwe mitt lijf ospardt, om thet måtte rättfärdigt och för E. M:ttz bäste skee. Och haffuer jag E. M:tt tillbörligen wyrdet, will och wyrde och äre, så länge min

lijfztijd räcke kan. Och haffuer jag uppfylt hele Christenheeten med E. K. M:ttz lof, berömelse och the Kongelige dygder som vdi E M:ttz Konglige person finnes, doch med thet som förnämpst och störst ähr och genom hwilket Konunger till guddomlig art och natur synes närmare komme, nempligen godhet och mildhet, hwilke att mig nhw med mine medbröder wederfares och bewises matte, jag för den lefwandes Gudz och för E. M:ttz medfödde dygdz skuld ihnnerligen och af hierted beder. Hwad som kann ille försedt wahre och i några måtte öfwertrádt afbidje wi med hiertens större ödmiukt och vnderdånighet. E. K. M:tt will och betänke och öfwerwäge den tiänst och troheet som giord ähr hwar icke min, doch min salige käre faders, emot E. M:ttz Herr fader högloflig i hogkommelse, och hwar och något finnes kunne thet, som E. M:tt förtörnedt haffwer, E. K. M:tt då detsamme gunsteligen tilgifwe, Och icke sålunde emot Oss trogne Vndersåther bitterligen wred wahre, att E. M:tt sig icke skulle till nåde beweke, afbidje och försone lathe, hwilket doch ifrån wår landzort och synnerligen ifrån E. M:ttz godhet wi förhoppes, all som längst wahre skal. Wi supplicere fördenskuld till E. M:tt vdi all vnderdånighet och falle tilföge bidjendes att E. M:tt

med Oss öfwersehe will och bewijse Oss sin Kongelige nåd och ynnest, och gör der vthinnen E. M:tt vthan twifwel thet som rättwist ähr och Gudj behageligit, och warder Gud E. M:tt sådant ynneligen wedergällendes Ther till med drifuer E. M:tt Oss i så måthe ther till, att till allt hwad som E. M:tt, igenom mig will vträttet hafwe och befhaler thet att jag sielfkrafd och i alle måthe mig redebogen skal finne lathe, hwad heller thet blifuer ihnen eller vthen Rikes, wid thenn troohet och lofwen som tilbörligit ähr. E. M:tt will fördenskuld sehe till wår älendighet och öfwergifue sine fattede misstanker och icke lathe sig sådant mehre gå till hiertet, Och wille Oss för Gudz skuld, efther sin Kongelige mildhet, med något mildt swar tröste lathe. Och önske wi af hierted att Gudh Alzmechtig will wahre E. M:tt ehn stadig och ewigwahrende tröst och oppehålle E. M:tt vdi itt blomstrende regemente med den hele konglige familia, wid helse och sundhet och beder jag, att mig thet onde wederfares måtte, som jag E. M:tt önsker, och antwarder mig vdi E. M:ttz ynnest och nåde. Af Sunnby 8 Jan. An. 90. E. M:ttz

trogneste och hörsammeste Vndersåthe
Erich Sparre
egin hand, bedröfwed

Bref från Riks-Rådet Eric Sparre till Riks-Rådet Thure Nilsson Bjelke.

Accepi quæ tua sit sententia de Diario, quod quidem valde probatur, modo aduentum Regis Poloniæ recte collocaueris, nam proinde singula quæque suo ordine consequentur. in quibusdam autem, seriem qua successerunt et in qua plurimum situm rei immutasse, minime quidem ex re nostra, mihi videris, quod vt melius perpendas, meas scilicet denuo tibi transmitto literis Alphabeticis distinctas, quibus singulis diem, rogo, adscribas, mihique commu-

Jag har inhemtat Din mening öfver Diarium, som alldeles godkännes, blott Du sätter Konungens i Polen ankomst rätt; ty derpå skall hvart och ett för sig följa på hvart annat i sin ordning; men Du synes hafva alldeles tvärt emot mina tankar uti några delar ändrat sammanhanget, hvaruti de följt på hvarandra och hvarpå sakerna hufvudsakligen bero; hvilket Du torde närmare öfverväga, hvarföre jag åter skickar dig mina bref ordnade efter bokstäfverna i Alphabetet, på hvilka Du torde anteckna

nices, vt dum opus fuerit, sibi inuicem correspondeant, tempore, ac sensu, non autem verborum contextu ne suspicio oriri possit, vnum ab alio dimanasse. Interim opetandum vt quæ de nostro congressu spem conceperis, ne nos fallat. nihil enim hoc tempore mihi iucundius posset accidere. De matris tuæ simul ac filiolæ obitu iam pridem intelleximus, vtramque quidem doleo. Vnam quod omnem longæuitatem, quæ quidem vt vt durauerit ita apellanda non est: quando quidem breuissimo tempore circumscribitur; morte tandem expirare necesse sit. idque interim eo minus

dagen och meddela mig, på det att de, då så behöfves, svara mot hvarandra till tid och innehåll, men ej till ordalydelsen, att ej misstanka må kunna uppstå, att det ena skulle hafva härflutit af det andra. Imedlertid vore det önskeligt att ej det hopp, som du fått om vårt sammanträde, måtte bedraga oss; ty ingenting kunde hända mig nu för tiden, som mer kunde fägna mig. Vi hafva redan förut försport Din moders och lilla dotters död, hvilket gör mig mycket ondt. Den enas, emedan nödvändigt all lång lefnad — hvilken till sin varaktighet ej kan så benämnas, då den esomoftast fulländas på en gan-

dolendum quo magis omnes mortales vna eademque lege teneantur. Alterum autem magis vehementer me afficit, quod morte immatura filia perempta sit, quæ in tenera ætate parentibus iucunda atque voluptaté fuerit; in senectute autem magno solatio esset futura. Dolorem autem vt mitiges tuæ est fortitudinis atque pietatis tum potissimum matrem afflictam consolari valde cupio, quæ præter te nemo melius. Deus ipsis requiem et salutem æternam largiri dignetur, pluribus scriberem nisi scirem ægram esse consolatio-

ska kort tid — likväl slutligen måste upphöra genom döden, men detta är imedlertid så mycket mindre att beklaga, som alla dödliga äro samma lag underkastade. Den andras rör mig så mycket mer, som döden bortryckt en ung dotter, hvilken i sin ungdom kunde varit sina föräldras fägnad och glädje, och med åren deras ålderdoms tröst. Det tillhör dock Din styrka och ömhet att mildra Din sorg, så mycket mer, som en bedröfvad moder behöfver tröst, hvilken ingen annan än Du kan gifva. Gud gifve dem en evig ro och salighet! Jag skulle skrifva mera, om jag ej viste att det är en svag tröst

nem ex communibus miserijs.

Funus D. soceri futura die luna hinc Riddboholm deducetur, quibus funeralibus vt interesse mihi liceret, summopere a R. M. simul ac Regina prout exemplum litterarum hic adiunctum ostendet, petij, sed frustra. Nam vt fratri qui Vpsaliæ est, denegatum fuit, simul ac D. Schenck Comitem ægrotantem inuisere. In literis vt videbis ad Reginam Viduam, non admodum honorifica facta est mentio D. Comitis bonæ memoriæ quod tamen sacus meruerat ex hoc quid tibi de matris tuæ Chariss. funere de-

vi kunna ge hvarandra i gemensamt elände.

Sal. Svärfars lik skall nästa måndag föras härifrån till Rydboholm: jag har, enligt bifogade afskrift, genom bref på det ömaste supplicerat hos Kongl. Maj:t och Drottningen att jag måtte få bevista begrafningen; men förgäfves. Det blef också nekadt brodren, som var i Upsala, så väl som H:r Schenck att besöka den sjuka Grefven. Uti brefvet, såsom Du skall få se, till EnkeDrottningen nämnes ingenting särdeles hedrande om Herr Grefven, salig i åminnelse, ehuru han dock annorlunda hade förtjent. Häraf kan Du lätteligen gissa till hvad Du har att hoppas till

ducendo sperandum sit, facile poteris conijcere, nisi nobis fortunatior futurus es. Frater meus adhuc Vpsaliæ detinetur primum in arce eadem camera qua antea Rex Ericus alios ferro necauerat postea in codibus præpositi, vbi cogebatur Senatus iam tandem ante octiduum in Hospitium migrare concessum fuit, assignatis ianitoribus. Chirurgus infinita mendacia confingit, quo circa necesse fuit aliquid ea de re ad Secretarios perscribere. exemplum tibi transmitto, magnam spem scelestus in principis aduentu colocatam habet. Nobilis Germanus quem detulit pessime acceptus

Din kära moders begrafning, så vida Du ej är lyckligare än vi. Min Broder hålles ännu i Upsala, först i samma rum, der Konung Erik ihjälstuckit andra; sedan i Domprostgården, der Rådet samlades, slutligen för åtta dagar sedan fick han tillstånd, att flytta till värdshuset, sedan några vaktare blifvit ditsatte. Chirurgen uppdiktade en stor mängd osanningar, hvarföre det blef nödvändigt derom skrifva något till Sekreterarne. Prof derpå öfversänder jag till Dig; bofven gör sig en stor förhoppning vid Furstens ankomst. En tysk adelsman, hvilken han ganska illa anskrifvit, blef gripen sluten i fängelse och bojor.

fuit, carcere atque ferreis compedibus, nullius criminis conuictus D. Christer Baner venia impetrata Diursholm concessit data obligatione, vti nos D. Christ. Horn *) Vbsaliæ custodibus adhibitis hospitio suo obseruatur morbo decumbens. Ex Polonia redijt ante triduum Torsten Linderson, qui Regem Poloniæ recte valere nunciavit, ibidemque tranquilla esse omnia Ericum Bielcke Legatum breui affuturum, quem tamen Warsouiæ reliquerat. Petrus Erasmi *) noua in nos commiscitur vt sibi consulat. D.

ehuru till intet brott förvunnen. H:r Christer Baner har efter afgifven förbindelse på samma sätt som vi, begifvit sig till Djursholm, Herr Christ. Horn ligger dödligen sjuk i Upsala och hålles sträng vakt öfver honom i dess boning. Ifrån Polen ankom för 3 dagar sedan Torsten Linderson, hvilken berättade att Konungen i Polen mår väl, och att allt derstädes är tyst och stilla, att Legaten Erik Bjelke inam kort skulle komma hit, han hade blifvit efter uti Warschau. Peter Erasmusson uppdiktar nytt emot oss, att kunna derigenom se sig till godo. Herr N. Gyl;

---

*) Riks-Råd.

**) Bruhn, Konung Sigismunds Sekreterare.

Nic. Gyld *) Regni Dapifer creatus est et in plerosque nostrum in priuato colloquio debachatur quod tamen vix ferendum erit si aperte, nihil magis optarem quam vt æquo jure nobis cum ipso res esset vel verbis vel verberibus sed quid de homine ventosissimo sperandum, qui aliquando sibi ipsi non constat. Ad aulam bis scripsi, vt cognosces, sed nihil quicquam responsi, neque ad binas literas a Duce. Quod fratris tui coniunx fru Anna ad meam scripserit, ita verum est ac si dixerim meridie non lucere

lenstjerna är nu mera Riksdrotzet och utfar i enskilta samtal emot de flesta af oss, hvilket likväl knappt vore drägligt om det skedde offentligen; men jag ville ingen ting mer önska, än att vi stodo i lika förhållande till honom antingen i att yttra oss eller straffa, men hvad har man att hoppas af en så ombytlig man, som ofta ej är lik sig sjelf. Jag har skrifvit 2:ne gånger till hofvet, såsom Du vet, men intet svar fått, ej heller på de 2:ne brefven till Hertigen. Att Din broders hustru Fru Anna skrifvit till min hustru, är så sant, som ljuset om dagen,

*) Gyllenstjerna

iucere nec vos eius modi suspicari arbitror. Satis est inimicitiae et persecutionis vt non opus sit nos mutuo confodere Valeant qui dissidium volunt, quod quoque vix possibile est. Nam rebus honestis addictam animi constantiam semper habere oportet, qua labefactata; nihil siue dignitatis siue salutis reliquum esse reperio. Per Deum immortalem et omnia sacra ac sancta nunquam eiusmodi cogitaui, quo circa velim vt me excuses propero ad finem. Deus nos afflictos protegat atque tueatur. Huic te ex animo commendo. Saluta

dagen, och icke tror jag att J kunnen misstro det. Vi hafva nog ovänskap och förföljelser, utan att sjelfve behöfva inbördes störta hvarandra. Bort med dem — hvilket knappt är möjligt — som vilja stifta oenighet; ty man bör alltid hafva en åt äran och dygden egnad ståndaktighet i sinnet; då den vacklar finner jag ingenting qvar hvarken af värdighet eller räddning. Vid Gud och allt heligt bedyrar jag, att jag aldrig någonsin ens tänkt något, hvarföre jag ville Du skulle behöfva ursäkta mig: jag skyndar på slut i saken. Gud skydde och beskärme sina bedröfvade. Honom anbefal-

Vxorem Sororem et liberos nostro nomine. Vale Deus concedat meliora.

ler jag Dig af allt hjerta. Helsa Fru, syster och barn. Lef väl! Gud gifve bättre tider!

Sundeby 8 Octob. A. 1590.

Ericus Sparre.

D. Thuroni Bielke.

Likheten med de i Kongl. Riks-Archivet förvarade egenhändiga Original intygar

W. Forsslund.

HANDLINGAR

hörande till

DROTTNING CHRISTINAS

REGERING.

Kongl. Regeringens bref till Stockholms Borgmästare och Råd.

Christina medh Gudhs nåde, Sweriges Göthes och Wändes utkorade Drotning och Arffurstinna; Stoorfurstinna till Finlandh, Hertiginna utj Estland och Carelen Fröken öffuer Ingermannelandh,

Wår ynnest och nåde medh Gudh tillförene: alldenstundh trogne undersåthare Borgmästare och Rådh i Stockholm een stor confusion och oordningh medh Seglationen här uthi Swerige ähr inrytad, i det att främmande hafva sökt at nyttia dän samma på åtskillige Städer och hampnar, brukandes allehande flärdh och undersleef icke allenast försnillat Oss och Chronone den Tull dem medh rätta borde prestera, uthan ock draget till sigh Landsens goda, fördt det uthur första hampn i Rijket och lijka som förtaget wåre trogne undersåthare därigenom de sin redelige nähring och uppehålledt uthi det dagelige lefwernet medh hafwa måtte. Hwarföre wij tänckiandes på medell om sådan oordningh at afhiälpa och förekomma, ähre ändtligen blefne förorsakade genom Wårt öppna mandat at stadga huru Wij wele wedh Seglationen häref-

ter hållas shall, som i allt medh mehra af inlagde placat som Wij eder till efterrättelse nu tillskicka låthe, hafwe till at förnimma. Wij befalle Eder fördenskuldh nådeligen, at J det uthi Eder Stadh publiceren, och icke allenast siälfwe eder wachte, uthan och warne alle wåre undersåhtere och Borgare där i Staden at bryta någodt deremot, så kärt Eder och dem ähr at undwijka det straff som uthi siälfva mandatet förmäles eller och som man kan pröfva saken framdeles at falla till. Gudh befallandes. Stockholm den -embris Anno 1636.

Högstheit Hennes Kongl. M:t sampt Sweriges Rijkes respective Förmyndare och Regeringh &c.

Gabriel Oxenstierna Gustafsson.
S. R. Drottz.

Jacobus De le Gardie.
S. R. Marsk.

Clas Fleming *).
i R. Amniralens ställe.

Axel Oxenstierna.
S. R. Canzler.

Åke Axelsson **).
i R. Sk:mäst. ställe.

Nils Nilsson.

Likheten med det uti Stadens Archiv förvarade höga Original intygar

Joh. E. Weingardt.
Stockholms Stads Actuarie.

---

*) Riks-Råd, President i Räkenkammarn, Öfverståthållare och Ammiral, dödskuten 1644.

**) Natt och Dag. Nu Riks-Råd, sist Friherre och Riksmarskalk. Var trenne gånger Landtmarskalk.

Riks-Rådet, General-Guvernören, General-Legaten i Tyskland och Directorn öfver det Evangeliska förbundet, Friherre Sten Bjelkes relation till Kongl. Maj:t *).

Stormechtigste Drottningh, Allernådigeste Fröken!

Jagh twiflar intètt, att E. K. M:tt aff mina åttskillige Vnderdånigeste öfwersände skrifvelser och bilager, Allernådigest dels hafwer förnummedh, och dels aff dee breff än på wägen ähre förnimmandes warder, hwadh här till vthi itt och annatt härvte ähr passeradt. Och ändåch jag för dänna gången intett synnerligen wett därtill att läggia heller widare att referera; Såsom och migh intett ähr okunnigtt, huru litet E. M:t medh mine ringa betänckiander och projecter, som den där iblandt E. M:ttz andra högt qualificerade tiänere den ringeste är och minst förstår, kan wara tiäntt; Hafwer iagh

*) Friherre Bjelke var ock Landtmarskalk vid slutet af 1630 års Riksdag. Konung Gustaf Adolf säges hafva om honom yttrat: att om Riks-Kansleren Oxenstjerna dog, kände Konungen ingen, utom Sten Bjelke, som dess ställe närmast kunde uppfylla.

lickwäll, för den trohett iagh E. K. M:t och mitt K. Fädernesland skyldigh ähr, sosom och för den charges och ämbetes, hwilkett E. K. M:tt migh nådigest hafwer täckts att påläggia, obligo och plicht skuldh, intett kunnat vnderlätta, E. M:tt mina ringa tankar pro nosse et posse Vnderdånigest att spiegera och gifwa tillkiänna; huru migh sakernas tillståndh härvthe nw förekåmmer, och hwadh vthi itt och annatt framdeles apparendtligh kan wahra till att förmoda heller befahra. Och såsom allt detta, så widt iagh dedh finner nödigtt här att förmähla, synes bero uppå dessa tre puncter. 1) Om Fredstractaterna 2) Krigs-Staten härvthe i gemehn. 3) Denna Pommerska Stat och siökantten à part: Altså ähr intett till att twifla, dedh E. M:t belangande dedh första, nämligh Pacifications-wärkett, alläredha noghsampt haffwer förnummedh, hurulunda Härtigens till Mächelburgk allt härtill drefne interpositions wärk, sampt vnderhandlingh med Chur-Saxen, nu synes wela stanna; Och däremoth sigh andra medell och wägar yppa, att kunna komma medh Keijsaren siälf, til ehn affhandlingh och tractat. Nu tyckes fuller wahra myckitt considerabelt, hwilke wägar och sätt till att tractera, E. M:tt och Rikett skulle kunna mehr gagna och profitera; besynnerligen för E. M:ttz Satis-

faction och Soltatesquens contentement skuldh; hwarmedh Keysaren apparentligh intett stortt skall willia haffwa till att göra; Och där han något sådantt dee Ewangeliske ständer, som E. K. M:ttz och Swerigis Chronas Assistenz hafwa nwteth till goda på läggier, pro imperio och för än dee därtill haffwa bewilliadt, kunde man lätteligen därwtöffwer råka j widlöfftigheter, saken skiwttas ifrån den ehna till den andra, och swårligen nå någon effect: Män såsom E. M:tt och j dess nampn den höghlåflige Regeringh nogsampt och bäst warda seendes, hwad som ähr wttaff nöden att tagha härwthinnan i acht; och därhos dedh fuller där till kan komma, dedh man dee medell och wägar till att tractera måstee amplectera och för dee bästa hålla, som man nå kan och sigh willia låtta practicera; alltså hafwer iagh nw denna gången, detta alenast härhos vnderdånigest att commemorera och i hoghkåmma. Först efter den instruction E. M:tt wthi näst förleden sommar lott giffwa Hoff-Cantzelehren Hr Salvio *), tillewentyrs intett vthi allom så måtte quadrera på denna tidsens tillståndh, aldenstundh facies rerum sigh sädan samma instruction giordh bleff myckitt haffwer förandratt,

*) Sist Riks-Råd och Riks-Kansli-Råd.

Sådan och, att dee aff Högh Wälborne Herr Rix Cantzelehren *) här qwarlefde Commissioner, förnämligest och mest åhre derigerade på tractaterna medh Chur-Saxen, och belangande Satisfactionen sampt någre andre puncter med dee Euangeliske Ständer, wthi den deras Conuent som då bleff projecterad. Män däremott vthi tractaten med Keysaren siälff, man till ewentyrs i många stycker annorlunda hade till att gå och procedera, än vthi dee andra tractater: Synes därföre högtt vthaff nödän, att vppå den händelsen dedh till ehn tractat medh Keysaren siälf och hans Commissarijs immediate kåmma skulle, dee, hwilke wttaff E. M:tt till sådanna tractater förordnades, medh ehn ny wthförligh instruction måtte bliffwa försedde, och enkannerligen på desse efterföliande puncter (som migh nw för dänna gången infalla) instruerade: Nämligen, Om man den puncten om Satisfactionen och Soldatesquens Contentement skall låtta kåmma på Keijsaren och hans disposition alehna an? heller tillika drifwa den saken hos dee Euangeliska stenderna? och huru widt desse, därwti, och i tractaten medh dee Keijsersche, skola bliffwa Conjungerade heller Separerade? sampt medh hwadh mehr åhr

*) Axel Oxenstjerna.

nödigtt att taga därhos j acht? Sädan, så frampt E. M:t nådigest resoluerar, att om denna näst föregående punct medh Keijsaren alehna skall blifwa tracteradt, ähr intett till att twiffla hwar han sigh skall willia därtill förstå, att gå E. M:tt härvthinnan tillbörligen till handa, och resoluera sigh till någon bättre Satisfaction och Contentement, än Man allt här till aff dee andra haffwer nå kunnatt; ded han deremott lärer giöra allahanda förslagh och projecter till sin aduantage och fördell; Och till ewentyrs, sökia någon estroictere wänskap medh E. M:t och Swerigis Chrona, till att blifwa Vthi andra sina desseiner fauoriseradt; heller åth minstone dedh E. M:t hans desseiner på intett sätt här effter wille attrauersera och contraminera; enkannerligen vtti Tysslandt, vthan låtta honom därmedh aldeles obehindratt lagha och spela effter sitt egitt godhtyckio och willia. Hwilka och andra sådanna förslagh om dee så aff dee Keijsersche bliffwa projecterade, Åhr högeligen vttaff nöden, att E. M:ttz Commissarier på alle desse händelser rätt mågha wahra instruerade, att de må wetta, huru widt dee härvthinnan haffwa till att gå? Och hwar effter dee sigh rätta skohle? Jagh kan fuller elliest tänckia, att såsom E. M:ttz och dess Stats säkerhett intett synes wahra till drägeligitt, sigh nå-

gott widt medh dedh partiett vtti någon estroict wänskap hellor förbundh att ingolfera; Vthan fast mehra att sökia, huru man alltidh måtte kunna dess vastos Conatus och dissegni (besynnerligen såm emott E. K. M:ttz grannar och desse örtter, hwilka E. M:tt och Sweriges Chrona näst belägne ähre, i framtiden kunde bliffwa företagna, den gamle dee klokas och wisas regel till fölie, Tuno tua res agitur) bräckia och förhindra, än dem att fauorisera, E. M:tt och därtill intett synnerligen warder inclinerandes. Ickie dess minder, om in re præsenti och widh tractaterna, sigh någon wägh yppa skulle; huru man vthi någon måtta som ickie wohro E. M:tt och dess Statt stortt præjudicerligitt, som igiönom discurser, och general förtröstningar heller elliest, kunde fylla wåhr wederparrtt ögonen och således winnan, dedh man däremott ehn godh fördeel och aduantage för E. M:tt och S. Chrona kunde erhålla, synttes den occasion intett wahra platt till att negligera; Vthan mehr till att tagha i acht och ponera in lucro. Widare tyckies och nödigtt att E. M:ttz till förb:de tractater deputerade, rätt bliffwa informerade, hwadh dee belangande E. M:ttz sampt Riketts och Consequenter östersiöns och denna Tyska sjökanttens säkerhett, skola sigh låtta wahra anlägett att nå och sökia? Och huru här vthinnan

skall bliffwa procederadt? och hwar widh stannadt? Och ändoch dedh fuller liktt synes; att här vthinnan fögha mehr ändtligh, ähn ehn wäll clausuleradt recess eller reuers (hwar man ickie desto mehr går de Keijserschle vtti deras projecter och postulater; om hwilka förmält ähr, till handa) såsom och (kan ske) ehn dell aff siökantten, den sub specie hypothecæ ehn tidh till att haffwa vtti possession skall kunna bliffwa nådt och erhålledt; Lickwäll måtte tillewentyrs intett wahra otiänligitt, dedh man härvttinnan ginge per gradus, och först dee förslagh och projecter giorde, hwarwthinnan E. M:tts och Ricksens säkerhett mäst synttes bestå; såsom att man tillika disarmerade; stälte dedh Römiske Rikett, enkannerligen dee både Säxiske Creiser, Vtti dedh förra tillstånd, och Stat, som den wahr för dessa troubler och krigh. Item, att ingen skeps armada aff Keijsaren heller hans anhangh vthi Östersiön måtte bliffwa tillredd heller infördh; ewen som Pålacken ehn sådan Condition vthi näst förledne stilleståndsfördragh hafwer måst ingå (dåch synes fuller wahra Considerabelt, effter denna Condition toucherar, Dominium maris Balthici, om bättre wohre, den aldeles som ehn klar och ostridigh sak, Silentio att förbijgå, än något därom att röra; aldenstundh, Om E. M:t något dervtti

cederar præjudicerade dedh E. M:t sampt S. Chronas gamla och högha rättighett; wille man och platt intett cedera, och fienden detta belangande, sigh däremott opiniastrerade, kunde lätteligen tractaterna där igiönom hellt och hållett bliffwa omstötte) Sampt medh hwadh mehra E. M:t nådigest wohro befallandes, att tagha härhos i acht. Hwilke postulater om man ehn heller flere där vttaff ickie skulle kunna nå (som fuller ähr apparendtligitt, aldenstundh att disarmera, och ställa Rom. Rikett Vthi förra Stat, ähr twärtt emott den intention Keijsaren och hans anhangh så stifft haffwa fattadt) och sålunda ickie directe kåmma till denna scopum; Synttes bäst, dedh man sigh högst bemödde detta per obliquum att assequera, nemligen att kunna få behålla Pommern och siökantten, hwar ickie till ehn Satisfaction heller recompens ewärdeligh (hwilkett fuller widh den punncten om Satisfactionen, effter dee Commissioners som aff E. M:t och Höghwälborne Herr Rix Cantzelehren mina Colleger och migh, belangande tractaterna, ähre giffua, lydelse, först bliffwer föreslagett) dåch till ehn tidh; ehn dehlen till ehn Caution heller försäkringh, till dess detta buller i Tyslandh aldeles ähr cesseradt, och allt kåmmer i förra stillhett och rolighett igiän; heller och till ehn Hypotheque så frampt man

sigh medh ehn Summa pänningar alehna måste contentera låtta. och hwar intett mehra wohro till att nå, dedh man sigh då jw till dedh yttersta och högsta därhän bearbetade, och hårdt därwppå stode, att kunna sub quo cunquo titulo, siue securitatis siue Hypothecæ, behålla Strålsundh och Wismar, till ehn tidh, och till dess man seer huru denna turbatus Europæ Status sigh än widare anlåtter, vthi händerna. Ty desse beggie siöporter ähre ickie alehna Claustra Germaniæ vthan och dee rätta platzer därvthi royale skeps armader kunna bliffwa formerade, och sädan S. Chrona där vthur satt vthi fahra; Effter som af alla dee platzer E. M:t här widh dänna sjökantten innehaffwer, inga flere royale hampnar ähre än desse bäggie; Hwarföre och på dem mäst S. Chronas säkerhett heller osäkerhett synes hängia. Colbergh ähr fuller ehn ortt aff consideration och ehn tämmeligh godh siöport, så importera och fuller Penan, Suinen, Diwenowen, Grijpzwåldische hampnen intett litett, Män emott dee andra båda förb:de platzer ähre dee (så widt man E. M:ttz och Ricksens säkerhett will ansee) fögha heller intett till att æstimera; Aldenstund dee ichie så ähre beskaffade, att, vthur desse hampnar något royal heller format dessein emott E. M:ttz Rike och landh kan bliffwa företagett,

och om behoff giörs, kunna lätteligen medell finnas, att försäckra sigh emott samma hampnar, och dels giöra der till intett. För hwilke orsaker skuldh och, om man något skulle fahra låta, bättre tyckies wahra, att mista allt dedh öfriga på desse örter, än ehn dehlen Strålsundh heller Wissmar. In summa effter min ringa enfåldige meningh, tyckies migh att denna puncten om försäkringen synnerligen skulle wahra till att considerera, och som ehn sak aff så högh Consequenz och importanz, medh högsta Circumspection sampt flitt till att maneggiera och driffwa; ehuru littet håpp man sigh och nw giöra kunde, hwadh man intenterade, att assequera: Efftersom tillförende offta händt ähr, och än dageligen händer, att när man kåmmer vthi action, och siälfwa wärkett angriper, sigh då många occasioner heller tillfälle betee, och myckit yppar, som man tillförende intett, så lätteligen hade kunnat förmoda. Där nu så wäll på desse här vnderdånigest förmälte puncter, som allt annatt, hwad E. M:t belangande Fredztractaten i gemehn, nödigtt befinner pro re nata att forordna och befalla, ehn nådigh resolution och vttförligh instruction, på alla dee händelser och Casus som förmodeligen, och verisimiliter wid dässa ärenders fortsättiande synas

kunna

kunna in och förefalla derigeradt, snartt måtte följa; Synttes dedh wahra E. M:tz och Riksens tiänst synnerligh nyttigtt såsom och till siälffwa wärcketts maturation, effect och lyckliga Vttgångh myckitt nödigtt. Och twifflar iagh intett att HoffCantzeleren D. Salvius E. M:tt allareda Vnderdånigest haffwer auiseradt, huruledes han förmodar att innan ehn kårtt tidh ehn sufficient plenipotenz och så styliseradt att man på denne sidan därmedh skulle kunna wahra Content, för dee Commissarier som ab altera parte till denna tractat blifwa förordnade, ifrån Keijsaren warder föliandes (hwilkett och ifrån andra örtter förmällt bliffwer, som E. M:tt vthi mine förra vnderdånige skriffwelser vnderdånigest ähr bleffwedh notificeradt) så att dedh liktt synes, att dedh snartt måtte kåmma till att tractera; Hwarföre och desto mehr ähr vttaff nöden, att medh denna förb:de instruction måtte blifwa matureradt, på dedh man ickie för fehl skuldh på en nödigh instruction och information, må bliffwa nödgadt, när man in præparatorijs wohro färdigh, saken än widare att differera och oppskiutta; heller och sädan tractaten wohre begyntt strax in dubio att hærera eller stanna, sampt många goda tempi försumma, och sålunda effecten aff sådanne tractater, hwar ickie al-

deles turbera; dåch åthminstone förhala och remorera: hwilkett så wäll synttes kunna giffwa wåhra wederwertige tillfälle att få något dedh dee kunde sinistre vtt tyda och blasmera; Såsom och E. M:tt sampt dess stat tillewentyra wahra myckitt skadeligitt och præjudicerligitt. Och ähr dätta, hwad iagh hos denna första punct om fredztractaterna, till dedh andra, vnderdånigest hade att påmina och förmähla, nämligen om och så frampt, E. M:tt nådigest ähr resolueradt och dess stats rationes dedh så requirera, att E. M:tt och Rikett ingelunda wilia heller kunna länger Continuera detta Krigett; Vthan heller sökia alla medel och wäghar, huruledes dee så snartt dedh någon tidh medh reputation och lämpa skee kunde, vthur detta krigett måtte kunna blifwa extricerade och vttwicklade, fast man sigh än myckitt och många Conditioner däröfwer skulle begifwa och fahra låtta, som Rikett wohro högh nyttige och nödige, och man godh rätt hade att stå vppå: synes till den Scopum intett wahra nödigare heller tiänligare, än att man medh all flitt, sökier detta ärendett, så myckitt att maturera och ställa vthi wärkett; altidh till den ända wahrandes och hållandes sigh parat och reda, att kunna wärckligen och ipso actu embrassera den första occasion sigh här till offererade; på dedh

man iw ickie måtte förlohra någon tidh, heller så till söya någon moment, till att affhiälpa och bringa denna saken iw förr iw bättre till ehn godh ända. Till hwilken maturation för vthan andra skiähl, detta principaliter synes Suadera och mouera, dedh den apparenz nw kan wahra för handen, att Keysaren skall wahra inclineneredt till ehn billigh affhandlingh och pacification medh E. M:t och S. Chrona, intett synes kåmma heller höhrröhra aff någon hans fredelskande intention, heller åstundan, till att släckia den elden som nu längie j Tysslandh haffwer brunnett, Vthan hwadh han nw här vthinnan giör, och hurulunda han sigh och till itt fridzfördragh affectioneradt och benägen stäler (om elliest där medh åhr någott alffwar, hwarom storligen åhr till att twifla) bliffwer han ex mera necessitate där till Compelleradt och twungen; i dedh hans Stat igiönom den battaglie för Witstock *) sampt hwadh der på fölgdt åhr, såsom och den Gallassische **) armees slätta Contenance och tillståndh i Burgundhen, till ewentyrs åter begynner att esbranslera igiän, och vti sådantt postur åhr sat-

---

*) Den Fältmarskalken Jan Banér vann öfver de Kejserlige och Saxiske.

**) Den Kejserliga Fältmarskalken Gallas Armée.

ter, att han än befahrar wärre (synnerlighen; när han Considererar i hwadt terminis han nu verserar medh Engellandh, och ickie wett hwadh han haffwer att litha på dee Tyska Förstar, som för någon tidh sådan till honom falne ähre, aldenstundh han apparendtligh, ingen större Constanz heller stadighett aff dem förwänttar, än dee hos E. M:t hafwa betedt och påskina låtett) och därföre giärna will skaffa några af sina fiender, hwilka han först kan, sigh af halsen. Män där nw den ostadiga och kugelrunda lyckan sigh skulle förändra och offtabe:te Keijsares Stat åter kåmma på andra fötter och vthi itt bättre esse igiän, heller och att den Cölnische Conuenten winner sin forttgångh, och saken där medh Frankerike för (förr) bliffwer Componeradt, än med E. M:tt (hwilkett fuller intett litett kan wahra till att befahra, effter som Kongen i Frankerike, apparendtligh, medh all macht warder sökiandes heller förmedelst den Cölnische Convent att præueniera tractaterna emällan E. M:t och Keysaren, än att bliffwa aff dem præuenieradt, besynnerligen emädan han seer, att medh dee projecters, nw snartt för itt åhr sädan vthi Wissmar giorde bleffwe ratification, så längie fördröies, och där vttaff alla handa apprehensioner vtan twiffwel fattar) så synes vthi desse fall intett likare heller wis-

sare än att man sådan näpligen skall kunna giöra någon speranza dedh man så hastigt skulle kunna kåmma till något billigtt och reputerligitt fördragh heller fridh medh Keisaren; Vttan att han iw lärde sökia alle prætexter, sampt tillfälle, medell och wägar, till att continuera krigett medh E. M:t och S. Chrona; Ickie så stortt för någon fördell skulldh, som han därigenom enkannerligen på E. M:ttz landh och Riker söchte; som därföre, att han occasione hujus belli tandem måtte kunna bemächtigha sigh siökantten, eneruera dee Euangeliska Ständerna som nu dels medh E. M:tt åhre tillhopa Committerade altidh siälff haffwa wapnen i händerna, medh hwilka han kunde dämpa alla dee honom vthi hans intentioner heller dissegni contrequarrerade, och sålunda läggia itt fast och rätt fundament, till den sanna Christlige Euangeliske Religions fullkåmlige extirpation, sampt den länge intenderade och söchte Österrikiske Dominat och Hispaniske Vniversal monarquie. För hwilke orsaker skuldh rådeligitt synes, dedh man härvttinnan tager sitt tempo i acht och sigh medh största flitt winläggier, att altt hwad man förmehnar, och sigh hafuer resoluueradt desse Fredztractater angående, att willia företagha, sådanth i tidh, och iw för, än man aff dee Cölnische tractater blefwe præ-

ueniéradt, måtte skee och bliffwa ställt vthi wärckett. Här kunne och fuller wahra någott till att röhra om vniversal amnistian, huru widt man den vthi desse tractater medh Keysaren heller hans immediat Commissarier siälff, skulle driffwa? Item om particulariter för Swerigis Chrona alehna; heller vniversaliter på dee andra j detta krigh interesserades wägnar skall bliffwa tracteradt (hwilkett sidsta intett wäll synes wilia kåmma medh denna via och modo tractandj som nw omtalas, öffwerens) och hwadh mehr wohro att tagha därhos j acht? Män effter Vthan twiffwel, sådantt allt som nästan begynnelsen och fundamentet af siälfwa tractaten, för sigh siälff noghsampt vthi dee förwäntade instructioner bliffwer förklaradt och vthfördt, will iagh och nw intett länger där vthi immorera, vthan kåmma till den andra puncten nämligen om Krigs-Staten.

E. M:ttz Krigs-Stat här vtte i gemehn belangande, så synes den fuller nw, Gudh skee låff, stå tämmeligen wäll, som E. M:tt vttaff dee åthskillige så Feldtmarskalkernas som mina och andras vnderdånigeste relationer därom vttan twifwel nådigest haffwer förnummedh. Män när man huru facies rerum på ehn och annan ortt förewetter nogha betrachtar och expenderar; be-

finner man, att lätteligen några nya emergentier måtte infalla hwarigiönom på detta solskin, snartt kunde fölia itt starkt moln och owäder: och sådant förnämligest aff tree händelser eller orsaker synas wahra till att befahra; först, om Kongen i Frankrike sluttar ehn fridh medh Keijsaren; heller och aff ehn heller annan orsak därtill moueradt, någott frigidius heller slappare begynner att administrera krigett emott Tysslandh, och således den Gallasisske armée ingen så synnerligh fahra sigh ifrån den sidan förmodandes, får någon lufft och tillfälle, att ehn dehlen medh hela hopen auancera hitt nedh åth, heller och medh ansehnliga trupper förstärckia dedh fiendtlige Corpo, som E. M:tts armèer vthi de Säxische kreyser och på desse örtter nu ähr opponeradt: ähr till att beruchta (befruchta), dedh E. M:ttz truppar som nu här vtte sigh befinna, intett skola wahra bastante att disputera fienden Campagnien, vthan måste qwitera fältedt och gå i skrubbor (hwar vttaff armèns ruin och Statens här vtte stora hassard, ia vndergångh lätteligen kunde fölia, när man considererar, hwad medell man kan hafwa att föhra krigett medh defensive, och på dedh sättet) aldenstundh dee Hatzfeldische och Götzische (till hwilka nu förwist säyes Piccolomini och Jean de Werths trupper wahra stötte) medh

dee Chursäxiske och Brandenburgiske reliquier, sampt hwadh fålck fienden allareda vthi Schlesien haffwer tillhopa, för sigh alehna, allt dedh E. M:tz fålck, som nw här vtte kan bringas i feldt, i macht ähre öfwerlegne; effter som iagh samma fiendtliga Corps, när dedh altt kåmmer tillhopa, i sigh, och vthan någon annan succurs ifrån Gallas, intet ringare kan æstimera, än till 14 heller 15000 till häst, och 8 heller 10000 till fott. 2) Bliffwa dee fiendtliga recruter och wärffningar vtti Schlesien och däromkringh nw mächta starckt forttsatte, så att intett är till att twifla dedh om man icke kan turbera heller förhindra fienden vthi detta sitt intent; Vthan dedh alltså sin framgångh winner; Kåmmer oss ännu en odrägeligare moles vppå halsen; besynnerligen lärer den Pommersche och Mechelburgiske Stat i tillkåmmande wåhr lida ehn starck anstött, hwaremott ringa apparenz ähr att kunna medh desse forcer här nw ähre för handen, förmehna fienden, om han så förstärckt går oss på hwden, dedh han ickie impatronerar sigh landett och inspärrar oss vtti hufwudh befästningarna. 3) Haffwer HoffCanzeleren Salvius E. M:tt Vnderdånigest refereradt hwadh meneer vtti Pålandh och Dannemarck emott E. M:tt och des stat härvtte haffwas för händer: och haffwer man billigtt orsak om På-

läcken att soupçonnera, aldenstundh han sigh så högtt bemödar att poussera Ständerne i Pålen till starcka nya wärffningar, föregiffwandes den fahra som Polniske Staten aff Turken imminerar: Hwilken orsak fast aff allom blifwet hållen för van och ingen, vttan att dedh alehna ehn blått prætext ähr, därmedh Kongen i Påland sökier till att Coprera andra sina dissegni. Item giffwer intett ringa efftertänckiande ded han Kongen i Pålandh så medh macht sökier att oprätta ehn skeps armada vthi Putzke; ehuru wäll och oachtadt att dedh expresse löper emott dedh sidsta stilleståndz fördragh, som emellen E. M:t och honom bleff oprättadt. I lika måtta, synes intet oliktt, att Kongen i Dannemark, hwar ickie directe heller opendtlich; Dåch igiönom H. till Luneburgh H. Frantz Albrecht, och den Erkiestämplaren Arnheim, på dedh sättet som HoffCantzelehren Salvius om förmältt haffwer måtte sökia E. M:ttz Stat här i Tysslandh, så myckitt han kan, att incommodera. Emott hwilka alla befahrande inconveniencer och accidenter, så frampt krigett länger skall continueras, och någon godh vttgångh därvppå wahra till att förmodha, conuenientia remedia fuller i tidh måste bliffwa söchte och employerade. Och synttes wäll dedh principalaste och præsenteste remedium wahra, dedh man

så inrikes som här vthe, sigh allerhögst winlade och beflitade, på alla dee sätt som någon tidh wohro mögligitt och practiquabelt, E. M:tts armeer sålunda att förstärckia; dedh dee alla sådanna accidenter att tagha emott, kunde wahra bastante och swarsgoda. Män aldenstundh tillewentyrs betänckligitt wahra måtte, Vttaff dee forcer som inrikes kunna bliffwa tillhopa brachte och Colligerade, så myckitt att sända och hassardera hitt ytt, som vthi denna bemälte resgard något skulle kunna förslå och wahra considerabelt; och hwadh här vtte medh wärffningar och recruteringar kan bliffwa præsteradt, alstinges är owist, och intett facit dervppå till att giöra: både för den owisshetten man vthi swäfwar, huru widt fiendens Contenance will tillåtha, att kunna chargera och niwtta qwarteren heller eij? såsom och andra orsaker skuldh: Effter som iagh intett twiflar, E. M:tt aff H. FeldtM. Lessles *) åttskilligha beswäringsbreff öffuer den stora medellösa han Vthi sina qvarteer prætenderar, nogsampt nådigest kann see och afftagha, huru widt några wärffningar heller recrüter dädan kunna wahra till att förmoda. Hwadh difficulteter och på andra sidan H. FeldtM. **) Wrangel synes wahra i wägen, så

*) I Svensk tjenst.
**) Carl Gustaf Wrangel, sist Feltherre m. m.

att man ickie heller kan wahra förwissadt, huru myckett han sina trupper denne wintter måtte kunna förstärkia, skall strax Suo loco bliffwa förmällt. H. FeldtM. Banner wòhro wisserligen så wäll här vthinnan som annat, giärna giörandes sitt till saken; Män effter han medh sin armée altidh ähr vthi Continuel action begrepen, och fienden nw så starckt går honom på halsen, dedh han näpeligen så hastigt skall kunna få någon roo heller respiration: ähr till att befahra, dedh hans armee mehr lärer tagha denna wintter aff, än till. Hwarföre fuller synes wahra högeligen vttaff nöden, att i tidh på andra medell, som vthi allt fall kunde supplera förbate wärffningars och recruters defaut, bliffwer tänckt: Och ähr iagh effter mine ehnfaldiga tanckar vthi den meningh, att om krigett länger skall continueras, skulle så wäll till att stabiliera E. M:ttz Stat här vtte ingenere, som att förekåmma den fahra, hwilken man aff dee Gallassiiske och andra fiendtlighe truppar som nu där oppe widh Rehnströmmen och i Frankerike ähre engagerade, i particulier kan haffwa till att befruchta, wahra högnödigtt, dedh man medh all macht sigh beflitade, att förhindra och turbera den Cölniske dagens heller Conventens effect. Hwar till eventyrs och andra media och inventiones kunna

bliffwa fundne; Män nämsta vägen synttes fuller wahra denna, om man förmedelst continuelle förtröstningar om den Wissmariske tractatens ratification, och tilewentyrs andra nya projecter, söchte till att remouera dee ombrager som Frantzosen om ehn heller annan particular tractat, på E. M:tts sidå medh fienden, kan haffwa fattadt, och sålunda att kunna differera dedh Cölniske Pacifications wärck, sampt animera Frankerike till att continuera krigett; Män där emott emädan sådantt dreffwes, hemligen och så hastigtt mögligitt wohro matureråde tractaten medh dee Keijsersche; på dedh man i tidh och snartt, måtte kunna see hwadh om sådanna tractaters vttgångh och effect wohro till att förmoda (hvilken maturation som tillförende vnderdånigest förmällt ähr, för all tingh synes nödigh på dedh i tidh rätt må kunna blifwa resoluueradt till fridh heller krigh, och ickie tillewentyrs saken in dubio och suspenso hållen, till dess man hade mist Franzosens assistenz och Cooperation; och lickwäll sädan intett kunna nå ehn hederlig och acceptabell fridh; sittiandes således, som man säya plägar, emellan twå stolar neder) såge man nw att ehn honorabell och till drägligh fredh wohro till att erhålla, kunde då bliffwa giordt och statueradt, hwadh pro re nata expidientest befun-

nes; förmärckte man och annat, nämligen att E.M:ttz wederpartt sigh till ingen raisonabel fridh förstå wille, dedh man dhå strax söchte på hwad sätt dedh skee kunde, till att slutta medh Frankrike; på hvilken sida dee apparendtligh intett skulle wahra därtill så obenägne, Vthan heller tilewentyrs wilia medh E. M:tz astistenz och Cooperation Continuera krigett, än ingå dee Conditioner man fult och fast derföre håller, sålunda vthi Regensburgh wahra resoluerade, dedh man ickie ehn fotsmån däriffrån träda skall; både för den algemehna säkerhett och interesse skuldh: som därföre att ehn aff sådanna resoluerade Conditioner, skall wahra Hertigens till Lottringen och alla dee platzer Frantzosen vthi Italien innehafwer fullkåmlige restitution, hwartill iagh aff Grotij *) breff och elliest förnimmer, dem i Frankerike litett wahra inclinerade. Kunde nw således Frankerike bliffwa hållett qwar i spelett, hafwer man sigh fuller för Gallas och dee andra fiendtlige trupper där oppe ähre, här nedre intett till att befahra; Vthan måtte fienden tillewentyrs mehr blifwa twungen att dragha ehn dehl sina trupper ifrån desse örtter ditt op till

*) Hugo Grotius; Svensk Ambassadör vid Franska Hofvet.

spelett, på hwadh sätt Hertigh Bernhardt där oppe skulle kunna för sigh subsistera; mindre att passera Rehnen och fatta ehn post vthi Wurtemberger landh (som man förmärckier hans dessein wahra) effter hans forcer alehna, widt intett ähre emott Gallas och dee fiendtlige truppper där oppe, proportionerade; Vthan skulle han för sigh alehna, så långtt ifrån desse örtter, där han ingen absistence heller Calor vttaff dee andra E. M:ttz arméer kunde haffwa till att niwtta till goda, sättia sigh, och där något tentera: ähr intett till att twifla, dedh hans saker intett wohro haffwandes någon fermeté heller beståndh, vttan alle hans trupper innan kårtt tidh råkandes fienden (hwilken mächta därigiönom bleffwe förstärckt) vthi händerna. Synttes därföre till detta intents forttsättiande intett wahra någon practicablare wägh, än om han Härtigh Bernhardt nu emedan han än någon Calor kan haffwa aff dee Frantzösche truppar, söchte till fatta ehn post widh Moselen; så att han kunde gå på hwilken sidan om samma reuier han wille; och sädan ingegnera sigh, att kåmma när tidh wohro, på hwilken ortt han dedh lägligest och beqwämest befiner öffuer Rehnen; Hwilken dessein till att facilitera, till ewentyrs ehn deel aff E. M:ttz trupper, emott den tiden kunde

giöra

giöra ehn Caualcada ditt vpått, och tillika att försökia att succurrera Hanow, och som förmällt ähr att facilitera Hertigh Bernhardt passagen öffwer Rehnen, och assistera honom till att fatta någon godh och beqväm påst. Och tycktes intett så otiänligitt, om på desse förb:de händelser och fall, samma påst aff Hertigh Bernhardt och hans armée vthi Stifft Cöln Westphalen och widh Weseren bleffwe fattadt, och sådanne örtter honom till qwarteer assignerade, där vthur hans Vnderhaffwande armée skulle tagha sitt vnderhåldh, och intett widare haffwa hos E. M:t och S. Chrona till att prætendera, så kunde däremott dee trupper nu ähre widh Weseren, employeras till att giöra itt Corpus medh H. FeldtM. Baners armée och sålunda bliffwa deste waliantere till att rätt fatta elffwen, och tillefwentyrs om någon occasion sigh præsentetrade, gå Keysaren in vthi hans arflender (hwilkett fuller synes dedh endaste medell till att kunna affpressa honom ehn billigh och redeligh fridh) och wohrö därhos Hertigh Bernhardts armée således ställt vthi dedh påstur, att den kunde giöra E. M:t godh tiänst, så wäll igienom ehn diversion, i dedh den ehn godh deel aff fiendens macht (som fuller intett skulle wilia lempna Stifft Cöln och dee Ortter i stickett)

diuerterade iffrån E. M:tz andra armeer och sigh på halsen, Såsom och igiönom ehn Conjunction medt Feltmarskalkerna när nöden och tillfällen dedh så requirerade. Hwilkett så ähr min vnderdånigste ehnfåldighe meningh om dee medell som synes kunna bliffwa employerade, emott den fahra, som aff den Gallasische armée och dee andra, fiendtlige trupper däroppe, på ehn heller annen händelse, E. M:ttz Stat här vthe kunde immineta. Belangande dee fiendtlige starcka wärfningar vthi Schlesien och däromkringh, om hwilcke förmällt ähr, så wohro högeligen till att önska att dee på något sätt måtte kunna bliffwa turberade; Och twiflar iagh intett att E. M:tt aff dee öffwersände Copier, nådigest haffwer förnummedh, hwadh jagh Herr FeldtM. Baner därom haffwer tillskriffwedh. Män efftersom H. Baner apparendtligh hac rerum facie, intett skall kunna gå iffrån dee påster han nu haffwer fattadt, och H. FeldtM. Wrangell för fehl skuldh på Rytterij intett så widt kan auaneera: synes sådannt näpligen kunna bliffwa practiceradt; Vthan den närmaste wägen wahra, att såsom fienden sigh där förstärckier H. FeldtM. Wrangell alltså på sin sida sökte till att giöra dedh samma: hwilkett och Wälbe:te H. FeldtMarskalch giärna giorde (såsom han allareda haffwer sigh några

goda Officerare tillhanda; hwilka ehn tämmeligh begynnelse till deres Wärfningar giordt haffwa): Män medellen falla honom alltför knappe: Effter som hwadh vthaff Ny och Vckermarck kan falla näpligen förslår till dee öffwerlöps truppers (nämligen som intet höra till Ordinari Garnisonerne vthi Pommern) Vnderhåldh; än sådan att man skulle kunna få aff dee örtter några medell till Wärffpenningar. Medelmarck kan man för fiendens skuldh litett nyttia och när man den kan nyttia, ähr dåch betänckeligitt sigh därmedh att befatta, effter H. FeldtM. Baner sigh den ortt som itt honom tilldeltt qwarteer tillegnar; hwilkett iagh och förnimmer, sålunda aff Högwälborne H. Rix Cantzelehren wahra förordnadt (hwarhos iagh lickwäll intett kan vnderlåtta vnderdånigest att påminna, dedh E. M:tts tiänst för månge orsaker skuldh synttes nyttigtt wahra, att här vttinnan någon förandringh sålunda måtte blifwa giordh, dedh Hawelen och Sprewen häreffter skulle wahra ehn terminus emällan H. FeldtM. Baners och H. FeldtM. Wrangels qwarteer, och hwadh på denna sidan om förb:de Hawel och Sprewe vtti Marck Brandenb. wohro belägett, bleffwe ställt till dens disposition som Oderaströhmens defension ähr committeradt) Vttur Pommeren kan sammaledes Herr FeldtMarskalken Wrangel

till de Wärffningars och recrüters fortsättiande, rebus sic stantibus litten heller ingen assistenz skee; Aldenstundh man effter E. M:tz åttskillige nådigeste befalningar haffwer tracteradt medh landett om ehn wiss Summa till garnisonernes vnderhåldh och hwadh man sålunda haffüer kunnat nå och erhålla, näpligen förslår till den ordinarie Statens expenser och vtgiffter; Jagh haffwer fuller för någon tidh sädan E. M:t min ringa meningh härom vnderdånigest auiseradt, nämligen dedh förslagh giordt, att om andra medell kunde finnas till garnisonernas vnderhåldh, och man sädan employerade dee medell aff landett kunde falla, till Wärffningars forttsättiande, skulle dedh lända E. M. Krigs-Stat här vthe, till stor styrckia och säkerhett; hwarvppå iagh E. M:tz nådlige Resolution än vnderdånigest förwänter; Men effter tiden imedler tidh går sin kos, och mästa dehlen aff Winteren, då bästa och rätta tidhen haffwer warett till att wärffwa och recrütera, snartt ähr framfahren; och där till medh man sigh intett kan försäkra huru widt fiendens contenance will tillåtta, fast man än alla dee andra behörlige medell hade widh handen offtb:de wärffningar och recrûter obehindradt att forttsättia: Synes och intett wist Fundament heller facit wahra härvppå till att sättia heller giöra; Vthan att dedh

säkraste och wissaste wohro; Om medh första öppenwatn itt par Regiementter till häst och itt par Regimentt till fott ythur Swerige och Finlandh kunde kåmma hith vth; på dedh, om man igiönom itt heller annat accident bleffwe förhindradt, dedh H. FeldtM. Wrangels trupper, ickie som dedh sigh borde och nödtorfften kraffde härvthe kunde bliffwa förstärckte, man då lickwäll ickie dess minder fram i wåhr måtte kunna formera itt Corpus, därmedh man ått minstone kunde fatta Oderen och Warttan, och gå defensivé, om man intett mehr giöra kunde. Hwadh widare dee menéer som aff Kongen i Pålandh, och Dännemarck tillewentyrs kunna wahra till att befahra widhkåmmer; så åhr iagh effter mitt ringa betänckiande där ythinnan medh HoffCantzelehren Salvio ense, att ickie allenast skulle wahra högt nödigtt, sådantt altt så myckitt som mögligitt wohro till att förhindra och förekåmma, dedh man iw medh all macht sigh beflitade alla suspecte wärffningar och tillrustningar här på Tyska båtnen in ipsa herba till att opprimera och dämpa; Ythan och därhos nyttigtt om E. M. nådigest täcktes, igiönom dess skriffwelser till ehn heller annan behörligh ortt (synnerligen till de Polnische Ständer och Prysche Städer, belangende den nya skeps armadas tillrustningh vthi Putske, så frampt man för-

numme att sådantt wohre bewilliadt och därmedh blefwe continueradt) försökia, slika machinationer så myckitt som skee kunde, till att affwäria och förhindra, Effter som offta händer, dedh när ehn som något ondt haffwer i sinnett, seer sin intention och anslagh wahra descouererade och oppenbahra, changerar han sitt propos, och låtter sin förra resolution och tanckar fahra. Män ehuru dedh och kan wahra om desse projecterade och andra sådanna remedier, och hwadh man endtlighen sigh på dem kan haffwa till att förlåtha? heller icke? Synes emott alla wederwertiga emergentier som hända kunde, dedh säkraste remedium, och för alltingh wahra ythaff nöden, att för dee platzers widh siökantten Securitet, tillbörligen bliffr vigileradt.

Och ähr nw dätta den triedie dehlen aff denna min Vnderdånigste relation, nemligen om siökantten och den Pomriske Staten à part. Hwarvtti iagh migh först vnderdånigest will haffwa refereradt, på hwadh iagh vtti näst förleden Septemb. H. RixCanzelehrens Excellenz vttförligen haffwer tillskreffwedh. Där noghsampt, hwadh migh effter mitt ringa enfäldige betänckiande, synttes till Pommerens och siökanttens säkerhett kunna lända, bliffwer specifi-

reradt. Hwilkett och ähr ehn punct aff deste större Consideration: Aldenstundh E. M:tz Stat härytte, står ythi sådanna terminis, att man för qwarteer och Vnderhåldett skuldh, näpligen med armeerna kan gå rätt defensive och låtha bringa sigh j något trängsell; Vthan måste hålla Campagnen, och låtta dedh när fienden anträngier, endtligh kåmma på ehn battaglie an; Män där emott man om Vthgången och euenten, hwilken ythi alla mänsklige affairer ähr owiss, dåch owissare i Krigz expeditioner, och allerowissast vthi Feldtschlagh och battaglier, intett kan wahra försäkradt, ythan så wäll moth, som medh dagehgen kan wahra till att förmoda; hwarföre och deste nödigare, att garnisonerna widh siökantten så wäll medh fålck, som Magaziner aff ammonition och viures sampt altt annatt tillbehör så må wahra försedde att om någon olycka (dedh Gudh förbiude) påkåmme, dee då kunde stå på sig siälff och icke tillika medh fältett bliffwa förlohrade. Ock kan man sigh där vppå intett wisst facit giöra, att hwar någon disastre skulle hända, man medh dedh fålck som sigh hith nedh åth retirerade, ickie alenast kunde nöyachtight förstärckia garnisonerna vthan och maintenera så myckitt vthaff landett, dedh man då vthi en hast siälff kunde formera dee nödige maga-

ziner. Ty vthi sådanna fall kan man sigh intett wisst promittera: och tillåtter confusionen offta intett att tagha något så hastigt med ordre före: Såsom dedh och vppå sådan händelse, där (dedh Gudh nådeligen afwände) arméerna vthi confusion skulle tagha sin retraicte på siökantten, fast betänckeligitt wohro, att förtro sådanna trupper, för meutination och andra inconvenienzer skuldh, som gemenligen (besynnerligen här vthi Tysslandh) hos slika Confusioner plägha wahra indiuidui comites, huffwud platzernas defension; vthan synes altidh dedh säkraste att garnisonerna för sigh, och feldtstaten för sigh, så bliffwa formerade och åttskilde, dedh vthi alla fall och händelser, hwar kan stå på sig siälff; hwilkett icke alehna för säkerhetten vthan och flere andra orsaker skuldh, wohro synnerlighen nyttigtt, på dedh Feldt-Staten altidh måtte kunna hafwa friare händer, att tagha alla tempi och occasioner i acht: Effter som wij därpå nyligen haffwa hafft itt exempel när H. F. M. Wrangels trupper måste retirera sigh hith till Stetien; Hwilkett wisserligen intett hade skedt, hwar måste dehlen aff samma trupper ickie hade hördt till garnisonerna, och desse, för vthan dem, kunnatt befinna sigh bastante och swarsgode. Ty vthi dedh fallet, hade wist bleffwedh wågatt itt

streck medh fienden; Dedh dåch H. FeldtM. Wrangell, aff den consideration, att garnisonerna vthan dee trupper han hos sigh i fäldt hade, intett emott någon royal attacco kunde bestå (och sålunda om i feldt någon olycka händt hade, platzerna heller befästningarne tillika hade stått vthi fahra) billigtt ingalunda giöra heller hazardera wille. Enkannerligen, kan iagh intett vnderlåtta mitt ringa Sentiment om Wissmar vnderdånigest att förmähla, dedh migh tyckes att den platzen, hwilken E. M:t och S. Chrona så högtt importerar, intett så medh fålck försedd ähr, som dedh sigh borde hälst mädan samme ortt, så widt liggier esloigneradt och nästan som vthi ehn wrå, iblandt ehn hop medh dels oppendtlige fiender, dels falska wänner; Jagh går därföre dermedh om (hwar H. FeldtM. Wrangell sigh dedh och på sin sida låtter behagha) huru samma garnison medh ehn godh esquadron Swänska snartt må kunna bliffwa förstärckt: och effter iagh därhos förnimmer att Commendanten vthi Wissmar John Lieliesparre, skall haffwa ordre aff H. Excellenz RixCantzelehren, till att wärffwa ehn esquadron dragoner, om han där till får någon lägenhett heller tillfälle; därföre hafwer iagh honom och därtill igiönom skrifwelse pousseradt, att han sådantt, så widt dedh vthan

lighe, däremott hwar dem så hastigtt och för den näst tillkommande Septemb. något widare bleffwe anmodatt, skulle dedh mehr tryckia dem, än elliest, och ehn annan gångh dubbeltt så myckett. Wohro och däss förythan för min ringha persohn, så nw som till förende vthi den mehningen, att om man där till ehn gångh komma kunde, dedh garnisonerna yppå desse örtter vthaff andra medell kunde blifwa vnderhåldne och hwadh aff landett wohro till att på till truppernas i fäldt förstärckningh, och magazinernas vthi huffwudh befästningarne formerande, emplojeradt: skulle dedh lända icke allenast till garnisonernas större säkerhett (efftersom lätteligen igiönom fiendens ansträngande, som nw, allareda några gånger skedt ähr, heller annatt accident kunde hända, att hwadh man vthaff landett förmodade ginge kräffwete gången, och garnisonerna således bleffwe strandsatte) Vthan och vthi all annan måtta E. M:ttz Stat här ytte till märkeligh förkåffringh och styrckio: Efftersom iagh wille önska, att man nw ehn tidh här hade hafft andra medell, och icke bleffwedh nödgadt, hwadh man aff landett haffuer kunnatt opbringa, till garnisonernas ordinari vnderhåldh att anwända, så wohro intett till att twifla, dedh dee Pomrische trupper nu skulle wahra ehn godh dehl starcka-

re; och därhos magazinerna i hufwud platzerna så försedde, dedh ickie alenast garnisonerna; Vthan och ehn ansehlig Corpus vthi feldt, där vthur ehn godh tidh kunde bliffwa prouiderade och vnderhåldne. Till itt beslwth, leffwer iagh vthi den aller vnderdånigeste tillförsicht och förhåpningh, att E. M:t desse mina dristiga och ringa projecter, sålunda allernådigest och medh blida ögon warder optagandes, som dee vthaff hiärtatt ähre tro och wälmentte, och iagh aff ingen annan resgard vthi wärden, än blått och alehna, nith och åhågha, hwilken så wäll migh, som andra E. M:tz trogna tiänare och patrioter, om E. M:tz och Fäderneslandetts tiänst bör haffwa och bähra, till denna vnderdånigeste relation ähr bleffwen pousseradt. Önskandes här medh vthaff Gudh den alrehögste innerligen och troligen, E. M:t sampt medh dess högha kiärkomna, höghlåfflige Regeringen, Rådh, Ständer, Rike och landh, itt gått hugnеligitt frögderiktt och lyckosampt nytt åhr; Synnerligen och särdeles, att såsom E. M:tz rättmätige wapn, medh så härlighe anselige victorier och successer dedh gamla åhr haffwa ändatt, och dätta nya åhr begyntt; Altså och den goda barmhärtige Gudh, sådanna sina Guddommeliga wälsignelser widare mildeligen wille continuera och perrennera låtta; E. M:t vthi dätta när-

nes Maj:t högt bekymrat hafver, icke vetandes hvad Vij oss för tankar deröfver göra skulle; Så äre Vi likväl i dessa dagar, ty värr uthi förfarenhet kombne att H. Maj:t skall vara rest uthur rijket, och som en part berätta till Preussen, sombliga säija och till Dannemark, efter som H. Maj:t är vorden tedder under Göttland, och Vij nu derom allehanda eftertänkelige Sagor förnimma måste, det oss som J fuller sjelfve tänckia kunna, så mycket högre till sinnes går och bekymbrar, önskandes att H. Maj:t sigh annorlunda betänckt och denna otijdiga och præjudicerliga resan instält hadhe. Så aldenstund Vij icke veta kunne för hvad orsak skuld H. Maj:t är sålunda uthur rijket förrest, och hvad H. Maj:t dermedh i sinnet hafver, eller hvem som dertill kan hafva rådt, styrkt och hulpit; och likväl intet tvifvel, att här öffver lärer komma ett starkt rop och rykte i landsändarne, och förorsaka hoos många underliga och vrångvijsa tanckar. Hvarföre hafve Vij intet underlåta velat Eder härom att förständiga, nådeligen befallandes, att J dee Sagör och ryckte som häröfver ibland våre undersåtare der i landsorten varda utspridda, så moderera och afläna att Vij och Riket icke taga deraf någon skada och olägenhet. Och efter oss för denna

na oförmodeliga händelse skull, betänkeligt faller (hvilket Vij beklaga måste och är oss ledt och okärt) att låta ibland andra ihugkomma Hennes Maj:t i församblingarnes sokenne böner, icke vetande af hvad intention och till hvad ända en sådan resa är företagen, och om hon till vänner eller fiender är förrest, hvarföre hafva Vij godt funnit att Hennes Maj:ts nampn blifver så länge förtegat uthi solenne bönerna, till dess att Vij vidare förfahra om reesan och intentionen; att Vij icke skola vela det J och andra skola bedja Gudh att regera Hennes Maj:ts råd, föra henne till det bästa och bevara henne; men att Vij sådant uppenbarligen i församblingen af predikostolen att ske, hålla för denna tidhen och af företalde orsaker ohöfligit och betänckeligit. Här effter J haffva edher att rätta. Gudh Alzmechtig Eder befallandes nådeligen. Aff Stockholm den 19 Augusti A:o 1640 *).

---

*) Om Enke-Drottningen Maria Eleonoras hemliga afresa från Gripsholm d. 23 Jul. 1640, finnes i Rådsprotokollerna för 1641 många märkeliga underrättelser. De äro i utdrag tryckte i *E. M. Fants Saml. i Sv. Historien. St.* 1. *Upsala* 1814 sid. 79 och följ. I Skandinaviska Litter. Sällsk. Skrif-

Högstbemälte Hennes K. M:ts sampt Sveriges Rijkes respective Förmyndare och Regering.

GABRIEL OXENSTJERNA.
GUSTAFSSON.
S. R. Drättz.

H. WRANGEL.
i Riks-Marskens ställe.

CLAS FLEMINGH.
i R. Amiralens stelle.

AXEL OXENSTJERNA.
S. R. Cantzler.

GABRIEL OXENSTJERNA *till Mörby och Lindboholm. S. R. Skattmästare.*

---

ter för 1711 finnes Justitie-Rådet *L. Engelstofts Efterretninger om Svenske Enke-Drottn. Marie Eleonores undvigelse till Dannemark* 1640.

PfaltsGrefve Johan Casimirs *) Bref till sin son, Prins Carl Gustaf (sedan Konung Carl X).

Monsieur le Prince Royal mon tres honoré Cher fils ayant par l'ordinaire passée reçu la votre du 13:me de ce mois le commencement d'icelle me mettait en peine de ce que mes lettres n'etoyent encores rendues dequoy depuis et les peu de mots qu'auez t sur la fin d'icelle m'ayant assurés et mis hors de peine, Je me metteray a la responce, entendant par icelle les ordres qu'aues doné au D. Heintz certez tres necessaires puisque la cy joincte que l'Agent Kelb m'escrit, il est confirmé qu'il y a apparence qu'a la Diete prochaine le fait de la succession serat decidé, de sorte qu'il est tres necessaires de ne perdre nul temps de bien informer la court Imperiale pour euiter tout prejudice, ne doutant au reste que depuis soyiez bien particulierement auerti de ce qui se passe

*) Pfalts-Grefve till Zweibrücken, Hertig till Stegeborg; under Konung Gustaf Adolfs sista tid hade han Direktionen öfver Rikets finanser.

en court. le Buchhalter Daniel Bengtson *) ayant escrit à mes gens que la Royne auoit tesmoigne un tres grand contentement de ce que l'auez voulu faire auertir des pasquil **) et qu'on auoit tout aussi tost emprisonné Pere et fils, dont le dernier confessant le fait il veut toutte fois excuser le Pere (comme n'y ayant nullement participé, estant cepandant tous deux sous forte garde il y en a d'autre lesquels escriuent a Wendel qu'on estoit resolu par la torture en tirer la vraye source de façon que tout cecy causera bien de brouilleriez, l'assamblée estant au reste separée comme scauez il s'en discourse diuersement et que nonobstant qu'ils uont tous esté au jour de la naissance traictés en court Sa Majesté Presente, que touttes fois les Eclesiastiques s'estoyant reserué de signer le resultat, jusques a ce que communication en soit au quatriesme état, auquel ils ne vouloyent prejudicier, Pour les Resolutions que mon fils

*) Sedan adlad med namnet Uttermark.

**) Säkert det af Messenierna; fadern Arnold Johan, och sonen Johan. Den förre halshöggs, den sednare miste högra handen och hufvudet och lades på fem stegel. Det var Thron-Arfvingen som angaf för Drottning Christina denna smädeskrift emot henne och de store, och som sonen Messenius tillställt Prinsen, hvilken då vistades på Öland.

Adolphe Jean devra prendre, Je suis bien aise que son beaupere le Conte Pierre *) est de la mesme opinion, que cette saison inconstante ne permet par les detestables chemins qui sont maintenant hazarder un si long voyage, de quoy mon fils Adolff estant auerti il se reiglera sans doute a l'occasion presente, vous voyant par ce que sachez comment vostre auertissement at ésté prises en si bonne part, les mescontetements se faisant au reste paroistre par tout Au reste le traictement que Monsieur l'electeur Palatin reçoit de la court Imperiale temoigne assez, les effects de la mort de l'electeur de Brandeng. (Brandenbourg) et qu'on se croit tout libre a disposer selon que bon semble, ayant mesme telles forces prestes bastants pour donner la loy au monde, et suis je auec vous d'opinion que se voyant a bout de ses desseings auec les autres estat l'Allemagne le respect que jusques a ce temps il at fallu porter a cette couronne ne seroit continue si grand qu'a cet heure dieu veille que je soy menteur, me faisant toujours apprendre de vos bonnes nouuelles desquelles appres ce bon Dieu depand tout le soulagement de mon age decrepite, Ieusse quasi oublié de vous dire qu'ayant ce jours passez par lettres

*) Riksdrotset Grefve Per Brahe.

visité la Reyne Mere vous voyez par la cy joincte combien elle temoigne en receuoir du contentement, son humeur vous estant cognue la mauuaisse saison des chemins tous rompus me seruirat d'excuse, de differer la visite desirée à temps plus commode, puis qu'entre cy et les trois Roys, c'est la vraye saison en la quelle je puis et dois doner ordre a mes affaires domestiques. Il semble cepandant (selon particulier aduis qui vient dudit Nicoping) se glisser quelque grand mescontentement vers la personne du Conte Magnus *) lequel on dit auec instance solliciter en payant les 10,000 Richsdaler, estre mis en pleine possession de Wolin, sans vouloir attendre la mort de sa Majeste, en quoy d'auenture il peut y avoir cela de caché, que (le dict Wolin ayant esté autre fois Recidence dun des Princes de Pomeranie) on pretend le dit tittre, ne pouuant sans plus grande Jalousie pretendre celuy de Pomeranie, desja joinct aux autres tittres de la couronne, tout cecy et pour ne point estre meslé en telles choses, me donne occasion de differer au possible l'entreueue, Voila tout que pour ce coup puis vous mander en reiteration de mes veux

*) Gabriel De la Gardie, då Riks-Råd och Riks-Marskalk; sist RiksDrotset.

intimes paternels demeurant tant que je respire.

Monsieur le Prince Royal
Vostre humble obligé Pere a vous servir
JEAN CASIMIR CONTE PALATIN.
Stekburg ce 21 -bre 1651.

Utanskriften:

A Son Altesse Royale
Mons:r le Prince de Swede
P. Kalmar åt Borgkholm.

Monsieur le Prince Royal mon tres honoré cher fils je dois response a deux diuerses la premiere du 14 Feburier m'ayant ésté rendue par l'ordinaire ce mecredy dernier j'ay par les mains de vostre secretaire receu celle du 23:me touttes icelles m'assurent de vostre bonne santé je prie dieu de l'intime de mon coeur de la continnation et augmentation des prosperitez desirées, et sur ce commenceant par celle du 14 je me reigleray entierement selon icelle en la responce a Monsieur Salvius *) pour ni offen-

*) Riks-Rådet och Riks-KansliRådet Friherre Johan Adler Salvius.

ser ni obliger, jusques à ce que le tout soit bien meurement consideré et resolu, Monsieur le Senateur Baron Axel Lillie *) sur le bruit de vostre venue (car les quartiers estoyént faits —·le du chemin des Smalande) ayant hasté la monstre generale pour vous rendre ses deuoirs m'est venu visiter ce mardy soir sans touttes fois s'arrester que cette messme nuict entre autres discours familier estant entierement vostre seruiteur, me disant que Sa Majesté estpoit encore ferme en sa Resolution et poutant tout le desir des bons patriotes estoit qui par une Resolution que pourriez prendre d'un mariage, l'estat et la fortune de ceux qui estoyent vrays seruiteur pourroit estre tant plus assuré, sur quoy luy remonstre touttes raisons au contraire et l'instabilité des volontez humaines auec l'hazard qu'on courroit en ce cas, il ne laisse de persister en son opinion, Me descourant au reste en confiance que le but de son voyage en ce lieu auoit este pour se seruir de cette commodité a remonstrer de bouche, le bien qu'il s'estoit promis que par vostre moyen obtenir le messme rang desquel d'autres auoyent esté si

*) Blef Grefve den 20 Augusti 1652. Sedan Fältmarskalk samt General-Guvernör öfver Lifland. Hade förlorat sitt venstra ben af en styckekula i stormen för Maintz 1631.

fraichement honoréz, et en l'espace de moins d'un an estre honoréz de charge de Senateur, fait Barons et peu de mois apprés acquis le tittre de Conte, Ce qui m'at confirmé en ce que dernierement je vous auois mandé et semble qu'on luy fait encores bonne bouche, que nonobstant que la resolution seroit prinse de pour quelque temps differer l'otroy de telles dignitéz que touttes fois l'octroy de la dignité de Conte, estoit resolu pour Monsieur Kegge *) aussi bien que pour luy, s'asseurant en cecy aussi bien qu'en toutte autre chose vostre cooperation, il se reseruoit a la premiere commodité plustot vous en requerir de bouche que par escrit qui pourreyent tomber en autres mains Monsieur Kagge susdits estant à son dire resolu de venir au plustot a Calmar et par messme moyen vous rendre ses deuoirs lequel auec M. Ryning **) et Monsieur Both (Båth) ***) il dit et

*) Riks-Råd, Fältmarskalk, Grefve 1653. Sist Riks-Marsk, General-Fältherre och President i Krigs-Kollegio samt Förmyndare under Konung Carl XI:s minderårighet.

**) Friherre Erik, Riks-Råd, Amiral och General-Guvernör öfver Lifland.

***) Friherre Seved, Riks-Råd. Sedan General-Guvernör öfver Drottning Christinas domäner, President flerestädes, Svea Rikes Skattmästare och Kansler vid Akademien i Dorpt.

sincere sentiment pour me reigler selon iceluy estant au reste bien aise, de voir par la susdite vostre lettre du 23 aussi bien que par la communication qu'auez voulu me faire de vos sentiments, sur l'envoye de Vostre Secretaire vers Stockholm, vos intentions touttes correspendants aux miennes suiuant les quelles j'ay de mesme dirigé mes lettres tant à Sa Majesté en forme de creditiff, pour le Conte Magnus, qu'au dit Conte Magnus en forme de creditiff pour le dit vostre secretaire ainsi que voyes par les joinctes copies priant ce bon Dieu que le tout puisse ariuer en temps pour auec l'ayde diuine detourner un tel desastré, menaçant outre le public, le particulier d'un si cher enfant exposé à la mercy des tentations et tribulations au quelles ce bon Dieu le veille assister, par son sainct esprit l'assistant et luy donnant la constance necessaire. Ce sont les chaudes larmes que je jette et mange tant plus en mon coeur, puis qu'estant obligé de secret cela mange tant plus mais c'est ce bon Dieu qu'en cecy aussi bien qu'en touts autres aduersitéz j'ay mon recours, cela m'ayant certes seruy de bien de soulagegement que j'ay peu en secret en la presence de vostre Secretaire me décharger de partie de mes larmes qu'autrement il faut que je mange et me diuertisse par les occupations de mes ou-

vrages bienque sans cela hors de saison. En sorte me fiant en cette seule bonté diuine, je finis auec reiteration des mes voeux paternels pour vostre prospérité demeurant au dernier souspir

Monsieur le Prince Royall

Vostre treshumble obligé dedié Pére a vous servir.

JEAN CASIMIR CONTE PALATIN.

de Stockbårg ce 19 Feburier 1652.

Utanskriften:

A Son Altesse Royale
Mons:r le Prince
de Swede &c.

Likheten med de i Kongl. Riks-Archivet förvarade och med Sigill försedda egenhändiga Originaler intygas af

W. FORSSLUND.

HANDLINGAR

hörande till

KONUNGARNE

CARL XI:s, CARL XII:s

OCH

FREDRIK I:s

REGERING.

Bref till Konung Carl XI ifrån dåvarande Riks-Kansleren, sist Riks-Drottset, Grefve Magnus Gabriel De la Gardie.

Stormechtigste Konungh
Allernådigste Herre

Så bedröfwat som migh gör den olyckan att hafwa manquerat dett tillfälle Eders Kongl. Maijestet underdånigst här j negden at upwarta, hwilkett jag ödhmjukeligast beder E. K. M:tt jcke migh tillräkna wille eller någhen min woldsslösshett uthan allena dett beswär som är med en resa medh hela hussholdett och j denne åhrstiden där hestarna aldeles åhre utmattade, Så gläder mig af altt hierta den nådige skrifwelsse som E. K. M:tt migh tilsändtt j ett så högwichtigtt och önskeligehtt ährende. Gudh ähr mitt witne medh hwadh frögd iagh detta Konghlighe högha förtroende fegnatt hafwer, och med hwadh devotieus wyrdnatt iagh anseer denne Gudhz Nåderike försyn. När iagh behiertar Allernådigste Konungh och Herre Sakenss högha importense som E. K. M:tt j detta

brefwett hafwer welatt migh förtroo, och därjemte min Edsplicht medh huilken jag E. K. M:tt bebunden är, gör dett mig icke ringa bekymbratt och ängslig huru sålunda at efterkomma E. K. M:tts Allernådigste befalning j ett underdånigst rådgifwande, Så att det jcke allenast för denne tidh uthan allt framgentt må wara lyckelighen och wähl inrådtt. Aldrig kan en swårare deliberation och rådslagh komma migh j händer och som mera occuperar alla krafter af mitt sinne och yttersta förstond. Emedan E. K. M:tts högsta hugnadt j all dess Lifstidh (den Gudh lenge fördroije) der af merkeligen dependerar, jemwäll det Rikess största hugnadt och wälstond huriw detta importante högha wärkett en wälsignatt och lyckelig sluuth erholler. Och fruchtar iagh Allernådigste Konungh och Herre at iagh skulle snartt förorsakass at declarera omöijeligheten för migh att kunna j ett så högtt ährende gifwa E. K. M:tt någhott underdånigtt rådh, där ikhe migh styrkte den serdeles Gudz försyn Som iagh finner Sig här medh betee. Thy hoss Gudh den aldrahögste rätt serdeles utwist hafwer alt ifrån den tiden dess försyn E. K. M:tt satte på sin Salige Store och Glorieuse Herfaders Thron och Säte, at draga för E. K. M:tt Konglighа Person och dess Regemente en Nådig och kraftig försorg, Så är och

ingen tuifvel att des Gudommeligha godhett är och wedh detta så uichtigha werchet E. K. M:tts besta, Säkraste och allwijsaste Rådgifware, den E. K. M:ttz tanckar och hierta som han i sin hand hafwer och som dess ord oss lärer böyer hwartt han will, ditt han disponerar och Läncker som Han j sin allwijsa Försyn slutitt och Stadfest hafwer. Därföre iagh med alla E. K. M:tts trogna undersåtare böra först och fremst af allt hierta innerlighen och medh trooghen böön befalla detta wärchett och dess högha importensse j Gudz faderliga händer, milderike Providence och kraftiga wälsignelsse, Han gifwe E. K. M:tt den hugh och dett Upsätt jemwäll dee Resolutioner, som lända Hanss aldraheligste namn till Lof och ähra, den Christeliga Kyrckio och Retta församling till fröghd, wälfärd och beskyd, men serdeles E. K. M:tt högha Kongelighe Person till all hughnadt, glädie, förnöyelse och lycksalighett så och heela det Rike till prosperitet och outseyelig fröghd. Och såsom iagh wisserligen förmodar af Gudh den Alldrahögsta en Nådig bönhörelsse så fordrar yttermera min underdånigste plicht at gifwa E. K. M:tt mina ringa tanckar tilkenna till hörsambst föllje af E. K. M. Allernådigste skriftelige befalning. Jagh bekenner Allernådigste K. och Herre at iagh nu j någhre åhr haffwer

j mitt sinne öfwerlagtt detta ährendett och den importensse, därföre och så mycket bättre att tryggia, mitt sentimente alla de omständigheter nogha öfwerwäghett som kunna komma i consideration derwed, doch så wida jag capabel hafwer warit dett att begripa Och såsom iagh iche annars kan förstå än att dee wichtigste skähll migh inråda at preferera det walet som E. K. M:tt sielf syftar upå j Sitt nådigste bref, fram för alla andra, Så hafwer iagh och taghet migh den dristigheten Så emott Hennes Maijestetts Rixens EnkeDrottningh E. K. M:ttz Högh Ellskelighe Fru Moder såsom och emott E. K. M:tt sielf för detta wåghatt der om att röra. Och confirmeras jagh så mycket mehra j de tanckar som jagh spörjer, såsom dett E. K. M:tt sielf j nåder behaghar emott migh at bemerckia någhre särdeles omstendigheter, som af största consideration äre wed denne dessainen. Såsom Religionen, hwilcken E. K. M:t gifwer framför allt annat högst berömmligh preference. Sedan Princessens Högha Person meriterade beröm och Gudhfruchtighett, Dygdh och alla Högha qualiteter som ett Kongheligett Säte bepryda, dett iagh och af Herr Grefwe Nils Brahes *) privat bref till migh afseet hafwer,

*) Riks-Råd och Ammiral samt Ambassadör till Danska hofvet 1674.

huilchen jcke tillfyllest denne Princessens berömlighe education, fromhett, milhett, goda förstond, behaghelige och ett Kongheligett blodh likmätighett tres sensée och wertueuse comportamenter kan beprisa. Såsom och till dett tredie huru egönom ett sådantt medell desse bägge Nordische Chronor, serdeles wed desse conjuncturer till en mutuel myckett nödig correspondance och förtroende bebindas kunde. Alla desse j E. K. M:ttz Nådigste bref befintlige Momenter skattar jagh af högsta werde, och dem alldeles defererar i mitt sinne öfwerwichten öfwer alla de inkast som elliest formeras kunde. Till dett andra styrcker migh och i denna tancka at jagh förnummit hafwer så wida migh wetterlighett är, dett allmentt j Rikett man detta gerna önska skulle och det ominerar; och pleghar dett heta vox populj vox Dej. När nu E. K. M:tt, såsom skeer, behagar först att settia sitt förtroende på Gudh j detta som j allt annatt, och att bidia Honnom om dee bästa råden, Sedan E. K. M:tt Sin Högh Elskelige Fru Moders, önskan och inrådande j werde holler och här j åliter, huilchett och wisserligen E. K. M:tt Gudhz wälsignelsse förorsakar, och till det tredie af Konglig Nåd och förtroende tager Dess. Rikess Råds inrådande här wedh, huilka tuifels ythan efter Eds plicht och besta

deras förstond och Samweete E. K. M:tt inrådandes och Assisterandes medh deras wällmente betänckiande, då är ingen twifwel att allt winner en önskelig och lycksalig succes och framgong och blifwer E. K. M:t och des Rike nu och framdeles till hugnadtt och glädie.

Och såsom iagh sålunda mine ringe tanckar efter E. K. M:tz Allernådigste befallning hafwer strax skohlat skrifteligen öfwersända, Så will iagh förmoda desslikes snartt att kunna widare hoss E. K. M:tt Min underdånigste upwartning och skyldighett afleggia och fulföllja, då iagh får tillfelle medh E. K. M:ttz Allernådigste tillåtelse att deducera de skäll iagh finner hos Migh komma j consideration wedh ett så wichtigtt ährende.

Emedlertidh beder iagh underdånigst E. K. M:tt j Nåder wille uptaga desse mine wäll trogne, men mycket ringa raisonementer j ett så höghtt ährende, Så och den underdånigste tacksegelse iagh E. K. M:tt af allt hierta och j största submission hembär för den högsta Nåd och Åhra E. K. Mtt migh hafwer welat betee at fordra mitt sentimente och ringa betenkende j så wichtigtt högtt och precieust ährende, Såsom och min K. Gemåls Wäll af ett troghett hierta her-

flytande lyckönskningar hwilka hon j en innerlig förböön till Gudh innesluter för E. K. M:t högha Konghelige Persons Prosperitet Så j detta som j alla andra tilfällen, och medh hiertanss tacksamma tårar betyghar Så och med höghsta wyrdnatt E. K. M:tt ödhmjukeligast betackar för dess högha Kongheligha dyghd, Nådige ihugkommelse och förtroende emot henne, önskendes att Gudh wille Regera E. K. M:ttz hierta och sinne, och fullborda lyckligen alla dess anslagh till sin Namns Ehra och E. K. M:ttz höghsta fröjd och förnöyelse. Bådhe hon och iagh fogha wåra böner samman och bidia Gudh stedze af alla Wåra siäls krafter at wilia beskydda och bewara E. K. M:tt, wälsigna meer och meer dess högha Konghlige Persohn och dess Regemente förlänandes E. K. M:tt all högh Konghlig Prosperitet och lycksaligheett, iagh är in j min död

Allernådigste Konungh och Herre
Eders Konghlige Mayestäts
underdånigste och Troplichtigste
undersåte och tienare

Keghleholm
d. 28 April
1675.

MAGNUS GABRIEL
DE LA GARDIE.

Likheten med det i Kongl. Riks-Archivet förvarade egenhändiga Original intygar

W. FORSSLUND.

Bref ifrån Johan Schefferus.

Nobilissime Juuenis. S.

Dies celebrare natalitios, institutum vetus est, ac apud gentes vsurpatum fere omnes, vt qui hoc conatur, facile propositum tueri suum contra sinisterius judicantium peruersitatem possit ipsa consuetudines et gratia et diuturnitate. Majus tamen forte respicit, quam solam consuetudinem, qui natalem Principis sibi putat celebrandum. Sentit, credo, quantum Deo debeat, quando ortus ejus recolit, quem a Deo scit concessum. Deus enim est, qui generi morta-

Ädlaste Yngling!

Att fira födelsedagar är en gammal inrättning, som hos nästan alla folkslag blifvit iaktagen, så att den, som företager sådant, kan emot alla obilliga omdömen lätt finna ett försvar för detta sitt företag uti en sådan plägseds aktning och ålder; dock har väl den, som tror det vara en undersåtlig pligt att fira sin Furstes födelsedag, en högre åsigt deraf än såsom en blott plägsed. Han känner — så tror jag — hvad stor anledning han har att tacka Gud, när han påminner sig Dens födel-

lium rectores tribuit ac duces. Quod si esset dubium, vel id firmaret, quod agnouerint et illi, qui cætera Diunæ (Divinæ) curæ ignorarunt. Jam si munere Diuino Principem accepimus non qualemcunque, verum qualem ipsa elaborauit virtus, ipsa mentis generosæ raritas sublimitasque sustulit in solium regale, quis auctorem tanti boni Diem silentio putabit transmittendum? Quis negabit, Deo gratias agendas pro tam grandi, singulari, et vtilitate sua omnem patriam beante ac exhilarante dono? Quo minus dubitare debes, Juuenis nobilissime, de

se, hvilken han vet vara gifven af Gud; ty det är Gud, som ger menniskoslägtet sina Styresmän och Furstar. Detta om någon skulle draga det i tvifvelsmål, skulle kunna öfverbevisas honom deraf, att det blifvit erkändt äfven af dem, som ej kännt mera af Guds försyn. Om vi nu af Gud erhållit en Furste och sådan, som sjelfva dygden uppammat, som sjelfva Dess ädla själsegenskaper och majestät höjt på Kongl. Thronen, hvem skulle väl anse sig med tystnad böra tillbringa en dag, hvarpå så mycket godt blifvit oss tilldeladt? Hvem skulle ej vilja tacka Gud för en så stor, synnerlig och genom sin nytta för

favore, quem es consecutus apud bonos æquosque omnes isto tuo studio in Regem. Etsi enim Principes laudare magnos non cujusuis sit, eam tamen pietas vbique habet gratiam, vt si operi quid desit, ipsa felicissime id suppleat, satisque facundum prestet quemlibet eum etiam; qui alias est infacundus. Quanquam tu ne ista quidem parte defueris officio, sed pietatem debitam sermonis elegantia politiaque pulchra commendaueris et feceris illustrem. Quibus omnibus nominibus plurimum tibi gratulor, optoque, vt quo semel ardore cœpisti studia trac-

fäderneslandet så lycklig och fägnande gåfva? Så mycket mindre bör Du, ädlaste Yngling! twifla på den ynnest, som Du genom ett sådant nit för Din Konung förvärfvat Dig hos alla ädla och rättsinniga. Ehuruväl det ej är hvarjom gifvit att kunna beprisa stora Furstar, har likväl den undersåtliga vördnaden allestädes sitt värde, så att denna lyckligen ersätter, om något skulle brista uti sjelfva företaget, och gör den, som annars ej är någon talande man, nog vältalig. Äfven Du har också i denna delen på intet sätt brustit i din skyldighet, utan framlagt Din skyldiga vördnad och förhöjt dess värde genom en vär-

tare honesta, qua felicitate ingenium publicare tuum eo et ardore instas, et successu pergas, quo patria propinquique in te eum olim virum experiantur, quem votis desideriisque summis nunc exposcunt. Vale Scr. Vpsaliæ d. 9 Januari MDCLXXVII.

dig vältalighet och stätadt föredrag. I alla dessa afseende lyckönskar jag Dig ganska mycket och önskar, att Du med samma värma som Du begynt Dina studier och med samma lycka som Du först visat Ditt snille, äfven fortfar med samma värma och fortsätter med lika framgång, så att Fäderneslandet och slägtingar uti Dig framdeles kunna igenkänna den màn, som de nu i sina önskningar och förhoppningar vänta. Lef väl! Upsala den 9 *Jan.* 1677.

JOANNES SCHEFFERUS.
Reg. Jur. Nat. et Gent. Prof. Honor.
Eloq. et Polit. Skyttianus.

Likheten med det i Kongl. Riks-Archivet förvarade egenhändiga Original intygas af

W. FORSSLUND.

Bref ifrån Kansli-Rådet Johan (Peringer) Peringsköld till Kongl. Maj:t.

Allervnderdånigst Memorial.

I. För Hans Kongl. Maij:tt och det Kongl. Huset i Swerige, är en Ätt och Stamm-gård, eller Genealogisk tafla af 1022 Ahner, vti diupesta vnderdånighet anlagder, och til alla Konunga hus i Europa och deras äldsta Stammfäder vthförder; Så att Hans Kongl. May:tt härvti finner af sina högloflige Förfäder, på Fäderne och Möderne, öfwer 3000 Kongl. och Furstl. samt Ridderl. Personer, med deras rätta wapn och färgor, vpräknade, med en kort beskrifning til deras namn, titlar, giften, födelse och död, så långt man efter trowärdige Historier och sanfärdige Slächt register har kunnat gå tilbakas. Alt i den vnderdånige tilförsicht, att arbetet med Kongl. Nåde och mildhet må ansedt och vptagit blifwa.

II. För Kopparstickningen vti 4 regal plåtar med en mindre, är betalt wid 450 R:dr vtaf Kongl. Antiquitets Archivi besparde

tryckerij tunne medel, hwilka af hans Högst Sahl. Kongl. Maij:tt til Antiquitets Werkens fortsättiande allernådigst anslagne warit. Om Hans Kongl. May:tz allernådigste confirmation på bemälte giorde omkostning till Kopparstickare, samt Papper och Koppartryckare löhn, anhålles i diupeste vnderdånighet, efter som de medlen i ingen motto gravera Kongl. May:tz Stat.

III. Till Kongl. May:ttz tienst och Fäderneslandets luster, hafwer iag vti framledne åhren, och innewarande Krigstider, wid Kongl. Antiquitets Archivum, föruthan högst bemälte Kongl. May:ttz Ätt- och Stammgård igenom trycket vplagt.

1) Snorro Sturlæsons Nordländska Konunga Historier på det gamla Språket, med en Swensk och Latinsk vthtydning. I. Tomen på 10 a b c in folio, innehåller Swenska Konglige Jnglinga Historien, samt om Kong Halfdan Swarte i Norige K. Harald Harfagre, K. Håkan Adalstens fostre, K. Harald Gråfeld, K. Olof Tryggwason, och om Sanct Olof.

2) Sturlæsons II. Tom, på samma sätt, innehållandes Kong Magni then Godes,

domen, med en kort Historie och tidräkning, som på twänne Pyramider anärnas att vtstickas.

10) Konungars i Swerige Gamla Sigiller och titlar af Original bref afritade och beskrefne.

11) Jarlar och Furstar, eller Riksens Föreståndare och Höfwitzmän i Swerige, til deras Namn och Wapn vpsökta och afritade.

12) Kongl. Råd och Höga Åmbetes Män i Swerige, vthi Siuhundrade åhr til innewarande tijd successive vpteknade, och med deras afritade wapn och Sigiller korteligen beskrefne, i en stor foliant.

13) Bibliskt Slächt Register, som jämte nya Bibelen ärnas vthgifwas.

14) En Ätte book öfwer Swea och Götha Rikes Konunga-Slächter, samt Ridderskap och Adel, med deras wapn och beskrifning, vthi regal folio.

15) Beskrifning om Nije st. Hedniska Gullringar, af 159 Ducaters wicht, i Södermanland fundne Åhr 1700 och til Kongl. Antiquitets Archivum af mig införskaffade.

16)

16) Kong Hialmters och Olvers, samt flere gamle Sagor, som äre vnder händerne att verteras.

17) Registraturer öfwer de gamla Konungarnas för Gustavi I tijd vtgifne Bref och Skrifter, inrättas iämwäl dageligen, hwaraf i den beklagelige Slottz branden 18 Folianter som då af mig förfärdigade woro, olyckeligen vpbrunno; Men nu snart af deras behåldne Originaler igen completterade blifwa. Med hwad mera arbete som alt till fäderneslandets tiänst och lustre lända skal.

IV. Och såsom Kongl. Antiquitets Archivum är ett Collegium mere literarium, til hwilckets anseende hans högstsalige Kongl. Maj:t i förra krigstiden benådade Antiquitets Collegio med sin fulla löhn äfwen som Academierne oafkortad. Altså täcktes Hans Kongl. May:t af Kongl. Mildhet allernådigst förvnna Kongl. Antiquitets Archivi betiänte sin fulla åhrliga löhn i desse Krigstider; eller till det minsta för min Person och tienster benåda mig med oafkortad löhn här efteråt, och wärkelig åthniutande af den halfwa på 4 åhr åtherstående löhnen, se-

dan wanlig Centenal och 10:de penningen äre afdragne; i anseende til förbem:te mit trägna giorde arbete vid Kongl. Antiquitets Werket, och än vnder händer hafwande werks bättre vthförande. Den högste Gud wälsigne Hans Kongl. May:tz Regemente med helso, Seger och Lycko.

Vppå Kongl. Antiquitets Archivi wägnar
Stockholm i diupesta vnderdånighet
d. 28 Nov. 1703. vpsatt af

JOHAN PERINGSKIÖLD mpria

Likheten med det uti Kongl. Riks-Archivet förvarade egenhändige Original-Concept intygas af

W. FORSSLUND.

Bref från Sändebudet och Ambassadören vid flere Hof och Kongresser, sist Riks-Rådet och Fältmarskalken Grefve Eric Sparre, till Riks-Rådet, och General-Guvernören Grefve Johan August Meyerfelt.

a Stockholm le $\frac{5}{13}$ juillet 1711.

Monsieur Mon tres honoré et cher frere

Je t'ay promis et le tiendray qu'auant mon depart et meme si tu le veux aprez je t'ecriray une fois par semaine. Depuis ma derniere il ne s'est rien passé de nouveau. On parle sans cesse de depecher le transport, j'en sais peut etre l'importance autant et plus qu'un autre je ne suis point en place ny en estat de le presser, cependant autant qu'il a dependu de moy j'ay agis en compatriote et zelé sujet de nostre Roy ce que je continueray de faire mais je ne puis te mander au hazard de la poste tout ce qui en est. ce sera peut etre de bouche bientot, puisques je compte vers la fin de ce mois d'aller a Aix la Chapelle, j'y mene mon Epouse mais auec le moins de suite qu'il me sera possible esperant estre de retour sur la fin de l'automne. Je m'imagine auec raison que tu ne

manque pas de besoigne dans cette conjoncture je te souhaitte pour en sortir glorieusement bien de la santé et de la disposition a ceux qui te peuvent secourir. Voila tout ce que je puis mander pour le present je ne sais si je prendray mon chemin par ton gouvernement. J'attens un passeport d'Hollande qui reglera ma marche, en tout cas nous pourrons peut etre nous voir a Hambourg, j'ose dire que tu n'en seras pas faché. Je suis et seray toujours auec un sincerité a toutte epreuve.

Monsieur Mon tres Cher frere
ton treshumble et tres
obeissant seruiteur,
ERICK SPARRE.

Mon Epouse te fait 1000 Complimens.

---

a Paris le 15 Sept:bre 1712
n. St.

Monsieur et cher frere,

Je n'ay reçu qu'a mon arriuée icy celle que Vous m'auez fait l'honneur de m'ecrire de Stetin le 22 juillet je suis pour le moins aussy faché que Vous de n'auoir pas jouy du plaisir de vous voir estant aussy apporté de vostre

gouvernement, il faut esperer un temps plus heureux, je suis venu icy pour quelques petites affaires dont je ne puis vous informer pour le present je ne compte pas d'y faire un long sejour mais de me rapprocher bientot de nos cantons. La goutte cependant et la grauelle me mangent et me font garder la maison pour y prendre les eaux que je ne suis plus en estat d'aller chercher sur les lieux. Je ne sais que trop l'estat de nostre chere pomeranie ou il n'y a que vostre fermeté et conduite distingué qui fasse esperer un changement, seroit il bien possible que le transport ne soit pas encore passé. Je continueray auec plaisir de vous donner de mes nouvelles et de celles de ce qui se passe icy, meme si j'en recois de fraiches de Bender vous en aurez votre part, on paroit fort joyeux icy d'avoir finy auec l'Angleterre et que les affaires en Flandres aillent a souhait. Dieu tout puissant veuille que nostre tour arriue une fois a goutter quelque consolation aprez le comble de maux que nous avons essuyé. Vous saurez sans doutte que le Roy m'a fait la grace de me donner un regiment de 3 männingar en Suede et que Sa Majesté m'a daigné continuer mon employ de Lieutenant General. Si je puis estre assez heureux pour vous rendre icy quelque seruice songez qu'en

me donnant vos ordres Vous ne sauriez mieux obliger

Mon cher Frere
Vostre treshumble et
tres obeissant seruiteur
ERICK SPARRE.

Mon adresse est chez Mess:r de Tourton et Guiguier Banquiers a Paris.

A Paris le 27 Janvier 1713.
Monsieur mon Cher frere

Je ne suis nullement surpris de la grand irregularité des postes depuis les auantures qui viennent d'arriuer, la vostre du 2 de ce mois me fut rendüe hier et si vous receuez celle cy dans un mois c'est bien le tout.

Nous auons eu la nouvelle de la bataille *) auec assez de diligence puisque les Ambass:rs de France qui sont a Utrecht ont envoyé un Courrier exprèz au Roy tres Chret: je puis vous assurer mon cher frere que la joye en a été complette icy, Vous sauez quelle influence peut avoir cet evenement sur les affaires generalles

*) Vid Gadebusch.

de la paix que l'on souhaitte si ardemment, on la croit icy fort auancée et je crois que l'on ne se trompe pas. Les Fils de M:r le C:te Stenbock nouvellement arriuez ne sauoient rien de la bonne fortune de M:r leur pere, l'on debite icy une seconde action contre les Moscouites, et les Saxons, mais je ne la crois pas bien seure malgré les apparences qu'il y a pour un second engagement. Il faut que les motifs pour aller en Holstein ayent eté bien puissants puisque le Roy nostre Maistre voudroit reuoir son armée en pologne. Moy comme eloigné et ignorant je n'ose decider la dessus.

Les nouvelles Ottomannes sont exquises. Dieu veuille qu'elles ne s'alterent point je souhaitte sur touttes choses de voir nostre pauvre pomeranie evacuée de touttes les insectes, qui la tourmentent. Il faut qu'elle soit bien bonne pour auoir resisté a cette inondation.

Mad:e qui est arriuée depuis 6 semaines me charge Mon frere de vous faire mille complimens nous nous préparons de partir ce printemps pour aller a Aix la Chapelle, je suis quasy hors d'estat d'agir par les genoux et les jambes qui commencent a refuser absolument le seruice.

Je suis cependant malgré touttes mes infirmités du meilleur de Mon Coeur

Mon cher frere

Votre tres humble

et tres obeissant seruiteur

Erick Sparre.

Le bon M:r de feriol me demande trés souvant de vos nouvelles il est tres galant homme et vit icy fort a son aise.

Mes derniers lettres de Bender sont du 21 nouemb vous en auez sans doutte de plus fraiche.

Utanskriften:

Pomeranie.

A Monsienr

fr. Berlin.

Monsieur le Baron

de Meyerfeldt Lieut. Gen:al

des armées du Roy Vice gouvern:r

pour Sa Maj:te en pomeranie

a Stettin.

Med annan hand:

Add. Johann Martin Dreyer Hamb. d. 7 Febr. 1713. 4—

Likheten med de egenhändige Originalerne, förvarade hos Öfver-Kammarherren och Kommendören m. m. Herr Friherre Stjerneld och hörande till Grefliga Meyerfeldska Handskrift-Samlingen, intygas af

W. Forslund.

Translat af Knes Chilkoffs bref till Ryska Adjutanten Tschebyschoff dat. in Julio An. 1714 vid Sätra Surbrunn *).

Såsom jag af min allernådigste Herres ordres till mig, förmärkt att man ändteligen måste upvisa dem i Senaten; alltså har jag sändt dem till dig tillbaka igen. När nu de komma dig tillhanda, så måste du ändteligen så snart som nånsin ske kan, lefverera dem åt Princessan sjelf. Och lärer du efter dessa ordres igenomläsande, sjelf väl kunna förstå, att som de äro underskrefne af Czaren sjelf och förseglade med dess Secrete Cabinetts Sigill, så är det intett nödigt att ingifva dem i Senaten utan åt henne sjelf. Ty kann hända de taga brefvet och neka sedan dertill. Men om hon får det i egna händer, så kann man intet draga sig undan för hans May:ts befallning och hämta mig till Stockholm, ej heller lärer man anhålla detta brefvet, så att jag ju får det igen. Derföre måste din Wälbördighet lefverera ifrån sig be-

*) Meddeladt af framledne Herr Thelogie Doktorn m. m. Fant.

Czaren, fördröjde jag icke en timma, utan reste dit, fastän jag alsintet dermed hade att göra, allenast att få veta något om mitt fädernesland och att kunna tjena detsamma i allt görligit. Kiäre skrif mig till angående Konungen i Sverige, hvarest han nu för tiden är, och hurudant hans tillstånd är, samt om man förväntar honom hem. Alla här å orten, säga att han reda är på vägen och i Tyskland. Med denna posten har jag afsändt en supplique att man ville låta hämta mig till Stockholm. Hör därefter hos Liljemark. Jag har jämväl sändt ett bref till dig till ett skien, lika som jag ej förr hade corresponderat med dig; hvarföre jag och hvarken i suppliquen ej heller i brefvet till dig nämdt ett ord om dessa Czarens ordres, och att de förderskull ville låta mig komma till Stockholm, utan att jag efter deras befallning medelst min skrifvelse till Czaren lagt mig ut för Rosenhane. Hvilket och skiedt är. Mera förmäles intet deruti. I det öfrige är jag din Tjänare.

Knes A. Cihilkoff.

Sätra brunn
d. Julij 1714.

P. S. Jag beder dig skrif mig till ett svar på allt detta, så snart du får detta bref, och

sedan hvad som passerar i den saken. Eljest säga de och här att GeneralMajor Slippenbach har gådt uti Czarens tjenst och commenderar en esquader af flåttan. Skrif mig till om det är sannt eller lögn. När du bekommer det ihopvecklade brefvet, så lägg det i en präss eller book, så blir det rätt igen.

---

*) Chilkoff var skickad af Czaren, att insöfva Konung Carl, just då han med sin armé marscherade för Narva. Han blef derföre qvarhållen i Sverige och vistades i Örebro. Trubetskoi hade blifvit fången vid Narva. Detta bref är i sammanhang med de hemliga fredsunderhandlingar, som 1714 förehades med Czaren; men afbrötos af Konungens oförmodade hemkomst samma år. Jemför Fants Svenska hist. St. 5. s. 99.

Afskriften är tagen ur framledne Prostens i Arboga, Doctor Westins Samlingar.

Facta till Revolutions-Historien under Konung Carl XII:s Regering, Drottning Ulrica Eleonoras samt början af Konung Fredrics; med teckning af diverse dihörande personers lynnen.

Detta af ett åsyna vittne *).

Tiden under ofvannämde märkvärdiga period är en af de mäst uppmärksamhet gifvande i vår Historia, isynnerhet genom händelserne hvarigenom Hennes M:t Drottning Ulrica Eleonora kom hastigt till Kronan, och Regeringssättet förändrades; en brytning i sinnena, som ledde långt. Detta skedde genom en enda mans tilltagsna tillgifvenhet för henne; en man som, utan ett stort snille, men med ett godt förstond och långlig tienstetid samt fasthet i sitt sätt att bedömma, kom att så här blifva den som öpnade dörren till stora händelser och sin hofgunsts belöning; det var då varande Stats-Secreteraren sedermera Riks-Rådet och Grefven Barck.

*) Fram i handskriften finner man att den är författad emellan åren 1743 och 1751, tiden då Konung Adolf Fredric var Sveriges Arffurste.

I sittande Råd gratulerade han Princessan Ulrica till Drottning, utan att Rådsherrarne ännu därom fattadt innom sig något öfverensstämmande beslut. Drottningen trodde och envist ville tro sig hafva en fullkomlig rätt till Kronan, isynnerhet för att uteslänga sin äldre systers descendence; men det enda sättet att fästa denna Krona på Hennes Maj.ts hufvud blef att där till få Ständernas consens.

Hennes Maj:ts kronoval, Hertigens af Holsteins trodde företrädes rätt, och Ständernas oryggeliga önskan att få en limiterad Konungamakt, voro stridiga intressen som hielpte och stielpte hvarandra. Härtill kom afträdandet af Kronan till Kong Fredric; det än mera gaf vigt åt frihets-systemet att profitera igenom. Då fullkomnades detta så kallade frihets storvärket, som sedermera igenom sin ofullkomlighet gick till en än större öfverdrift, att förlikna vid Babylons torn med dess förbistring och säkra fall till ett förakteligit intet ifrån skyhöghet i byggmästarnes dumdristiga tanka. Vi böra skrifva som det var, ej efter corporationers smicker, vare sig om Ständer, Kongl. personer eller individuer.

Man måste begynna långt tillbaka att finna ordsakerna till denna Revolution; af kun-

nige personer mig berättade. Konungarne Carl XI:s och XII:s alfvarliga moralitet, grundad på en sann Gudsfruktan, ordning i göromålen, hvilket man viste vara fotadt på Rikets sanna bästa, ehuru de ock slogo ut, en alfvarlig och bergfast vilia: allt influerande länge på massan af nationens stolta tänkesätt, updrifvit genom de förflutne tidernes storvärk och ännu verkande till den kraften man igenfinner under Carl XII:s sista nie års nedsättning och grufveliga olyckor. Men allt detta högsinta hos nationen, försvan efter Carls död som ett luftsken, för en sjelfklokhet, hvilken sedan styrde till sakernas förfall. Med detta obestond infant sig mer och mer gudlöshet, upplösningen af gammeldags ära och redlighet, pratmakeri vid och mellan Riksdagarna; tankeledningen vreds till små företag i stället för storvärk och med samma blef patrioternas vahlspråk att göra sig ringa; att göra allt smått blef följden, ifrån den politiska byggnaden till den man bodde uti, inclusive. Grannar och nå-grannar föllo i förundran: men de förstnemde de profiterade snart på vår bekostnad och af vår villervalla. Sverige hade redan under Carl XI:s minderårighet böriat falla i opinionen och det fordrades Carl XI:s kraftfullhet att uppresa värket. Han måste med hårdhand-

skarne,

skarne, liksom en Carl IX, begagna verktygen. Svagheten hos denne minderårighets regeringen hade producerat utvecklingen af ett gammalt frö till ogräs. Johan Skytte *) och Terserus **) m. fl. hade redan sådt independent fröet; det slog rötter under Carl XI minderårighet och knäcktes af Hans Herculiska slag; men låg i jorden färdigt att fördubbladt uppskiuta. En nödvändighet var Carl XI stränga regeringssätt; det var att anse som ett dictatoriat i nödens stund. Ur medelmåttan återfördes Sverige då till en förvånande inrikes och utrikes högd och var arbitern i Europas tvister då Carl lade sina ögon samman. Se där hvad en värkeligit stor man kan uträtta; och sådant har Sveriges öde varit mer än en gong under våra stora Konungar. Gustaf Wasa begynnade som en stierna af största storleken i en lysande constellation, den skönaste som verldens historia kan uppvisa.

*) Friherre, Svea Rikes Råd, President i Göta Hof-Rätt och Upsala Akademie Kansler; hade varit Konung Gustaf Adolfs informator och är ansedd som naturlig son af Konung Carl IX.

**) Johan, Biskop i Linköping.

Konung Carl XI hade af Rikets usla tillstond då han tog till Riksstyret, så i militairiskt, som financielt och civilt afseende, fått en inrotad wedervilia och starkt misstroende till moteurerne, till den högt upplyftade och gamla Adelen, hvilkas representanter varit hans förmyndare och i siellfva värket Rikets Regenter. Han comparerade sin minderårighet med Drottning Christinas. Den store Konung Gustaf Adolph hade lemnat till Riks-Cantzleren (det vill säga: till den som genom sitt ämbete och personliga egenskaper hade det största inflytande på Regeringsärenderne, i synnerhet de utrikes, då af största vigt) till den store Axel Oxenstierna bestyret om sina och rikets angelägenheter i fall af dödsfall: minderårigheten och Christinas uppfostran blef derefter lysande. Konung Carl Gustav utnemde på sotesängen till Riks-Cantzler, Magnus Gabriel De la Gardie. Efter Gustaf Adolphs död, uppfostrades dottern till en lysande Regentinna åt ett stort rike, till det mäst upplysta fruntimmer på sin tid: efter Carl Gustav, sonen att icke en gong styra sig sjelf. Under ett omväxlande jättekrig och dervid förknippade inrikes farhågor, steg Sverige efter Gustav Adolphs död ofanteligit: Efter Carl X sänktes det djupt ut och inrikes. Axel Oxenstierna var alfvarlig och kraftfull; lärd, fram-

drog han utan ståndsfördomar lärdt folk af sitt lynne till rikets tienster och areställen; han hade stora åsigter med motsvarande försigtighet; hushållare, diuptänkt och oförliknelig statsman, samt inponerande i sitt angenäma väsende; högaktad och högaktningsvärd i landet och alla länder; detta allt med ett aristocratiskt anlag. Magnus Gabriel de la Gardie var artig med en fin belefvenhet och förnämt utseende; vitter, högst lysande, en Mecenas, ytlig, svag; Vanitas sågs hos honom; utan agtning hos alfvarligt folk, och Sverige var dermed den tiden uppfyldt; icke elak, dock förfölgd; praktälskande, slösare för sig och Riket; hög i smått och låg i stort; införande riket i ett onödigt och igenom sin förning vanhedrande krig, hvarutur den unge Carl, och ur all oredan, med otrolig möda efter hand, fast med nödvändigt hårda medel, kunde draga det. Carls största egenskap var att bedöma sitt folk och hålla dem till det som rätt var; därigenom hade han stora embetsmän och frälste Riket ur lägervall. Drottning Christinas förmyndare hade, som Kon. Gustav Adolph, för store tienster gifvit stora belöningar *), och med annat hade man intet att betala dem. Kon. Carl XI förmyndare, ännu gif-

*) Af Kronogods.

mildare, oftast i otrångt mål, gaf oftast åt medelmåttan; hvaraf bördorna öktes och missnöjet önskade förr el:r sednare en ändring: ändring, som redan trettio år förut påkallats genom Drottning Christinas slösande åt obscura gunstlingar. Reductionen, som under Carl XI inföll, borde inträffa; icke allenast som genom tiderna beredd, utan ock som högst nödvändig och enligt med Konunga-Balken rättvis. Liquidationen om räntorna sedan tillkomst tiden var, om icke strictissime orättvis, strictissime obillig och opolitisk; ett tyranniskt lidande för den det träffade, och de voro icke få. De och deras afkomma glömde aldrig sättet som satt dem i fattigdom. Största hatet skulle *falla* på Konungen och hans afkomma: till exempel den hämdgirige Patkulls historia, hvilkens slut befläckar Carl XII:tes. Se där en stark orsak till följande vändningar; till hvilka ej litet bidrog den allmänna förtrytsamheten öfver de store Herrarnes högdragenhet, icke allenast emot ringa folk utan ock emot gelikar i födsel, fast ej varande Grefvar el:r Riksens Regering eller Råd. Härtill sällade sig, som vanligt, alla de som gärna fiska i grumligt vatten och genom nya och smickrande ideer tvingade sig till uppkomst eller en önskad ryktbarhet som Patrioter: de voro elever af Skyttianska skolan. Smått

folk med talanger stego nu till höga åmbeten; icke sällan igenom intriguer. Så framkom Landshöfdingen Thegner, Kongl. Rådet Gref Jacob Gyllenborgs Svärfader; han var förnämsta upphofvet till den stora och gamla Adelens nedsättande och förtryck genom Reductionen och den skarpa Liquidationen. Gyllenborg af samma slags härkomst, steg ung, med ett redigt och godt hufvud, som en dugtig medhjelpare likaså på lyckans trappa; men samlade för sig inga ägodelar dervid, ehuru ej eljest räknad för samvetsgrann; lemnande 3 à 4 döttrar och 8 mästadels snillrika söner, utan annat arf än en god uppfostran. Man får framdeles se flera snillen som från ringa stånd uppstego till högt under Carl XI. myndighets regering; ty Herren tog der det fanns och lade der det tarfvades, så med menniskor som med ägodelar. Väl hade varit om han ock haft sin Herr Faders intagande väsende, hvilken hade det ifrån sitt möderne; de där gamle af Wasa-stammen voro sådana, till och med den stränge Konung Carl IX., som kunde ofta nog slå sig lös och vara gladlynt i godt lag. Denna Kon. Carls (XI) hela diktan och traktan var endast och allenast Sveriges uppkomst, för hvilket han arbetade ut sig; varande af en öfvernaturlig activitet; oftast på vägar och stigar, dock aldrig fiäskande. Sjelfs-

våldet var banlyst i alla folk classer, ofta syntes han med embetsmännen på embetsrummen. Konungens täta öfverilningar kommo väl af det heta Wasablodet, som intet i uppfostran blifvit hejdadt; då sonens vida bättre upptuktelse lärde honom att alltid styra sitt sinne, seende man endast någon rodnad uppstiga då missnöjet blef för stort hos Carl XII. Han hade haft goda Gouverneurer och Informatorer. Kongl. Rådet Gref Lindsköld var en upplyst Herre, statisticus, vitter, den första skribent, af ett stort snille och med lysande talanger; sades dock sökande hofgunst. Hans död gaf rummet åt Kongl. Rådet Gref Gyldenstolpe, en lärd Herre med erfarenhet af verlden, i politiquen och i juridiquen; godlynt och sällskapsman och något bakslug. Bägge uppkomne genom egen förtjenst, bägge hafvande varit Landtmarskalkar, fast ej i svåra tider. Informatorn Nordenhielm var en Professor i lärdom och gammaldags redlighet; honom gafs sedan titel af Stats-Secreterare. När han dog, uppdrogs det åt Cantzelie-Rådet Polus, som väl kunde dermed, men såsom mycket nyttjad i Rikets göromål, blifvande och genom Enke-Drottningens nåd och gunst slutligen Kongl. Råd, då fick Gustav. Cronhielm *) det upp-

*) Nu Friherre, sist Grefve, Riks-Råd, Kansli-President. m. m.

draget att, ehuru Kongl. Cammar Herre, se efter Prinsens studier; denne unge mannen var detta också väl vuxen. Stuart informerade i Fortificationen och de Militairiska flera kunskaperne. Han var en man af stor förtienst i sin metié och slutade med att vara Baron, à la tête för Fortification och General-Lieutenant, nu under uppvaktningen Cammar Herre och General-Quartermästare. Det var han som uppgjorde planen till Descenten på Seland sig till glorieuse åminnelse. Uti Christendomen upplärdes Prinsen af den hedervärde gamle Biskopen, sedan Ärkebiskopen Eric. Benzelius. Men allt detta studerande tog ända vid 15 års ålder då Prinsen blef fullmyndig Konung och slog boken vid örat, sig sjelf till en obotelig skada. Nöjen vidtogo då och det med en öfverdrifven yrhet, så att hvad Kon. Carl XII veste, var som en 15 års väl uppfödder yngling och icke mera stort till döddagar; likväl voro Konungens sista år icke fruktlösa på instruerande i abstracta vettenskaper.

*) Som ett bidrag till Konung Carl XII karakteristik, tror man sig böra meddela en berättelse af den ena af de bägge pagerna, som gjorde tjenst hos Konungen, en vecka i sender hvardera, åren 1717 och 1718; lemnad af en af dem, sedermera Fältmar-

Konung Carl XII emottog Regeringen med till en del vanligt missnöjda, till en del Regeringssätts ändring hemligt önskande undersåtare. Såsom ett bihang till följderna af reduction var bitterheten i Estland och Lifland med

---

skalken Friherre Stjerneld, och införd i Stockholms Posten sistledit år. Carl XII var en Herre, som med hårdhet för sin person, stränghet i tjensten emot andra, ytterlig rättvisa emot alla, förlikte mildheten i det förbindligaste med alla som tjente honom närmast; till exempel: Pagen, som låg alla nätter inne i Hans Maj.ts sofrum, stuga, tält eller baraque, eller ock ute på bara marken, fick merendels, som retraite blåstes, Konungens befallning att gå och lägga sig till hvila, när Monarken skulle bli ute längre på natten; ty hela dagarna deltogo pagerne i Konungens häftiga ritter, oförvägenheter och lifsfaror. Vid hemkomsten nattetid, geck Konungen på tå in för att icke väcka gossen, klädande tyst af sig, endast att kammartjenaren afdrog stöflorna, när Konungen gaf sig tid dertill: merendels skakade Konungen stöflorna af sig och satte värjan jemte dem vid hufvudgärden. Sällan under campagnerna låg Konungen alldeles afklädd. Carl befallte sin själ i Guds hand; kastande sig till sömn på sin bädd, och det ibland med stöflor och sporrar: den var ofta nog endast en halmkärfve; Pagen hade vanligt likadan bädd. Fann Konungen att det var kallt, lade han sin blå kappa på sig; glöm-

dertill hörande landskaper, hvilken icke ringa bidrog till det trefaldiga kriget och dessa provinciers slutliga abalienerande ifrån Sverige. Carl XI lifstid förlängd till en manna ålder af 60 eller 70 år hade botat detta; ty Herren var redan i begrepp att revidera Reductions-saken, då döden bortryckte honom. Hans frånfälle var den största olycka i flere afseenden som någonsin drabbat Sverige. Bancovärket var consolideradt; 1696 års Stat, ett storvärk nästan liksom Indelningsvärket, var nu uppgjord; och Carl Europas arbitre. Han hade rikedom och en färdig armée, samt uppnått målet för sina mödor; frukten af dem hade förblifvit ostörd, om Carl XII förblifvit under faderns styrsel och handledning och dess efterdöme till åtminstone

---

mande icke att breda en kappa öfver den sofvande pagen, men mycket varsamt, att icke väcka honom. Hvilken tafla, att se den blodstänkta kämpen ömt vårda ynglingen i dess lugna sömn! Skulle Konungen ut nattetid, väcktes pagen att följa; dessemellan fick han sofva till revaljen gick, Kungen var då uppe och ofta redan till häst. För öfrigt kunde flere dagar gå förbi, utan att Konungen sade ett ord till sina båda Pager, varande vanligen fåordig. Pagen passade upp Konungen under Hans Maj:ts tarfliga korta måltider, hvilka serverades endast på engelskt ten.

25 eller 30 års ålder. Hvad för en stor man för freden och kriget hade icke då den unge Carl med sitt stolta anlag blifvit! Sarmaten hade förblifvit inom sina gränsor och de andre små gläfsarne inom sina kojor; tackande Försynen att vi ville låta dem vara med fred. Europa hade då varit uti en annan politisk belägenhet än den nu är. Czar Peter hade då fått vändt sin herrsklystnad emot Turkiska och Persiska sidan, under det våra plogar upplöjdt landet i fred och vår handel florerat på alla haf, beskyddad af en mäktig flotta. Grypet var förträffligit hos den unga Monarken, det visade sig i barnaåren; till exempel under Jubelfesten i Upsala, då Domkyrkan nogare besågs af Carl XI och Prinsen, stadnade de under åskådande af den store Gustavs I:s graf, med djupa tankar fästade på deras odödliga stamfader; med tårefulla ögon fästade på griften, utan ett enda ords yttrande. I hela sin lifstid, in i dödsstunden, under alla sina campagner bar K. Carl XII alltid hos sig en bönbok med den store Konung Gustav Adolphs portrait. En öm och förnuftig moder vårdade hans första tiotal. I all sin tid var han ordhållen, så på honom sannades ordspråket: att hans ord voro Kongl. ord. Som Far och Farfädern med de andra store Sveriges Konungar af den stammen, vämjdes han vid

blotta åsyn af en dagdrifvare, matvarg, dobblare, lättfärdiger och spelorre; han kunde platt intet fördra dem. Skråckfulle föraktade han. Han var en genereus Herre; sättande aldrig värde på karlen för penningen eller för deras rikedom. Ifrån en yr ynglings lefnad hade han caracters styrka att vid 18 års ålder, då han med perfida krig anfölls på alla sidor, ymsa lefnadssättet till den största karlavulenhet, och att oupphörligt blifva dervid. Han blef på en gong en fullgod man att med sin oförlikneligt disciplinerade armée slå alla sina fiender och låta respectera Sveriges landamären. Hans ståhlfasta caractere blef med tiden envishet och en föresatts att företa samt fullfölja ogörliga ting, sig och fäderneslandet ofta till ett stort mehn. I de åren då han låg i Turkiet, sysselsatte sig Carl äfven med abstracta vettenskaper och för ro skull med schack, men på ett eget vis, att Kungen icke skulle schackas: detta, då han sielf var en fånge. I de sista årena hägnade han mycket diuptänkta kunskaper; då blef en Polheim med flere lärde och vittre värderade samt gärna hörde och Polheims inventioner i värket satte, till bevis af Konungens förtroende till denne store och nyttige medborgaren och hans goda urskillning. Härjemte vart Architecturen med dertill hörande vackra konsterna samt huf-

rudstadens och Slottens embellissementer hans smak; men allt i en stor och jättelik styl, likasom alla hans företag. Med den högt förtjente Kongl. Rådet Nicodemus Tessin öfverlade han flitigt skrifteligit från Turkiet och sedan ock mundteligit om nemde ämnen och förtroligt om variehanda; så ock om ett beständigt publique spectacles anskaffande; äfven om en bättre police-ordning, hvarom nemde Herre geck i författning genom skriftväxling i Paris och flerestädes. Synbart är, att Konungen, om Gud förlänt honom lifstiden, ärnat sysselsätta sig med fredliga yrken. Och af ett Konungens egenhändliga bref till Enke-Drottningen, ses hans vilja, nemli. han tackar henne för omvårdnaden af hennes lifgedinge i allmenhet, samt de däruti belägne slott och gårdar, hus och minnesmärken från gamla tider, synnerligen Gripsholms slott, hvilket Hans M:ts förfäder, Konungarne och allt ifrån Riksförestondaren Sten Sture den äldres tid, bebygdt, vidmakthållit, prydt, förmerat, älskat och bebodt. Man kan anse för temmeligen säkert, att han snart nog slutadt kriget sedan den starka alliencen skedt vid Åländska fredsslutet meddelst Baron Goertz med Czaren, hvarigenom Norige, med mera kanske, blifvit Svenska provincier istället för det förlorade af Ingermanland, Estland och Lif-

land samt desses tillhörigheter. Så ock vi återfått våra Tyska provincier; dock kanske till någon del utbytte emot lämpeligare, som icke kunde låta sig göra vid Vestphaliska freden. Till förutnemde K. Carl XII egenskaper får man slutligen nemna, icke det hvar man vet, att han hade ett leijonamod, att han hade en oskrymtad exemplarisk Gudsfruktan, att han var en ärlig herre, rättrådig med strängt dygdiga seder; men att han älskade och ärade framför allt, hvad Svenskt var, hvaraf må nemnas följande. Konungen höll uteslutande af sielfva svenskan, synnerligen de sista åren, seende ogärna ett främmande ord inmängdes: det var salig Cantzelie-Rådet Hermelin (en hedersman med förträffliga egenskaper, som masacrerades strax han blef fången vid Pultava, under Marquisen af Czarens tällt, för det svenska sinnelag han visat som Kon. Carls Sekreterare) som ingifvit Konungen denne gode smaken. Kungen blef så nogräknad mot sig sielf, att han flere gonger å rad kunde rifva sönder hvad han skrifvit innan han sig till nöjes valt ordasättet. Hans meningar voro diuptänkte, korta och mogna, icke dervid frågande efter lärda fraser. Ofta måste en mening förstås under el:r emellan then föregående och påföliande, hvilket ibland hade ett behag med sig, men ibland ock något mörkt,

det han och väl med flit kunde åstadkomma; likaså igenom ett mer än vanligt elakt ooh suddigt skrifvande. Han ändrade tidt ooh ofta det som hos honom i Cantzeliet utfärdades, att flera omskrifningar måste ega rum; det och kunde komma af att han under tiden annorlunda betänkt sig; så ock att han ville uppehålla saken utan att det skulle märkas. I de sista åren var det blifvit svårare att skrifva för honom, viliande icke taga råd af någon, utan det skulle gå som han en gong faststält. I första tiden gällde Piper, som blef Grefve och Kongl. Råd, och Fältmarskalken Gref Rehnsköld *) mäst hos honom el:r (och om ej mera) den lumpna karlen och löparen General Lagerkrona, *och* allrasist var det Baron Goertz och Nicodemus Tessin. Men under tiden också den icke oäfne Öfversten, sedan Generalen Grothusen, en slags favorit; och dertill, med än mera förtienst, den äfven synnerligen under Turkiska tiden, estimerade General Poniatovsky, hvilken med än mera klokhet och allertété förrättade Konungens uppdrag; under hvilken tid äfven liksom efteråt den erfarne HofCantzeleren v. Müllern och i mindre couranta mål Öfversten Dahldorff. Konungen höll ej synnerligen af den gamla

*) Sist äfven Riks-Råd.

Adelen i allmenhet, varande därtill liksom uppammad, dels af sin Herr Fader, som igenom facta var emot den uppbragt, dels af en del sina handledare, sielfva uppkomma från ringa stond. Konungen misstänkte den och kastade gärna förtroendet till de nybakade, isynnerhet i civile mål, hvartill han intet ringa styrktes i miugg af Gr. Piper, som svängt sig opp, icke utan en diup slughet och Hofkonster, redan i K. Carl XII sista år, till denne Konungs favorit; hafvande capacitet i ärenderne och klokhet i rådslag, ej utan misstanka att vara hämdlysten och föga nogräknad: den, att han var snål och tog emot, tillhörer hans Grefvinna. Till ett bevis af hans intriguer emot de gamla förnäma är: den rancuneusa iniurieprocess emot Kongl. Rådet och nytiebare Fältmarskalken Grefve Nils Bielke; en Herre af fin statskonst, kanske eij alltid bonus vir. Man bör medge att af den gamla Adelen icke många voro vuxna till civila embeten, varande uppfödda till knektelifvet; men så var det likväl icke utan rätt goda ämnen äfven hos dem om de släppts fram dertill, och gamla Grefvar och Baroner som dugt till Premier-Minister till och med.

Sedan Geheime-Rådet Baron Goerts, ehuru utländning och i Holsteinsk tjenst kom i Svensk

och hos Konungen i brädet exclusivt, blef Herrens politiska uppförande helt annorlunda, mera inbundit och med uträkning. Likaså förändrades hans militairiska det sista året till berömligt omtal, äfven af utländska stora militairer; hvartill bidrog att han genom Ambassadeuren Baron Eric Sparres *) försorg, jemte flera hitfick en chevalier Follard, af största förtjenst och i alla braver man. Ännu de första campagnerna lådade det vid Konungens ynglingalynne att höra poikar mer än vuxna män; också pliktade han derföre de gånger då han åsidosatte Stuart och Dahlberg m. fl. Den enda medelålders man, som Kungen höll något af, ty han roade Herren, var Gref Magnus Stenbock **) hvilken oförnekligen, som den bästa General, alltid bordt ega derutinnan fullt förtroende; men vederbörande hade adressen att framdeles eloignera honom. Så var ock med Gr. Adam Ludvic Lewenhaupt ***), om hvilken poikarne Lagerkrona hade inför Konungen utlåtelsen på spe, att kalla den Latinska Generalen; likasom det vore för en militair onyttigt och

*) Då vid det Franska hofvet. Sist RiksRåd, Fältmarskalk och Grefve.

**) Sist Kongl. Råd och Fältmarskalk.

***) Sist utnämd Riks-Råd.

och skamligt att vara lärd; det hade icke gjordt ondt att denne Lewenhaupt varit förtrolig, ty han var en experimenterad militär, en redlig man och utan lärd. I Cabinets-vägen de första åren åsidosattes den gamle Gref Bengt Oxenstjerna *), hvilkens på en lång erfarenhet grundade försigtiga råd, skattades ringa. Emot dem var det att Kungen löpte, liksom Farfadren efter Polackarne, härs och tvärs in i landet och uttröttades af dem för den ideen att afsätta Kung August. Vi lupo efter detta bländvärk så, att Czaren under tiden innan kort erhöll sitt stora och kloka föremål, att vinna en fast fot vid Östersjön, samt sedan längre fram fick nästan fria händer, då vi gingo in och lågo i Tyskland, att gifva Czaren god tid att anlägga och bebygga sin nya hufvudstad, samt efterhand intaga alla de länderna, emedan som vi ofruktsamt spelte Dictatorsrôlen i Tyskland och så vidare. Ingenting hade varit lättare än att denna tiden återköra Ryssarne dit de kommit ifrån om den segrande Kung Carl med sin segervanda armée vändt sig ditåt, och i grund kullkastat Petersburg. Ingen enda af Czarens allierade i Europa tordes och kunde då sådant hindra.

*) Kongl. Rådet, Kansli-Presidenten och Akademie-Kansleren.

Konungen vände sig tvärtemot sunda råd, till vår graf Ukraine. En af Konungens bästa militairer General Gyllenkrok, och Gref Piper, tänkte och rådde deremot; den förre alldeles och likså den sednare, ehvad som i thy sades om dennes liaison med Malborough; de ville icke så som Herren geck; men kanske den sistnämdes politique var ledande ifrån något deltagande i Europas allmänna affairer, det kunde han tänka utan att vara mutad; ty bäst var väl att först genaste vägen återtaga det vi förlorat och stilla missnöjet som Lifländarne isynnerhet och Svenskarne inom landet fått genom det lama försvaret af de där rika ultramarinska possesionerna. Konungen, som man säger alla ovetande, vände till höger när han kom något fram i Pohlen, antog Mazeppas *) förslag att med talrika Kossackers tillhjelp gå Ukrainervägen till Moscau och Petersburg, dock ej åt Pultava, afsätta Czaren, och så segrande återkomma förunderligt till sitt rike. Ty det förunderliga envisades han alltid med, nu så att han genom Pultava slag kunnat gått miste om sin Konungakrona.

Hvad förlusten af de Ultramarinska possessionerna anbelangar, bör man ock observera, att

*) Kossackernes Fältherre, (Hettman).

däräst icke pestens härjningar och decourageiring tillkommit så grufveligen för det fattiga landet, skulle det omöjeligen kommit i Ryska händer, ja hvarken fästningar eller land; hvilket icke allenast de fångna Ryska Generalerna och Officerarne tillstodo, utan äfven intygas af trovärdige Auctorer; så tappert försvarades det af de där varande Svenskar och till och med af några lidande infödingar, oaktadt hela Ryska magten, Lifländska förrädiska missnöjda och den förskräckande pestilentian.

Konung Carl XI skattkammare blef nästan obegripeligt snart tömd och folkets förmögenhet geck i starkt nedstigande. Utskrifningen började medtaga folknummern, ty man gjorde ej som den store Gustaf Adolph, hvilken, äfven som hans elever, recruterade sina arméer med fångna fiender; man började vid Narva att låta fångarne hemgå mång tusend tal, hvilka efter en tid återkommo att strida mot oss och vid Pultava utgjorde större delen af Ryska arméen! Om dessa fångar åtminstone sändts till Sverige att odla våra kärr och ödemarker! Missnöjet geck progressivt. Kriget började man misströsta att se slutet på. Jorden låg mångenstädes i linda i brist af menniskohänder. Våra östra fiender framforo nästan förskräckligare än sjelf-

va pästen. Handeln afstadnade och klingande mynt försvann; en kopparplåt började att visas som en rikedom. Härtill kom det ringa värde som Konungen satte på alla stånd utom kneckteståndet, vare sig adel eller oadel, prester, borgare och hvem som helst. Missnöjet, ökadt hos vänner och anhöriga, som i det blodiga och långvariga kriget förlorade, synnerligen under marchen till Ukraine, vid Pultava och sist i Norrige, vänner samt ofta alla anhörige, i döda och fångna, liksom döda genom långvarigheten i de Sibiriske ödemarkerne. Härtill kom Konungens fleråriga vistande i Turkiet, där Hans Maj:t förlitade sig på Ephemeriska biträden af Turkiska makten och problematiska af andra makter.

Konungen började anses såsom förlorad. Tusende rygten flögo; ibland andra här inom landet, att han var: blefven oredig till sinnet. En synbar nedslagenhet var mycket rådande. Rundt om trodde man sig inse det fienderna skulle inbryta i sjelfva hjertat af riket. Men under allt detta var dock den tappre och ärlige Kung Carls minne hos mest alla i helgelse. Svenskarne hade hederskänslan af en sådan Konung och för honom. Denne anspråkslöse hjelte hade många anhängare, och så många och

så deciderade, att de liär varande fienderna endast tordes knyta näfven i byxsäcken och utsprida onda rygten, hviskade i örat. Ett enda rygte om hans återkomst glädde och förskräckte. I de militairiska ärenderna, synnerligen, var Fältmarskalken Gref Stenbock utan motsägelse den activaste, utan motsägning den capablaste, utan motsägelse en ibland de mäst dugliga i alla hänseenden. Han var uti rörelsen af alla dithörande affairer af en förträfflig talang att persuadera till hjelpande; rådig och oegennyttig; skämtsam omgängesman; trogen och välmenande sin Konung och Fäderneslaud; liten och käck, eljest ojemn, ibland för blid, ibland för sträng och i gladt lag gärna fallen att kröka på armen. Den Sverige så nödvändiga segern vid Helsingborg, var hans värk, också genom hans egna sätt att kunna electricera folk till det goda. Den vid Gadebusch hade kanske varit bättre åt den Polska sidan att vinna, enligt Konungens önskan; ifrån hvilken Måns Stenbock blef dragen och det Kungen intet kunde glömma. Altonas bränning bränmärkte Stenbock, ehuru det föregafs ett repressalium för Stades bränning. Gref Mauritz Wellingks *) del i Altonas historia och det mera efteråt, är än-

*) Riks-Rådet och General-Guvernören.

nu en smutsig sak och nästan en enigme. Wellingks råd voro intet att lita på hos hans mindre goda vänner, talande sött, och skrifvande att än kraftigare fängsla. I Tönningen miste vi vår bästa General och blomman af vår krigsmakt, hvarvid, jemte Regeringens villervalla, Baron Goertz ej var sysslolös i råd och negotiationer, då Holstenare, icke Svensk; hvilket den tiden bar syn för sagen, med få undantag. Men det fordrades Goertz, att en gång kunna bota Stockholms regeringens lamhet.

I dessa vändningar strax efter Pultava slag och under Konungens Turkiska fångenskap, ja verkeliga fångenskap en tid, började att i Sverige omgås med vidtutseende anslag. Pehr och Conrad Ribbingar *), Lejonmark **), Lars Molin ***), unga Eric Benzelius †), Wulfenstjer-

*) Friherre Per, då Lagman öfver Halland; sist Landshöfdinge öfver Upsala Län och Landtmarskalk 1719. Friherre Conrad, då Lagman i Nerike, sist President i Bergs-Kollegio.

**) Då vice President i Åbo Hof-Rätt; fick Landshöfdinge afsked.

***) Domprost i Upsala.

†) Då Kongl. Bibliothekarie vid Upsala Akademi, sist Ärkebiskop.

na *) med flere började att tilltänka en regeringsform, hvarvid Adam Schütz **) måste delen förde protocollet: detta project blef uppfänningen till den som taliter qualiter kom i dagen och antogs 1719. Gref Arfved Horn ***) var vist intet fri för medvetenhet. Denne mannen, fast än Konungens ungdoms favorit, machinerade allehanda under Konungens vistande i Turkiet, men sparkade väl igen efter sig, varande ganska försigtig i alla förehafvanden, jemte sin tilltagsenhet. Ifrån det Pultava slag och Konungens flyckt till Turkiet blefvo kände i Sverige 1709, voro hemlige sammankomster i nyssnämde system.

Ett slags Ständer blef Regeringen tvungen att nu sammankalla. Intet stort värdt blef af Ständerna uträttadt. Konungens vilja skiljde dem apart åt: hans befallningar der bort ifrån voro ändå Jupiters på Olympen. Vid detta Riksmöte utnämdes af Rådet en gammal tapper och

*) Då Riddarhus-Sekreterare, sist KammarRåd Kommendör af Nordstj. Orden och Friherre.

**) Adlad Fredenstjerna, då Kanslist, sist President i Svea Hof-Rätt.

***) Grefve och Kongl. Råd; slutligen äfven Kansli-President m. m. 3:ne gångor Landtmarskalk.

förfaren sjöman pro forma till Landtmarskalk, gamla Hans Clerck, som sedan blef Kongl. Råd; men Rådet tillsatte att förrätta ämbetet under hans förhinder, Gustav Cronhjelm som var det vuxen både i ålder, vett och flere tillbörligheter; så ock intet illa ansedder af Konungen. Han blef äfven något här efter Kongl. Råd samt i flere ärender immerfort nyttjader af Kongl. Maj:t.

De nämde tillagade ett regeringssätt som skulle kunna tjena under en minderårighet, sådan som man föreställde sig tiden blefve då Konungen vore ur stond att tillbörligt styra Rike och Landom, och Konungens syster P. U. enligt Fundamental-Lagen, som ännu ogift, vore berättigad till Regeringen, och ej hade, som sedan hände, utan Ständers samtycke ingått giftermål, liksom Hertiginnan af Holstein gjort, hvarföre ock Ligan ansåg unga Hertigen förarflös. De som önskade att se Riket ett valrike om Konungen dog ogift eller barnlös, tillstyrkte sedan Prinsessan Ulricas giftermål Ständerna ovetande, och de som omgingo med desse projecter voro de samme hvilka tilltänkte det förutnämde. Man skall söka att teckna några: Conrad Ribbing var redan omtald som en man af stor förtjenst, som en stor ämbetsman

ehvarest man satte honom i civilen; sådant ryktе hade han om sig att vinna anhängare, äfven som att vara vältänkande för Sveriges väl och i allo en af fäderneslandets första patrioter med stort förstånd och stor erfarenhet. Pehr Ribbing var än mera dristig och kanske, just som behöfdes, ej heller nogräknad på medlen; ty blödhjertade voro ingendera. Pehr hade god talegåfva och med brodern konsten att föra menniskor, men framför honom, som var hallt, prestancen. Leyonmark var en dugtig embetsman med oräddhet i sina öfverdrifna frihetsprinciper och ytterlig gudaktighet i tal och andakt, hafvande sectiska idéer utan skenhelighet. Eric Benzelius var ett ungt ämne till allt lysande, som sedan blifvit och kunnat blifvit hans lott i hvilken hög plats i Staten den civila vägen som hälst. Denne yngling hade republikanska fördomar med statsmannens kloka hufvud samt medborgarens oförskräckthet och framtalande lynne. Till lycka kanske för sin tid, bandt prestkragen hans förborgade tilltagsenhet, hans democratiska utbrått, hvilka intet skonte de höga med tadel, knappt Konungarne. Under sin ungdom tänkte han sålunda, i sin bästa ålder agerade han i den stylen, som äldre och än mera djuptänkt var han varsammare. Han var all sin tid emot det Engelska och Ry-

ska systemet, då däremot det Franska och som nu benämnes hattpartiet, alltid utgjort hans conjunctur; dess emellan road som grundelig i Svenska häfderna: som politicus var han en af Chefs de partie, som Academicus lärd som en Benzelius. Schütz, numera Fredenstjerna, var en lagfaren pålitlig man, nämnes här endast som god handtverkare åt de andre. En egen, i hvilket parti, var Gref Arved Horn: han syntes i dagen icke oftare än han så ville, döljande länge tänkesättet och äregirigheten; i alla hans företag igenkände man den djupe och karactersfulle statsmannen med ett klokt hufvud, som fördes af jemnhet och uträkning och mång-årig erfarenhet i stora och betydande värf: af förstånd att vilja förblinda eller af verkelig öfvertygelse, syntes han en noggran observator af religions-rituellen, som militair var han en estimerad käcker karl. Än en hörande till de förstnämde var Wulfvenstjerna, som ägde ett af de bästa ämbetsmanna-hufvuden, hade ett vidt omfattande snille, odladt af en god beläsenhet och prydt än mera af qvickhet och stora talanger som statsman. Sådana voro de märkvärdigaste bjessarne för ett stigande parti, hvilket förehade ingenting mindre än en reformation i regeringssättet, ännu emedan Carl XII lefde.

Då tiderna förbistrades mer och mer genom Konungens dröjsmål att återkomma till sitt beträngda Rike, sammankallade åter Regeringen Ständerna till ett fortsättnings-möte i Stockholm år 1713 och 14, hvarvid Landshöfdingen Friherre Creutz, en äkta Finne, sattes till Landtmarskalk. Ehuru åldriger, drog han sig så godt han kunde ur affärerna mest ledder af Gref Horn i de kinkiga omständigheterna. Feck ingenting förr än af Drottning Ulrica, då han blef Riks-Råd, Grefve och President i Åbo Hof-Rätt, som belöning för gamla tjenster. Denna Riksdag, så kallad, blef af en stor betydenhet i Rikshistorien. Då uppstodo som operateurer och talare å Riddarhuset och i Secrete Utskottet, för Aristocratien under frihets-mantelen, Grefvarne Gustav *) och Axel **) Levenhaupt samt den följande Gref Abraham Brahe ***). De förstnämde, tilltagsne, sjelfkloke och dryge, men liggande intet djupt. Dem följde väl i ett och annat, men på långt håll, några välmenande och värkligt beskedligt tänkande, som Baner †), sedan Riks-Rådet; De la

*) Öfverste.

**) Vice Amiral.

***) General-Major.

†) Då Friherre, sist Grefve.

Gardie *), Gustaf Bonde **) och Sparren; hvilka som vältänkande skulle följa med, då i Rådet förekallades den 15 Mars 1714, Gustav Levenhaupt och Brahen jemte flere Ständernas Deputerade, hvaribland Riksdagshjeltarne gamle Liliehök, Leijonmark och Crusbiörn; att stånda till rätta för djerft pratmakeri på Riddarhuset, synnerligen den 26 nästföregångne Februari. Detta skedde i Arfprinsessan Ulrica Eleonoras öfvervaro och Kongl. Rådet Gref Horn som President i Kongl. Kantzli-Collegio, förehöll å Rådets vägnar i sittande Råd, liksom alfvarligt och hotande till Protocollet, desse Riddarehusets medlemmar, deras lagstridiga uppförande; hvarefter några af Bondeståndet kommo för skrapan af samma orsak.

Innan man börjar en vidare utredning af driffjädrarne till detta företräde, må nämnas ett bidrag härtill. En gång under denna Riksdag snäste Axel Levenhaupt åt Salomon Cronhjelm ***), Gustavs broder och likså känd för stark Royalist, sägande: lägg bort ehrt flatteri som J hit-

*) Sist Riks-Råd och Öfverste Marskalk.

**) Grefve, sist Svea Riks-Råd, Akademie Kansler m. m.

***) Då Friherre och Ombudsråd; sist Riks-Råd och Grefve.

till brukat och tala som en redlig Svensk man. Mina förfäder och föräldrar hafva klädt blodiga skjortor för fäderneslandet; hvad hafva Edra gjort? Derpå Cronhjelm svarade honom rent ut i synen: Jo, ingen af de mina hafva caballerat emot sin Konung.

De mötspjernige fingo stöd i Prästeståndet af Biskop Molin, som där ansågs för en mycket betydande och vältalande man, och det med rätta. Han var oförskräckt som en krigsprest, med godt biträde af Biskoparne Steuch *), Gezelius och Svedberg. Den som obevekeligit stod fast att försvara Konungamagten, var den vittre och vältalande Ärkebiskop Spegel; men han led smälek för sitt tänkesätt och hade möda att bärga sig som Preses. Öfverdriften geck öfverallt långt hos båda partierna, som vanligt är; dock i det ståndet med en ytlig måtta, som också vanligt är, så ingen kom der åt någon för just otillbörliga tal. Hos Adeln hade Leijonmark ingifvit ett Memorial om Rikets usla belägenhet, och om nödvändigheten att förse det med en Regent, då man förtviflade om att nånsin få återse Konungen. När man så tordes skrifva och tala, inses orsaken till det beifrandet, som Råd-

*) Ärkebiskop 1714.

kammaren nödgades göra; och när man så torde skrifva uppenbart, hvad skulle icke machineras hemligt. Ibland annat som nu kläcktes och kom fullständigt före 1719 års Riksdag, var Civil-statens och civile ämbetsmännens bemödande, fast alltid förgäfves intill denne dag, att blifva det femte ståndet i Riksorganisationen; till hvilket Erik Benzelius menas barnfadern. Man sade väl, och kanske af några med välvilja, att detta var enda medlet till att stilla de upprörda sinnena och gifva Konungens Regemente någon tillförlitlighet samt Riket bestånd igenom biträde af en tranquiliserad allmänhet, i hvilken nu flögo rykten att ge obestånd. Af samma föremål kommo flere projecter under ventilation; såsom om Prinsessan Ulricas sättande i regentskapet, hvilket värkade starka debatter; så ock om krigets än raska utförande och än om fredens snara afslutande. Ibland flere som agerade för båda dessa projecter var ibland de förnämligaste Stjerneld *), en dristig, steler, activer, vältalande och beläster man, hvilken då ännu intet så vistes hvarut han ville gå; talan-

*) Major och försvarande Dagön med närliggande små öar 2:ne år emot Ryssarne: se Kongl. Regeringens rekommendationsbref till Konung Carl XII af den 7 Oktober 1714. Blef sist Lagman i Nerike.

de och memorialiserande starkt vid denna och näst följande båda Riksdagarne. Bondeståndet sades blifvit till en del af honom upprördt att hafva i saken om Prinsessan gådt med en Deputation till Adeln och där väckt frågan. Den gamle ärlige, ståndaktige och icke okloke gubben Gyllencreutz *), som redan i K. Carl XI:s tid så glorieust exponerade sig, var ej heller nu tyster; högaktad som han var, gjorde det åt; alla viste att han agerade desinteressé. Då denna fameusa fråga förehades hos Adelen, kunde man ej komma till decision annorlunda än att alla votanda på ett papper med två columner, teknade sig för el:r emot, öfver den ena columnen stående: De som äro af den meningen att Hennes Kongl. Höghet nu strax skall anmodas hårom ut in protocollis af d. 11 och 15 Martz. Öfver den andra columnen: de som äro af den meningen att dermed skall anstås. Af 255 sittande Adelsmän skref ingen i den sednare columnen, men 137 i den första; en och annan med lindrade expressioner. I denna columm var ock Baron Carl Gustaf Cederhjelms **) votum så här: att anmoda Hennes Höghet ne-

*) Lagman i Upland. Efter Regeringssätts förändringen kom han i fråga till RiksRåd.

**) En tid Holsteinsk Minister i Paris.

kar jag intet är det nyttigt för oss och henne; Carl Gustaf Cederhjelm. Allt detta något suddigt liksom i största hast skrifvit. Äfven geck han som i brådska skyndsamt sin väg. Man finner att comma satt för el:r efter intet, förändrar helt och hållit meningen: nu blef den tvetydig; alltid lufaktigt af detta unga qvicka snille. Med denna så märkvärdiga sak geck för öfrigt så till. Bondeståndet, som icke allenast absque alla conservatione var af den tanken att Hennes Kongl. Höghet Arfprinsessan Ulrica Eleonora skulle anmodas att under Konungens frånvaro förestå Rikseus styrelse med Konungens Råds Råde samt Ständernas deputerades samråd; var det första ståndet att sig förklara och sig sedermera med Ridderskapet och Adelen conformera; Borgareståndet var väl af samma tanka, men ville hafva något anstånd till dess att man finge se fredsvärkets fortgång, hvaruti Presteståndet instämde m. m. Införandet af Ständernas deputerades samråd, var ett fogelnät som enligt oppositionens uträkning skulle fånga röster i deras smak, ledande till inrättande af ett permanent Parlament som i England. Äfven tyckte några royalister att det kunde väl ingifva förtroende hos Publicum vid beskattningsfrågor. Den andra af förutnämde voterings colum-

lumner var inrättad enligt oppositions mening, men som den icke sedan begagnade; seende att det icke ändrade resolutionen.

När en gång kom till ventilerandet om icke de i husgerådskammaren varande Kongl. perlestickade kläder, chabraquer m. m. borde säljas till krigets och flere högträngande behofver, då nu alls inga pengar kunde för mångeh uppbringas, hvarken utom eller inomlands; frågades på spe af Stjerneld om icke jemte perlestickade Konungasaker, också de med Svenskt Konunga, Riddare och Soldateblod vundne Trophéer, borde härtill försäljas och användas och Riksskulden liqvideras; antogo de tölpaktige Ständerna denna lumpna utväg; hvadan den kort om hufvudet varande Stjerneld sade: jag hade orätt som ej kom i håg, att man icke skall kasta perlor för svin, ty de äta dem som ärter. Vist var, att alla vore dispetata; vetande icke huru upphålla värket; man tänkte fram och tillbaka. Cronhjelmarne, Nicodemus Tessin *) med

*) Då Kongl. Råd och Grefve; blef Öfverste Marskalk och 1718 Högste Ombudsman öfver hela Politien och Justitie-väsendet i Svea Rike.

flere som voro Konungen hjerteligen tillgifne, den ärlige gubben Gyllencreutz, Stjerneld med många flera predikade om vördnad för Kungen, om klubbars inrättande att i denna villervallan kunna samlas till rådslående om Rikets väl; hvilken idée ägde sin grund uti Konung Gustav Adolphs Riddarhus-Ordning; om Prinsessans kommande interims till regeringen med biträde af Rådet och Riksens Ständers deputerade; ty något hvar började vidtaga medlet om det kunde bidraga till hjelpen. Om Konungens höga rättigheters bibehållande m. m. Ribbingarne med de sina, machinerade åter i sin väg som kloke hufvuden; men syntes intet i något scabreust. Liksom Gref Horn med hans intima vänner, sparkade de igen sporren efter sig som sagt är; hvilket ock var försigtigast så länge Kung Carl fants på jordklotet.

Konungen var icke utan underrättelser huru stod till hemma, gifne honom af mer än en dels vältänkte för hans bästa, dels raporteurer. Prinsessan sände honom officielt General Lieven *) i sitt och Rådets namn att meddela Rikets tillstånd, som det var, och de messurer som måst tagits med Ständernas sammankallande att

*) Sist Grefve och Svea Rikes Råd.

söka få bot i minuten, då ingen tid varit att inhämta Kongl. Maj:ts tillåtelse; hvarföre ock man funnit sig nödgad att anmoda Hennes Kongl. Höghet biträda med sin närvaro den Kongl. Senaten. Lieven, som en Konungens trogne tjenare, glömde ej, dock som en kloker karl, att ge ett rätt begrepp om allt. Regeringens tanke härjemte var att genom Lieven utforska sanningen om Konungens tillstånd samt få honom ifrån de grundade och ogrundade rykten som kunnat gifvits alla dessa åren; men deras Excellencer blefvo narrade; sändebudet viste att ock göra sin enskilta affaire. Ehuru klokt men sanfärdigt som Lieven framställde sanningen, hvilken måste blifva annorlunda än man just velat det här hemma, fant Konungen sig hafva skäl till starkt missnöje och för godt att gifva på sakerna tillbörlig attension, med nödvändigheten att skilja sig vid sina jättehöga idéer att med Turkisk hjelp komma hem att slå vid hvart steg sina fiender. Till en början befallte han Ständernas flux åtskiljande: och se de åtskiljdes skyndesammast. Det ilskna ryktet som nu och flera år efter kringflög, att Kungen af förargelse öfver Rådets tilltagsenheter, sändt en sin stöfvel att regera det till sin hemkomst, var lika ovärdigt Carl som Riket och Svenska namnet, och kunde aldrig komma ifrån denne

Herre, som man aldrig vet öfverilat sig och som med fierté i sitt sinnelag hade den nog ädel att respectera en ädel och flere nation; detta ryktet utspriddes att reta och förklena. Kungen gömde i sitt hjerta hvad han fått veta; låtsade om intet, berömde Regeringen, samt utan att stort lasta i annat; tackade sin syster, bad henne fortfara med sitt Presidium, likväl på ett besynnerligt sätt, vide acta. Det klaresta var, att han i hela sin tid hade svårt att komma ifrån sin vedervilja emot Acteurerne här hemma denna tiden; misstroende mer och mindre både de som synts för honom och de som kunde med skäl misstänkas mot, och låtande toutti merendels vara ohulpen i tjenstevägen till *sin död*. Att Hans Maj:t bekräftade Prinsessans deltagande i Regeringen, var behageligit royalisterne af det skäl att Hennes öfvervaro var en motvigt för en del Rådsherrärs mägtiga aristocratie. Det vissa är, att Hans Maj:t gömde inom sig minnet af Rådets procedurer, och hade afsatt det om han längre lefvat; i tanke att dit åter insätta de pålitligaste, anmärkningsvärdt, att dessa magnater hade sina mästa anhängare ibland småskrifvarne, en klass som vi nämt att Konungen åsidosatt och som af Officerarne fullkomligt föraktades. Uti skrifvare-klassen var Ehren-

strahl *) primus, som vågande yttra missnöje. Ehrenstrahl var våghalls nog att uppenbart säga i Rådet den tiden frågan uppstått om Gref Stenbocks öde: att Grefven var för Konungsk att hjelpa ur snaran han lagdt om sin hals. Stenbockens marsch in åt Holstein och inneslutning i Tönningen glömdes ej; han hade mägtige fiender, stackars Herre, afundsmän, som ej är ondt efter här i landet; ibland fiender, Gyllenstjerna och Horn främst; i hans lyckliga period till stor skada för Rikets tjenst, i hans olycka till dens förlängande till döddagar. Konungen sjelf glömde ej att han intet geck åt Polen. Konungens ovänner begagnade allt, blåste på elden som möriade i askan hos Ständerna och genom småfolket sedan i landsorterna. Allmogen morrade redan af tryckande pålagor. Till de missnöjde hade sälladt sig en stor del af de olycklige och hjelplöse flyktingarne ifrån Estland, Lifland och Finland, Dagön och Ösel: några enka af dessa flygtingar tego och ledo med resignation. Fäderneslandet var nu som en solfaterre; men en enda man dämpade eldens utbrått; det var Carl XII:s oförmodade ankomst, endast till Stralsund; då tystnade allt och allt

*) Då Stats-Sekreterare; sist Landshöfdinge öfver Skaraborgs län och Friherre.

lydde. Folk växte nu som ur jorden, färdige att bära vapen och modige att slå alla fiender. Härtill, efter Konungens återkomst, återkom gammeldags energien och ordentligheten i alla riksgöromålen: nationen var nöjd och Europa förvånades. Fienderna ruskade sig till sista brottandet med den Nordiska Starkotter, emedan Sveriges så kallade vänner eller allierade gjorde intet; ingen betänkte i förtid faran af Sveriges krossande och den Ryska förfärliga maktens uppstigande till ett dictatoriskt välde. Carl hade haft orätt i sitt politiska uppförande mot mer än en puissance, men nu var stunden inne att endast betänka framtiden för dem alla. Frankrike och Spanien gåfvo väl subsidier, men obetydligt och liksom aftvingadt.

Sedan Baron Goerts blifvit i sjelfva värket Premier-Minister med förargande af inläningar, hvilka till och med framdeles utspredo i landet det orimmeliga osanna projectet om tumskrufvars kommande att nyttjas till att utfå allt i landet varande klingande mynt, hade en hel olika statskonst kommit till styret i det Svenska Kabinettet. Emedlertid lät Konungen strängeligen tilltala Kongl. Rådet Gr. Rehnstjerna jemte nämde Ehrenstrahl, för, jemte mera, otillbörlig penninge-maniement och trodder egen-

nytta vid ett licent-fartygs last, som en benämd Prolt skulle under sken af hampas införsel ifrån det då af Ryssen occuperade Lifland, gagna Riket med. Konungen hade till dess hållit af Rehnstjerna, som en sig tillgifven tjenare och bra ämbetsman; men i sjelfva verket en lättfärdiger, bitande mundviger, och pratmakare när Kungen ej var närvarande, qvicker och egennyttiger. Då han härmed kom till väga, vart hans credit all; Kungen kunnande intet fördra mera den lasten än andra; ockraren och penningevinglaren kunde han ej tåla. Lagligt klander följde på detta. Rehnstjerna dog kort härpå. Ehrenstrahl blef nu än mera hätsk; misstroende att man förföljde honom af politiska skäl. Många kastade skulden på Goerts. Denne mannen hade ett högst ovanligt genie, vidtomfattande, klart, activt; han var en djerf utförare äfvensom planläggare; ej noggran på medel, ambitieux mer än tänkbart och duglig i allt. För en sådan man var det obetydliga Holsteinska Cabinettet för trångt. Ödet som hjelpte Goertz intriguer satte honom vid Carl XII sida. Att desse både besynnerliga menniskor skulle skapa och utföra stora hvälfningar, var naturligt. För Sveriges uppkomst borde financerna blifva goda ifrån förtviflade. Goertz imaginerade i sitt på förslager rika hufvud planen

och utförningssättet; i hvilket tilltag myntteckmen utgjorde principen, bröt halsen af sin auctor i allmänna opinionen, och bidrog isynnerhet till hans fall, sedan hans enda stöd, Konungen, var fallen för Fredricshall; och som elaka financer sätta Regeringar i klemman, nödgades efter Konung Carls död, Konungamagten stryka segel för den nationella, hvilken måste kallas till styret för att kallfatra fartyget. Följden blef, att man ifrån ett så godt som lagligt envälde, kom till ett verkeligit lagligt sjelfsvåld; ty hvilken magt som helst kommer till verket utan motvigt, tager för sig öfver höfvan.

Det inom Riket och till en del med Konungen i fält varande partiet, hjelpte till denna oenigheten och i sin måhn bidrog till det kommande sjelfsvålds-regeringssättet. Det partiet, af hvilkets benämning man gissade att Konungen mest favoriserade det, var det Holsteinska, för hvilket den illsluge Goertz var blefven hufvudmannen. Det andra som behagade kalla sig patrioterna, hade till högsta hufvudman en föga mindre kloker Herre, Gref Arved Horn. I det fans kärnan af 2:ne hufvudfiendtliga secter: Aristocrater och democrater; de der satte ryggarne samman nu så länge af fruktan för öfvermanning af det Holsteinska partiet. Det

besynnerliga härvid var, att Chefen för den unga Hertigens af Holstein (Konung Carl XII Systerson) Education och Hof, Gr. Horn, var hufvudman för detta motpartiet; men så lurade Horn sin sak, att han vann genom sin tittulaira plats, kunskaper om det Holsteinska partiet att begagna i sitt. Till denna besynnerliga march af affairerna hörer, att den bokledande mannen vid Hertigens uppfostran, Germund Cederhjelm *) låt folket tro att han hörde till patrioterne för att vinna deras förtroende till att åter begagna åt det Holsteinska partiet. Denne Cederhjelm, fader till den som förut omtalts i valsaken, var, som hela det namnet, icke lätt att narra, också, hvilkendera lurade an, Horn eller Cederhjelm? Hvad bokliga kunskaper belangar, ägde den sistnämde vida flere än den förutnämde, hvilken hade i sin födelseort Finland och knappa omständigheter vunnit få, så att hos honom allt var acquis utom sitt gamla namn och ståteliga utseende, samt anlaget till en ryktbar man. Jag vill intet yttra mig huruvida någon afsättningsplan ingeck i de nämde anti-royalisternas funderingar under Konungens scabrieusa vistande i Turkiet: ingen nämd, ingen känd:

*) Denna tiden Lagman i Östergötland, sist Friherre och President i Götha Hof-Rätt.

men det var till slut kanske intet så okändt af Konungen. Horns den tiden förtrogne, Ribbingarne, med flere högre Adel och Åmbetsmänner, ville hafva få-välde under larfven af ett republikanskt regeringssätt, för hvilket en så kallad Konung inom bank och stör. Samma tid började Goertz synas på vår Hemispher; hafvande den tiden K. Carl på långt håll, förmodade han också det Konungen aldrig hemkom. Hans system var olikt det han sedermera vid K. Carls hemkomst afficherade. Nu då man sysselsattes med Prinsessans regentskap, var hans plan att skyndesamt få den omyndige varande Hertigen af Holstein på Svenska Thronen, ingenting mindre; väl vetande att så ställa ämnet, att han Goertz blef den styrande under minderårigheten och bedömmande Hertigens mjuka caractere, än längre. Derföre sändes Bazewitz *) till Czaren, som skulle inledas att bidraga till denna Hertigens förmån, genom fredens tillbjudande åt Sverige med detta vilkor. Ryssland vandt härigenom tranquilitet på denna sidan; ty en minderårighet isynnerhet efter ett mångårigt blodigt krig, förutsätter behofvet af stillhet. Petter erhöll en stor del af hvad han tagit och en fredsam tid att policera

*) Holsteinsk Minister.

sitt råa folk och göra kloka inrättningar i sitt vidsträckta barbariska land. Men man feck hum om att Konung Carl hade någon underrättelse om denna intrigen; och att han så i anledning häraf, som af andra oroliga ämnen ifrån Sverige och ombytligheten i Divanens politique, tagit det partiet att färdas skyndesammast hem till sitt land: Goertz vände då genast sitt batterie, desavouerande Bazewitz; derifrån desse Herrars outsläckliga hat till hvarandra. Redan i Stralsund var Goertz Konungen till möte, och ställde sig så in med sina projecter hos Herren att han blef ifrån den tiden i sjelfva verket Principal-Minister. Sveriges inre tillstånd var nära till förtviflan; Konungens återkomst gaf hopp om bättre tider, de der dock intet infunno sig, utan år från år blefvo värre. Man kan tänka huru var, då vid sjelfva Kongl. Hofvet i Stockholm blef allt silfret oppmyntadt, så att vid fruntimmers taffeln hvar och en måste hafva sin egen knif, gaffel och sked med sig. Dåvarande Krigs-Ombuds-Rådet Feif*) skref ifrån Kungens vistelseort Lund i Juli månad 1717 till Öfverste-Marskalken, Kongl. Rådet Gref Nicodemus Tessin, att Kungen så fått veta härom af den uppifrån sände Secreteraren Klinckov-

*) Sist Friherre och President i Stats-Kontoret.

ström; då Hans Maj:t blifvit som något flat, viljande det intet tro. Feif rådde Kongl. Rådet, som af sig sjelf, låta göra en service åt det angenäma fruntimret, försäkrande om Konungens nådiga välbehag och de utläggande medlens godtgörande. Till bestyrkande af beskrifningen om Sveriges tillstånd ännu efter Konungens återkomst till sina länder, må mig tillåtas införa verbotim det mig sagts af en tillförlitlig man som åtföljde Fältmarskalken Gref Gyllenstjerna *) i Skåne år 1714 och följande flere år.

Under tiden då conquetterna som Wasahuset vunnit med sitt blod och sin omtanka för Sveriges väl, olyckligtvis gingo förlorade, geck oredan och dyrheten i landet till den höjd att i sjelfva Skåne en tunna råg kostade 12 till 20 D:lr S:t. De förderflige myntsedlarne och Mynttecknen endast gängse, så att då någon ducat syntes gallt den 100 mynttecken, hvilka skulle vara 300 D:r Km:t. Ingen lön eller betalning gafs i annat än så ringa mynt. All handel och vandel med främmande förstördes genom kaperier så på deras som på Svenska fartyg; med

*) Så ock Kongl. Råd samt presiderande i Krigs-Kollegio.

föregifvande prof på sådant sjöröfveri, ja som förröfvats invid Stockholms brygga, må nämnas endast: En köpman i Stockholm vid namn Haweman och den namnkunnige Gatenhjelm i Götheborg voro ibland de ryktbaraste detta handtvärks idkare, Lenneman gjorde ock god marknad på samma sätt. De gamla pålagorna blefvo arbitrairt förhöjde och mångfalldiga nya. Folket var mycket utödt genom 1710 års pesttid och kriget. Det unga manskapet till en del med våld tagit till krigstjensten. Soldaterne till en stor del afslitne. Rådet, Collegierna och Landshöfdingarne under precaire myndighet och existance. Främlingar framdragne öfver infödingarne. Ungdomen, som då endast genom värjan kunde göra lycka, okunnig, inbilsk och obeskedlig. Ändringar i gamla lagar och bruk som ordsakade en stor oreda hos folket. Härtill kom Konungens förtroende till undersåtarne minskadt, så att det tycktes sannas Odimus quem offendimus. Den man i denne recit och allmänneligen ansåg som skiljande Konungens hjerta ifrån undersåtarne, var utländningen Goertz; och så läref det sanning varit; ty mannen var icke nogräknad om medlen att bevara sin uteslutande credit. Goertz var dock den ende som kunde upprätta våra desperatc utrikes affairer; må en

andra, brottats, slagits oupphörligt länge och väl, kunde nu blifva stallbröder i lif och död; men olycklige de andre emot hvilka desse båda sammansatte sig, desse hade intet hopp i annat än Carl eller Petters död. Till händelsernas besynnerlighet höret, att Goertz negotierade på Åland med den ene af Czarens Plenipotentierer, om ett giftermål mellan Carl XII och den sköna och goda unga Storfurstinnan Anna, Petters älskeliga dotter; hon som sedan fick Carls Systerson den unga Svenska Hertigen af Holstein; och denna negotiation icke Konungen och Czaren ovetande.

Midt under de häftigaste krigsanstalterne var Konungen en temmeligen tid i Christinehamn början af året 1718, i glättigt omgänge med hela den Kongl. familjen och hofvet. Aftnarna rasades, den unge Hertigen af Holstein midt i glädjen. Konungen sjelf deltog ofta i leken som en jemnårig, då väl något hårdhändt tillgick, så damerna voro glada när de kommo helbrejda ur leken, och stor nöd var å färde för blånader å Prinsessan Ulricas vackra armar och händer. Hennes Kongl. Höghet för öfrigt icke så fager. Hennes Gemål Arfprinsen Fredric af Hessen var, hvad heller som var, en lu-

åtiger

stiger ture med damer, nu öfver 40 år gammal. Han handskades med courtoisie och ej så hårdt med Slottstärnorna; spelande framdeles vänligt guldtärning med dem, dock i mjugg; liksom i hela sin tid vid sina stora Elg, björn och vargskall med de vackra preste och borgaredöttrarne i qvarteren.

Härefter bröt Konungen in i Norige. Konungens armé började med Fredricshalls attaquerande. När den fästningen var tagen skulle hela fästet genast sprängas i luften; likaså med Kungsvinger och de flere emot Sverige. I och med detta attaquerades, gjordes diversion Nordanfiells af en experimenterad, välsinnad och braver General, Armfelt, emot Drontheim. Aggerhus och Christiansands läner, hvilka äro de ende någorlunda seminanta, skulle strax tagas i besittning och organiseras som Svenska höfdingedömena; såsom Hans Maj:ts Farfader, den sluge och kloke K. Carl X skyndesamt gjorde med Skåne, Halland och Blekinge. Kunde man ej komma fort med Bergenhus län och fiällbygden samt Nordanfiels, låt man det fattiga folket vara; behofvet af säd, sallt och mera, vore väl snart bringande det till undergifvenhet, när enligt conventionen med Ryssland, en Svensk och Rysk flotta skulle tillspär-

ra hela den skärgården. Framför allt skulle man immerfort som landet intogs, utdrifva alla infödde Danskar eller danskt sinnade, tillsätta embetsmännen af Svenskar och Norrskar om hvarandra; likaså låta Norrmän komma till Svenska embeten, emedan gemensamma lagar blefvo för båda rikena och gemensamma rättigheter för hvarje individu, hvar efter sitt stånd och sedvänjor. Den Ryska flottan conjunctim med vår skulle assurera oss vivres under campagnen; till hvilken denna planen, af så fameusa utländningar som Svenskar admirerades. Sedan skulle combinerade flottan bemannas och ökas med bemannade transportskepp af en svensk armée med alla förnödenheter, samt gå löst på Skottland, men icke under Kongl. Maj:tz eget anförande, der hjelpa Pretendenten på thronen; i hvilken esprit redan hade negotierats och intriguerats vid flere hof och där i landet af den sluga Baron Goertz och den kloke unge Ministern derstädes Gref Carl Gyllenborg samt den ryktbart angenäma negotiateuren vid Franska hofvet Baron Eric Sparre; den förstnämde öfver allt, den andra i London, den tredje i Paris, der den sistnämde blef Ambassadeur; sist här hemma Grefve och Riks-Råd, varande en herre med ett excellent hufvud, och skrifvande samt talande franskan så väl som någon fran-

sos; också god General, slutande den carieren som Fältmarskalk och sin lifstid med välförtjent beröm af en váltänkande man. Gyllenborg kommer att framdeles omtalas som Svea Rikes Råd och Cantzeli-President. Vidare skulle Carl sjelf med en combinerad armé af 60,000 man gå öfver till Tyskland; der återtaga sina länder samt godtgöra sina förluster; Czaren med samma görande en stark diversion åt Preussiska sidan. De Machiaveliskt fruktsamme, misstänka Czaren att hafva härutinnan appuierat Konung Carl, till än mera inleda honom i halsbrytande affairer och Riket till upplösning; hvarigenom Czaren kunde för sitt land än mera profitera. Emedlertid förgecks sedan vid återtåget i urväder och köld ⅔ af Armfeltska arméen. Gåom (Låtom oss gå) litet tillbaka.

Sommaren 1718 vid Medevi, kom Prosten Brenner till Fältmarskalken Mörner *), berättande om intriguer här hemma mot Konungen, som förehafts och förehades af förnäma herrar i samband med mindre folk. Fältmarskalken tillsade Brenner att uppsätta accusationerna skrifteligit, biläggande tillhörande acter; hvilket han

*) Sedan Grefve, Kongl. Råd och slutligen President i Götha Hof-Rätt.

gjorde så godt han kunde. Detta papper öfverlemnades oupprbrutit af Mörner till Konungen, som sedan icke kom att rätt genomläsa det förr än morgonen näst för dödsfallet och genast kastade i spiselden jemte andra dylika papper, så att de hemligheterna blefvo aska i Konungens qvarter Tistedalen. Man vet ej att Konungen härom lät märka sig för någon. Kung Carls ädla hjerta hade för eleverade och tranquila känslor att reflectera på sådant; han var utomordentlig och ovanlig i allt. Kanske hade en mera uppmärksamhet varit bra; men herren hade ofta erhållit aviser och sällan gifvit dem sin uppmärksamhet. Han ville nu begrafva sina ovänners machinationer i evig glömska, åtminstone hos Lagen. Man vet ej att Konungen låtit märka sitt starka missnöje emot någon isynnerhet mer än Gref Arved Horn, då Grefven kom Konungen till möte jultiden 1715 i Ystad, med Hertigen hvars Gouverneur han var. Konungen, som hade intet sedt Horn sedan i Polen, sade nu till honom: Gref Arved, ni har blifvit ett hufvud längre sen jag såg ehr sist. Allhuderande åt Gref Horns styrande uppförande under tiden, och gifvande åt närvarande tanken att bödelsyxan kunde vara honom beredd. En och annan dels remarquabel, dels obscur person, hvilke väl voro namnkände af

Konungen såsom högst opålitlige, hafvande häft för sig de mest djerfva uppsåt emot Konungamagten, moquerade Konungen sig öfver; kanske hade det varit klokast att följa sådanne på spåren. År 1720 diktade samma Brenner en complott som skulle villja Hertigen af Holstein på thronen; deri åter igen förnämt folk sades inblandadt: han miste lifvet efter erkänd osanning.

Det olyckligaste som i den stunden kunde hända, var Konungens* frånfälle. Freden med Czaren hade återupprättat oss och medverkat till fred med alla. Sedan är stark anledning att Konungen återställt efter hand Rikets finance-värk på god fot och Riket i allmänhet så att olyckstiderna kunnat glömmas. Att Konungen tänkte på stillhet, vet man igenom hans befallning till Tessin om lustslottens meublering. Mycket har talts om dödssättet. Ibland annat sades, som ett bevis till lönmord, det Konungen i dödsstunden med handen slagit på sitt värjfäste i tanka att försvara sig. Vid ett på stället och i minuten dödande skott eller af hvad som helst, har man väl tid att taga på såret och till värjan? blödandet kan komma på handsken som den öfriga klädnaden. Men hvarföre skall då fåkunnigheten, vanan eller ilskan förneka en märkvärdig Regent att dö en vanlig

död? En sådan våghalls som Carl XII, kunde väl som de tappre eller fege dö af en kula ifrån fienden; och om så nödvändigt är att han dödats, hvarför hafva den utsökta elakheten att det skedt af Svensk manna hand eller fransmannen i Svensk tjenst Sicerts; då hvem som helst må komma på stället och betrakta, får han finna att handgevärskulor ifrån fästningen kunde tusendtals träffa hvilken som helst som sig exponerade och genom nogheten nästan måttande, så upplyst fältet då var af fiendens fyrvärk och Konungens läge, varande hufvud, armar och bröst öfver parapetten på löpgrafven. Dessutom de coaliserade regeringarne hade ett stort intresse att blifva af med denne Hercules, hvilkens klubba de väl viste vara nu åter krossande öfver deras hufvuden. Men det vidunderliga fäster menniskors uppmärksamhet ända till blindhet på sanningens bekostnad; ofta ledde af helfvetes foster, hvilka illslugt ägga hvarandra till utspridande af de nedrigaste historier, glada då en lättrogen allmänhet pratar gapande derefter, slägte efter slägte, viljande icke tro, att ofta är det sannolika dock icke sant. Lögn och sqvaller-andan har till och med vågat angripa, som delaktig, en person, hvilkens höghet förbjuder mig att nämna, men min heder och min öfvertygelse befaller att taga fri, ehu-

ru att, för öfrigt, jag intet är af hans adorateurer. Hvarje minute gaf Fredric aparence att få en thronledighet efter en herre som oupphörligt satte sitt lif på spetsen af sin klinga. Han behöfde ej annat än vara beredder när tillfället inträffade och se det var han. Hans gemål hjelpte honom härutinnan som en älskande svag maka. Må derför också hon i en framtid blifva föremålet af någon infam concluderande sophisme; och som om hon af känd vedervilja emot unga Hertigen sin Systerson intet varit nogräknad om medlet att få kronan snart på sitt hufvud, för att genast efter kunna gifva henne åt sin dyrkade herre. Att kronan kom i Hessiska huset, var Konung Carl sjelf skulden till, som gaf Arfprinsen Fredric styrka dertill i arméen, hafvande förklarat honom Generalissimus, tvärtemot Baron Goertz's råd; Kungen räknade den tiden mycke på en kraftig militairisk hjelp af Landtgrefve Carl af Hessen. Hertigen af Holstein var ännu obetydligare än ung, för öfrigt ej utan liflighet och någorlunda bildadt förstånd. Konungens kraftfulla själ var till ingen del arffällen åt unga Hertigen, hvilken knapt en gång var ur Sverige innan hans åminnelse var svag, likasom hans caracter, då Morbroderns i Seeler brinner i äkta Svenskars bröst; ännu i dag tänka Carls tröttade vapen-

bröder med tårfulla ögon på Carls värja, som viste dem vägen till odödligheten. Carl sjelf hade ditkommit med en ökad glans, om freden vid Altranstad beseglats med den Ryska, hvilken der kunnat glorieust för Carl och Sverige afslutats. Men en ända till envishet drifven ståndaktighet, missledde honom ofta till opolitiska steg. Det fanns likväl Herrar och Män som allvarligit och medborgerligit sade Konungen deras tankar. Detta påminner mig när Konungen lemnade sista gången Skåne om sommaren 1718 att göra sin sista Norska campagne och näst före besökte gamle Fältmarskalken Nils Gyldenstjerna som der skulle commendera; sade gubben åt Kungen; att som han väl märkte att Hans Maj:t ville åter åt Norige, önskade han dertill lycka, men bad Kungen det han icke ville tro för mycke den lättfärdige Goertz råd och många förslag. Derpå Konungen honom svarade helt kort med någon rodnad, tecken till sinnesrörelse, att han ej toge råd af någon. Så förhöll det sig ock mestadelen, Gud nå's, isynnerhet i Herrens sista tid. Den sista stunden var nu kommen.

Carl XII föll för en kula tvärs igenom hufvudet, och denna kula fällde Sverige. Som olyckstidningen kom till den på stället näst Ko-

nungen commenderande Generalen Dücker *); en redlig, hastig och orädder Herre, sände han i flygande sin ordonance Officer af Gardiet unga Stjerneld **) med berättelse härom till Hertigen, hafvande befallning att adressera sig först till Hertigens favorit Roepedorff, som skulle bedja hans Höghet att kasta sig i minuten på en häst och ankomma till det Kongl. liket, att träffa det vid handen varande Generalitetet, hvilket nu samlades af Dücker; Hertigen varande beredder på souverainitetens afsvärjande då på stunden och Rikets regerande enligt den Store Gustav Adolphs regeringssätt för att blifva strax eller aldrig hyllader till Sveriges Krona så af Generalitet som de närvarande Regementerne. Roepsdorff geck väl strax in till sin Herre; utkom efter en god stund med svaret, att den unge högst bedröfvade Herren var så bestört af denna sorgeliga tidningen, att han omöjeligen då kunde taga någon resolution; att för öfrigt Roepsdorff väl kunde finna det Hertigen repugnerade emottaga Kronan såsom vald och med mindre privilegier än hans glorvördigste Herr Morbroder den i lifstiden burit. När omöj-

*) Sedan Riks-Råd och Fältmarskalk, Grefve och President i Krigs-Kollegio.

**) Sist Friherre och Fältmarskalk.

garne sedan regeringssättet blef sådant att hvar och en kunde hafva sin näsa deri. Ännu vid Riksdagarne spelar militairen af gammal vana en hufvudrole.

General-Major Bennet *), som hade Arf-prinsen af Hessens fulla förtroende och var ingen dufunge, sändes med den officiela tidningen om Konungens död till Prinsessan och Rådet, hafvande sig betrodt den hemliga declarationen det Generalitetets oryggeliga föresats vore att Hennes Kongl. Höghet afsvor souverainiteten, ty då först kunde Generalitetet och Regementerne finna säker utväg att hylla Hennes Kongl. Höghet till Sveriges regerande Drottning. Detta vilkor var icke så alldeles efter Prinsessans vilja, och hon hade en, som ej var lätt att ändra. Men genom Bennet som hon viste hade Hennes kära Gemåls vilja med sig, ändrade hon sin, blifvande påmint, att när man vill saken måste man vilja moyenerna; dock med starkt motbjudande, varande redan titulaire Drottning igenom sin enoncerade declaration som en rättighet, agreabelt provoquerad dertill, som vi sedt, af Stats-Secreteraren Barck, hvilken i sittande Råd först gratulerade henne till Sveriges

*) Sist Landshöfdinge öfver Malmöhus Län.

Rikes regerande Drottning och det strax efter första tidningen om Konungens död var kommen från Arfprinsen genom gl. Adjutanten Sicert, den der hade med sig till bevis Salig Kungens genomskjutne hatt.

Billigheten var för den unga Hertigen, som son af äldre Systern; ty sedan moderns giftermål utan Ständers medgifvande förut inträffadt, var rättigheten minst probeblamatique blefven, också genom andra considerationer. Redan hans Fader, han som blef skjuten vid Clissow, hade icke så ogrundadt misstänkts för intriguer att sjelf som svåger komma på thronen vid Carl XII dödsfall: men sonen hade litet facultatum för ett sådant värk. De som säga det Prinsessan Ulrica vart satisfierad då henne berättades tidningen om hennes Herr Broders frånfälle, ja, till och med i glädjen gifvit första budbäraren silfverhandfatet hon tvättade sig uti, ljuga med en historia att bedraga den sämre folkklassen. Tvertom, och jag vet det som var i rummet bredevid vid en öppen dörr med flere af Hennes Kongl. Höghets societet att namngifva, det Prinsessan vid denna tidning var på vägen att af perplexitet svimma, bloden kommande i en sådan gäsning att vi och hennes redliga Medicus Doctor Riben trodde

det hon skulle få en hetsig feber. Hon hemtade sig dock i sin bedröfvelse med en verklig karlavulenhet och biföll med redighet de mått och steg som vidtogos. En del af oss andre höllo på att mista förnuftet af vimmelkantigheten som denna tidningen förorsakade; den hvilken vi likväl så många år bordt frukta om denna sig så obeskrifveligit exponerande Herre. Sin Broder älskade visserligen Hennes Kongl. Höghet, oagtadt den stora preference Konungen alltid gifvit salig Hertiginnan. Men med unga Hertigen kunde hon aldrig; hvilket härledde sig allt från första ungdomen; först ifrån detta företräde i Broderns sinne, så ock det den unga Hertigen hade i Fru moderns, som klemade med honom och skämde bort honom så mycke hon kunde; så ock EnkeDrottningens stora kärlek till Hertiginnan, en lika skön, som i allo älskvärder Prinsessa. Dessutom tillstötte flere småsaker som dock influera på barnminnet, neml:n Farmoderns svaghet och flathet för barnet, unga Hertigens så kallade qvickheter och infall på sin mosters bekostnad, hvilka sedan upprepades mun emellan på Slottet och i Staden.

Generalissimus Arfprinsen af Hessen tycktes ganska försigtigt men kraftigt i anseende till moyenerna gå till väga. Han hade för sig ett

erkändt courage, en erkänd krigserfarenhet, dock merendels olycklig i sådant. Han lurade allt på att genom Prinsessans val sjelf åtkomma Kronan; ej som Prins Georg *) vara endast man, men som Wilhelm Konung. Han ställde sig väl in med något hvarje, hafvandes till och med strax han kom här in i Rikets tjenst, skyndsamt lärt sig tarfveligen svenskan och noga antagit vårt lefnadssätt. Svårigheten att i en framtid komma åt Kronan, emedan han var reformert, kunde han häfva när han tyckte genom antagande af den Lutherska religionen, som ock skedde när han valdes till Konung; enligt Norrköpings beslut om arfrätten för Prinsessorna, statueras att deras männer borde vara Lutheraner. Man skulle tro att Konung Carl sjelf tänkt att hans syster Ulrica intet blefve mera arftagande då hon gifte sig med Arfprinsen af Hessen; ty på hennes förmälningsdag, som han utsatt kanske, åtminstone kände, påminne vi oss att han sade: Nu dansar min Syster som bäst kronan af sig: hvaraf några närvarande gissade så här. Intet otroligt är, att republicanerne och Aristocraterne hemligt och obemärkt sköto på ett sådant giftermål, till vinnande af deras af-

*) Prins Georg af Danmark, Gemål till Drottning Anna af England.

sigt vid yppande tillfälle, att då få en Regent med Doge makt, ty rent af republique, tordes hvarken democrat eller annan hoppas i Sverige der allmänheten är fast vid namnet Konung och allmogen så länge den har religionen qvar och icke hunnit alldeles bortskämmas, ropar på en Gud och en Kung.

1719 års Riksdag tillkom af Konungens död och Prinsessan Ulrica Eleonoras uppstigande till regeringen som Drottning. Denna Riksdag betraktades som en fortsättning af 1714 års Riksmöte och ansågs sådan ända till dess att valakten var gjord, då den förvandlades till en ny Riksdag som en följd af ett nytt regeringssätt. Vid denna Riksdag efterträddes den ryktbare Pehr Ribbing, som feck slagfluss knall och fall, af Gref Gyllenborgs broder, högste ombudsmannen Baron Leyonstedt *); han var ock måg åt Thegner samt ej långt fallen från trädet, för öfrigt, fastän icke på långt när en Gyllenborg eller Ribbing, dock en man med godt hufvud uti väl svåra omständigheter, med behöflig talegåfva, fast stundom i oträngdt mål.

Månge

*) Sedan Grefve, Riks-Råd och President i Kammar-Revision.

Många af Riksdagsmännen voro högst missnöjde, så med Drottningens sjelfmyndighet att taga Riksrodret, som med Rådet som deruntinnan obetänksamt eller uppsåteligt instämt, och med arméen, hvilken ansedt sig berättigad att tillsätta Regent och bestyra om regeringssätt; det sednare mildrades genom arméens vilja att förkasta souverainiteten; men allt detta var dock gjordt utan afvaktande af Rikets Ständers behag, och nu gjorde de sig käcka; de fingo dock lof att knyta näfven i böxsäcken af fruktan för den militairiska styrkan. Af denna hade, uti så politiskt som militairiskt afseende någon betydenhet vid Konung Carls död, efterföljande Herrar. Fältmarskalken Rehnsköld, hvilken i salig Konungens tid, innan sin fångenskap, spelt en ganska betydande role både som härförare och en slags favorit; var nu nyss återkommen, med missnöje öfver sin mångåriga fångenskap och föresatts att få ett friare regeringssätt; han hade haft en stark ordväxling med unga Hertigen vid Konungens död, ty denne unge Herren var honom alldeles intet i lag; men Arfprinsen vida bättre. Rehnsköld lät commandot gå som det kunde, för att få Ständerna i knipen till att göra hvad arméen ville. Dücker är omnämd; Mörner

ock i hvad han gsck för och som den der hade mycke Kungens förtroende den sista tiden; båda med mycken erfarenhet att begagna, den försthämde neml. Dücker, höll af att synas; hade beprôfvadt mod och tjent berömligt. General Gjerta *) var en tapper man som vist sin trohet emot Konungens person. General-Lieutnanten, sedermera Öfverste-Marschalken Gref De la Gardie hade intet illa tjent.

Några af Generalitetet troddes hafva varit interessés vid handhafvandet af det öfverblefna af Regementskassorne. General Sten Arvidsson *) hade ock väl tjent, var stundom något vriden till förnuftet. Öfversten, sedermera Riks-Rådet Gref Thure Bjelke, en käcker Herre, ädel, umgängsam och drickande om, men hade synbart mindre bokvett än brodern Gr. Carl Gustaf Bjelke, som sedan blef President. Generalen, sedermera Fältmarskalken Baron Silfverhjelm, mera Politicus än General. Bousquet ***), tvärsom, dock icke Genaral stort mera än i fö-

*) Sedan President i Krigs-Kollegio och Friherre.

**) Af Natt och Dag slägten; fick som Friherre upptaga Sture-namnet; var General-Major.

***) Öfverste; slutligen General-Löjtnant.

randet af sin värja käckt emot fiendens bröst. Generalen sedermera Fältmarskalken Baron Stackelberg hade väl tjent. General Armfeldt var skapt och skuren att med distinction göra krig norr ut. Essen hade intet illa tjent en tid, nu sist som Rehnsköld. General-Adjutanten Gr. Charles Emil Lewenhaupt, orädder, hade talegåfva och en hög ärelystnad, var beställsam att i arméen vid återmarchen ur Norrige öfvertala befälet att hylla Drottning Ulrica; vi hafva sedan sedt ett ömkeligit slut på denna ärliga Herre *). Den käcka Schwerin **) med de flere hafva vi till det mästa redan omnämdt; äfven som Bennet. Generalen, Riks-Rådet Gref Taube hade berömligt tjent och var en man af olika caractere med den sednarne R. R. Gref Taube hvilken så svagt handlade i sin dotters affaire; Öfver-Amiralen och Riks-Rådet Gref Clas Sparre. Allmänneligen var intet synnerligit men ock ej illa, att tala om deras Generals och Amirals-reputationer, när undantages General Artilleristen Chronstedt ***), af ett stort värde.

*) Slutade som General en Chef i Finland.

**) Var General-Major, blef Baron, geck missnöjd ur Svensk tjenst i Rysk, der han ock blef General.

***) Friherre sist President i Krigs-Kollegio.

Hufvudmännen ibland de missnöjde med sakernas gång, voro den gamle Gyllencreutz; den sluge Höpken *); den verkligen redlige patrioten Sam. Åkerhjelm **), broder till en elak man, Generalen, samt flere sådane syskon; Stjernеld, Germund Cederhjelm; sedan ock brodern Josias ***), som också hade god beläsenhet och var en genomdrifven man; den snälla fortificationisten Öfversten Stobée †); Landshöfdingen, sedan Riks-Rådet, den hederliga och boksynta Gref Gustaf Bonde; Schwerin, Generalen; General Örnstedt ner i landet; Öfversten, General-Lieutenanten, sist Presidenten Gr. Fersen, som hade ett godt hufvud, vacker talegåfva och oförskräckt hjerta; den ömsom omtalte General *Burensköld* ††); Sjömannen Carl Hans Wachtmeister †††), med väl flere, mer och mindre synbare eller som ville icke synas.

---

*) Stats-Sekreterare vid Utrikes Exp.; sist President i Kommerce-Kollegio.

**) Sedan Friherre, Riks-Råd och en tid Öfverste-Marskalk.

***) Riks-Rådet m. m.

†) Sedan General-Major, Landshöfdinge öfver Götheborgs och Bohus län samt Öfver-Kommendant m. m.

††) Friherre och äfven Guvernör i Skåne.

†††) Grefve och Amiral; sedan President vid Ammiralitetet i Carlskrona.

Drottningen skyndade sig, uppskrämder af Rådets uppskrämda inrådande och med sin gemåls bifall, ty han hade mera courage på fältet än i Conseiller, att inför de nysamlade Ständerne liksom sjelfmant anse sin antagna Drottninga-egenskap som en ogjord sak, eller endast som nödvändig för momangen. En del af motpartiet, eller rättare sagt, det ej så emot Hennes Maj:t som emot sakernas gång sedan Sal. Kungens död missnöjde, ansåg numera Sverige som ett valrike, sedan de ende afkomlingarne icke ansågos eller ansågo sig sjelfva (ty unga Hertigens tystnad denna tiden ingaf den idéen ock om honom) för arftagare. Med detta fundament genomdrefs Drottningens ordentliga väljande; till hvilket val stötte alla så Hennes Maj:ts som Arfprinsen af Hessens adherenter vid Riksdagen, så att det ändteligen geck fort igenom: Kronan blef nu bibehållen inom den gamla stammen, hvilket ord värkade mycke i alla Stånden. Det gick så flinkt, att den delen af de ofvanuppräknade, hvilka icke voro unga Hertigen obenägne, intet fingo rådrum till deras hemliga plans genomdrifvande, som var att skaffa honom en eventuel rätt till Svenska thronen. De tre nämde partiernes största ögonmärke var att hindra uppkomsten af en republique, vare sig Aristocratisk eller democratisk; samt intet

mindre, att hindra enskildte förnäma Herrars ambition att sigta åt sjelfva Kronan. Alla i landet ville hafva ett limiteradt regeringssätt, och det var naturligt efter de förflutna tiderna; således gick fort med görningen af en ny regeringsform, till hvilken, som nämnts, uppränningen var gammal. Hvarvid alla sednast förutnämde Riksdagsmännen, Rådet och hela Generalitetet, samt pluraliteten i Adels-, Preste- och Borgare-Stånden och nästan alla Bönderna liksom svurit på att hafva ett slags Konunga-magt beståndande; somliga att hafva den kraftfull, andra mera dependerande af Råd och Ständer. De inberäknadt med Gyllencreutz, förstnämde fyra och Stobée, voro resolverade män, starkt *emot* Rådsväldet och ej mindre emot Ständers, och hade ibland de andre Stånden med sig intet få. På Riddarhuset taltes och dictaminerades starkt och vidlöftigt efter tidens tyska smak. Man ville alfvarligt att kriget skulle kraftfullt föras för att vinna freden, såsom flere af ofvanstående Herrar redan yttrade vid 1714 års Riksdag. Af förtrytsamhet emot militairen anmärktes att Befälet nu vid utförandet sig icke tillbörligt uppförde, hvarföre laglig åtalan och bestraffning äskades. Sådana brottslingar var ej ondt efter; ty så förda krig, som nu mångenstädes här i skärgården skedde, var oerhördt och kunde gifva

misstankar, grundade och ogrundade, om höga vederbörandes intresse härutinnan.

Det första offret på det så kallade frihetens altare, som det ensidiga Sjelfsvåldet och dess broder Hatet gjorde, var Geheime-Rådet Baron Goertz dödande. Denne oförvägne mannen, af naturen danad att vara Carl XII högra hand, tycktes hafva glömt att Konung Carl var dödelig, handterande Svenskarne med en dryghet, hvilken Kungen ignorerade. Svenskarne tåla intet ämbetsmanna-myndigheten, alraminst då en nackdryg och högdragen utländning bekläder ett Svenskt ämbete. I alla tider hafva vi misstyckt våra Konungars förtroende till fremlingar, och stundom grufveligen straffat deras öfvermod, med samma som Konungens reputation mycke lidit. Goertz med sine Sekreterare voro de enda utländningar som Konung Carl employerade i civile syslor; i de militairiske, en och annan braver Tysk Prins eller annan ganska välförtjent person, isynnerhet de sista campagnerna. Baron Goertz blef nu statsoffret. Drottningen och Prinsen af Hessen med de deras, kommo lätt till väga med denna ståteliga Stats-Ministers störtande, belastad som han var med det allmänna hatet. Man ville icke gifva den minsta uppmärksamhet på

Rikets belägenhet, ur hvilken Goertz skulle utarbeta det, och att på Konungens lynne måste utomordentliga medel verka äfvensom på Rikets financer i dåvarande Regeringssätt. Jag tar vist intet helt och hållet Goertz parti, det vore oförsvarligt, mera än oförnuftigt; men jag tror att han hos Carl XII hade kunnat bringa Riket åter uppå Europas balancestång och med tiden åter till inrikes storhet; med få ord, att Konung Carl, med rätta älskad igen inom Riket, hade kunnat återresa sitt segrande baner öfverst på det högsta Nordiska fjellet; der att befallande svaja öfver Sverige, Norrige och de Seländske öarne, såsom för honom de store Konungarne Gustaf Adolph och Carl Gustaf *tillämnade* samt voro hardt nära att verkställa; ja, endast döden hindrade det, efter menskligt omdöme, ty conjuncturen var för, synnerligen den förste och siste då de voro i begrepp dertill. Den inrikes storheten är intet problematique, då man påminner sig Carl XI regering och hvad en kraftfull menniska med stadgad vilje och klok beräkning kan uträtta.

Efter ett upplyftande regeringssätt, men också nedsänkande, fingo vi ett med endast den sista qualiteten; ett som i sin natur, mer och mer försämrades och gjorde nationen, så till

sägande till torpare i tankarna och politiquen, ifrån att hafva varit Herrar i det ena och det andra; allt stadigt Riksdagspratet och landkanstöperiet varande att förringa oss, och derigenom förringades vi så utom som inomlands. Vi hade icke en enda grad public spirit hela Fahrenheits thermometer igenom, vår elevation var parodien på den Engelska, skrytsamma som våra politici voro, hvar och en i sin röda grind. Undantag bör man dock häri som i allt annat göra: Männer och samqväm voro, der elevationen i tankar, ord och gerningar hedrade individuer, och skulle individuelt hedrat England, hvilkets förstoring både in och utrikes man kan tillräkna deras public spirit, som är den kraftigaste boulevarden för desse insulairer. Så här tänkte till det väsendteligaste det partiet som var missnöjdt med den nya regeringsformen, viljande hafva en samlad kraftfull nationalitet och en större Konungamagt, fast balancerad. Det var då icke så till Kung Fredrics och Drottning Ulricas enskilta behag som detta partiet, till sin pluralitet, ville ändra regeringssättet strax efter dess sanctionering. Man kommer i håg att Pehr Ribbing sade när Regeringsformen första gången tillskapades år 1719: nu hafva vi gjordt en som gifvit Folk och Senat-rättigheter, nästa gång skola vi bricardera dem. Men nästa Riks-

dag var han död; om annars hans alfvar var med det han sade, och om annars han kunnat stängsladt de då magtägande att gå hvart de ville. Jemte de med Gyllencreutz nämde Herrarne ställde sig nu Cronhjelmarne, af hvilka Gustaf vist intet hade sämre hufvud än Höpken; Düring, en kloker man; Anders Koskull, god embetsman, ehuru om sig; Cronberg, som hade tu tal på sin räkning; General Trautvetter; den raske General-Adjutanten Lars Hjerta, Öfver-Directeuren Ehrenpreus, Justitiæ-Cantzleren Stjerncrona, som blef President i Svea Hof-Rätt netto för hans dödstid, var en lagfaren man med talegåfva, han sattes i Commissionen öfver Goertz, der han bar sig beskedligt åt; Amiralen Örnfeldt; General-Majoren Staël von Holstein och några flera så kallade matadorer; af hvilka många, så af de nu som förutnämde af detta mägtiga partiet, syntes nya royalister, men inom sig sågo snedt på Kung Fredric, och en del voro Holstenare.

Till Sveriges capitala olyckor efter Kung Carls död, kan räknas upphäfvandet af den Åländska congressen. En helt motstridande politique hade antagits i Svenska Cabinettet, hvad heller som var, hade man till principe att agera tvärtemot den förre Regentens; vanligt af

medelmåttiga arftagare. Genom Åländska congressen hade Sverige blifvit indemniserad för sina östra förluster. Efter vanligheten hade det skedt på Danmarks bekostnad, emot hvilket kabinett Kung Carl var obevekligt uppbragt genom dess mångfaldiga perfidier, senast vid Tönningska capitulationen med Gref Stenbock och hans käcka och goda armée. 1714 års Ständer hade dock i sin nöd beviljat ett sammanskott till dessa Svenska fångars lösen, men Konungen af Danmark påstod, efter flerehanda krångel, att de intet skulle lösas efter cartellet derest icke lika många Ryska fångar derjemte emot dem utbyttes, hvilket varit att qvarlemna våra fattige Svenskar der i Siberien utan hopp om utbyte. Negotiationerna på Åland, äfvensom preparations-conferencerna till denna congress ledde med succes till Czarens skiljande vid sin hittills hafde allierade, och till bifall af Kung Carls favorit-ämne: Konung Stanislai bibehållande vid Polska Kronan. Efter Kungens död utspriddes det ryktet, att England skulle med styrka hjelpa oss till fred med Czaren och alla de andra, (man skall påminna sig att det dock var Churfursten af Hanover som regerade som Konung i England). Gamla liaisoner emellan de Hanoverska och Hessiska husen, verkade på K. Fredric; och med Danmark och Preussen

skulle likaledes freden snart afgöras; ty de voro med det Hanoverska i förbund. Genom så fatta freder som dessa, fingo vi för de flera Provincer der mistes, penningar till Hofvets disposition att vinna Riksdags anhängare när disponibla sysslor och tjogtals nybakade adelsmän ej räckte till att förvissa om pluraliteten. Det Hanoverska Huset var grufveligt uppbragt emot K. Carl och Goertz sedan Presidentssaken. Om denna expedition till Pretendentens förmån; det vill säga Jacobiternas, glömdes aldrig att klandra Kung Carls minne af Hanovraner och Hessare här i landet. Danmark instämde med dem; vetande troligen, det enligt Goertz, Gyllenborgs och Sparres project skulle Kungen *nyttjat den* Engelska expeditionen att falla bakvärts på det Danska Riket; ty jemte annat likt sig, hade man ock det systemet att meddela sina nya vänner de hemliga artiklarna som förehafvits i salig Konungens negotiationer. Opponenterne *till* allt hvad gammalt var, gläddes högljudt öfver allt nytt; det utspridde de, som om det vore himlaverk och smidde ihop allt sophisteri att vinna packets opinion, hvilken naturligtvis instämde med nyhets och upplösnings-principerna. En del af Konung Fredrics rådgifvare så väl som han sjelf, höll med desse här; men fingo snart svårt plikta för efterlåtenheten; ty ju mera

man eftergifver åt democrater, ju mera vilja de hafva, till dess de kunna taga för sig utan tillstånd alltsamman. Rådstiteln återblef Riks-Råd ifrån Kongl. Råd', det den blef efter år 1680. För öfrigt satte man sig i fullt beroende af England och Frankrike, hvilka hade ett eget och gemensamt intresse att menagera, görande det ej heller illa; också geck det som det geck för oss nödlidande, och hvilka de intet behöfde; men kunde behöfva framdeles samt derföre bordt upphjelpa.

Här insågs att Czaren, i hvilkens armar Hertigens favoriter tycktes hota att öfverlemna honom, derest man ej hade egard för hans förmenta rätt att åtminstone ärfva kronan efter Drottningens död och nu genast förklaras Kongl. Höghet, skulle sätta hans Svenska rättigheter i evidence. Vi kunde påtvingas despotismen sades, medelst denna unga Hertigens påtvingande till Konung. Man talte icke om att Czaren troligen icke ville ge sin granne en active magt, utan heldst såg Sverige sådant som nu danades, neml:n reduceradt till ett passivt regeringssätt, som inom sig hade fröet att mer och mer nedsätta Rikets betydenhet; ja så att en mäktigare granne kunde lätt inse möjligheten till nya conquetters görande på Sveriges och andra

dess grannars bekostnad. Se der voro vi efter Carls död.

Hertigen och dess förtrolige, till det mesta obscúra rådgifvare, voro föga skickliga och än mindre vana negotiateurer och operateurer i en så stor styl. Arfprinsen af Hessen; samt genom hans inrådande Drottningen och dertill kloka genomdrifna män, voro vuxna värket ehuru vida svårare än Hertigens. Flere särskildte intressen sammanstötte att förena med Hessiska partiet härutinnan andra; först och främst hatet till allt hvad Ryskt var och således till allt som Ryskt tänkte; isynnerhet af de olyckliga som så grufveligen behandlats af desse gäster, innan, under och efter flyendet, stötte ifrån allt hvad de hade här på jorden.

Hertigen var ej populair, och på långt när ej så som Arfprinsen; dertill misstänksam och envis. Ulrica Eleonora och Fredric gjorde sig älskade genom deras nedlåtenhet, fryntlighet, och Fredric intet litet igenom det att han fullkomligt antagit Svenska seder och någorlunda Svenska språket, kunnande väl hälst naturligtvis med de sina enskildt tala tyskan. Dertill upplyftes estimationen för dem igenom de ryktbara Herrar som omgåfvo deras personer. Allt med-

verkade kraftigt till Arfprinsens upphöjande på Svenska thronen. Ditkomne, lemnade ändtligen Hertigen sitt fosterland, tårefull och icke utan tårar af många honom här tillgifna. Ej en gång ville de magtägande medgifva för honom något hopp att komma åt den Svenska Kronan efter Kung Fredrics död. Men man måste ännu betrakta ett och annat som föregick denne unge Wasarnes ättlings skillsmässa ifrån Wasarnes fädernesland, och hans medtäflares uppstigande på hans Morfaders thron; återgå till Prinsen af Hessens hindrande att uppstiga på thronen vid Drottningens förslag första gången att sig associera Fredric; Adelns motstånd härvid igenom en af mer än 100 Adelsmänner underteckmader skrift, värkade det, sedan detta motstånd bifallits af de andra Stånden. Detta var ett ögonblicks revange af Holsteinska partiet, habilt menagerad.

Till Regentvalets och fredsverkets kräftgång, till Regeringssättets democratisering och aristocratisering, bidrogo de flerehanda farhågor som uppstodo genom ömsesiders belägenheter emot hvarandra: Drottningen med sin Gemåls, Rådets, Hertigens, Ständernas och det i samband med utrikes makters influence; desse ömsesidige farhågor värkade att seglen måste

indragas emot viljan af alla partier utom det populaira eller patrioterne som de kallade sig, ty de ensamt kommo i ställning att mest profitera af conjuncturen och dernäst Arfprinsen att åtkomma Kronan. Igenom denna reciproqua fruktan och misstroendet, blef regeringsformen sådan den för ögonen är, ett nu mera fullgrodt sjelfsvåldsfrö, frederna en pankaka och Fredric drillad på thronen.

Kung Fredric var så active som hans goddagslag och öfriga nöjen nånsin tilläto, ända till 1723 och 1727 årens Riksdagars misströstande utsigter för honom att återvinna någon Konungamagt. Vid de 1719 och 1720, *hade han*, att bereda detta ämne, män i Stånden som temmeligen uppenbart talte och arbetade starkt härföre: mästedelen af Generalitetet med flere. I förbigående må nämnas, att Borgare-Ståndets Taleman Hyltén *) väl geck klokt till väga *härmed*, men höll på att kastas ur Ståndet; sådan var der tonen en tid emot Arfprinsen. En betydande medlem i Borgare-Stådet för Drottningens och Arfprinsens sak var den vältalande Borgmästaren Bunge, som var likväl en af det nya

*) Adlad. Borgmästare i Stockholm.

nya regeringssättets promotorer, samt blef sedan som Taleman en än större operateur. Hos Adelen och i samqvämen var den gamle käcke gubben Axel Sparre *) under 1720 års Riksdag en stor förfäktare och föresprâkare för Konung Fredrics upphöjande på thronen; han var vänfast lierad med Konungens Fader Landtgrefve Carl, sedan den tiden då han af Konung Carl XII nyttjades vid det Hessiska Hofvet. Denne Landtgrefve var aldrig obetydlig i råd och dåd till Drottningen, sin Herr son och enskildta härstädes. Drottningens medhållare i Preste-Ståndet voro nu, Talmannen Årke-Biskop Steuchius, Biskoparne Rudén, Iser, Lund, Bröms och Nordlind; Molin och Svedberg emot. En Silvius hade redan 1719 utgifvit en handskrift hvilken trycktes det följande året, den der var emot enväldet samt Prinsessornas barns arfsrätt, således emot Hertigen, men förmånlig Drottningens och eventuelt Arfprinsens sak igenom valrättens pronerande.

När härunder åter kom på tapeten om reductionen och isynnerhet de gamla slägterna ville upprifva den sakens orättvisa och Stjern-

*) Sist Grefve och Fältmarskalk.

crona så väl försvarade motiverne till reductionen, yttrade nyssnämde gamle Fältmarskalk Sparre öpenhjertigt: jag har äfven som de mina också lidit ansenligt af honom, men ändå säger jag rent ut, att en Carl XI gjorde Sverige mera godt än ett hundrade Riksdagar förmå det att göra.

Hufvudmännen som öpet agerade för Hertigen af Holstein voro General-Lieutnant Baron Baner i Holsteinsk tjenst men på Svenska Riddarhuset med talegåfva, och under täcket hans svärfar Riks-Rådet Gr. Mauritz Wellingk, som så väl förstod sig på folk att nyttja. Yttermera uppenbart: immerfort Amiral Hans Wachtmeister; General Hamilton *), General Coyett och General Stenflycht; så ock i mjugg Regerings-Rådet Sandberg, hvilken en lång tid var Arfprinsen af Hessens högra hand och som hans Handsekreterare. Några få flere notable, och de sistnämde intet heller personer af stora talanger; likväl eljest Coyett känd för boksynt och att väl skrifva Svenska och Franska, så ock som esprit fort och äregirig. Till dem stötte af Aristokratiska partiet Gref Fersen, som mycke höll med Hertigen af Holstein af sin dåva-

*) Baron; sist Fältmarskalk.

rande motvilja till Arfprinsen, hvilkens uppstigande han med talegåfva och energie bestred; hvarföre Fredric icke fruktade att bjuda ut Fersen att slåss på pistoler, som med möda afböjdes. En tid lång var ock Carl Gyllenborg för den Holsteinska saken. General Albedyhll också, samt icke oklokt; han var en gammal vän af Goertz, och känd för orädder. I Rådet yttrade sig Gref Baner oförtäckt till Hertigens bästa; flera der tänkte så, isynnerhet Gref Meyerfeldt, en af K. Carls väl ansedde bussar och mycke i hvarjehanda till sin förmån nyttjad. Hos Adelen af de gamle Riksdagsbjessarne; immerfort Germund Cederhjelm för Hertigen, kanske af gammal tillgifvenhet. Stjerneld, Höpken, Wachtmeister och S. Åkerhjelm med flere, misstänkte härföre, ansågos nu en tid något afvigt af Drottningen; desses gravamina sades Drottningen se i deras yttrande; det att man alltid borde med agtning och välvilja bemöta den unga Hertigen, ehuru att hans arfsrätt var ingen. Eljest voro som förmän för Hofpartiet efterföljande hos publiquen noterade, nemligen Generalerne Silfverhjelm, Cronberg, Trauvetter Stael v. Holstein och Koskull, General-Adjutanterne L. Hjerta och Rosenhane, v. Bennet och Charles Emil Levenhaupt; Justitiæ Cantzleren Stjerncrona, Lagman Stjerneld, Öfver-Directeuren

Ehrenpreus, Krigs-Rådet, nu Riks-Rådet. Samt Åkerhjelm och den afhållne sällskapsmannen Herman Cedercreutz *) så ock Amiralen Örnfeldt.

Ibland Riksdagskronglet, var på Riddarhuset ett i den häftiga striden om Classernas upphäfvande eller bestånd. För deras blifvande enligt Konung Gustav Adolphs Riddarhus-Ordning som allt sedan följts, var isynnerhet dåvarande Öfversten Hans v. Fersen som intet kunde förstå, huru i riksvårdande ärender en unger Fendric och småsecter kunde likaväl bedöma saken med en gammal erfaren Fältmarskalk eller President. Att kullkasta Classificationen talade General-Lieutenant Baron Silfverhjelm, General-Major Staël v. Holstein, Lagmannen Stjerneld och Ombudsmannen eller Justitiæ-Cantzleren Stjerncrona; de båda sista ifrigast. Desse fyra Herrars mening var att härigenom vinna pluraliteten hos Adelen. De vunno questionen, men trögt. Stjerneld yttrade härunder öfverljudt in pleno den 23 Februari, att derest den 3:dje Classen, som vore lika undersåtare och Adelsmän med alla på Riddarhuset, icke skulle få äga enahanda rätt, så vil-

*) Sist Riks-Råd ock Grefve; en tid Ambassadör vid Ryska Hofvet, förut vid freds-congressen i Åbo.

le de se sig om en egen Landtmarskalk. De 2:ne förste klasserna syntes då vilja gå sin väg ur pleno, men hvar stadnade då de sågo den 3:dje sitta stilla, af fruktan för påföljden af hotet, emedan regeringssättet ännu intet nådt sin tillbörliga form och stadga. Under denna ventilation var på Riddarhuset en större hetta än nästan under någon riksvårdande sak. Fersen och den andre Koskull *) höllo på att komma i duell med hvarandra. 1:a och 2:a Classerna, synnerligen den 1:a, voro componerade af större delen höga ämbetsmännen. De som ville afskaffa Classificationen tänkte ock att derigenom minska afundsjukan inom Ståndet. Stjerncrona talade länge och väl, försvarande tappert sin satts; Stjerneld sade återigen till Protocollet, att ingen skillnad borde göras mellan classerna, utan hela Riddarhuset formera en Corps, på sätt att voteringen skedde per capita i alla Rikets angelägenheter, utom i beskattningsmål då possessionaterne hade att votera allena.

I Stånden hade de Aristocratiska och Democratiska partierna sina förutnämde stolpar med få undantag; de tillkomne medlemmarne

*) General-Majoren Baron Otto Johan.

voro mer och mindre märkvärdige individuer, om hvilka framdeles något kan komma att nämnas: Activiteten hos båda, isynnerhet democraterna, var intet sömnig. Efter vanligheten går democratien sin utstakade gång fram till dess den finner bödelsyxan som knäpper den, om motståndaren vet sitt bästa; och som Aristocraterna intet hade activitet nog att spela de andra Herrarne prevenire, så fingo de olycksbudet öfver sina hufvuden på sätt som vi sett tillgå med Generalerne för få år sedan och förut år 1727, fast lindrigare, med tvenne Riksens Råd isynnerhet.

Tre partier, det Kongl., det Holsteinska och det aristocratiska, se vi arbeta att hindra republicanismens tilltagsenhet och hvilket parti var allmänt emot Hertigen. Hade Kung Fredric varit en man med energi, ty vett, finesse och courage hade han nog, skulle democratien genom en coup de grace varit afhuggen; ty hjelpkarlar hade han som ägde både vett, erfarenhet och mod.

Hertigens härvarande vänner rådde honom att under det brinnande kriget och Czarens härjningar i våra skärgårdar, intet ingå någon förbindelse med honom, såsom naturligtvis högst

misshageligit för Svenska nationen och att ett sådant uppförande vore sätta kronan på Arfprinsen af Hessen. Någon tid följdes väl dessa råd; men längre fram, då ock Fredric var blifven valder till Konung, förmådde han intet längre att vara här qvar, hvilket var emot deras önskan som ville hafva honom här på stället att slutligen kunna bringa honom till ett decideradt steg eller under tiden åtminstone hålla de andra partierne i pressent fruktan, tjenligt till hvarjehanda. Nu gjorde han just det som hans fiender önskade och ville chicanera honom till: han förblef dock här öfver sin Competitors Konungatriumf. Sedan han bortrest, då först kastade sig flere af hans anhängare till Drottningens och Kung Fredrics sida; och sedan han mycke oklokt, men kanske nödtvungit kastat sig i Czarens armar, torde nästan ingen mera säga sig hålla med Hertigen, i anseende till hatet till allt Ryskt och misstankar att vara i förbund med Rikets argaste fiende, som en Riksförrädare. Hade, vid det Ryska fredsslutet, Hertigen tilldelts, som i compensation för den Svenska Kronan (såsom verkligen i fråga var, imagineradt af Carl Gyllenborg) jemte en af Czarens döttrar Lifland och Estland, hade hela nämde parti med nationen uppenbart fallit till honom och med samma arfsrätten till Svenska

thronen; isynnerhet, som med honom återvunnits nämde kära provincer. Men denna verkligen förehafde negotiation tillintetgjordes genom Kong Fredrics intrigue, en af de finaste och kostsammaste i Ryska Cabinettet; Gref Arfved Horn medvarande i denna operation emot sin fordna pupill, hvars lycka han beständigt contrecarerat. Denne för skenhelighet beskyllde, enskilt brutale, Grefve Horn, hade immerfort bakom skärmen ledt moteurerne till regeringssättets förändring; likaså, utan att synas, Hertigens favoriter att gifva honom missledande råd, utspridande under tiden, att Svenska Kronan på hans hufvud skulle återföra oss till Erik XIV regering, hvilken Konung, lemnande *hela sitt* förtroende till tyranniskt sinnadt patrask, blef alla classer medborgares tyrann, ty merendels ingen rådgifvare är öfvermodigare och olideligare än den som uppklifvit ifrån intet, och ingen större förtryckare än en sådan. Sådana voro Gref Arveds konster och tal, under det han med synbar andakt, morgon och qväll, på sina knän med allt sitt husfolk gjorde bönerna. Verksamt i en tid, då en sann Gudsfruktan verkligen hedrade nationens lynne och till hvilket den fått lysande efterdömen af sina framfarna Konungar, som utan skrymtan fruktade Gud och höllo hans bud.

Horn hjelpte således, genom Hertigens stjelpande, till Drottningens uppkomst och den Kung Fredrics, som Horn minst den tiden ville vara till tjenst. Vi hafva förut omnämdt hans funderingar för sig sjelf och regeringssättet; Han ville derjemte, och ditåt låg hans åtrå, att nationen skulle tro sig hafva honom ensamt att tacka för sin frihet. Men bredvid Horns aristocratiska frihetsprincip, hade sedan K. Carl XI tid, som här framför sagts, en annan alldeles motstridande uppstigit, den democratiska, hvilken också med larfven af folkets väl, smickrande kysstes till dess tänderna blefvo fullvuxne. Den där måste Horn menagera, derför tycktes han så uppriktigt medarbeta till ett regeringssätts formerande som väl gaf aristocratien åt Rådet; men framför allt det democratiska öfverväldet åt Ständerna. Aristocraterne skreko ut, Historien uppviste flere exempel på regeringar med dens tendence hvilka gifvit gloire och haft bestånd i många sekler, som den Venetianska, kraftfull och respecterad utom som inomlands. Democraterne skröto intet mindre med sina Grekiska democratiska republiquer, hvilka gjorde hvarje individu endast beroende af lagen. Både förehöllo hvarandra blodsporren och förföljelserna med hvilka deras regeringssätt framskridit i Historien. De monarchi-

ska sade till båda: utan en magtägande Konung, hvilket land och hvilket folk med civilisation har nånsin haft individuel tranquilité och allmän bestånds författning? Europa kan icke tåla ett annat regeringssätt, sade de; så ock att Aristocraterna regerade med en lysande jernspira, och democratiens folkförförare blef folktyran. Under sådana disputer, grundade endast till en del på Sophistiska raisonnementer, feck Sverige först en, strax derpå än en regeringsform, både mer och mindre hafvande inom sig fröet till kräftan, hvilken nu fräter oss; lyckliga ändå, att icke hafva luxekräftan, den Carls tarflighet afvändt.

Då Horn intet kunde behålla Drottningen ensamt vid Riksstyret, vände han habilt kappan, seende sig förrådd, blef ett stöd för Fredrics regering och länge Sveriges Premier-Minister för omaket; begrafvande djupt ner sina hafvande ambitieusa projecter, dem Gref Gösta Chronhjelm tros först hafva kommit under fund med; hvarföre han samlade till motvigt sitt, Drottningens med Fredrics partier och alla Horns ovänner; och för en stund, och till dess att Horn hunnit smila sin renlärighet i de Kungligas öfvertygelse, var Chronhjelm fac totum och Canzli-President.

Fredric, innan han blef Konung, regerade genom sin gemåls svaghet för honom; till bevis hans scen med Gustaf Chronhjelm som han ville skulle communicera honom en rikets angelägenhet, det Chronhjelm allvarsamt nekade att göra. Fredric blef först synbar Regent sedan kröningen; och bättre är att han bär kronan, sade oftanämde Gr. Chronhjelm, än att han gömmer sina obliqua råd under Drottningens mantel.

När Konungen var väl på thronen uppstod i hemliga conseillen bryderiet att få nationen till samtycka att det Hessiska huset fick en eventuel arfsrätt till Svenska kronan i händelse att Drottningen icke feck barn; hvartill Kungens ovänner sade honom blifvit oförmögen genom en blessur i Holländska kriget; men hvilket rykte han synes gifvit en stark dementi genom sin fruktsamma kärlek med Grefvinnan Hessenstein; en för en och annan vanhedrande intrigue att på sitt ställe berätta.

Hennes Maj:ts svaghet för sin gemål geck ända till att hata sitt eget blod: Hertigen af Holstein, då frågan var om arftagare till Svenska Kronan. Successionen ville hon hafva till Hessiska huset, med en ardeur, som var out-

tröttelig; den skulle till endera af Konungens bröder eller brorson; och är sannolikt, att om hon lefvat näppeligen man kunnat vrida successionen till det Holsteinska huset och slutligen till vår nuvarande milde och så älskansvärde Arfprins.

Alla åren sedan Ryska freden, var Hertigen af Holsteins bästa i fråga, i tysthet eller uppenbart. 1723 års Riksdag måste hofvet, med knifven på strupen, tilldela honom Kongl. Höghets tittel. Vid samma Riksdag intriguerades starkt att par compensation öka Konungamagten. Dertill skulle nyttjas det såkallade Stjernelds testamente alltifrån 1720, neml. att Bondeståndet skulle bifallande öppna ventilationen ibland Ständerna, genom ett extractum protocolli ifrån desse hela Svenska allmogens deputerade; hvilket synnerligen borde verka på hemmavarande Bönder. Nu verkställdes det, men qväfdes i sin början allvarligt; ehuru att inunder detta tilltag lågo sjelfva Landtmarskalken, Presidenten Baron Sven Lagerberg, som sist blef Riks-Råd och Grefve samt gamla Mauritz Wellingk, Carl Gyllenborg m. flere Holsteinare; de der nu så vore för hofmagtens stigande, icke för det närvarande hofvet, men för ett tillkommande, som de hoppades en gång få se i en

Holsteinsk Prins. Åter på en annan sida, kastade Gref Horn sig nu med alla de sina och democraterna emot; han allt utan att vilja synas. Wellingk och Gyllenborg, blefvo sedan mycke emot Konungen, starkast Wellingk, i allience saken, så att han ådrog sig ett ökadt hat af de Konglige, hvaraf följden ses 1727 då denne gamle mannen icke allenast måste ur Rådet, utan ock, som allmänt kändt är, dömas från lif, ära och gods, hvarifrån benådad, han dock ej kunde öfverlefva sin olycka då han nedfördes till evigt fängelse. Men i stället att emot Gref Horn visa ondska för hans opposition, cajolerade Konungen honom, att inbilla publiken det Hans Maj:t intet var för något förändrande af Regeringssättet. Så viste Fredric att lämpa sitt politiska uppförande efter omständigheterna. Så hade han ock redan gjort, emot Drottningens orädda önskan i Kongl. Höghets tittelns meddelande åt Hertigen af Holstein; dertill af sin politiska farhåga tvingad genom aparitionen af Czarens flotta utom Stockholms skären, dock endast annoncerad pro exercitio; varande Czaren sjelf på den, jemte Hertigen af Holstein och Hertigens ombud samt nuvarande rådgifvare, den förutnämde Bazewitz.

Det Holsteinska partiet under denna Riksdag glömde icke att med samma visa sig for-

midabelt, då derunder låg Gref Carl Gyllenborg. Dock drillade Konungen och Gref Horn sakerna derhän, igenom negotiationernas utdragande på långbänken tils dess den Ryska flottan var ur sjön, att intet större sacrifice blef, än att Hertigen och Ryska Cabinettet nöjdes med Kongl. Höghets titteln och en årlig pension för Hertigen af 25000 R:d Hamb. B:co samt med ett höfligt autentiquet bref af Konungen om ett framtida hopp för Hertigens pretentioner, utan att articulera dem; då dock intet mindre var i fråga än stadgandet af Successions-rättigheten till Hertigens förmån. Detta blef resultatet af ett så hotande fredsbrott i samband med vidtutseende inrikes oroligheter. Partierna måste gå tillbaka på alla sidor, habilt begagnande omständigheterna emot hvarandra. Denna Riksdag hade att tacka sin jemna Landtmarskalk för dess ordentliga gång; ty igenom hans influence blef ock espri'n beskedlig i de andra Stånden. Hofvet hade önskat att återfå Gref Arfved Horn till Landtmarskalk, menande honom bäst af dem som voro på förslag; Lagerberg kunde ej nekas vuxen värket, men som kändt är, i ett annat system, fast med moderation.

Holsteinska partiet var ock stundom förstärkt med de så kallade patrioterna för att sam-

fält mota de Kunglige el:r royalisterne; och när desse sednare tycktes kunna komma öfvanpå med sina förstorings-projecter, hotade Gref Horns parti att bli affälligt. Ibland Konungens ifrigaste motståndare var Landshöfdingen Hyltén, som dock 1721 års Riksdag var en ifrig royalist: nu 1723, var han den förste som på Riddarhuset länge och väl talte emot royalisternas system. Landtmarskalken Lagerberg tänkte som Hyltén agerade; han var en gammal Carolin, käck, tarflig och arbetsammer man, med ingen misstanke på sig, då deremot ovist är huruvida Hyltén var det man kallar renhårig eller icke rödhårig. Stats-Secreteraren Ehrenstrahl agerade nu för Hofvet; men en dylik, Öfverste Bildstein, hvilken trodde sig ett lumen, som misstänktes nu att vara en hemlig Holsteinare, blef uppenbar Hessisk 1727. Gen. Essen var allt royalist med förmån; Stael deremot af missnöje blifven häftig Holstenare, Gen. Fuchs åter, allt stadigt Konung Fredrics man, R. R. och Fältmarskalken Gr. Dücker alltid i hjertat Holstenare.

Emellan dessa Riksdagarna var Drottningen i starkt bryderi att få bort Öfverste Marskalken Grefve Nicodemus Tessin; han var lika vän af det Hessiska huset, som han alltid varit tillgifven det gamla Carolinska; Konung Carl

hade ett stort förtroende till denne kunskaps-fulle vältänkande Herre, hvilken, jemte annat godt vett, var den störste och smakfullaste Architect som varit inom Sveriges landamären, och som sådan desinerade vårt sköna Kongl. Residens-Slott i Stockholm. Likaså voro deras Majesteter missnöjde med Riks-Rådet Gr. Eric Sparre, hvilken var en så väl beryktad Herre i flera länder och gjort fäderneslandet stora tjenster både i Kung Carls tid och sedan, fast under sin sjuklighet. Flere af Rådet voro illa ansedde af Öfverheten och önskades sin väg. Här låg den intriguerande Landtgrefven af Hessens (Konungens Herr Fader) Envoyé, Generalen Diemar och förargade med sitt tissel tassel, smygande sina idéer i mångens hjerna, till mångens oro. Rådets pluralitet ville ha bort honom. Deremot gjordes tusende svårigheter, isynnerhet att utdraga tiden: men Rådets orygglighet i föresats värkade slutligen hans hädanresa till hofvets stora grämelse. Häruti voro som Hof-män inblandade de båda Törnflychtarne *) som äro präktiga och vackra Herrar.

En

*) Riks-Rådet och Akademie-Kansleren Gref Olof Törnflycht, då Landshöfdinge i Stockholms Län med inseendet öfver Drottningholms och Ulriksdals Slott; samt Öfver-Ståt-

En ful Episode i Konungens rykte, var den högst smutsiga Stobéiska saken. Fortifications Öfversten och Generalen Stobée var känd för en uppenbar Holsteinare och som sådan öppen talare på Riddarhuset 1723. Af en Spiongök Kock von Gyllenstein, med en Gyllenroth, anklagades han för utlåtelser som voro ingenting mindre än crimen lese majest: uti hvilket inblandades directe falska vittnena Sellberg, Hofverberg och Cederholm och innärrades indirecte tvenne hederliga Konungen och fäderneslandet tillgifne män, General-Adjutanten Hjerta och Baron Lejonhufvud, af hvilka den ena i en hastig vändning tog döden af chagrin och desperation: men dragom täcket häröfver.

Eljest vid 1723 års Riksdag voro Hofvets pelare i Preste-Ståndet, ÄrkeBiskop Matth. Steuchius och den sluge Prosten Strömer. Vid 1727 års Riksdag klagade Ständerna inför Konungen öfver revolutions-rykten som utspridits, öfver följder af baktalerier. Unga Tessin *) hade re-

hållaren Grefve Michael Törnflycht, då Öfver-Kammarherre, General-Major och Öfverste för Lifgardet.

*) Sist Svea Rikes Råd, Akademie och Ordens-Kansler, Öfverste-Marskalk och Kronprinsens Gouvernör.

dan begynt sin lysande bana; nu i Secrete Utskottet väckte han denna motionen och gaf uppmärksamhet genom sitt genie och sina talanger; liksom fadern, var han af oppositionen. Vid denna Riksdagen hade det Holsteinska partiet ämnat sig goda vilkor om det fått till Landtmarskalk, som det hoppades, en man af dem, Presidenten Baron Strömfeldt; hvilken icke varit oduglig dertill. Men emot all förmodan, feck en nuvarande Hofparti-hufvudman Riks-Rådet Gref Arved Horn återigen stafven och det med stor pluralitet, så det Holsteinska partiet låg alldeles under hela denna Riksdag, hvilken började redan 1726; Hofpartiet hafvande i början en stark öfvermagt. Gref Horn motade dock igenom sin influence, att icke Konungamagtens förbättrande ens kom i fråga. Härunder hade Horn många förtretligheter af dem som intet gjordes till viljes; men med adress flöt han dock ofvanpå hela Riksdagen. Kanske intet utan skäl misstänktes han för hämdgirighet och högmod; det sednare kommet med åren och vinden i seglen. Rådet förstärktes ifrån 16 till 24 ledamöter; som det sades, att då så många af de gl. Rådsherrarne voro åldriga och bräckliga, borde man vara betänkt att kunna på tre divisioner arbeta fortare än hittills; men rätteligen var driffjedern den att få in i Rådet några vänner

och partistolpar som skulle hjelpa att emellan Riksdagarne styra värket i Gref Arveds system; dock kommo igenom Konungens rättighet att nämna en af tre på förslaget, ej så alla som Gref Horn önskat det. Ibland de inkomne voro de märkvärdigaste, den redlige gammeldags Herren Gr. Gustaf Bonde, frommer, välsinnad och väl beläster, isynnerhet i Svenska forntidshäfderna. Joachim v. Düben, som länge följt salig Kungens Fält-Canzli och länge varit fången i Ryssland; var väl förtjent; broder till Drottningens ögonsten favorit Mensa Düben, som hade varit kammarjungfru eller fru, var nu kammarfröken. Samuel Barck, förut tillräckligt omnämd såsom Drottningen mycke behagelig och som embetsman. Friherre, sedan Grefve, Carl Hård var intet den sämste. Gref Thure Bjelke, förut omrörd. Sedermera tillstötte, efter Wellingk, Cederhjelm, Frih:re Jacob Chronstedt, en man af godt förstånd, stadig i väsendet och välsinnad, men något sjelfklok och envis; han blef Grefve, som då var bruket, när man var Rådsherre. Den andra var obetydlig. Något sällsamt kom mångom före att Conrad Ribbing förbigecks, som likväl hade ett stort förstånd, förfarenhet och Embetsmannavett framför dem alla. Så ock Presidenten Strömfeldt, en man af god förtjenst, men han var intet i Hofvets tyc-

ke, och som sagts Gr. Horns starka competitor till Landtmarskalks-stolen. Den gamle illsluge Gr. Wellingk vardt af Hof och Horniska partierne offrader på Riksdags-altaret; enligt Landt-Grefvens inrådande blef han arresterad och på det strängaste behandlad. Äfvenså, fast mindre tragiskt, den beläste och kloke Baron Josias Cederhjelm, som mycke nyttjats i K. Carls fält-Cantzli för utrikes ärenderne; bado en excellent penna, länge fånge i Ryssland och sednast med ryktbarhet derstädes vår välbegåfvade Ambassadeur, der releverande den af Hofvet dit placerade Envoyén B:n Cedercreutz, som representerade väl. De förstnämda sades mista sina ämbeten för hvarjehanda mer och mindre högmålsbrott, efter parti-åsigter; men, jemte enskildt hat, för den Hanoverska allience-saken egenteligen. Emedlertid började genom proceduren med desse Herrar, slägte- vänne- och partihatet; öppnande desses öden dörren till Rådsherrars sparkande ur Rådet och som kom surt efter för de nu rådande, då motpartiet med styrka kom i brädet 1738 och 39 års Riksdag. I fordna tider, är endast ett exempel att en Rådsherre, en Svea Rikes Råd mistat sitt ämbete i Rådet, det var Friherre Bengt Skytte, men med honom var kanske ej annat att göra. En till är väl historien med Gr. Nils Bjelke;

han var dock det enda sådant arbitraira under en arbitraire regering. Genast efter revolutions-perioden som följde Konung Carl XII död, skakades ej en gång på Rådsstolarne. Då ditsattes endast nya att fulltaliga antalet, och valet, med få undantag, blef af gamla välförtjente krigare eller sådana civila ämbetsmän, som att nämna några: en Dücker, en Eric Sparre, en Salomon Chronhjelm, en v. Liewen, en Liljenstedt; denne icke för integriteten; en Lejonstedt, voro, somlige, högst berömvärde. Desse insattes 1718 och 19. Året 1723 blefvo af Konungen nämde på Ständernas vallistor: en Lagerberg som varit Landtmarskalk med värdighet, en Carl Gyllenborg, en Josias Cederhjelm; män af känd förtjenst. Jag har trodt det nu mera Riks-Råds ämbetetets vigt förtjente en ökad uppmärksamhet på personerna och derför gått i mera detaille om dessa Herrar; och har härvid intet mera att tillägga, än till ett bevis af Rådets myndiga ton, (då knappt K. Carl var död och den pronerade regeringsformen i activitet) framvisa den lumpne discusionen i sittande Råd om en Kungsträgårdsmästare som Riks-Rådet Gr. N. Tessin ville hafva bort, men Konungen protegerade, och ad protocollum hänsköt saken till Ständerna att af dem få Gref Tessin näpst för manquement emot Majestätet. Som 1727 års

Ständer voro Konungen något bevågne, blef afgjordt att Gr. Tessin skulle afhålla sig ifrån Rikets göromål i Rådet, men dock göra sin Öfverste-Marskalks tjenst; således ändå det obehageligaste för Konungen i Gr. Tessins tjenstgöring qvar, och han nästan endast straffad för sitt votum emot den Hanoverska accessionen. Unga Tessin kan man tänka var intet syssellös för sin far i denna Riksdags intrignen, han fick tillfälle att lysa med sin förträffliga talegåfva.

Till otillbörligheter denna tiden, är den värsta i fredsslutet med Ryssland, hvilket liksom inbödt den magten att blanda sig i våra inrikes affairer; varande ansedd genom denna traktat såsom formeligen förbunden till vår regeringsforms vidmagthållande, och således att taga sak för alla missnöjdes anlitande vid minsta föreburen fruktad förändring af regeringssättet.

Till Ständernas försöker må endast tilläggas, det som Bonde-Ståndet gjorde vid 1723 års Riksdag, jemte det till Konungamagtens ökande, nemligen att igenom ett memorial äska säte och stämma i Secrete-Utskottet; endast påhittadt af utländsk magt, att skydesammast få veta hvad der passerade, samt ditfå sina principer; och af småfolk, att få leda Herredags-

männer. Saken afslogs hos de andra Stånden; och 2:ne skrifvare, som synbare upphofsmän, straffades.

Pasqviller och Tidsskrifter utströmmade sedan detta fria regeringssättet kommit i fullt flor, synnerligen vid 1727 års Riksdag; som är punkten, då detta i nära tjugu år påarbetade regeringssättet kom i stånd. Nu blef en hvarje småskrifvare en matador och yrdes att en gång komma i Rådkammaren, troende sig redan i förhand styra allmänna opinionen, viljande emedlertid inbilla, att det han skref var allmänna omdömet om Konung, Råd och Ständer. Svagheten hos desse tre magter tålte sådant och insågo intet att följden nödvändigt skulle blifva en allmän upplösning, samt hvarderas undergång förr eller sednare genom detta pennfäkterits fortfarande.

Sådant oväder uppsteg efter desse tre första Riksdagarne under närvarande Regeringssätt; sådant vardt följden af anläggningarne under K. Carl XII:s varelse i Turkiet. Nu i början benämdes Partierne Holsteinare och Patrioter, eller Hessare och Royalister; numera kallas de förres afkomlingar, neml. Holsteinska partiets för Hattar, Hessiska partiets för mössor; hvil-

kas sak uppeldadt till och med fruntimren att deltaga i kanstöperiet. Hämd och förföljelser blefvo följderne; till och med blodscener, Gud nås! Partierna hafva rullat om hvarandra och det ageras som om vi voro ensamma på jordklotet, till dess att grannarne säga oss håll, nu skola vi komma med i spelet och visa eder att J ären kältringar och icke bjessar; att edert skryt, det Riksdagsprat skall värka storvärk och edra pasqviller patriotisme, är bara mundväder: ty utan jemvigt, ordning och lydnad har intet ett Rike bestånd. En lagbunden och magtägande Konung samt undersåtare med personlig, egande-rätts och beskattnings-frihet, det är nödvändigt för inrikes vältrefnad och utrikes estimation. Så kan Sverige blifva igen, då på sådana vilkor en Konung framträder med våra gamla Konungars redbarhet, och med Riks-Svärdet å bordet återförer ordning och lydnad till allas efterrättelse; och han behöfver ändock icke vara så fullgoder som en Gustav Ericsson.

Nästa revolutions-period, blifver hvarken så interessant eller så vidlöftig som den här beskrifna; den skall författas framdeles när vissa omständigheter utvecklat sig, ger Gud lifstid och hälsa. Emedlertid vare detta sagt till

en upplysning för efterverlden; ty så hög som låg bör veta, att dess gerningar en gång komma i dagen.

Likalydande med en ibland Öfver-Kammarherren och Kommendören m. m. Herr Baron Stjernelds Manuskript-Samlingar, Vol. N:o 162 in 4:to, förvarad Afskrift, intygar

Joh. G. Liljegren.

I samma Manuskript-Samling finnes ett par sidor efter det här vidimerade, följande inskrifvit af samma hand med det föregående.

Pro memoria å personer som icke så haft något inflytande på Revolutions-historien, men dock, ibland flere förtjena uppmärksamhet.

Gamle Henning Rudolph Horn, som med yttersta tapperhet och länge försvarade Narva, och af Ryssarne så nedrigt handterader. Slutade som Riks-Råd och Grefve.

General-Adjutanten och Lieutenanten för Drabanterna Gustaf Fredric v. Rosen, hvilken ädelt och väl följde sin Konung. Är nu Svea Rikes Råd och Grefve.

General Hårdh är känd för sitt goda militairiska uppförande. D:o D:o Riks-Rådet och General-Guvernören Gref Mejerfeldt, en sluger och om sig varande man, så som militaire och General-Gouverneur, var merendels väl liden hos Konung Carl. Hedrade sig i Pohlen och i Stettin. I mycket ense med Wellingk.

Riks-Rådet Gref Strömfelt hade bra tjent som militaire; likså General-Major Trautvetter. Den andra Strömfeldt var ej sämre fast än han icke blef Grefve och Riks-Råd.

Wranglar, en hel mängd af tappra karlar som uppoffrade sina lif och deras lefwad för Konung och fäderneslaud: vid Pultava stupade mången.

Nästan ingen enda under detta aderton-åriga krig visade feghet, utan tvertom, ett hjeltemod på fältet, i fästningar och hvar som heldst, som är öfver all beskrifning; värdigt en sådan Konung som Carl XII och det Svenska namnet: och der Officeraren geck förut, följde Soldaten manneligen efter: ty therförutan går vår knekt ogerna fram, hvarför också mycke Officerare åtgå gemenligen i vår armée emot i andra nationers, synnerligen i den Ryska.

I nästa period finna vi den admirabla effect som kan härledas ifrån en Landt-Grefves dödsfall till 80,000 ducater årligen och bord med disponibla gulddosor; allt samma vänligt utdelt ibland folkets representanter och de omgifvande.

Riksens Ständers bref till Kongl. Maj:t om Rådets fördelning på Divisioner.

Pr. d. 22 Junij, 1720.

Stormächtigste Allernådigste Konung!

Såsom den 17 §. uti Regerings Formen förmår at Riksens Råd til Sysslornes så mycket skyndesammare ock bättre bedrifwande, böra uti 2:ne Divisioner fördelas, ock Eders Kongl. May:t behagat allernådigst lemna Riksens Ständer tilfälle at inkomma hoos Eders Kongl. Maj:t i underdånighet med Project til fördelningen af Riksens Råd, som uti berörde Divisioner sittia skola, så wäl som ock af dagarne: Alltså hafva Riksens Ständer sådane fördelningar författa låtit, som härhoos följa, och demsamma Eders Kongl. Maij:ts Nådigste behag underställa skolat; Hafwandes härwid Riksens Ständer ej bort obemält lemna, det de äfven stannat uti den underdånige tankan, at såsom någre af Riks-Råden äre siuke, Utrikes, jämwäl af andre laga förfall kunna hindrade warda, at antalet af Riks-Råden ej kan blifwa så starckt som det uti berörde Divisioner wara bör, det förden-skull åfwannämde Divisioner af Riks-Råden som

äre Presidenter uti Collegierne, jemwäl af Hans Excellence Riks-Rådet och Feltmarskalcken Grefwe Düker så wäl som ock af Riks-Rådet och Öfwer-Ståthållaren Grefwe Taube förstärckias måge, hwarigenom Riksens Ständer i underdånighet förmoda at Riksens tienst til Eders Kongl. Maij:ts nådige nöje befrämjad blifwer. Warandes ock Riksens Ständers underdånige åstundan, at Eders Kongl. Maj:t täcktes wid Cancelliet bibehålla H:r Riks-Rådet Baner, eftersom H:r Riks-Rådet och General-Gouverneuren Gref Meyerfelt kommer at åter tilträda dess Gouvernemente *) ock Herr Riks-Rådet Baner är den näste i ordningen efter honom. Hwilket dock Eders Kongl. Maj:ts Nådigste wälbehagh underställes. Förblifwandes Riksens Ständer,

Stormäcktigste Allernådigste Konung
Eders Kongl. Maj:ts
Alldraunderdånigste ock Troplichtigste
Undersåtare och Tienare

uppå Ridderskapets
och Adelns wägnar

Arved Horn **).

---

*) I Pommern.

**) Landtmarskalk, Riks-Råd, President i Kansli-Collegio sedan den 26 April efter Gref Gustaf Cronhjelm som der efterträdt Gref Arved Horn den 15 Maj 1719.

På Presterskapets wägnar, *Mathias Steuchius* *). | På Borgarståndets wägnar *J. Bunge* **).

På bondeståndets wägnar
Jacob Olsson.
taleman.

Stockholm d. 8 Juni
A:o 1720.

Uti Justitiæ Revisionen och de Utländska affairerne

äro:

1. Gref Renschiöld.
2. Gref Spens.
3. Gref Tessin.
4. Gref Meyerfelt.
5. Gref Erich Sparre.
6. Gref Taube.
7. Gref Baner.
8. Gref Salomon Cronhielm.
9. Gref Lillienstedt.
10. Gref Leyonstedt.

Måndagen Justitiæ-saker.
Tisdagen Utrikes saker.

---

*) Ärkebiskop. Barnen adlade med namnet Steuch.
**) Taleman.

Onsdagen Justitiæ saker.
Torsdagen Utrikes saker.
Fredagen Justitiæ saker.

Uti de inländske och Krigs-Affairerne
äro:

1. Gref Carl Gyllenstierna.
2. Gref Strömberg.
3. Gref Düker.
4. Gref De la Gardie.
5. Gref Clas Bonde.
6. Gref Henr. Horn.
7. Gref Liewen.
8. Gref Clas Sparre.
9. Gref Creutz.
10. Gref Clas Ekeblad.

Måndagen Militaire saker.
Tisdagen Inländske saker.
Onsdagen Militaire saker.
Torsdagen Inländske saker.
Fredagen Militaire saker.

Härwid tages i ackt at Præsidenten uti Cancellie-Collegio å bägge ställen kommer at sittia, dock icke uti Justitiæ-Revisionen, men Riks-Rådet Gref Gustaf Cronhielm kommer at sittia uti Justitiæ Revisionen ock de inländske affairerne; dock

icke uti de Utländske och Krigs-Affairerne.

uppå Ridderskapets
och Adelns wägnar
Arved Horn.

uppå Presterskapets wägnar
Mathias Steuchius.

På Borgarståndets wägnar
J. Bunge.

På Bondeståndets wägnar
Jacob Olsson.

Likheten med de i Kongl. Riks-Archivet förvarade Originaler intygas af

W. Forsslund.

Handlingar hörande till 1727 års Riksdag.

Ödmjukt Memorial till Samtl. Riksens Högl. Ständer.

Jag är i mitt sinne fullkoml. öfvertygad att hvar och en Ledamot af Riksens Högl. Ständer som sig till nu påstående Riksdag inställt hafver; äger en sann ifver för Konungens och Fäderneslandets bästa, samt ett oryggeligt uppsåt att enhälligt efter yttersta förmågo arbeta på befästandet och omskantsandet af en Regering, under hvilken framflutna tiders lopp försäkrar oss om ett lycksaligt vählstånd, detta lärer ofählbart vara allas vårt ögnamåhl, oansedt under tiden tvenne eller flere skiljaktiga meningar torde finnas om sättet.

Af denna lofvärda och hälsosamma disposition är ej svårt att dömma och sluta, med hvad blödande hjerta en hvar af oss Konungens trogne undersåtare, och redelige Svenske män hört utspridas ett rykte, som tilläggier vår Nation sådane förevitelser och tillmählen, af: lättsinnighet, corruption, stämplingar, och afvog skiöld,

att hvar blodsdroppa i våra ådror bör af billig fasa stadna, jag säger med flit en hvar af oss; emedan jag är förvissad fåå eller ingen vara; som ej förnummit det allmänna tahlet hvilket en rum tid kringsprids om åtskillige factioner, hvilket nu änt:n en sådan låga itändt, att man tillväller oss en förmod. conspiration emot deras Maj:rs Wår Allernådigste Konungs och Drottnings heliga och dyra personer, med en tillfogad ansenl. namngifven lista på dem af tvenne stånd, som i så motto Eed, plikt och trohet bryta.

Våra framfarna tiders historier lära näppel. framtee något bevis, det Nationen någonsin med förräderi befläckat sitt ährefulla efterdöme, vähl othaliga exempel af den huld- och tillgifvenhet, med hvilken de Svenska vid alla tillfällen haft för sin höga Öfverhet, lif, blod och ägodehlar osparde, så att hela verlden med förundran måst lämna oss Svenskom det ostridiga låford af ogemehn kiärlek, lydna, och vördnad, för dem som Gud, och den lagl:a ordningen satt oss till hufvud och försvar.

Den som denna dagklara Sanningen nekar, anses billigt sjelf, för en skiändelig Rikens förrädare, hvars namn och åminnelse ut-

plånas bör, emedan dess syftemål endast där hänger, att ej allenast sätta undersåtarena i misstroende hos Öfverheten, utom jemväl utså ett oenighetsfrö, ibland Rikseus inbyggare, hvilkets, hela marken till förderf gröende rötter, ej så snart stå att utrotas och uppryckas, och så framt ett således emot sig sjelf, igenom inbördes Collisioner, hat och bitterhet söndradt Rike, ej alldeles kullstörtas, så lämnas dock åtminstone, hos de som med sammanfogad vilja och krafter böra vinlägga sig om det allmänna välståndet, sådan illvilja att den ena alltid anser den andras mått och förslag såsom hysande någon enskilt skadelig afsigt, och söker följakteligen nästan hvar och en att suga ett etterfullt gift utur sin medbroders välmenande uppsåt.

Hvad olycka och förderf slik misshällighet af sig föder, står lättare att dömma, än med ord att utföra och torde innan kort rönas, så framt ej i tid deruppe en högstarfvelig bot finnes, och Riksens Högl. Ständer i sjelfva värket visa en allvarsam åhåga och ömhet att bibehålla de dyra egenskaper vår Nation sig förvärfvat samt afskudda ända till det ringaste stoft, som kan befläcka våra trygga samvetens oskuld.

Sådant ändamål att ernå, understår jag mig, drifven af en ren och ofärgadt patriotisk nit

och Zele att i ödmjukhet föreslå Riksens Högl. Ständer följande välmente utvägar, medelst hvilka man lättast torde kunna afbörda, ett slikt, skälmiske Calumnianters och det ärliga Svenska namnets ovärdiga uppdiktares skändeliga belackande.

1:o Det Riksens Högl. Ständer såsom Constituenter af det Secreta Utskottet måtte pålägga deras ledamöter, att uppå Ed, ära och samvete förklara, om under deras sammanvaro, något, antingen directe eller indirecte, blifvit å banan bragt, den ofvannämde Conspiration angående, af hvad händelse sådant skedt, antingen något mundteligen till bestyrkande deraf är vordet anfördt, eller ock utländske eller inländske Correspondencer dertill anledning gifvit, samt om någon vare sig eho han vara må, för en sådan grof beskyllning i Protocollet, eller eljest, finnes antecknad, och allt sådant, utan att undandölja den ringaste omständighet, på det rätta källe-ådren till det illa luktande vattnet, måtte igenfinnas, och tillbörligen tillstoppas och det så mycket mera, emedan de aldrig äro af oss instruerade, det ringesta som Nationens seder rörer att förtiga, eller en deruppå lagd Conspirations skamfläck, under sin tysthets Ed att förqväfva, mindre sådane enor-

me saker uti sine rådslag och Protocoller att bortgömma.

2:o Att de som tilläfventyrs kunna gifva närmare ljus i denna saken, måste af vissa dertill utnämde personer af Riksens Högl. Ständer edeligen afhöras.

3:o Att så framt anledning skulle finnas hvaruppå ett slikt eftertal sig grundar, då en särskilt Commission af Riksens Högl. Ständer, måtte utnämnas och förordnas, som äger om alltsammans noga att inqvirera, och dem brottsligom på det skarpesta afstraffa men att ock

4:o I vidrigt fall, ingen flit måtte sparas att utspana och utforska upphofsmannen, till ett så fördömeligit rykte, och derhos en viss ansenlig summa utsättas till belöning, för den som förmår första sagsmannen att angifva, samt den i brottet delaktige förskonas i fall han sina missgerningsmän och bröder utvisar.

5:o Att allmänt måtte kungöras, det de som i framtiden kunde beträdas hafva vetat antingen af sjelfva Conspirationen eller af dem gjorde Extracter, och sådant icke straxt efter Publicationen å behörig ort, tillkännagifvit, skall utom anseende till personen jemväl utom allt

skonsmål, anses på samma sätt och med samma straff, som hade han verkligen varit deruti innan delaktig.

Allt detta synes oförgripligen, så mycket oumgängligare, att skyndesammast verkställas, som i vidrig händelse, alla rådslag till deras tillbörliga verkan och effect dödas genom misstroende.

Härunder verserar jemväl Konungens säkerhet, undersåtarnes förtrolighet och trefnad, den oskyldigas och redligas försvar, hägn och återställande i höga Öfverhetens blida och nödiga omtanka, hela Nationens oskattbara seder, samt fäderneslandets oförändrade vidmakthållande.

Mig är ej annat öfrigit, än att i ödmjukhet anhålla, det Riksens Högl. Ständer, täcktes anse dessa mina ödmjuka påminnelser såsom flytande utur en ren källa, hvars första springådra, är ett sedeligit och uppriktigt Svenskt hjerta som ej något högre önskar, än att vi obesmittadt, måtte lämna våra efterkommande, det dyrbara arfskapet, af mandoms och trohets seder och beröm, som oss våra förfäder till heligt och evärdeligit förvar uppdragit. Stockholm d. 14 Jan. 1727.

CARL GUSTAF TESSIN.

Underdånig föreställning till Hans Kongl. Maj:t ifrån alla Fyra Riks-Stånden angående den såkallade Conspirations-listan, igenom en Deputation af 30 personer, som skedde i Stockholm i Råds-Kammaren d. 21 Februari 1797.

Riksens församlade Stånder hafva, med mycken ångslan och grämelse, under detta mötet beklagligen fått höra, ett allmänt ryckte vara utkommit, som skulle emot Eders Kongl. Maj:ts och emot Hennes Kongl. Maj:ts vår allernådigste Drottnings, heliga och dyra personer, ett skändeligit förräderis anslag vara anlagdt, som så vida fattat rötter, att en derpå följd Conspirations-lista säges hafva namngifvit Eders Maj:ts trogne undersåtare, till ett stort antal, såsom delaktige uti en så vederstyggelig och faselig missgerning. Ehuruväl Riksens Stånder aldrig kunna föreställa sig, att en enda Svensk man af Ed och trohetsplikt lärer finnas så alldeles samvetslöst förgäten, och ifrån sina förfäders dygd och ära så vida skild och afveken, att han emot sin af Gudi tillsatta laga Öfverhet skulle vara illsint och ärna leda främmande här å Fosterlandet sino; Så förer dock sjelfva ryktet derom så många farliga påföljder till Rikets förderf, Nationens vanheder och enighets

förstörande med sig, att Riksens Ständer alla upptänkliga mått och utvägar ärna taga, hvarigenom sanningen förmår utletas, vanart, bakdantning, och falska ryktens utspridande straffas och den upptända förbittringslågan i tid dämpas och släckas. Eders Kongl. Maj:t förmår gifva detta Ständernas välmenta uppsåt största medverkan, vigt och eftertryck, hälst när Eders Kongl Maj:t nådigst skulle behaga underrätta Riksens Ständer, om några af dem, som hafva den lyckan och förmån, att vara Eders Kongl. Maj:t med huld och trohet förbundne undersåtare, en eller flera, gjort sig af egna gerningar eller andras angifvelser, skäligen misstänkte till en grym och vederstygglig Conspirations *delaktighet*, hvilka så framt de finnas, och kunna blifva utnämde, genast under allvarsam ransakning och dom skola ställas, och så vida de befinnas vara brotslige, och Nations skamfläckar, icke undgå såsom illa besmittade skadeliga lemmar, ifrån den Allmänna kroppen, att afsöndras, och alldeles att utrotas. Men som däremot, Trogne, Redelige, och Rättsinta undersåtare ej något högre i verlden qvälja och bedröfva kan, än att råka igenom illvilljans lönliga och falska angifvelser uti misstanka och omildt omdöme, hos en så nådig, from, och rättvis öfverhet som uti Eders Kongl. Maj:ts dyra Person (den Gud

till den högsta ålder äfven täcktes uppehålla) vi Gudi lof, äga. Så göra Riksens Ständer i underdånighet sig försäkrade, att sedan man med dem, som skäligen misstänkte kunna finnas på det hårdaste ärnar förfara, alla öfrige oskyldige, sin oskuld måtte njuta tillgodo, och uti Eders Kongl. Maj:ts nåde förtroende och välvilja såsom redelige Svenske män få se sig upptagas och bibehållas. Derigenom kunna de kärleks-rötter, hvilka Eders Kongl. Maj:t uti sine undersåtares hjertan planterat hafver stor tillväxt taga, att bära lydnones ymniga frukter, inbördes enigheten såsom grundfästet af all vår styrka och välfärd återställas, och Nationens heder, såsom en dyrbar oss anförtrodd skatt emot allt tillbud, och vrångvisa, arghet och stämpling skyddas och försvaras.

Hans Kongl. Maj:ts Nådiga muntel. Svar, till Riksens Högloft. Ständers Deputerade, angående det uppkomne Conspirations rykte.

Hans Kongl. Maj:t upptog med besynnerligit nådigt välbehag, det goda förtroendet och utlåtelse, som de Deputerade uppå Riksens Ständers vägnar behagat emot Hans Kongl. Maj:t förklara, och betygade derjemte dess missnöje,

öfver ett så ogrundadt rykte, som under påstående Riksdag sig utspridt, försäkrandes under sin honneur, att han derpå intet hafver gjort någon reflection eller den omtalta listan sedt. Hans Kongl. Maj:t, hafver sig nogsamt bekant, den trohet som den Svenska Nationen uti förra tider dragit för sina Konungar, Hans Kongl. Maj:t så väl som Hennes Kongl. Maj:t Drottningen, hafva ock ifrån första intill denna stunden goda prof erfarit af deras trohet, kärlek, lydna och redlighet, så att han med fullkomlig trygghet kan och vill såfva, uti hvart och ett Svenskt barns sköte och uti anseende till ett så nödigt förtroende, har Hans Kongl. Maj:t funnit sig föranlåten, förr än den utsatte *tiden* var förfluten, att sammankalla Riksens Ständer, gifvandes mig derjemte detta hvaruti Hans Kongl. Maj:t låtit skriftel. författa dess nådiga utlåtelse för Riksens Högloſl. Ständer att uppläsa, och ingifva låta, med nådig befallning att äfvenväl berätta hvad Hans Kongl. Maj:t behagat uti det tyska språket sig muntel. utlåta.

Hans Kongl. Maj:ts skrifteliga Svar till Riksens Ständers Deputerade.

Jag tackar Riksens Ständer för deras medelst beskickning emot mig betygade ömhet och

förtroende. Det som jag drager till dem, och samtel, mine undersåtare är så fullkomligt, som det någonsin kan vara; om deras trohet emot mig, och min älskeliga gemål Drottningen, är jag nog försäkrad; det utkomne fula ryktet misshagar och bedröfvar mig högeligen, ändock jag det för min del föraktar. Till prof af mitt förtroende, har jag tidigt kallat hit Riksens Ständer, att med dem rådgöra, om min och Riksens välfärd. Jag litar derpå, att de som kloka och redeliga män, dervid lära gå mig och Riket troligen tillhanda, helst emedan, jemte min, deras egen välfärd derunder beror. Drottningen och jag äro dödelige, men Sveriges Rike icke så, Gud låte det grönska så länge verlden står! Näst den Allsmäktige Gudens nådiga beskydd, litar jag endast och allena på mine undersåtares kärlek och trohet, såsom den säkraste vård, jag hafva kan, och tror mig det kunna göra helt sorglöst, jag beder Eder goda Herrar och Män att berätta detta till Edra Pleno, jemte förmälan af min nådiga hälsning.

Uppå Riksens Högloft. Ständers Herrar Deputerades vägnar, aflade Baron och Landshöfdingen Högvälborne H:r Ernst Johan Creutz enligit det uppsatta be-

tänkandet till Hans Kongl. Maj:t följande underdåniga mundteliga tacksägelser.

Eders Kongl. Maj:ts trogna Undersåtare af Riksens Ständer kan aldrig hända större nåd, eller glädje, än att de i dag af Eders Kongl. Maj:ts egen så mundtliga som skriftliga höga och nådiga utlåtelse inhämta, att icke allenast med förakt blifvit ansett det omilda ryktet, som utan minsta grund sig utspridt, utan ock, att Eders Kongl. Maj:t med rätt fullkomligit förtroende hvilar uti deras armar; så högt det förra dem bedröfvat, så hjerteligen glädja de sig och öfver en så nådig och mild Konungs declaration, och som den Svenska Nationens högsta förmån och heder ifrån alla tider bestått deruti, att förelysa alla andra uti trohet, så täcktes och Eders Kongl. Maj:t uti nåder vara försäkrad; att de med så mycket större åhåga, hädanefter och framgent sig derom beflita, som vi hafva orsak att oss öfver en nådig, mild, och rättvis Konung att fröjda, och som alla Eders Kongl. Maj:ts trogna undersåtares händer äro uppfyllda med kärlek, deras hjertan intagne med trohet för Eders Kongl. Maj.t Wår Allernådigste Konung, tillika med Hennes Kongl. Maj:t Wår Allernådigste Drottning, så skall ock hela verl-

den finna, att de äro och skola blifva ännu starkare grundpelare och förmurar för vårt dyra Kongl. Hus och Rike, dess beskydd och välltrefnad, än de starkaste förbund, med de mäktigaste Utrikes Makter. För öfrigt och emedan belackarns tungor sökt sig, med Nationens högsta förolämpande, att förlusta under nu påstående Riksdag, som dervid synes mera än eljest hafva ett fast svårare utseende och påföljd, så lefva ock Riksens Ständer uti den underdåniga och vissa tillförsigt, att Eders Kongl. Maj:t uti nåder låter utgå en allvarsam förordning, så väl till hämmande af ett slikt högst skadeligt försök, som huru slika af all ära och trohet förgätne Personer, hvilka sådant rykte ogrundadt utsprida skola anses och afstraffas, när de ärtappas, och dermed öfvertygade blifva, till hvilken ände Riksens Ständer ock äro sinnade till Eders Kongl. Maj:ts vidare nådiga approbation och höga underskrift, en sådan Förordning att projectera och uti underdånighet angifva.

Uppå föregående yttrade Hans Kongl. Maj:t Sig sålunda:

Som Hans Kongl. Maj:t alltid är benägen att instämma med Riksens Ständer, uti allt hvad de vid Riksdagarne finna nödigt och rådeligit

undantagande Österbotns och Björneborgs Regementen, hvilka om jag eljest rätt mins, ty på minnet allena måste jag lita, lågo i Holjula sokn i Tavastehus; orsakerna till denna förläggning lärer ofelbart varit, de Finske Regementens Recrutering, besparing af Magasinerne, Trouppernes beqvämlighet, och att hindra de svåra sjukdomars öfverhandtagande, igenom en allt för trång inqvartering.

Sjukdomar tillika med förlusten vid den olyckelige och skadelige Willmanstrandska Action hade mycket försvagat det Svenska infanteriet, en kärna af folk.

Finska Infanteriet hade ock deraf lidit, men isynnerhet de, som på flottán varit commenderade; Svenska Cavalleriet låg förlagt på gränsen emellan Nyland och Åbo Län, manskapet, som är godt, hafva der allsingen nöd lidit eller haft någon ovanlig afgång, hästarne begynte vid den tiden att taga sig och jag mötte detta Cavalleri på sista marchen till Fredricshamn i godt tillstånd. Finska Cavalleriet var på sina Rusthåll hemgångit, undantagande den Carelska Sqvadron, hvilken om jag rätt mins stod vid Savolax gräns, i en ort benämd Menduhari.

duhari. Detta Cavalleri hade hela Campagnen stått kring Fredricshamn och gick i ett slätt tillstånd hem, isynnerhet Lif-Dragonerne, som dock minst brukades.

Styrkan af alle ofvannämde troppar är mig alldeles obekant, äfven vacancerne och afgången, men jag underställer N. N. huruledes alle dessa så förlagda troppar kunnat i hast samlas vid Fredricshamn i händelse af en surprise.

2:o Fredricshamn, som place d'armes, tillstånd är Högvälborne Herr Baron och Presidenten nogsamt bekant, en ganska vidlyftig ort, bestående af 6 polygoner, hvilken oagtadt det derpå gjorde arbetet och de af Herr Generalen Grefve Leyonhufvud nu sist på hösten anlagde nya verk är och blir illa flanquerad och insoutenable, fordrandes åtminstone en garnison af 7 till 8000 man; inga souterains, inga bombfria hvalf finnas der till conservation af en så stor mängd af Artillerie och ammunition, som der nu ligger, och till all eld och våda exponerade; litet, ganska odugeligit och skadeligit vatn är på den orten.

3:o Dess garnisons styrka af Kongl. Gardiet, Artilleriet, Bousquets och Willebrands Re-

gementen, samt Kymenegårds Bataljon, har jag redan, så mycket mig vetterligit varit, gifvit vid handen, de sjuka af dem lågo, de meste i der omkringliggande byar, alle exponerade till fiendens discretion, och en del i Fredricshamn, allsintet Kavalleri var der till hands eller i staden.

4:o Det grofva och Fält-Artilleriet, med behörig ammunition, var i samma ort, Artilleri och alle andre trosshästar, voro större delen döde, en del i slätt tillstånd i Staden, en del i de dem anslagne qvarter, längst från Fredricshamn; hvad säkerhet ett så kostbart Artillerie der för en surprise eller attaque hafva kunnat, är för hvar och en som handtverket förstår lätt att dömma.

5:o Flottans tillstånd af den del, som i Finland ligger, var följande: Vid Fredricshams brygga lågo 5 stycken galerer med flere Krono fartyg infrusne, utan att kunna väl ses af något Batteri; en hop Transport- och Proviant-skepp lågo ock långs hamnen, och längre ut infrusne, deribland ett lastadt med groft Artillerie.

Två starka mil från Fredricshamn vid Kutsalö, lågo Örlogs-Skeppen Pommern och Ver-

den, Fregatten Jaramas, Hukaren Makrillen, med 2:ne Spanie-farare, tillhörige Borgare i Fredricsham, desse voro strax vid deras ankomst i vinter inisade ett långt stycke, men till att få dem i säkerhet för is och storm böra de ännu inisas 1000 steg; Skeppet Verden var så läckt, att man hade möda att hålla det läns, kan i år icke heller nyttjas; man lärer hafva möda att få det till någon Svensk hamn, besättningarne på desse skeppen äro mest döde, och de ännu lefvande sjuka voro då upplagde i qvarter i Kymene Sokn. Begge de stora prå-marne Hercules och Svenska Lejonet, tillika med en Galer ligga infrusne i Pelinge sund, som skall vara en slät hamn; allt detta låg till fiendens discretion exponeradt, så land som sjövägen.

6:o Magasinernas tillstånd i gemen, så voro de, som mig af H:r Öfverste Wrede är berättadt, ända till slutet af Maj eller till medio Juni med goda och tillräckelige proviants persedlar och bröd försedde, men i Fredricshamn var den tiden ej större tillgång deraf än ungefärligen för fjorton dagar sedan. Anstalten var ock i den tiden gjord igenom Herr Generalen, att igenom skjuts utur landet skaffa råg till bröd ifrån Åbo; hvartill Herr Generalen då hade be-

fallt att en släda af hvar rote och Rusthåll i Nylands och Åbo Läner, skulle uttagas att föra Rågen från Åbo fram. Magasinerne voro på åtskillige ställen anlagde och disperserade, allt som skeppen med provianten ankommo, hvilket ock syntes under stilleståndet beqvämligast för Regementerne, som ock lågo disperserade, och således hade dem närmare till hands. Utlastningarne gingo ock långsamt, emedan ingen fullkomlig handräckning af manskap dertill gifvas kunde, hvart och ett regemente var occuperadt att skaffa sig födan dag från dag, att mala, baka, slagta, att hämta Proviant och att sköta deras sjuka, skjutsen i mangel af foder begynte ock då att tryta. Hvar och en lärer häraf finna, att om Arméen sig på den orten samlat att bemöta fiendens surpris, hade han icke haft nödigt att våga någon hufvud-action, han hade allenast behöft stanna i nejden, harcelera och bränna öfver allt ikring oss, vi hade då i mangel af skjuts, fourage och tillförsel, på vår sammelplats måst förgås.

Landets tillstånd var beklageligit, hästar och kreatur, en stor del döde, en del af brist på foder magtlöse, dagelig skjuts och foror af proviants försel till de inqvarterade Regementens förnödenhet, hade dem ruinerat; tillstån-

det blef dag ifrån dag svårare och vårre. Ett häftigt anfall och surprise af fienden hade bragt allmogen att intaga skogarne och att lemna gårdarne öde.

Årstidens beskaffenhet, när den till allt detta considereras, gör den vår då varande situation än faseligare, ty landet hvilket alla andra årstider är couperadt och trångt, görs igenom vintern öppet och accessibelt på alla ställen; alle passager, defiléer, strömmar och sjöar äro då practicable, och stora hafsstranden för fienden en beqvämlig landsväg.

När man nu häremot vill jemföra fiendens situation och tillstånd, lär man finna en märkelig åtskillnad, han hade förutan nödige och goda place d'armes och andre requisita den nyttan af armisticen, att han med all beqvämlighet sig på den sidan, och sedan freden med Ottomanniska Porten var reglerad och justerad, från Ukraine sig förstärka kunde, det han ock verkeligen gjort, och än gör, årstiden var honom och alle hans entrepriser favorable; ifrån Olonitz derest han under General-Majoren Kindermans commando, hade en liten corps reguliera troppar och alla sina Kossacker, hade han ärnat infalla i Österbotten. Ifrån Kexholm un-

det Fermors och Liewens Commando, stod ock en corps destinerad att falla in i Savolax, allt med härjande och brännande och att distrahera vår force på åtskilliga ställen, samt att sätta allt i allarm. Men med sin hufvud-armée destinerad att surprenera oss hade han 3 vägar att gå med all commodité, kunnandes på alla sidor gå oss ikring och ruinera landet. Ett sundt förnuft måste ock det dictera att fiendens eget intresse, om han eljest varit i behörigt tillstånd, oumgängeligen fordrat att han af den för sig läglige, men för oss högst farlige, årstiden och tillfället, samt tillika af sin superiorité, då bordt profitera, så framt man icke hos honom velat supponera en allt för stor dumhet oförfarenhet, indolence och ovålighet; helst man med förundran måst höra, huru väl han om vårt dåvarande tillstånd var informerad; så fordrade ock samma intresse att surprenera oss, innan vi från Sverige förstärkte, kunde vara i stånd honom till lands och sjöss att angripa. Har nu fienden af allt detta icke profiterat, får man allena gifva Gud äran, som just i den tiden gaf icke allenast ett stort snöfall, utan ock en så häftig vinter, hvilket kanhända gjort honom surprisen omöjlig.

Sådan fants den tiden belägenheten så på

fiendens som på vår sida och det då stilleståndet slöts och Arméen på god tro låg i sina qvarter förlagd och säker. Oförmodligen ankom Herr Generalen Keiths bref till Herr Generalen Gr. Lejonhufvud, den 25 Februari, med förklarande att hostiliteterna å nyo den 28 Februari skulle taga sin begynnelse, förut hade man tidningar, att fienden från Ukraine sig förstärkte och att en corps af 6000 man Grenadierer voro till Pettersburg ankomne, de der på Czarinnans födelsedag på Neva-strömmen paraderat, äfven raporterades då att fienden gjorde åtskilliga rörelser, som utmärkte någon dessein.

Man fick ock veta att han öfver sjön och isen ifrån Kolkampi, belägit i Ingermanland, utstakat en väg till truppars och Convois-marcher till Björkö, dit han ock fördt kanoner och mörsare, samt materialier till batteriers och förskansningars upprättande.

Strax derpå, nemligen den 26, 27 och 28 Februari, ankommo Mengden, Gr. Gyllenborg *) och Crepi efter hvarandra, med berättelser, som Herr Generalen sjelf i Conseillen hade, att fienden vore i anmarche.

*) Gref Henning Gyllenborg.

Marquis de la Chetardies bref med Herr Grefve Gyllenborg, oaktadt han deruti icke nämnde termin och dagen, då stilleståndet skulle brytas, gaf likväl vid handen, att Czarinnans Generaler, oaktadt Herr Chetardies deremot gjorde föreställningar, ändteligen förmådt henne att sluta kriget igenom en coup de vigueur; som jag tror att orden der lyda. Sådane voro de då inlupne tidningar uti dem, och af deras grund, hade jag ingen kunskap eller del, förr än jag efter befallning den 1 Marti infant mig i Krigs-Conseillen, då Herr Generalen dem sjelf refererade, tilläggande, som Protocollet, om jag eljest rätt mins, lärer utvisa, att fienden NB om 3 dagar torde vara vid Fredricshamn, samt att Herr Generalens dessein alldeles icke vore att soutenera place d'armen; detta gjorde stor uppmärksamhet och rörelse hvilket de, som tillstädes voro, lära intyga; man gaf nästan allt förloradt.

Faran och risquen man då löpte för en ganska möjelig, och efter allt utseende lätt nog verkställd surpris, syntes vara följande, nemligen att sacrifiera och exponera de arma sjuka af Gardiet och Artilleriet förlagde i byar kring Fredricshamn, att abandonera och förlora place d'armes, det kostbara grofva Artilleriet, amunition, Magasin, Galerer, Örlogs och Transport-

skepp, tillika med pråmar och de kring Fredricshamn liggande och för oss så qumbärlige mjölqvarnar; ja, en surprise i den årstiden och belägenheten, hade exponerat hela Furstendömet, och i följe deraf hela Sveriges Rike. Hvad influence dylika olyckor kunnat hafva på detta års campagne, kan hvar förnuftig menniska lätteligen finna.

Detta allt gaf anledning till det den 1 Martii hållne Krigs-Rådet och följaktligen till min mission att söka delai, eller att vinna tid och att amusera fienden, alla dessa farliga omständigheter nödgade Herr Generalen att sträcka sina vuer och verksamhet till mångfalldige angelägne objets, hvilka alla voro en lika fara underkastade uti en saison, som gjorde landet på alla sidor öppet, deraf följde då den oumgängelige consequence, att Herr Generalen antingen måste till fiendens discretion öfverlemna en del af dem, eller ock att exponera sig att blifva slagen en detaille, så framt han sin lilla force velat dela till betäckning för hvart och ett af dessa objets; andre alternativer voro ej då att välja, tropparne lågo disperserade, och en stor del isynnerhet Cavalleriet, hvilket i det landet ändå är obrukeligit, helt aflägse; draga allt detta tillsammans, att göra fienden, den man

nu närvarande, lära derom hafva all nödig kunskap. Min oförgripeliga mening öfver detta Krigs-Rådets resultat, och min mission, är den, att nöden och situation dem allena kan justifiera, ty om tillståndet då funnits sådant, att man kunnat hindra en oförmodelig fatal coup, hade det varit ganska oanständigt, ja criminelt att söka delai, och att skicka en Öfverste i ett sådant ärende, dylike personer skickas ej gerna med bagateller, och med värf och bref, dem en Curir föra och uträtta kan, således raisonerade både Ryska Ministeren och Ambassadeuren.

Är nu mitt göromål criminelt, måste beskickningen äfven vara sådan, ja sjelfva ändamålet som var tidsens vinnande, men tid och omständigheter synes legitimera detta.

Alfabetiskt Register på de i Första, Andra, Tredje, Fjerde, Femte, Sjette och Sjunde Delarne införde Handlingar.

Gustaf

MANUSKRIPT-SAMLINGAR.

STOCKHOLM,
ELMÉNS och GRANBERGS Tryckeri, 1819.

Förteckning på Friherrliga Rosenhanska Manuskripterna,

som för det närvarande förvaras på Torps Herregård i Södermanland;

Dessa Manuskripter äro till större delen samlade af framledne Stats-Sekreteraren, Kommendören af Nord-stjerne Orden och Riddaren af Konung Carl XIII:s Orden Friherre Schering Rosenhane, som sjelf författat förteckningen deröfver,

In Folio.

Miscellanea Historica.

N:o 1. Ante Tempora Gustavi I. - - 1523.
— 2. Gustavi I, Erici XIV, Johannis III, Sigismundi et Caroli IX - 1523—1611.
— 3. Gustavi Adolphi Magni - 1611—1632.
— 4. Christina tempore minorennitatis 1632—1644.
— 5. — Periodo majorennitatis et post abdicationem ejus, usque ad annum, quo esse desiit 1644—1689.
— 6. Caroli Gustavi, ante susceptum Imperium, et postea, usque ad vita excessum - - 1654—1660.
— 7. Caroli XI. - - 1660—1672.
— 8. — a suscepto imperio, usque ad formæ regiminis mutationem 1673—1680.
— 9. 10. - - 1681—1686. 1687—1697.
— 11. Caroli XII, anno suscepti imperii 1697. —
— 12. 13. - 1698—1704. 1705—1718.
— 14. Ulricæ Eleonoræ et Frederici I 1718—1723.
— 15. 16. Frederici I 1724—1730. 1731—1734.
— 17. 18. - 1735—1737. 1738. —
— 19. 20. - 1739—1740. 1741—1742.
— 21. 22. - 1743. Jan. Junii. 1743. Jul. Dec.
— 23. 24. - 1744—1746. 1747—1751.
— 25. Adolphi Frederici - 1751—1755.
— 26. 27. - - 1756—1759. 1760—1764.
— 28. 29. - 1765 Jan. Julii. 1765. Aug. Dec.
— 30. - - - - 1766—1671.
— 31. Gustavi III et Gustavi IV Adolphi Junioris - - - 1771—1800.

Riksdags-Concepter af Landshöfdingen Friherre Christopher Rappe. - - 1760—1772.

Acta Oeconomica Ser. Reginæ Hedvigis Eleonoræ, viduæ Caroli Gustavi Aulæ Mareschallo Johanne Rosenhane L. B. 1673—1686.

Acta Oeconomica Aulæ Suec. Regis, Aulæ Mareschallo Benedicto Rosenhane L. B.

Vol. I. 1669—1679. Vol. II. 1680—1700.

Ceremonial et Ordres de Chevallerie.

Genealogica et Biographica &c. &c.

Genealogica Regum et Principum Svio-Goth.

Chronica des Landes Bruthema, ietz und Preusserlandt - - - beschreiben durch Casparum Bittander 1609.

Privilegier gifne Staden Riga, ifrån äldre tider 1561—1647.

Carl IX:s Historia 1591—1600 (af Arnold Messenius).

Manuskr. om Konung Carl IX och Konung Sigismund, (samma arbete som det föregående) 2 exemplar, särskilda afskrifter.

Arnoldi Johannis Messenii Historia, begripandes Orsakerne till den oenighet som varit hafver emellan Herr Sigismund den Tridje, fordom Konung i Sverige och Påland och Herr Carl kallad den tid Hertig till Södermanland, men sedermera den Nionde af det namnet Sveriges Konung. (Utdrag af föregående arbete).

Nyköpings Stads Privilegier och Resolutioner 1399—1727.

Upsala Stads Privilegier. 1314—1728.

Städernas Privilegier.

Vol. 1. A-L. Vol. 2. M-Ö.

Städernas i Sverige och Finland Privilegier.

Kongl. Rådet Gref Eric Dalbergs Bref och Räkningar ang:de Svecia antiqva et hodierna ock Res gesta Caroli Gustavi.

Kort Manual öfver Sveriges Rikes beskrifna Lands-

och Stadslag, såsom hon först af Konung Christoffer är stiftad och författad och sedan Landslagen af Konung Carl IX, Stadslagen af Konung Gustaf Adolph, confirmerad och stadfästad. Under följande compendio således med flit sammandragen att både till åtskillnaden emellan Landslagen och Stadslagen, så ock hvad sedermera ändrat och ännu bibehållit och in praxi är, neplig någon casus under hela Lagbokens innehåll skall förefalla, som icke vid första åskådande förklaras.

Stockholms Importer 1786--1795 (NB. 1788 års förteckning fattas).

1688 års Extract af Indelnings-verket öfver Skånska Norra och Södra Kavalleri-Regementer, upprättadt Anno 1695.

Conspectus Regum et Dynastarum Svethiæ Gothiæque Chronologicus, Genealogicus et Historicus in usum Auditorii sui adornatus a Kiliano Stobæo M. D. Archiat. Reg. Histor. P. R. et Ord. atque Regiæ Societatis et Litter. Upsal. membrum.

Beskrifning öfver Strengnäs Stad af Domprosten Doct. Hallman.

Handlingar angående Drottning Hedvig Eleonoras Lifgeding.

Regale Testamentum seu Legatis Manifestatio qva conditionem Religionis, Hæreditariis Regni Sveciæ Regibus Testamento Serenissimi et Potentissimi olim Principis ac Domini Gustavi I:mi Svecorum, Gothorum, Vandalorumqve Regis, imperatam non esse, et qvatenus injuncta est, de jure non subsistere demonstratur; Legalitate Testamenti in suo robore permanente, Auctore Nicolas a Palmgarten, Palmeris, Seren. Principis Caroli Ferdinandi Polon. et Svec. Princ. Episcopi Vratislaviensis intimo Consiliario et Cancellario.

Gamble Konung Gustafs Krönika (Auctor hujus Chronici Petrus Swartz Episc. Arosiensis obiit A. 1562.)

Konung Eric XIV:s Krönika uppå rim, eller uti en visa, författad af Daniel Danielsson Hund till Runsö. (Auctor var Ståthållare på Elfsborgs Slott och dog 1611.)

Narratio qvibus artibus Carolus Sudermanniæ Dux Regnum Sveciæ invaserit et occupaverit, Sigismundo III vero ac ligitimo Hærede et Rege astu, dolo, vi excluso.

I. Historia om den omilde Hertig Carls Regemente uti Sverige. 1599--1611.

II. Jungfru Christina Baners underrättelse om de i Hertig Carls onåd förfallne Rådspersoner, i synnerhet Herr Gustaf Baners fängelse, tillvitte förgripelser och derpå följande ömkeliga afgång Anno 1600 d. 20 Mars.

1688 års Räkenskaper för Konung Carl XI:s enskylta utgifter.

Kongl. Bergs-Collegii Relation öfver Rikets Bergslager dat. d. 8 Nov. A. 1666; men presenterad för den Kongl. Regeringen d. 8 April 1667. Kongl. Bergs-Collegii underdåniga Relation om samteliga Bergslagernas i Riket, allt sedan år 1666 varande beskaffenhet och tillstånd, författad den 30 Sept. 1697.

Acta Publica vid Kongl. Maj:ts Ständers Möte, som höllts i Stockholm år 1710.

Then Svenska Chrönikan, sammandragen af Gamble Erchebiskopen i Upsala Laurentio Petri.

Olai Petri Nericiensis Chronica Svecana (Handskriften är af år 1613).

Olai Petri Krönika. (Detta Exemplar är deffect) Observationes in Historiam Regnum patriæ nostræ a Cel. D:no Professore Fabiano Törner factæ. Upsaliæ d. 16 Oct. A:o 1710.

Riks-Rådet m. m. Friherre Schering Rosenhanes (död 1663) egenhändiga Biographie (afskrifven 1764 af Carl Gustaf Bogman).

Riks-Rådet m. m. Grefve Carl Rudenschölds (död 1783) egenhändiga Biographie (afskrifven 1784 af Schering Rosenhane).

Handlingar angående Kongl. Rådet m. m. Grefve Nils Bjelkes Process.

Inventarier öfver Husgeråds-Kammaren 1655-1664.

Acta och Handlingar som skedde på then Riksdag, som stod i Nyköping uti December A:o 1611. Acta

angående Riksdagen i Stockholm uti November A:o 1612. Acta och Handlingar hvad som uppå den Riksdag, uti Örebro, till den 5 Januarii A:o 1614 vart berammat; och till d. 12 Febr. äro afhandlade och beslutne. Acta angående Riksdagen i Örebro uti Januarii och Februarii A:o 1617.

Råds-Protokollet 1718.

Herr Professoris Höglärde Carl Lundii General och Special Observationer, som han öfver Sveriges Rikes Lands och Stadslag efter hans Kongl. Maj:ts befallning sammanfattat år 1687.

Westgötha Lagen.

Inledning till den Svenska Stats Lagfarenheten, författad af David Nehrman (nob. Ehrenstråle, död 1770) Juris Patriæ et Rom. Professor i Lund.

Topographica 2:ne Convolut.

Acta paroeciæ Husbyensis in Sudermannia et Territorio Oppunda.

Caroli Renati Berch Historia illustrium Svecorum ex numismatibus.

Vol. I. A--L. Vol. II. M--Ö.

Acta och Handlingar angående Rosenhanska slägtens Gods.

Ordinantie Bok.

Rechnung aller bey der Königl. Deputation gehalten Einnahme und Ausgabe.

Vol. I. pro A:o 1716. Vol. 2. pro A:o 1717.

Acta Bremensia.

Discursus Clarissimi, Consultissimique Viri Domini Henrici Kreffingii J. U. D. et Reipubl. Bremensis Syndici ac Senatoris primarii de Republica Bremensi.

De Ratione Status Imperii Romano-Germanici.

Les Interets des princes en general, tant allies que non Alliés à la France avec la ligue des Treize Cantons de Suisse et la Republique des Grizons — Et plusieurs autres particularités curieuses et remarquables.

Läre och underwisning om Hushåld (af R. R. Schering Rosenhane) deffect.

Swenska Medailler (är en af Carl Gustaf Warmholtz tagen Copia af Hr C. R. Berchs Förtekning, hwilken år 1773 af trycket utkom).

Uträkning i Kopparmynt öfver alla afgifter, hwarmed förbudne Utrikes varor belagde äro till d. 1 Sept. 1755. Författad af Carl Leopoldt.

Relation med bifogade Dokumenter om Biskops-Canonie- Præbende- samt Kyrkie- och Klostergods och deras reduction med hvad dervid hänger. Ifrån begynnelsen af Glorvyrdigst i åminnelse Konung Gustaf den Förstes intill Drottning Christine Regements tid. Uppå Kongl. Maj:ts Allernådigste Befallning författat år 1691.

Acta varia. Ett band.

Missbruken och orsakerna till Allmogens förderf och hemmanens ödesmål, och hurulunda de stå att rättas och förekommas. Underdånigt förslag dat. den 8 Mars 1716.

Miscellanea Varia.

Juridicia Varia.

Messenia; sive Acta Johannis et Arnoldi Messenii.

Kammar-saker; mått, mål och vigt.

Miscellanea angående Mynt.

Handlingar angående Generalen Friherre Carl Gustaf Creutz under Ryska fångenskapen 1709--1721.

Vol. I. Allmänna Acta angående Honom och isynnerhet Handlingarne 1703--1709.

Vol. II. 1710--1716. Vol. III. 1717--1720.

Vol. IV. 1721--1723.

Acta Varia, Genealogica et Topographica,

Vol. I. 1302--1615. Vol. II. 1616--1740.

Handlingar angående Generalen Friherre Berndt von Lievens qvarlåtenskap och Bouppteckning.

Hand-

Handlingar angående Stats-Sekreteraren Samuel Månsson Åkerhjelm, antea Agriconius.

Handlingar i Svenska Historien 1569—1681 till ett antal af 24. NB Förtekningen står främst.

Herr Commerce-Rådet Westbergs Votum, med Herr Commerce-Rådet Lissanders anmärkningar, hörande till Commerce-Collegii underdåniga Betänkande, af den 29 Oktober 1778, rörande Rikets handel och näringar i gemen.

Manuscripta Petri Olai ab Asp.

Vol. I. Handlingar angående åtskilliga ämnen, hvilka ingått i hans tjenstebefattning, med hvad mera som dertill är relatift.

Vol. II. ConstantinopolitanskaBrefväxlingen 1791--1793.

Vol. III. - - - 1794—1796.

Vol. IV. Officiella Berättelser af mera vidsträckt omfattning.

Vol. V. Material-Register, författade under hans beskicknings-tid i Constantinopel och London.

Vol. VI. Underdåniga föreställningar, enskylt gjorda och skrifteligen aflämnade vid tillfällen af mer än vanlig vigt.

Vol. VII. Yttranden i ämnen af publik beskaffenhet afgifna på hög befallning eller å Embetes vägnar annorlunda påkallade.

Vol. VIII. Afhandlingar beträffande Sveriges politiska och Oeconomiska ställning i äldre och senare tider, jemte annat som härmed står i gemenskap. - - N:o 1—8.

Vol. IX. - - - - N:o 9—24.

Vol. X. Utkast samt mer och mindre utarbetade stycken, de flesta i sådant som hörer till samhälls-inättnings-Theorien och Statshushållningen - - N:o 1—8.

Vol. XI. - - - N:o 9—35.

Vol. XII. Bref i diverse ämnen mästa delen relativa till tidens händelser. - 1763—1807.

Vol. XIII. Afhandlingar på Franska och Engelska språken - - - N:o 1—18.
Vol. XIV. - - - N:o 19—25.

La Vrai Gloire d'un peuple en general, et du peuple Svedois en particulier par A. Odel.

Strödda Anteckningar i Svenska Historien af Schering Rosenhane.

Början till en Abrégé de l'histoire de Suède, af samma författare.

Miscellanea Varia.

Manuscripter in Qvarto.

Carl IX:s Historia till 1600 (af Arnold Messenius).

Fridericii Menii Pandora Sophica Generalis, de rerum omnium principiis: das ist Allgemeiner Schatzkasten von dem Beginn undt anfang aller dingen. Stockholm MDCXXXIX. Disputatio Theologica de lege Morali, Ceremoniali et Forensi -- Præs. Jonas Petrus Torinius, Civitat. Gothob. Past. ac ibid. S. S. Thel. Lector -- Resp. Andreas S. Austrelius d. 27 Apr. 1667.

Råds-Protocoller 1751--1755.

Gammal Lagbok på Pergament.

Mag. Kammeckers (till slut S. S. Th. D. och Super-intendent på Gottland, död 1759) Collegium om Sveriges Rikes Stat 1732.

Miscellanea Historica.

N:o	1.	Ante Tempora Gustavi I. - -	1523.
—	2.	Gustavi I, Erici XIV, Johannis III,	1523—1592.
—	3.	Sigismundi et Caroli IX. -	1592—1611.
—	4.	Gustavi Adolphi Magni. -	1611—1632.
—	5.	Christina Alexandra - -	1633—1654.
—	6.	Caroli X Gustavi, - -	1654—1660.
—	7.	Caroli XI. - -	1660—1662.
—	8.	- - - -	1663—1668.

N:o 9.	- -	-	-	1669—1679.
— 10.	- -	-	-	1680—1683.
— 11.	- -	-	-	1684—1697.
— 12.	Caroli XII.	-	-	1697—1709.
— 13.	- -	-	-	1710—1718.
— 14.	Ulricæ Eleonoræ et Frederici I			1719—1730.
— 15.	Frederici I.	-	-	1730—1740.
— 16.	- -	-	-	1741—1751.
— 17.	Adolphi Frederici		-	1751—1771.
— 18.	Gustavi III et Gustavi IV Adolphi Junioris	- -	-	1771—1800.

Miscellanea Historica Varia.

Lettres de M:r de Bahr (Conseiller de la Chancellerie) a M:r le Baron de Gedda (Ministre Plenipotentiaire du Roi a la Cour de France depuis President a la Chambre de Revision.

N:o 1. 1725—1728.
— 2. 1729—1732.
— 3. 1733—1735.
— 4. 1736—1737.

Bref och Concepter ifrån Presidenten Friherre Peter Niclas von Gedda, under hans Mission i Frankrike 1719—1721.

Genealogica et Epistola variorum.

Wapen und Handbuch darinnen der Keyser. May:tt Chur und Fürsten, Graffen, Freyherrn, deren von Adel, &c. mit Kunstreichen figuren, durch den weit berühmten Josten Ammon geriessen, sampt ihren symbolis und Deutschen Reymen geziert. Zu ehrn allen liebhabern der freyen Kunsten, zusammen getragen und verlegt, durch Sigmundt Feyrabendt. Francfurt am Mayn 1589 (Uptages här, emedan på de interfolierade bladen finnas åtskillige emblemata och Sententier angående Johan Jöranson (Rosenhane) till Torp och Haneberg.

Kort inledning till den Svenska Jurisprudentiam Ecclesiasticam eller Kyrkolagfarenheten; utgifven och upsatt af David Nehrman (nob. Ehrenstråle) Jur. Patr. et Rom. Prof. Ord. 1742.

Jurisprudentia Oeconomica adornata a Viro Con-

sultissimo atque Amplissimo Domino David Nehrman Juris Patr. et Rom. Prof. Reg. et Ord.

Herr Axel Fredric Cronstedts Bref till Herr N. N. om den Mystiska Naturkunnigheten, dat. Stockholm d. 20 Maji 1758 till Herr A. F. Cronstedt — tilläggning till dess Historia om Mystiska Naturkunnigheten, af Friherre Daniel Tilas. Dat. Stockh. d. Junii 1758.

Das weitberühmten Gustavi Adolphi derer Schweden, Gothen und Wenden Königs zweyjährig geführter krieg in Teutschland aus bewährtesten geschichts schreibern kurtzlich zusammen getragen und mit denen darauf geprägten Schaustücken illustriret von Johan Heinrich Schelern. Anno 1716. Beschreibung derer zu ehren des nie gnug zu ehrenden Koenigs in Schweden Gustavi Adolphi mit den Signis Sulphuris et Mercurii A:o 1632 zu Erfurt gepraegten zweyerley Thalern nebst einiger untersuchung ob diese und die gleichfals daselbst 1634 mit eben dergleichen Signis geschlagene Ducaten von Chymischen golde und silber seyn — Angesetzet von Johan Heinrich Scheler Fürstliche Sachsisch Gemeinschafftl. Castner zu Rodach.

Des Durchleuchtigsten Fürsten und Herrn Bernharden des Grossen, Hertzogen zu Sachsen, Julich, Cleve und Bergk u. s. w. Höchst Prieswürdigste Helden Thaten, welche derselbe nach tödlichen abgang des Glorwürdigsten Königs dess Schweden Gustavi Adolphi biss aus sein Seel. Ende, von A:o 1632. biss 1639 verübet, wie solche von Johann Christoph von der Grün, bey Höchstgedachter Furstl. Durchlauchten gewesenen General Adjutanten mit allem fleiss aufgezeichnet und aus dessen Annotatis in dies Compendium verfasset worden.

Miscellanea angående Mynt.

Ceremonial et Ordres de Chevallerie.

Topographica.

Cameralia et Juridica.

Förtekning på de Ordningar, Påbud, Allmänna Stadgar, och placater samt Riksdags-Beslut och För-

ordningar, som år ifrån år, äro utaf Sweriges Konungar, Furstar och Herrar samt Riksens Ständer utgångne, kundgjorde och tid efter annan öfverkomne, hvilka uti åtskillige Band äro inhäftade.

Project af en kort uttydning öfver Sveriges Rikes Landslag, med de casibus och mål därtill höra och föras kunna – uppsatt år 1683, och sedermera en gång och annan förökt af Magno Bechio.

Acta Sueco-Gallica. 1542—1675.

Then Svenska Stats Lagfarenheten utgifven af David Nehrman, Juris Patr. et Rom. Prof. Reg. et Ord.

I. Afdeln. Om Stats Lagfarenhetens beskaffenhet, Hjelpmedel och grund.

II. Afdeln. Om Konungen och dess myndighet.

III. Afdeln. Om Rikets Råd och Collegier NB. fattas.

IV. Afdeln. Band. I. Om Rikets Ständer, och i synnerhet Ridderskapet och Adeln samt Presteståndet.

— — Band. 2. Om Borgare och Bondestånden samt Riksdagar.

Nehrmans Stats Lagfarenhet (samma arbete som det föregående, dock utan anmärkningar).

Transumt och Extract af de förnämsta Riksdags-Beslut ante Tempora Gustavi I:mi som ock af alla Riksdagsbeslut, Recesser, förordningar, Placater och Resolutioner, som ifrån Gustavi I:mi Regeringstid äro utgångne och publicerade, nemligen af så många som uti Archivo Regni kunna återfinnas. 1282—1668.

Instruction för Collegierne

1. Krigs Collegium af d. 16 Oct. 1723.
2. Cancellie Collegium af d. 14 Junii 1720.
3. Kammar Collegium af d. 11 Oct. 1734. tr.
4. Stats Contoiret af d. 6 Junii 1720.
5. Bergs Collegium af d. 16 Oct. 1723.
6. Commerce Collegium af d. 16 Oct. 1723.
7. Kammar Revisionen af d. 26 Juni 1720.

Miscellanea Juridica.

Ett Gammalt Exemplar af Stadslagen.

Miscellanea Historico Theologica.

Miscellanea Historico Juridica. 1507—1716.

Regeringsform efter Konung Gustaf Adolphs godtfinnande författad och på Riksdagen i Stockholm A:o 1634 utaf R. Råd och samtel. R. Ständer genomsedd och vedertagen. Så ock Sweriges Rikes Regerings, Råds och samtel. R. Ständers deröfver hållna Examen, och gjorde påminnelser på Riksdagen år 1660.

Betänkande om Friheten att trycka allehanda Böcker.

Collegium öfver Svenska Historien (går till 1720).

Collegium über die Schwedische Geschichte (går till 1654).

I. Atlantis Platonica et Rudbeckiana asserta adversus Mag. Christianum Boicum Grimma-Missnicum a Fabiano Törner. Schenningia Gotho. Upsaliæ Anno 1669 in Julio.

II. Observationes ad Lapponiæ *Illustratæ Partem* Primam.

III. Christ. Frid. Teustkingii Notæ ad Saxonis Gramatici Histor. Danicam edit Basel. 1554 fol.

Eric Benzelii (Archi Ep. Upsal. 1743) Collegium i Svenska Historien.

Collegium de Historia Sueo-Gothica, Rever. atque Amplissimi viri S. S. Theol. Doct. et Prof. Dom. *Erici* Benzelii.

Collegium privatum in Historiam Suecanam Upsaliæ habitum a Reverendiss. Lincop. Episcopo Doct. Erico Benzelio (NB. arbetet blef år 1762 tryckt, men ändå icke särdeles allmänt).

En kort anledning till Svenska Historiens förbättrande (af Schönström).

I. Jungfru Christina Baners underrättelse om de Rådsherrar som blefvo aflifvade i Linköping d. 20 Mars 1600.

II. Hertig Carls Slagtare-Bänk A:o 1617.

III. Riks-Canslerns Eric Sparres Testamente. Dat. Nyköping d. 4 Julii 1599.

Jacobii Typotii Historiska berättelse om Sverige in Sueticum sermonem translata, ab Andrea Buræo. 9 Dec. Anno 1608.

I. Tideräkning öfver Kon. Carl IX:s stora hjelte bedrifter &c.

II. Om Sveriges Rikes Städers Wapen.

III. Om Adelens, Grefvars och Friherrars Stiftare.

IV. Om Sveriges delning i de urgamla tiderna.

I. Det förfallna Rådshusets upprättande A:o 1661.

II. Christer Bondes information om en rättsinnig Landshöfdinges qualiteter.

Berättelser om Banken.

R. R. Friherre Clas Rålambs berättelse om Riksdagen 1680.

Ett oförgripeligt betänkande om det nu här i landet sväfvande högtbeklageliga trollväsendet, och dess omdöme med något mera, som i detta bedröfveliga värket synes nödigt i consideration taga.

Hof Artiklar, som af den Stormägtigste Konung och Herre H:r Carl XI S. G. och V. Konung år 1687 d. 16 Dec. förnyade och stadgade äro. Med der till hörige Rättegångs-Process och Instructioner.

Kongl. Rådet och Fältmarskalken Grefwe Magni Stenbocks Berättelse om sine Fälttåg åren 1712 och 1713 m. m. dat. Köpenhamn d. 6. Dec. 1713.

Samling af Bref afskrifne af Palmsk. Collection i Upsala.

Sven Brings (nob. Lagerbring) J. U. D. Hist. Prof. Reg. et Ord. Acad. Reg. Eleg. Litter. Membr. Historia illustrata. Första Tomen, innehållandes Portugalls, Spaniens och Frankrikes Stats- och Politie-Historia genom Publika Föreläsningar vid Kongl. Academien i Lund af Auctorn själf utgifna. Hopsamlade och efter Auctorns

egna anmärkningar rättade af Falc Henric Burenskjöld 1757.

En kort och enfaldig kunskap i den bibliska Historien och i Historica Ecclesiastica.

Öregrunds Stads Privilegier 1491—1660.

Helsingforss Stads Privilegier. 1569—1651.

Volumen in quo continentur:

1. Historica veritas opposita Jani Minoris Suemensis retorsione, per Willictium Westhovium Cimbrum 1614.
2. Krönika som utvisar huru Danmark hafver legat under Sverige med sin skatt och renthe &c.
3. Laur. Nicolai (vulgo Kloster-Lasse) de reformatione Religionis Christianæ per Ministros Evangelicos introductæ (Daniæ impr).
4. Sanct Knuds Gildes Skraa.
5. Sancte Knuds Ringstads Laugskraa.
6. Statuter för S. Knuts Gillet i Lund af år 1586.
7. Ett kort Extract af några merklige saker, som äro i Sverige förelupne.
8. Extract af Jens Lauritzons Wolffs Encomion Regni Daniæ, om Skåne.
9. Synopsis historiæ Suecanæ contracta ex Johanne Magno.

Ett band innehållande en samling af bref skrefna till Riks-Canslern Grefve Axel Oxenstierna.

Privilegia Academiæ Upsaliensis 1476—1595. 1625.

— — Constitutiones Academ. Upsaliensis 1655.

Memoires de M:r Rousset de 7 Sept. 1736— Jusqu'à la fin de 1737.

Discorso de Tarqvinio Pinaoro,

De variis summi Pontificatus Redditibus.

Diane

Dianea; En princessa från Cypern, Allegorisk Roman.

Joh. Phil. Casselii Prof. P. Philol. Brem. Observatio Historica de Frisonum Navigatione fortuita in Americam Seculo XI facta. Magdeburgi 1741, 4:to edita. Cum novis quibusdam Auctoris ejusdem accessionibus jussu.

Illustr. et Celeb. Viri D:ni Archenholtzii Sereniss. Landgravii Hesso Cassellìani a Consiliis, numis et libris denuo descripta. Bremæ d. 6 Oct. 1758.

Pater Noster variis lingvis; a Georg. S. Bruno Barthensis Pomerano. A:o 1650.

Sveriges Rikes Lagvunne menedige förrädares Johannis Messenii oredeliga bedrifter, falska Eder och Erts förrädeliga Handlingar, som han emot Gud, Konungen och Riket förehaft, stemplat och practiserat hafver, samt den sentens och Dom, som utaf den Konungsliga Hof-Rätt, är för samma hans förrädeliga handlingar skuld honom afsagd blefven d. 21 Aug. 1616. Korteligen och sanfärdeligen författade af E. Tegel.

Kongl. Commerce Collegii betänkande angående Levantiska Handeln. sine anno.

Geodetica Descriptio Territorii Bibri Orientalis sive Dominii et Paroechia Oist Beuerensis.

Paulis Collegium von Preussen.

Relation von Königl. Stat Riga in Lifflandt. Revalis geschrieben von Henric Seutzer Junior 1690 d. 25 Junii.

Inledning till de gamle och nye Runestafvar.

De nomine et festo Juel Septentrionalium tam antiqvorum quam hodiernorum, Dissertatio Otthonis Sperlingii Consiliarii Regii U. J. D. et Collegæ Per Illustris Societat. Anglicanæ.

Tractatus varii de Imperio Romano-Germanico.

Georgii Stjernhielm Archimedes Reformatus.

Dissertatio Philosophico-Comica de Regno Bachi. Auctore Ampliss. et Celeberr. Prof. Andrea Rydelio.

Miscellauea annotante Johanne Björnstierna 1767—1797.

Handlingar angående Presidenten Frih. Gustaf Rosenhane 2:ne Band.

Hvarjehanda anteckningar i Svenska Historien af Flintenberg.

Er. Malmogii Dissertatio II:de Thule. Holm. 1648. Sv. Karlström Diss. de Thule Veterum. Ups. 1673. Ex Tomo I. Atlanticæ Rudbeckianæ Cap. XVIII: de Veterum Thule quam nos Sueoniam faciemus.

Institutione politica, per negotiare con Principi m. m.

Skånska Historien.

Sven Hofs hvarjehanda, ämnat att efter dess död såsom en ringa gåfva aflemnas till Kongl. Bibl. H:r C. C. Gjörwell.

Landshöfdingen i Södermanland Frih. Eric Sparres Diarium 1660 et 1667.

Riks Amiralen, Grefve Gabriel Bengtson Oxenstjernas och Hans dotters Fröken Christ. Oxenstjernas anteckningar 1595—1684. Kopia tagen år 1688 af Kongl. Rådet och Cancellie Presidenten Grefve Bengt Oxenstjerna.

Försök till en Historisk Beskrifning öfver Helsingborgs Stad författad af Elias Follin år 1798 *).

Receuil Interessant Innehåller.

1:o Relation Abrégé de la Campagne en Westphalie et dans l'Electorat d'Hannover A. 1757.

2:o Bref till R. R. Grefve Carl Fridric Scheffer ifrån Herr du Pont. De utgöra Femton, alla skrifne år 1773 NB. N:o 1. 2 och 7 fattas.

---

*) NB. återlemnad till författaren 1808 sedan han fattat det beslut att densamma af trycket utgifva. Genom Stats-Sekreteraren Friherre Rosenblad, hade den blifvit lemnad i mitt förvar såsom aldrig ämnad att tryckas.

Not af Stats-Sekreteraren Friherre Rosenhane.

3:o Reponse au Prospectus d'une Encyclopedie militaire - - - par Ant. Louis Sondag &.

4:o L'Or dans son premier etre et de ses vertus. Ouvrage d'un Philosophe.

Manuskripter in Octavo.

General Majoren Friherre Alexander Hummerhjelms Dagböcker, 1707, 1708.

Miscellanea. Historica varia. Innehållande

1:o Annotationer till den äldsta Svenska Historien. Fyra serskilda stycken. De 2:ne första, fragment, af det tredie fattas de båda första häften, det fjerde är complet.

2:o Annotationer till Svenska Statsverket. Tvenne särskilda stycken. Båda completta.

3:o Annotationer om Riddare-Orden. Trenne särskilda stycken.

4:o Annotationer om Göthernas Rättvisa. Ett stycke.

5:o Annotationer om Göthernas första uttåg. Ett stycke.

6:o Afhandling om Tavastland.

Denna samling har tillhört Kongl. Bibliothekarien Johan Björnstjerna, och sålldes på hans auction 1797. Enligt hans anteckningar lärer en Lagman Lundberg vara desse anteckningars författare.

Enligheten med en af Herr Kammarjunkaren och Riddaren Jennings samt dess Fru Friherrinna född Rosenhane till Herr Öfverkammarherren m. m. Baron Stjerneld aflemnad afskrift, efter framledne Stats-Sekreteraren, Kommendören och Riddaren Herr Friherre Schering Rosenhanes egenhändiga förteckning intygar

W. Forsslund.

Förteckning på Manuskripterne i Bergshammars Bibliothek *).

A.

Acter och Protocoller vid 1769—1765, samt 1761 års Riksdagar, — äfven Herrar Riksens Råds Vota och tillstyrkan till Pommerska kriget.

Actes, quelques, et autres Pièces curieuses tirées du Cabinet des Princes — Special Registret.

Acta angående Skattläggningen år 1713.

Afkomlingar, RiksRådet Seved Ribbings.

— — Bror Andersson Rålambs.

Affaire, Ambassadeuren Liljehöks med Churförsten af Brandenburg Friedric Wilhelm.

Afhandling, Kort Historisk om Romerska Kejsarena ifrån Carl Magnus till Carl IV samt beskrifning af Österrikiska Husets Länder.

Afskrift af det som finnes omkring Öfverste Otto von Sacks Grafsten, samt under Dess sköldemärke.

Afsägelse, Gref N. Njelkes, på rättigheten till sin Hustrus arf.

Alliance, Defensive med Frankriket afslutad. Versailles d. 15 Apr. 1715.

Anledning, kort, till Svenska Historiens förbättrande.

Anmärkningar om Eldsvådors förekommande.

— En Landtmans vid svaret om Hanoverska Tractatens accession år 1726.

— rörande Partierne i Sverige med påminnelser.

Annotationer och Räkningar rörande Kon. Stanislaus i Polen.

Annotations de Lecture de diverses livres 1741.

Anteckningar, Gref N. Bjelkes i Psalmboken i Sahlsta Capell.

---

*) Införes med Herr Baron Sacks tillåtelse denna i hast upprättade förteckning, ur hvilken uteslutits flera articklar som icke höra till dessa Handlingars utgifnings område.

Avancements-Listor ifrån år 1726 till år 1743.

Annotationes Juridicæ.

Anslag vid Riksdagen i Stockholm 1738.

Afsägelse-Skrift uti hvilken Riksens Ständer uppsäga Kon. Sigismund all tro och lydnad, Ordsakerne därtill, samt Sigismunds svar.

Arrende-Contract, Tull 1731.

Anslag vid Riksdagen 1738.

Album, Christina Posses.

— Herr Otto von Sacks.

B.

Balken; Konunga.

Beredelse, Gref Er. Brahes till döden; af Troilius.

Betänkande, Prästerskapets om Rang för Ståndet 1720.

Bok om hvarjehanda Saker.

— Lag, gammal jemte Kon. Jan III:s Privilegier för Ridderskapet och Adeln af år 1569.

Bevis på Stenbockska Slägtens urgamla Extraction, utdraget ur Antiquitets Collegii Handlingar, af Peringer.

Bjelkes, Grefvin. Eva född Horn, Barn, Barnabarn och Barnabarnsbarn.

Biografie, kort, Kongl. Rådet Grefve Nils Bjelkes.

Bref, Herr Fabrices om Kon. Carl XII:tes vistande i Bender.

— En Preusisk Officerares till sin Fru om dess Famille och dess egna händelser.

— — som angå några Fransyska affairer.

— Flera Personers, till Presid. Grefve C. G. Bjelke.

— K. Carl XII:s, Drot. Ulrica Eleonoras och Landt-Grefven af Hessen Friedrichs, till General-Lieut. Eric Sparre i flera ämnen, samt ett passe-porte bref af K. i England.

— En Hållendares till en Preusisk Vän om Konunga Walet i Pålen 1733.

Bref, Biskop Terseri till Öfversten Arv. Ribbing 1677.
— Paikuls till Kon. Carl XII:te af d. 2. Aug. 1705.
— Franska Parlamentets till sin Konung.
— Grefve Wellingks till Gref Sparre 1725 med svar.
— Kongl. Senatens och Gref M. Stenbocks till Kon. Carl XII om Rikets och Arméns tillstånd 1711.
— Drottning Ulricas, K. Friedrichs, Duc de Cambrais's, — Bassewitz till Gref C. G. Bjelke Envoyé i Frankrike. Special registret i bundten utvisar innehållet.
— Gref C. G. Bjelkes till Konungen, Drottningen, Kon. Stanislaus, Cancellie Collegium, Wulfvenstjerna, Düben, Collart, Hamilton m. fl.
— Konungens i Frankriket till Drottning Ulrica och Prinsen af Hessen Cassel om Mademoiselles förmälning med ArfPrinsen af Modena.
— K. i Sverige tvenne; ett till Konungen i Frankrike, det andra till Regenten Duc d'Orleans; ouphrutne.
— Flera Kongl. Personers till *Grefve Bjelke och* Dess Fru.
— Konung Stanislai till Gref C. G. Bjelke.
— Grefve Carl Jul. Levenhaupts till Gref C. G. Bjelke.
— Tiesenhausens til Gref C. G. Bjelke.
— Concept Bok för År 1679.
— Grefve Sperlings och Fru Carin Horns, jemte fleras i Familien, för åtskillige år.
— Concept Bok på Fransyska.
— Kongl. Maj:ts till Stats-Contoiret, om några Regementers upbrott år 1739.
— Presidenten samt Riddaren och Commendeuren af Kongl. Maj:ts Orden Gref Carl Gust. Bjelkes.
— Carl Urb. Hjernes, til en Präst om ett Barns begrafning vid dess gård Målsätra.
— Axel Königsmarks Posses till Grefvinnan Sten-

bock däri han sig beklagar att han i Flandern blifvit insatt som dåre.

Bref, Marg. Lannias, til sin Man Christoph. Grance

— Kon. Jan 3:djes till sin syster Furstinnan Elisabeth om sitt giftermål med Fröken Gunilla Bjelke.

— Concept Bok af Cancellie Rådet Bar. J. G. Sack 1732.

— Konunga, 146 stycken.

— Flere Förnäme Personers till Commissions Secreteraren H:r Werwing.

— Till Grefvinnan Eva Bjelke ifrån Grefvarne Tessin och C. G. Bjelke samt dess Herre Baron J. G. Sack.

— Donations, Kon. Johan 3:s på Friherrskapet Kronobeck och Öresten till Stenbockska Famillen med Kon. Sigismunds och Gustaf Adolphs Confirmation.

— Grefve, för Baron Friedrich Stenbock.

— till en Prins huru han bör anse sitt Folk.

— Bibers, i flera ämnen, Stralsund 1712.

— Kongl. Maj:ts om Skatterättighets försäljande af Kronojord 1701.

— Maurices om tillståndet i Stralsund 1712.

— Envoyén Preis's af år 1720.

— Gref Eric Sparres till Stats Commissionen om en Krono fordran.

— Biskop Svedbergs till Skara Prästerskap om synen i Skara Domkyrka d. 11 April 1723 af Klockaren Hans Danielsson med Landtmätaren Kruses anmärkningar dervid.

— Drottning Ulricas egenhändiga till Grefvinnan Christ. B. Lilje.

— ifrån Potsdam 1709 om Konungarnes af Preussen, Pålen och Danmark möte.

— Cancellie Collegii till Gref Ture Bjelke, Plenipot.

Minister i Wien; om åtskilliga händelser inom Fäderneslandet. Douplet.

Bref, Drottning Ulricas till Kejsaren, om Freds mediation emellan Konungarne Stanislaus och August, samt ett Bref till Grefve Bjelke i samma ämne.

— Drottning Ulricas till Baron Liljenstedt om Åländska Congressen.

— till Amiral Norris då han tillkännagaf sin ankomst med Engelska Flottan i Östersjön.

— Drottning Ulricas till Baron Lilljenstedt om Freds-underhandlingarnes afbrytande på Lofön.

— Czar Petters till Drottning Ulrica med Drottningens Svar.

— Drottning Ulricas till Gref C. G. Bjelke, att vid Franska Hofvet reclamera ett fartyg, uppbragt till Calais.

— Kon. Friedrics till Svenska Undersåtarena om Ett falskt Brefs utspridande om Fredsunderhandlingar med Frankriket.

— Philolithei till sin Vän och Galipilei till Sevenes.

— Gref Gyllenborgs till C. E. Lewenhaupt om Drottning Ulricas död.

— Commission Secreteraren Werwings till åtskilliga.

— Compliments, Cancellie Collegii till Prinsessan Lovisa Ulrica.

— Konunga, till Gref Stenbock 194 stycken.

— Senatoren i Rom Grefve Bjelkes till sin Fru Hedvig Sack.

— Gref Ture Bjelkes till Gref C. G. Bjelke ifrån år 1706 till 1745.

— Grefvinnan Cecilia Gustafs Dotter till Drottn. Catharina 1622.

— Lisa Husbondes till Ärkebiskopen.

— Concept-Bok af Cancellie Rådet Baron J. G. Sack.

Bref

Bref, Gref Horns, Wellingks till Cancellie Collegium.

— Tvånne af Prästen Ambrosius Östring då han begär, att blifva Capellan i Blacksta.

Beredelse, Grefve Eric Brahes, till döden, af Troilius. Utförlig.

Berättelse om Grefve Svante Stures, Herr Abraham Ifvarsons och Herr Dionysii fängelse och mördande på Upsala Slott.

— Kort, om Konung Gustaf d. I:s död.

C.

Cancellie Ordningen af d. 14 Jan. 1720 och den af 1723.

— Konung Friedrics.

Ceremonieller vid Ryska Legationens emottagande, 1649, 62 och 85.

Chiffre de Lenk, Grubbe &c.

— Flera slag.

— brukad i Cancelliet år 1740.

Clave till punctering.

Commissioner öfver 1719 års Campagne.

Congressen i Cambrais d. 26 Jan. 1724.

Copia translat: Litterarum Responsoriarum Magni Sultani ad Ser. Regem Svecorum exaratarum &c.

— af ett Gref Wellingks bref ifrån Brehmen d. 4 May 1719.

— af ett bref från ÄrkeBisk. i Cambrais till Milord Stanhope.

— af Konung Stanislai bref till Gref Ture Bjelke.

— af ett bref, skrifvit af Sigillbevararen i Frankrike om Freden emillan Sverige och Ryssland 1724.

Copie de la lettre de S. M. le Roi de la Grande Bretagne a S. M. le Roi de Dannemark 1720. avec Reponse.

Correspondance, Commissions Secreteraren Werwings med Konungen, Senaten, Cancellie Collegium, Regeringen i Pomern, Gref Wellingk, Attom, HofCancelleren Mullern för åren 1711, 13 och 14, rörande Svenska sakerna vid Hanoverska Hofvet.

-- Gref C. Bjelkes, med Daldorph och Silfverhjelm.

-- Hof Stallmäst. Roths, med Grefvin. Hed. Sack.

-- Gref C. G. Bjelkes, med Grefvarne Horn, Cronhjelm och Wellingk år 1720 och följande.

Creditiv, Gref C. G. Bjelkes, till Konungen i Frankriket.

-- -- , -- till Regenten Duc d'Orleans.

-- General Er. Sparres, till Franska, Bayerska och Cölniska (Polska) Hofven 1714.

-- Gref Bjelkes, at vara Envoyé vid Franska Hofvet.

Critiques, quelques Satyriques de Paris ont publié un petit ecrit contenant les titres de diverses pretendues livres.

Correspondance, Grefvinnan Horns med Grefve Bjelke och flera.

-- Baron J. G. Sacks, åren 1730 och 31, Copior.

Chrönica, Konung Gustaf den Förstas.

-- Sveriges Rikes, af Mäster Olof Phase.

Contract, Tull- och Arrende år 1731.

Confirmation på General Tull Arrendet 1731.

D.

Dagbok öfver Utländska Resor åren 1753 och 54.

Deputation, Secrete, som satt öfver Råds-Protocollerne 1726.

Deputationer, Riksens Ständers vid 1738 års Riksdag.

Deputations, Handels och Manufactur, berättelse till Riksens Ständer om Manufaktur-Fondens förvaltning 1726.

Dictamen, Actors, i Gref N. Bjelkes sak, till Svea Hof-Rätt.

E.

dersökning förordnade Kongl. Commissions Protocoller hållne 1725.

Extract af det så kallade 1282 års Riksdagsbeslut på Helge-ands-holmen med anmärkningar.

— utur Staternas af Holland Secrete Register-bok.

— af bref till Kongl. M:t samt Cancellie Collegium, ifrån Svenska Ministrarne, 1748, om särskilte affairer isynnerhet Republiquen Genuas.

— utur Kongl. Hof-Rättens Protocoll d. 5 Nov. 1618. der Domarena rådas till rättvisa vid hudens och öronens förlust.

— af Konungens Secrete Proposition till Ständerna 1693, rörande Reductionen, samt Gref Stenbocks bref i samma ämne.

— utur Lieutenant Lostjernas bref. Gripsvall 1758.

— af Borgare-Ståndets Protocoll d. 4 Augusti 1761.

— utur Prosten Serenii Predikan vid Ryssarnes inqvartering i Nyköping uti Dec. år 1743.

— af Tractaten emellan Sverge och England, med Lord Carteret och Bassewits afhandlad.

— af Ministern Grefve Eric Sparres instruction.

— af Baron Liljenstedts bref af d. 16, 20 och 24 Aug. 1719 från Lofön med Allegater.

— af Secr. Utskottets Protocoll om de licentierade Riks-Råden år 1738.

— utur Råds-Protocollet d. 10 Maj 1743 om Successionen.

Extrait d'une lettre de Danzig, écrite le 17 Avril 1720.

— d'une lettre d'un Officier au Service de Russie, au sujet de la Conspiration.

F.

Freden emellan Sverige och Hannover.

Fullmagt, Grefve C. G. Tessins Råds och Cancellie-Presidents.

— då varande KronPrinsen Adolph Fredrics, att vara Upsala Akademie Cancellaire.

Fullmagt för G. Crispin att vara General-Lieutnant i Svensk tjenst.

Fördelning, så af timmarne, som Embets-göromålen emellan Riksens Råd, samt förordnande om föredragnings-sättet i RådKammaren och hos Kongl. Maj:t, gifvit d. 8 Sept. 1772.

Fördrag, Freds, emellan Sverige och Frankrike år 1735.

Föreställning, Ridderskapets till Prästeståndet, att Consistorium i Skara förolämpat Adelns Privilegier.

— Riksens Ständers till Kongl. Maj:t om den så kallade Conspirations listan 1727.

Förordnande, Grefvinnan Christina Brahes om sin begrafning 1682.

Förordningar, Tvenne K. Carl XII:s, om ändringar vid Arméen, jemte bref därom till Baron Eric Sparre.

Förordning, Kongl. Maj:ts, om Ceremonierne vid främmande Ministrars antagande.

Föreställning, huruvida Amiralitets Collegium bör hafva sitt säte i Stockholm, af Ankarcrona.

— om möjligheten att flytta Amiralitets Collegium ifrån Carlscrona.

Förfrågan och påminnelser, Landshöfdingen i Kopparbergs län Baron Strömfeldts, till Kammar och Bergs Collegium om hushållningen i alla sina grenar i Länet, med Allegater.

Förslag, General, öfver de till Finland commenderade Troupper under General Majoren Buddenbrocks befäl 1739.

— Baron Goertzes, till Fred med Ryssland.

— hvad ett Regemente af 1000 man, med dess behof, vid uppsättningen kommer att kosta efter 1734 års Utrednings-Plan.

— till ett Handels Compagnies inrättande i Alingsås.

— Fält-Staten, Skånska, 1710.

Försvars Skrift, Grefve N. Bjelkes inför Svea HofRätt.

Försvars-Skrift, en Anonyms, med relation om dess oskuld.

Försäkran, Prinsens af Hessen, till Ständerna 1720, jemte Drottning Ulricas bref till de samme.

Förklaring till Theologiska Faculteten i Upsala öfver ett åklagadt Programme.

— öfver några Lagens rum.

— öfver Sveriges Stads-lag.

Förtekning på liken i Bjelkiska grafven i Tensta kyrka.

— på Troupparne i Bohus Län 1743 under General Wrangel.

— på alla bättre Embetsmän så Civile som Militaire och Ecclesiastique öfver hela Riket år 1739. Här finnas ock Voteringarne till LandtMarskalk 1719, 20, 23, 27, 31, 34, 38, 40 och 42.

— på Örlogs-Flottan och dess styrka vid dess utgång i Östersjön 1741.

— på Svenska Arméens styrka omkring samma tid.

— på de till Danzig reste Officerare, att tjena K. Stanislaus.

— på sysslorne i fält, utur K. Carl XII:s Förordningar.

— på Krigsmakten i Sverige 1724.

— på dem som arresterades för Marstrands uppgifvande.

— på de Familjer, som år 1719 blefvo Grefvar, Friherrar och Adelsmän; men äro utgångne.

— på Kejsarens Krigsmakt 1727.

— på Svenska Gesandterne vid utrikes Hofven 1719.

— på Expidierade mål af Ständernas Expeditions Deputation 1740.

— Kort, på de sysslor som uti Arméen förefalla när den står i läger, isynnerhet hvad General-Majoren, Öfversten och General-Adjutanten af Dagen böra förrätta.

— på alla befordringar i alla Stater i Sverige 1729.

— på Civil Staten och Ministrarne.

— på Generaler, Regements och Ammiralitets Officerare.

G.

H.

Haranguer, dem Baron Sparre höll till Konungen i Frankrike, Regenten och Madame la Duchesse de Berry vid sin Audience.

Hjelmare Slussvärks Byggnads Kostnads Förslag år 1676.

Historia, Konung Eric XIV:des.

Hof-Articlarne.

Hohenlov, Charl. Susan. Grefvinna Lewenhaupts Fäderne och Möderne.

I.

Jeu de piquet de l'Europe pour l'année 1713.

— de Quadrille de l'Europe.

Inledning, Kort, till Heraldiquen.

Inlaga, Petri Anzelii till Landshöfdinge-Ämbetet i Norrland. Skrifsättet besynnerligt.

— Grefve Frölichs, till Kongl. Maj:t, deri äskas redogörelse af Presid. Bar. Cederhjelm som Förmyndare för Gref Frölichs Fru.

— Grefve Arfvid Horns, om afsked ifrån Presidentskapet i Cancelliet år 1719.

Insinuation, Gref Er. Sparres, år 1719 rörande dess Ambassader, med bilagor.

— Gyllenborgs, Fägerstjernas och Tilas's, till Reductions-Commissionen 1681.

Instruction för Kongl. Krigs-Collegium.

— för Kongl. Kammar-Collegium.

— för Stats-Contoiret.

— för Bergs Collegium.

— för Commerce Collegium.

— Huru Revision och Justitiæ-Ärenderne skola skötas under Konungens frånvaro år 1700.

— för HofMarskalken Baron Rosenkrans 1697.

— för Kammarherren och Stallmästaren Hård år 1697.

— Utskrifnings, för Grefve J. G. Stenbock 1653.

— — — — 1667.

— By, för Utskrifnings-Commissionen — 1665.

Instruc-

Journal, Cancellie-Rådet Baron Johan Gabriel Sacks, egenhändigt förde. 4 Tomer.

— hållen öfver Konungens vistande i Finland vid Exercitie-lägret på Lill Loulais-Malm 1787.

Jus Publicum Svecanum.

Journal öfver lägret vid Lill Loulais Malm 1787.

— Cancellie-Rådet Herr Baron Sacks.

K.

Krigsmagtens Officerares Aflönings Stat.

Klagan, Kongl. Fiskalens, emot Magister Boetius.

L.

Lettres au Chev. Jaques Banks contre le pouvoir absolu et l'obeissance passive. Traduit de l'Anglois 1711.

— Patentes du Roi Louis XIV pour deferer la dignité de Marechal de France a M:r de Rosen.

— d'un Suedois à son ami 1739.

— du Roi de Prusse au Lord Marschal sur la bataille du 18 Juin 1757.

Lag-Bok, gammal, präntad, efter utseendet Konung Christophers.

— en gammal.

Leyonhufvud, Axel Stenson, Relation om Svea Rikes affairer under Hertig Carls af Södermanland Riksföreståndaerskap, med den så kallade Hertig Carls Slagtare Bänk.

Lewenhaupts, Grefve Ludvig Wiereck, Fäderne och Möderne.

Libellus, Thom. Fehmans i Wellingkska saken.

Libell, Envoyén Finks till Konungen innan dess afresa ifrån Stockholm 1736.

Lista på Kongl. Råden i Drottning Christinas omyndige år och sedan fortsatt till år 1727.

Litteræ Senatoris Er. Sparre ad Secretarios Regios Mathiæ et Nicol. Brasch. Sundby d. 18 Oct. 1590.

Lyckönskan, Ehrenspets, till Prins Adolph Friedric då han blef vald till Thronföljare i Sverige.

Lagbok, Konung Christophers. Prydligt Mannskript.

Lagbok, skrifven 1487.

Längd, Råds-, för 800 år tillbaka.

M.

Manifest, Preusiskt vid inmarchen i Meklenburg.

Matrikel på Ridderskapet samt Deputationernes Ledamöter vid Riksdagen 1742.

— på Ridderskapet vid 1723 års Riksdag.

— på samtelige Riksens Ständer vid 1726 års Riksdag.

— öfver Riksens Ständer 1742.

Meditatio super moderna Pace habita d. 2 Maj 1721.

Memoire, presenté par M:r Pointz, Envoyé Extra Ordinaire de S. M. Britann., pour l'accession au Traité d'Hannover le 24 Juin 1726.

— inlemnad till Regenten i Frankrike af C. G. Bjelke rörande Sveriges angelägenheter samt Grefvens underdåniga relation till Kongl. Maj:t om Hertigens svar på denna Memoire.

— Amiral Norris, med Drotn. Ulrica Eleonoras svar.

— de Comte de Casteya avec reponse de S. M. le Roi de Suede.

Memorial, Kammar-Collegii, vid 1726 års Riksdag.

— Baron Cederhjelms, till Ridderskapet, om redo för beskickningen till Ryssland.

— Grefve Wellingks till Ridderskapet 1726, om att dess papper blifvit sequesterade.

— till Secreta Utskottet.

— till Riksens Ständer d. 15 Oct. 1726.

— — — d. 26 Oct. 1726.

— — — d. 13 Marti 1727.

N.

O.

Ordres, Konung Carl XII:tes till Generalen Baron B. Sparre att commendera en Chef vid Wermländska gränsen 1718, med bilagor.

— Riks-Marskalken Gref M. J. de la Gardies till Hof-Staten, om Ceremoniellet vid 1734 års Riksdags början, samt vid Nyårsdagen 1735.

P.

Paralelle emellan Engelska och Fransyska samt den Romerska Kejserliga alliancen, så ock Neutraliteten, med anmärkningar mot och med.

Pasquinus Veridicus till Ständerne om Sveriges närvarande tillstånd år 1720.

Permission, Konung Carl XII:tes, för Riks-Marskalken Grefve Joh. Gabr. Stenbock att nyttja varma baden.

Personalier, Fälttygmästaren Joh. Liljehöks.

— Presidenten Friherre Anders Liljehöks.

— Riks-Rådets och Riks-Skattmästaren Baron Seved Båts.

— Ammiral-Lieutenanten Baron Gustaf Horns.

— General-Lieutenanten och Geheime-Rådet Joh. G. Baners.

— Baron Axel Sparres.

— Grefve Axel Oxenstjernas.

— Grefvinnan Catharina Stenbocks, född De laGardie.

— Friherrinnan Jacobina Catharina Liljehöks.

Pices, concernantes la reconciliation entre les Alliés de Vienne et les Alliés d'Hannovre.

Plan till Krigs-operationerne emot Czaren 1719.

— till 1714 års fälttåg och huru Sverige &c. borde försvaras.

Privilegium, Grefvarnes, gifvit d. 26 Jan. 1651.

— Stockholms Stads.

Project de declaration du Louis Roi de France.

Project de la Reponse a donner a la Cour de Vienne par M:r le Duc de Richelieu.

— till Freds-Præliminairer emellan Sverge och Konung August.

— till Fred med Dannemark.

Process, Abdications, Drottning Christinas i Inspruch år 1655.

Predikningar, några mycket gamla.

Proposition huru Regeringen förvaltas bör sedan Kongl. Maj:t afsagt sig Souverainiteten.

Pro Memoria, huru med Arméen och penningarne till dess underhåll bör förhållas.

— öfver Conferencen d. 11 Jan. 1727.

— Grefve Freytags.

— rörande Rysslands tilltagande och Sveriges försvagande.

— Milord Cadogans till Kejserliga Hofvet om att skaffa fred i Norden.

Protocoll hållit i conferencen emellan Svenska Commissarien och Knes Dolgorucki d. 11 Jan. 1727.

— hållit emellan ofvannämde d. 1727.

— hållit på Riddarhuset d. 31 Jan. 1747, i flere ämnen.

— hållit i Riksens Ständers Stats-Deputation d. 17 Dec. 1747, då Presidenten Grefve C. G. Bjelke erhöll af Ständerne en brillanterad Guld-Dosa.

Protocolls Extract i Justitiæ-Cancellairs-Contoiret d. 17 Martii 1731, då Jägmästaren Dankwart var anklagad för att hafva missfirmat Grefve C. G. Bjelke.

Punctering, Kammartjenaren hos Grefve Fersen Hilfverlings med fleras, öfver Fru H. B. af Grefven sjelf förmodeligen uppsatt.

Processen med Silfrets förmyntning vid Myntet i Stockholm.

Processus Judicialis eller Manuskript om Lagen.

Q.

R.

flera ställen år 1719, af Gref C. G. Bjelke, med bilagor.

Relation om underhandlingarne emellan Sverige och flera Utrikes Magter åren 1719 och 1720.

— om Wärns Härads-Rätt och dess ursprung.

— om det som hände i Conseillen i Tuilleries d. 26 Jan. 1726.

— om Actionen vid Fliseberg emellan Svenska och Ryska Flottorne d. 21 (2) Jul. 1720.

— om samma Action på Franska.

— Hof-Cancelleren Tungelds, om Riks-Cancellairen Gr. A. Oxenstjernas svar vid underskrifningen af Successions-Instrumentet för Hertig Carl Gustaf d. 11 Maj 1650.

— General Albedyls om Economiska tillståndet i Östergöthland 1738.

— Baron Cederhjelms om Ryssarnes anfall på Nyköping, och hvad författning deremot togs 1719.

— Commerce-Collegii om Handels-tillståndet 1726.

— — — om Exporterne 1726.

— Riks-Cancellairen Eric Sparres om sin oskuld till Hertig Carls beskyllningar; dat. Nyköping 1599.

— Grefve C. G. Bjelkes om Franska Hofvets tillstånd m. m.

— om Senatoren Grefve N. Bjelkes intåg i Rom.

Relation de l'AntiChrist.

— d'une troisieme Victoire remporté sur les Maures le 21 Nov. par l'Armée de S. M. Catholique commandée par le Marquis de Lede.

Relatio Historica om Kongl. M:ts Ordres till Grefve Bjelke att assistera Hertigen af Gustrow.

Remarque, Grefve Ostermans, meddelade Gref Gyllenborg på Lofön år 1719.

Remonstrance du Parlement faite au Roi, de Paris l'année 1720.

Remede

Remède Specifique d'Ibrahim Mahouf Keska; Premier Medicin à la Mecque; med regimie.

Reponse de S. M. au Memoire présenté par M:r l'Ambassadeur de Russie Prince Dolgorucki aussi bien, qu'à ce qui a eté proposé dans le conference donné à Stockholm le 21 Mars 1727.

Resebeskrifning, en Svensks, genom Tyskland, Frankrike och Turkiet.

-- en liten i Frankriket.

-- en liten Fransysk.

-- Bruns.

Resa, Kansli-Rådens Baron v. Höpkens och Edvard Carlesons, ifrån Cypern till Jerusalem.

Resepass för Grefve C. G. Bjelke ifrån år 1709 till 1726.

Resolution, Kongl. Maj:ts, på Borgerskapet Besvär 1660.

-- -- -- -- 1693.

-- och förklaring öfver Ridderskapets ingifne påminnelser angående Reductionen 1668.

Resolutioner hvarefter Kongl. Maj:t vill i nåder att liqvidationerne hädanefter skola inrättas 1680.

Riddarhus-Ordningen.

Riks-Jägeri Staten pro Anno 1662.

Räkning, Öfverste Axel Sparres, till Konung Carl XII:te, med suplik af serdeles innehåll.

-- Grefve Tessins till Grefvinnan Hedvig Sack.

Resolutioner Kongl. Maj:ts Generale, hvarefter Kongl. Maj:t i nåder vill att Liqvidationerna hädanefter skola inrättas 1680.

Resebeskrifning, en Fransk.

-- -- d:o.

Rulla, Kommendör, under Carl XII:s tid.

S.

Samling af Gamla Predikningar.

Stamträd, Öfverste Otto von Sacks.
-- Cancellie-Rådet Baron Joh. Gabr. Sacks.
-- Grefve Carl G. Bjelkes.

Statuts de l'Ordre de la Vivacité.

Supplement de la Clef de Cabinet pour l'histoire d'Angleterre. 2 Tom.
-- de la Clef de Cabinet pour l'histoire de l'Espagne Tom. 1. part. 2.

Svar på ett Grefve Wellingks bref skrifvit i Sverige.
-- ifrån Stockholm på en Väns bref öfver närvarande skiljaktighet om Sveriges accession till Hannoverska Tractaten.
-- Tvenne Stats-Sekreteraren Höpkens, till Lord Carteret.
-- Höpkens till Lord Carteret om Fred med Preussen.
-- Höpkens, på Residenten Campredons libell om vänskapens förnyande med Frankriket.
-- på Holländske Ministern Rumpfs och de Bies Memorial om fri handel på Östersjön med project till denna handel.

Sveriges tillstånd under Konung Friedrichs Regering.

Svar, Konung Sigismunds, på Hertig Carls föregifna orsaker till dess afsättande ifrån Svenska Kronan.

T.

Tal, Gripenhjelms, då Cruusiska Baneret sönderslogs i Helgarö Kyrka år 1727.
-- hållit till Allmogen i Lexand, Mora och Elfdahln d. 28 och 30 Oct. 1743, af Lagercrantz.
-- Kammarherren Adlerstedts, vid första början af dess ankomst till Alingsås, till Directionen derstädes m. m. i detta ämne.
-- Grefve Tessins till Konungen och Drottningen samt Prinsessorne, Lovisa Uldarica samt Amalia af Preussen, då Prinsessan Lovisa Ulrica

begärdes till Kronprinsen i Sverige Adolph Fredrics Gemål.

Tal, Grefve C. G. Bjelkes, till Ständerne vid Riksdagens början 1714.

— Grefve Tessins för Ständerne såsom Landtmarskalk samt för Secreta Utskottet vid dess första sammankomst 1738.

— Ett Landtmarskalks, till Ridderskapet.

Tankar, Tauvonii om Enighet i Religionen, till Presterskapet vid 1734 års Riksdag inlämnade, samt Strokirks i samma sak och dess Memorial till Ridderskapet, samt Preste-Ståndets slutliga betänkande.

Ting-Måla Balken.

Tjuf-Måla Balken i Landslagen af Professor Reftelius.

Titulatur till Kongl. Collegierne.

Titulatur, till Konungarne i Pålen, Dannemark och Portugal.

Tractat, Freds emellan Sverige och England år 1700.

— emellan Konungen af Preussen och Administratoren af Sleswig och Holstein 1743.

— en kort om Sveriges Kronas handel.

Transumt af Envoyén Grefve Barks bref till Stats Sekreteraren Skutenhjelm om tvenne fattiga Fröknar Levenhaupt af ett K. Carl XII:tes handbref till Grefve Nils Bjelke.

Turkiska Spejaren vid de Christna Furstars Hof, eller efterrättelser som kunna tjena till upplysning af Historien ifrån år 1637 till 1682.

U.

Ultimatum, Konungens af Sverige, till Czaren 1719.

— Czarens, till Konungen af Sverige.

Undersökning och förfrågan om det Carolinska oinskränkta Enväldet varit Laglöst, af Jac. Wilde.

— huru med transportens förlorande föregeck emellan Vittau. och Darenbusch år 1712.

Underrättelse, kort, om Konung Gustaf I:s aflidande.

Uppteckningar, Grefvinnan Sigrid Horns, om sin slägt och barn.

Uppsatts på Svenska Generaler och Regements-Officerare 1720.

— på Kongl. Maj:ts tjenstgörande Kammarherrar 1735.

Utbetalnings-Ordning, Kongl. Maj:ts, för värfvade Kavalleri-Regementer. Demotica år 1714.

Utdrag af Protocollet i Sekreta Utskottet d. 15 Aug. 1765, om en del af Herrar Riksens Råds förhållande.

— af ett Particuliert bref utur Gazette d'Utrecht, om de fem Licencierade Riks-Råden 1738.

— interessante, utur Gazetterne om Europeiske Staterne 1720.

— interessante utur Gazetterne 1721.

Utkast till Baron C. Sparres Morgongåfvobref åt Beata Falkenberg.

— till Baron Gab. Sparres Morgongåfvobref åt Christina Ribbing.

— af en gammal mans dagliga bref till en späd Prins.

Utsigt af den utaf England begärte Tractaten 1726.

V. W.

Wilkor, Freds, med Dannemark, af Carteret och Campredon uppsatte, jemte sjelfva Freden 1721.

Walet, Landt-Marskalks, år 1746.

Wisor, Kämpa-, 2 Vol.

Wapen-Bok, Tysk.

X. Y. Z. Å. Ä.

Ämbetsmän, Canzellie-Collegii, och mindre betjente på 1740-talet.

Ättartal, Mesciske (Meckiske).

— Sackiske, tvenne.

Ättartal, öfver Bergshammars Ägare ifrån 1450 till 1661,
— Fru Märta Oxenstjernas.
— Friherrinnan Bennets.
— öfver Gyllenstjernors och Bjelkars inbördes slägtskap.
— öfver Penningby Ägare med anmärkningar öfver gården.
— Hof-Marskalken Baron Carl Philip Sacks. in dupplo.
— Bjelkiske på Fäderne,
— Friherreliga Liljehökske, tvenne,
— Friherreliga Natt och Dags,
— Vincent von Eickstedts.
— Rödiger von Schwerins.
— Karin von Schwerins,
— Possiska.
— Herr Carl Sparres till Sundby.
— Fru Marg. Axels Dotters Natt och Dag.
— Riks-Cancellairen Eric Sparres Fäderne ifrån 1250.
— Herr Axel Sparres Fäderne och Möderne.
— öfver Konungarne i Frankriket af Merovingiske, Carolingiske och Capetingiske Husen.
— Fru Christina Posses.
— Mörby eller Oxenstjerne-Ättens äldsta.

Till innehållet lika lydande med den åt ÖfverKammarherren och Kommendören m. m. Herr Baron Sjerneld af H:r Majoren Baron Sack meddelade Förteckning på Handskrifterne i Bergshammars Bibliotek intygar

W. Forslund.

Rättelse.

sid. 20, rad. 3 nerifrån: står; Införes med &c.
Bör vara: införes med ägarens &c.

igo Smith Browne